

Міністерство культури України
Державний заклад «Національна бібліотека України для дітей»

Серія «Дитячі письменники України»

**Всеволод Нестайко:
«Я все життя писав саме для дітей —
писав з любов'ю, болем і тривоگوю»**

Бібліографічний нарис

Київ 2011

ББК 91.9 : 83
Н 56
УДК 016 : 82

Всеволод Нестайко : «Я все життя писав саме для дітей — писав з любов'ю, болем і тривогою» : біобібліогр. нарис / Держ. закл. «Нац. б-ка України для дітей» ; автор-уклад. Н.О. Гажаман. — К., 2010. — 96 с. — (Серія «Дитячі письменники України». Вип. 2).

Біобібліографічний нарис є другим випуском серії «Дитячі письменники України». Його присвячено видатному українському дитячому письменникові Всеволоду Зіновійовичу Нестайку, лауреату літературних премій імені Лесі Українки, Олександра Копиленка, Миколи Трублаїні.

У виданні вміщено автобіографію В.З. Нестайка, літературознавчу статтю, в якій розкривається творчий шлях письменника, покажчики його творів і літератури про нього, описи аудіовізуальних матеріалів, додатки та допоміжні покажчики.

Видання адресоване науковцям, літературознавцям, філологам, викладачам-словесникам, працівникам бібліотек, студентам, усім шанувальникам творчості письменника.

Автор-укладач Н.О. Гажаман.
Автор літературознавчої статті Н.П. Марченко, канд. іст. наук.
Науковий редактор Л.П. Каліберда, канд. іст. наук.
Літературний редактор Н.М. Скоморовська.
Відповідальна за випуск А.С. Кобзаренко.

З повним правом можемо говорити, що В. Нестайко писав свої твори не тому, що хотів розважити, потішити, посмішити читача. Ні. Казковість, пригодництво, природа у творах В. Нестайка допомагають нам пізнати самих себе, заперечити буденність, сірість, утвердитись у добрі, чистоті, співпереживанні.

В. Костюченко

Біобібліографічний нарис присвячено класикові української дитячої літератури, нашому сучасникові Всеволоду Зіновійовичу Нестайку. Письменник віддав дитячій літературі більше п'ятдесяти років свого творчого життя. Його книжку «Тореадори з Васюківки» Міжнародна рада з питань дитячої та юнацької літератури включила до Особливого Почесного списку Г.Х. Андерсена як один із видатних творів сучасної літератури для дітей. За творами письменника створено два художніх фільми для дитячого глядача. Для дітей В.З. Нестайко написав більше тридцяти книжок загальним накладом кілька мільйонів примірників. Творчість письменника продовжується і нині.

Відкриває нарис наукова стаття відомого книгознавця та літературного критика Наталії Петрівни Марченко «Сонячний зайчик людської самотності». Потім вміщено автобіографію та список основних дат життя й творчості письменника. Бібліографічну частину покажчика склали такі розділи: «Видання творів», «Публікації у збірниках», «Публікації у читанках, хрестоматіях, навчальних посібниках», «Публікації у періодичній пресі», «Драматичні твори», «Іншомовні видання», «Аудіовізуальні матеріали», «Письменник про літературу та мистецтво для дітей», «Бесіди, інтерв'ю з письменником», «Література про письменника», «Викладання творів В.З. Нестайка, сценарії за творчістю письменника, методичні та бібліографічні матеріали». Матеріали у розділах подано за хронологією публікацій, а у межах року — за абеткою прізвищ авторів та назв творів. Рецензії на твори В.З. Нестайка розміщено за бібліографічним описом кожного документа. Останній розділ — «Web-бібліографія».

Допоміжний апарат посібника складається з розміщених за назвами в абетковому порядку «Списку театральних вистав за творами В.З. Нестайка» (відгуки на вистави розміщені за описами постановок), «Іменного покажчика», в якому названі всі прізвища, що є у бібліографічних описах, крім прізвищ художників-ілюстраторів (вони згруповані в «Іменному покажчику художників-ілюстраторів»), «Покажчика місць видань творів письменника» та «Покажчика видавництв».

Основними джерелами добору літератури були державні літописи книг, газетних і журнальних статей, рецензій, каталоги і картотеки Національної бібліотеки України для дітей, Національної парламентської бібліотеки, Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. В.О. Сухомлинського, особистий архів В.З. Нестайка. Хронологічні рамки добору літератури — 1954 рік – вересень 2010 р.

Укладач висловлює щире подяку дружині та другу письменника Світлані Пилипівні Щолоковій за активну допомогу у підготовці бібліографічної частини посібника.

СОНЯЧНИЙ ЗАЙЧИК ЛЮДСЬКОЇ САМОТНОСТІ

Всеволод Нестайко — унікальне явище в історичній долі української книжки: він єдиний із прозаїків, які писали тільки для дітей, упродовж більше, ніж півстоліття залишається не лише найчастіше друкованим і тиражованим автором, а й найбільше читаним і реально затребуваним. Його ім'я стало візитівкою української літератури для дітей, твори ввійшли до шкільної програми і відзначені численними преміями та нагородами. Але попри все це доробок письменника, як і його творчий шлях, і досі залишається поза межами наукового дискурсу. Численні інтерв'ю жодним чином не розкивають драматичні колізії буття книговидавництва для дітей в Україні, до яких він був причетний, а рецензії та публікації на загал тиражують одну й ту саму думку про «гумор» і «доброту» творів Нестайка, їхні «цікаві сюжети», «добру мову» та «позитивних» героїв. Зрештою, видається, що слова А. Костецького, буцім про більшість непересічних творів В. Нестайка можна говорити «тільки напівжартома» [9], — не стилістичний зворот, а доконаний науковий факт.

Натомість під титлом «доба Нестайка» залишаються неосмисленими як значний пласт української культурної спадщини ХХ ст., так і мистецький феномен успішного, «надчасного» вітчизняного художнього тексту для дітей. За завісою щирої всенародної любові й афішованого культурним загалом визнання бовваніють хіба обриси сонячного світу митця. Гадаю, сталося так через традиційну байдужість українського суспільства до книжки для дітей, розуміння її як «малого» культурного явища, не вартого прискіпливої уваги.

Прикриваючись побіжними величаннями, наука та критика все ще обходять увагою навіть знакові, визначальні для цілих поколінь явища з царини книговидання для дітей.

«Вдача у мене була весела, а життя не дуже веселе...»

Офіційна біографія письменника схожа на ювілейне віншування — безкінечний перелік видрукованих книжок, перемежований датами отримання премій, винагород і відзнак. Та зі світлин за вами тривожно стежать очі виявленої у власному стражданні людини, а в численних інтерв'ю частіше йдеться про сповнене трагічних перипетій дитинство, ніж про успішні роки зрілості.

Народився письменник 30 січня 1930 р. у містечку Бердичеві на Житомирщині. Його батько Зіновій Денисович (Дионісійович) був сином знаного у Галичині греко-католицького священника, отця Дионізія Нестайка, декана Бучацького та пароха церкви Св. Миколая. З початком Першої світової війни удвох із братом він вступив до лав Січових Стрільців, а після завершення визвольних змагань оселився у Проскуріві (нині — м. Хмельницький), одружився та переїхав із родиною до Бердичева. У 1933 р. був заарештований НКВС і розстріляний [7].

Всеволодові на той час виповнилося три роки, і йому сказали, що тато загинув, як герой. Через 55 років письменник зізнається: «Для мене тато змалку був уособленням таємничості і чекання. Я не вірив, що він загинув. Я був певен, що він продовжує виконувати державну справу, але настільки відповідальну й таємничу, що про це не повинні знати навіть дружина й діти... я перестав чекати батька зовсім недавно» [20, С. 121]. Батьківський міт, незнаний, нагло обірваний смертю, оповитий таїною невідомого величного чину та глибинної духовної українськості, назавжди залишився для Нестайка недосяжною матрицею, протягом у Вічність, незагоєною пустою самотністю, де так вільно стрибається сонячним зайчиком сподівань і лунко дзвенить сміх...

Мати Всеволода Зіновійовича походила з селянського роду Довганюків. Письменник згадував, що «... прапрадід був кріпаком у Тадея Рильського — батька відомого поета Максима Рильського. Я Максимові Тадейовичу про це ніколи не говорив, бо йому, мабуть, було би не приємно... дід, Іван Семенович, вибився в управителі і будував будинки в Проскуріві» [26]. Марія Іванівна закінчила вісім класів гімназії, що давало право викладати в молодших класах, і починаючи з 1913 р. впродовж усього життя вчителювала. У роки Першої світової війни дівчина, як і майбутній чоловік, опинилася на фронті, але по інший бік: була сестрою милосердя царської армії [11].

Своїх дідів Нестайкові не довелося знати по-справжньому близько: дід по матері помер від тифу до народження онука (1921), а по батькові — 1936 р., коли хлопчикові було лише шість. Та саме їм приписує Всеволод Зіновійович і своє вроджене почуття гумору, і по-дитячому незнищенну віру в людську совість. Але якщо про Довганюків як «носіїв українського народного селянського гумору» написано чимало, то глибинна християнська основа світоглядної концепції письменника, беззаперечно сформована духовною тяглістю батьківського роду, оминається.

Материнською мовою в родині була російська. Та, коли прийшов час, мати віддала сина до української школи, наголосивши, що він має знати мову батька. Водночас, вона змалку звала сина «Вадимом», не сприйнявши дане хлопчикові батьком звичне читачеві ім'я Всеволод. Згодом оця закладена з народження двоїстість натури виявилася в творчості письменника «фірмовим» поєднанням «простого», очевидного народного гумору з морально-етичною настановою високих дочасних істин християнського людинолюб'я.

Площиною розгортання і долі, і внутрішнього світу письменника був Київ, до якого він потрапив страшного 1933 року. Місто стало не лише тлом, а й живою часткою його творчості. Змалку Вадик дуже хворів, тому мама залишала його вдома одного. Замість плакати, малюк населяв самотність веселими істотами та вигадував дивовижні пригоди. Чимало з того болючого дитинства завдяки винайденому Нестайком «еліксирові радості» стало згодом чарівними дотепними текстами. Але й нині за сяйливими усмішками та вибуховими жартами та витівками його героїв проглядає їхня відначальна самотність. І саме цією щемкою пам'яттю власної дитинної беззахисності творчість Нестайка так дотична текстам Астрід Ліндгрєн.

Так само відлунила в текстах письменника його рудоголовість, що змалку спонукала знаходити дотепне влучне слово на всякий випадок, а згодом виявилася широкою симпатією до рудих. Сам Всеволод Зіновійович із роками не лише виріс майже під два метри, а й втратив своє рудоголів'я. Та на все життя з ним залишилася прищеплена мамою щира трепетна любов до книжки й спрага пригод. Хворобливому, дрібному на зріст хлопчикові понад усе хотілося справжніх «чоловічих» вчинків. Але через дальтонізм ні капітаном далекого плавання, ні художником, як мріялося, він стати не міг. Натомість нереалізовані дитячі мрії втілювалися в текстах: його твори завжди напрочуд динамічні, а герої та події «промальовані» у деталях. Літо хлопець

здебільшого проводив у містечку Станіславчик на Житомирщині, звідки виніс навички та закони життя сільських дітлахів. Наскрізна для творчості Нестайка тема школи теж родом із дитинства.

А тоді розпочалася війна. «В 1941-му році мені було 11 років і з того часу я став дорослим... Дитинства у мене вже не було» [19]. Так сухо та лаконічно окреслює письменник найстрашніший злам у своєму житті. «Дитина війни», підліток, котрий провів два роки в окупованому Києві, він за малим винятком, ніколи не пише про ті трагічні роки та й у розмовах згадує про них мало.

По закінченні школи юнак вступив до Київського університету імені Т. Г. Шевченка. Спеціалізувався на богемістиці, друкував статті та рецензії, підробляв статистом у Театрі російської драми. Саме там на все життя «захворів» театром. І йдеться не лише про сюжетні прив'язки до акторського буття, а й про природну сценічність прози письменника, плідну працю Всеволода Зіновійовича у драматичних жанрах. У студентські роки (1950) В. Нестайко прийшов на роботу до журналу «Барвінок», де 1954 р. побачило світ його перше оповідання. Близький друг письменника Богдан Чайковський очолив редакцію літератури для дітей у «Молоді» й забрав товариша до себе. Наступні три десятиліття (до 1987 р. включно) доля письменника нерозривно пов'язана з видавництвом «Веселка», де він завідував редакцією молодшого шкільного віку, а з 1987 р. був на творчій роботі. Варто наголосити, що саме в ці роки почало формуватися у межах Спілки письменників і владних інституціях України зневажливо байдуже ставлення до книговидання для дітей як «непріоритетного напрямку». Будь-який «дитячий» письменник відразу опинявся у становищі «молодшого колеги», «неспроможного» говорити з читачем «по-дорослому». Тому залишатися саме і лише автором творів для дітей було Вчинком і Позицією.

У 1956 р. вийшла у світ і була позитивно оцінена критикою перша книжечка В. Нестайка «Шурка і Шурко». За рік з'явилася збірка оповідань «Це було в Києві» (1957), що відразу викликала жваву дискусію (закидам О. Ющенка опонували В. Бичко, П. Воронько, Б. Чалий, О. Іваненко). 1958 року за рекомендацією Д. Ткача, О. Іваненко та О. Копиленка Всеволода Зіновійовича прийняли до Спілки письменників. Тоді ж він вступив до Союзу журналістів. А за рік до читачів прийшла казкова повість «У Країні Сонячних Зайчиків» (1959), де вперше на повну силу виявився його талант оповідача та вигадника й ожив дзвінкий сміх щасливого, напоєного сонцем дитинства. Із цього часу письменник не лише зажив заслуженої популярності серед читачів, а й отримав у критики довічний статус «гумориста» та «веселуна». У подальшому за світлою атмосферою оптимізму та суто Нестайковим «накопиченням радості» у текстах перестали помічати їх сутнісну глибину, викривальний (почасти пародійний) пафос і тонкий ліризм щирої людяності.

До речі, до казкової форми письменник повернеться аж через 13 років — наступною повістю-казкою стала нині рідко згадувана «Пригоди близнят-козенят» (1972). Натомість 1964 р. В. Нестайко друкує повість «Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо...», що започаткувала найславетнішу в творчому доробку письменника трилогію про сільських шибайголів Яву та Павлушу («Незнайомиць з тринадцятої квартири», «Таємниця трьох невідомих»), яка стала знаковою для становлення дитячої літератури в Україні, оскільки авторові вдалося на рівні тексту для дітей відтворити повноцінні національні характери, опукло й повнокровно донести до читача живе буття української дитини.

Наступні десятиліття були найпліднішими: з'являються дилогія «Одиниця з «обманом» (1976) і «П'ятірка з хвостиком» (1985), казкова повість «Пригоди в лісовій школі» (1981) та низка пригодницьких книжок: «Чудеса в Гарбузях» (1984), «Скринька з секретом» (1987) та ін. З 1992 по 1994 р. письменник очолював редакції журналів для дітей «Терентій» і «Немо», був директором видавництва «Чорлі», з 1999 по 2009 р. вів на радіо передачу «Радіобайка Всеволода Нестайка».

Загалом, у В. Нестайка вийшло (із перевиданнями) 152 книжки. Трилогія «Тореадори з Васюківки» видавалася 32 рази, враховуючи іншомовні видання. Твори Всеволода Зіновійовича перекладено 20 мовами. За ними поставлено фільми.

Всеволод Нестайко — лауреат літературних премій імені Лесі Українки, імені Миколи Трублаїні та імені Олександра Копиленка. На першому Всесоюзному конкурсі на кращу книгу для дітей він був удостоєний другої премії (1991).

1979 року рішенням Міжнародної ради з дитячої та юнацької літератури трилогія «Тореадори з Васюківки» внесена до Особливого Почесного списку Г.К. Андерсена як один із найвидатніших творів сучасної дитячої літератури.

Свій, на перший погляд, легкий і успішний творчий шлях, В. Нестайко називає «виснажливим солдатським походом через пустелю байдужості, зверхності, нерозуміння, а то й відвертої недобррозичливості» [20, С. 126]. І то не безпідставно. Бо для окремих колег і «біялітературних кіл», попри щире всенародне визнання та значний творчий доробок, він був і залишається успішним «функціонером від літератури» та творцем «другого гатунку» в негласному «табелеві про ранги», адже ніколи не писав «справжньої» дорослої літератури й усе життя самовіддано працює лише на ниві «малої» (читай — «маловартісної») літератури.

Відповідаючи на запитання, чи було в житті таке, за що нині соромно, щиро зізнається: «Не було ніколи, бо я не був функціонером, громадським діячем,... не посідав посад у Спілці,... на зібраннях не бив себе в груди й не проголошував такого, за що сьогодні міг би червоніти» [16].

І хоча на долю письменника випали ті самі страхиття та негаразди, що їх переживали й інші спілчани, на поверховий задрісний погляд його творчий шлях видається незаслужено безхмарним, бо Нестайко належить до легкої вдачі людей, котрим щастило на вчителів і друзів, оскільки самі вони ніколи не почувуються винятковими: «...творець у нас один — Господь Бог, а всі інші — працівники, спеціалісти в тій чи іншій галузі. І слово «творець» ніколи не вживав щодо себе» [6].

Усе життя несхибним душевним прихистком письменника була і залишається родина. З дружиною Світланою Пилипівною вони разом уже понад 58 років. Вона — його найсерйозніший і найвимогливіший критик, а також вірна помічниця, секретар, упорядник і доглядач величезного родинного архіву. А позатим — чарівна берегиня, на якій тримається їхній привітний затишний дім.

«Я намагаюся бути добрим» [6] — ці слова можна вважати життєвим і творчим кредо Всеволода Нестайка. Із християнською смиренністю та наполегливістю впродовж життя ця щедро обдарована Богом людина прагне зберегти у собі та своїх творах найважливіше — любов і повагу до дітей і безкінечну віру в добре начало людської природи та первісний світлий задум нашого світу.

«Вони повинні прагнути головного — мати совість»

Всеволод Нестайко дебютував у літературі для дітей низкою оповідань, що увійшли до чотирьох збірок: «Шурка і Шурко» (1956), «Це було в Києві» (1957), «Супутник «Ліра-3» (1960) та «Космо-Натка» (1963). Згодом окремі з них входили до пізніших видань (як-от, у книжці «Пригоди Грицька Половинки» (1978) разом із однойменною повістю вміщено оповідання «Ябеда», «Остання бомба», «Помста», «Злочин» Жори Горобейка», «Сине ведмежа Гришка», «Космонавти з нашого будинку» та «Федько-соліст і кобила Муська» (не дуже вдала спроба переказати відомий народний анекдот) тощо. Інші зазнали редагування та змінили назву («Пожежна драбина» — на «Оповідання Михайла Петровича», «Руб-двадцять» — на «Гастроном»), ще інші — злилися в більші за обсягом розповіді («Супутник «Ліра-3» і «Космо-Натка» — у «Космонавти з нашого будинку»), а окремі — ввійшли до повістей (як-от, «Тореадори з Васюківки» чи «Одиниця з «обманом»).

Хоча «гумор, психологічна вірогідність, правдивість образів і ситуацій, точність деталей» [14, С. 90] оповідань Нестайка були очевидні, критика охрестила їх «пробою пера». Натомість, саме тут приховані витoki провідних для письменника тем, типажів, сюжетів і ціннісних орієнтирів. Не даремно навіть після тріумфу в ролі казкаря й успіху «Тореадорів...», він не відмовився від цього органічного для себе та літератури для дітей жанру, віртуозно використавши форму оповідання у діалогі «Одиниця з «обманом» і «П'ятірка з хвостиком».

Водночас, саме в оповіданнях письменник найбільш біографічний: за малим винятком, лише тут перед читачем постає його життя в окупованому Києві, ранні дитячі переживання та перший «шкільний» і «дворовий» досвід.

До першої збірки оповідань В. Нестайка «Шурка і Шурко» (1956) критика поставилася байдуже. Й сьогодні В. Костюченко відзначає лише, що автор викриває «гордість і самозакоханість, підлість» і вчить читача «сміятися дружно і весело» [10, С. 198]. І це лише тому, що в текстах ще немає «фірмового» Нестайкового гумору!

Натомість, в оповіданнях уже є все, притаманне кращим реалістичним творам письменника: ненав'язлива жива дидактика, прихована в самій ситуації та заявлена одним із персонажів, образи суворих, але добрих і чуйних дорослих, котрі вчать вчинками, а не словами, образи дітей, позбавлені нав'язливої правильності та дидактичності; ситуації, що вимагають від героїв, насамперед, морально-етичного вибору та перегляду життєвих позицій.

Збірка загалом і частина оповідань зокрема побудовані на протиставленні як найбільш зрозумілому для молодших школярів способі досягнення морально-етичних парадигм (окремі оповідання витворюють парантиподи, що ілюструють крайні форми проявів людських взаємин: «Жарт» і «Чорнильниця», «Руб-двадцять» і «Лілії»). Але здебільшого сюжети будуються навколо відкриття дитиною неочікуваного в добре знайомому. Так, у заголовному оповіданні «Шурка і Шурко» випадок дає змогу героєві побачити за «правильною» дівчинкою («Просто зошит з чистописання, а не людина») — щирі, самовіддану та сміливу людину, готову і здатну прийти на допомогу ближньому. Невдача обертається для Сергійка несподіваним святом («В новорічну ніч»), очевидна краса Лілі виявляється внутрішньо потворною («Лілії»), а фізична вада Толика не означає хибності душевної («Руб-двадцять»). Саме на такому зіставленні-відкритті, здатному «перевернути» узвичайний дитячий світ, наголошує автор як на найдієвішому способі впливу на юного читача.

Попри пізніші закиди щодо недостовірності відображення дійсності у творах, маємо визнати, що В. Нестайкові вдалося психологічно точно та художньо тонко передати реальний портрет повоєнної дитячої «біль-шості», тих, із кого не виросте героїв, а будуть «звичайні» вчителі, лікарі, інженери, грекосії та робітники. Навіть у відверто пафосному оповіданні «Лист» (у новій редакції під назвою «Мама» ввійшло до збірки «Супутник «Ліра-3») відбилася чимало типового, того, що пережило покоління хлопчиків, які опинилися в ролі «єдиного чоловіка в родині».

Мистецькими знахідками та чесністю письма привертає увагу одне з найтрагічніших оповідань збірки — «Сергійків галстук», засноване на воєнних спогадах автора, котрий зі знанням справи описує процес виготовлення так званої «сопілки» (саморобної вибухівки з соняшничини), будні окупованого міста, жахливі картини відходу загарбників. Перед читачем розгортаються докладні моторошні картини буття дев'ятилітнього героя, коли йдеться не про підпільну боротьбу, а про страх піднятися з чайником міжповерховими провітрівками розграбованого будинку... Правдоподібно та психологічно вмотивовано передано, як саме й що він помічає (скажімо, в змарнілій від голоду Каті Миколка зауважує неймовірно великі «нелюдські» вії). Так само вражає жорстокою достовірністю погляду з висоти «дитячого зросту» фінальна сцена оповідання.

Згодом В. Нестайко звернеться до теми окупованого Києва в оповіданні «Вітька» (збірка «Космо-Натка»), де знову постануть картини сумних дитячих буднів, гомінкий насторожений Євбаз, на якому довелося торгувати цигарками й одинадцятилітньому Всеволодові, та дикі сцени облав.

Загалом, обидва «воєнні» оповідання вражають непритаманною Нестайкові жорсткістю в ставленні до читача. Можливо, саме тому він ніколи більше не звертався до цього «вдячного» з погляду багатьох його побратимів по перу матеріалу (за винятком розділу в «Загадці старого клоуна»). Бо правдива розповідь про війну суперечить налаштованості письменника на світле та радісне як домінуючий фактор у літературі для молодших школярів, а неправдива — не має для нього сенсу. Та, гадаю, саме слова, сказані про Вітьку, найбільш відверто описують реальні рахунки В. Нестайка з війною: «...в очах назавжди відбилася те, що він побачив і що пережив ... І як би потім не сміявся він, це вже не зникло з очей».

З'являється у першій збірці письменника й героїко-революційна тема, щоправда, трактована автором швидше як історико-краєзнавча. Йдеться про оповідання «Пожежна драбина» (у новій редакції під назвою «Оповідання Михайла Петровича» ввійшло до збірки «Це було в Києві»), в якому читач, хоч і побіжно, занурюється в буття звичайного київського двора початку століття (праця пралі, погроми, утримання на горищі курей тощо). Пожежна драбина, біля якої грається вже третє покоління дітвори, стає своєрідним символом невинного поступу й, водночас, незмінності морально-етичних принципів спільноти. Несхожі життєві історії хлопчиків, які в різний час і з різних причин, ризикуючи життям, дерлися на драбину, прочитуються як єдина неперервна історія народу.

Оця пронизаність розповіді часовою прямою — створення своєрідного часового простору-міфологеми, де минуле, сучасне та майбутнє співмірні й єдиносущі, — визначальна риса розкриття письменником історичної проблематики, що найбільш широко представлена в оповіданнях наступної збірки «Це було в Києві» (1957). На перший погляд видається, що визначальним для неї є хронологічно-територіальний принцип, та насправді лейтмотив збірки — не перебіг історичних перипетій, а стала краса духовного начала в людях. Водночас, за побіжним глянцем ідеологем чітко проступають упізнаванні риси київського буття, колоритні місцеві персонажі та настрої. Так, в оповіданні «Пашка-чоботар» змальовано околиці Києва і Дніпро, а в образі книгаря Самоненка — місцевого, закоріненого в народ інтелігента, близького Шевченковим персонажам-просвітителям. Письменникові вдається знайти психологічно достовірний спосіб розкрити світ маленького чоботаря: Пашці з комірчини видні лише людські ноги і життя розкривається йому через взуття (хлопця лякає війна, бо це тисячі безногих, яким чоботар не потрібен). Ще одна характерна риса Нестайкової історичності — створення часової глибини в тексті шляхом перегуку з класичними творами (герой читає А. Чехова і Ванька Жуков стає його своєрідним попередником-двійником).

Все сказане стосується й оповідання «Дочка Арсенальця», що містить як докладні описи тогочасного буденного життя Києва, так і паралелі з класичними персонажами М. Коцюбинського, С. Васильченка й А. Головка. Привертає увагу психологічно точне структурування часу через вловимі дитячою свідомістю образи (клени в Мар'їнінському парку), відтворення розуміння героїнею історичних подій через буденні речі (радіє зреченню царя, бо «через царя» вмерла мама й загинув брат) та фіксація найтонших порухів дитячої душі: у льоху дівчинку лякають не реальні загрози (свистіння куль), а уявні, суто дитячі (жаба, п'ятьма, моторошна тиша, невідомість) тощо.

Та зрештою, слід визнати, що історична проблематика цікава письменникові лише як своєрідний привід для художнього утвердження морально-етичних доктрин і опредмечення факту неперервності доброго начала в людях. Особливо чітко це проступає в оповіданнях, присвячених «ленінській» темі. Їх лише два в доробку В. Не-стайка — «Швейцарська марка» (збірка «Супутник «Ліра-3») та «Усмішка Ілліча» (збірка «Космо-Натка»). У першому випадку ідеологічна складова губиться у загальному плинні розповіді про двох філателістів — юного Сашка та поважного Івана Васильовича. Як і в «Пожежній драбині» та «Сергійковому галстуку» місточком між поколіннями стає «предмет із історією» — марка, буцім то надіслана Леніним матері, коли та перебувала з дочкою в Києві. Та письменникові важливий не пафос дотичності до «вождя», а щира душевність двох згорьованих жінок, котрі по-людськи зрозуміли прохання незнайомого поштаря та дитячу настирливість його сина. А ще це оповідання, немов старі архівні фото, зберегло щемкі описи нині втраченого одноповерхового Києва, де все давнє залишалось глибоко рідним («затишне, лагідне і ласкаве — як рідна бабуся»). Так само в оповіданні «Усмішка Ілліча» більше автобіографічного, ніж ідеологічного: розповідаючи про дружбу старого «дивака» й малого напівсироти з київського повоєнного двору, письменник намагається не створити «ленінський образ», а, насамперед, з'ясувати, чому хороші люди завжди видаються обивателям дивними.

Якщо героїко-історична проблематика у творчості В. Нестайка вичерпується названими оповіданнями, то тема «напрацювання» в дитині совісті як єдиного важеля, здатного «перевернути» людську душу на добре, є наскрізною. Ключову роль у переборенні душевної сліпоти письменник відводить сміхові. Уперше проблема справжнього та вдаваного сміху намічена ним ще у збірці «Шурка і Шурко», зокрема в оповіданні «Руб-двадцять» (у новій редакції під назвою «Гастроном» ввійшло до збірки «Супутник «Ліра-3»). Головний герой, кульгавий Толик, — «страшний смішняк», який, першим сміється, коли з нього кепкують, «...але сміється він взагалі якось дивно — ніби плаче... і очі при цьому не веселі, а сумні-сумні...». В основі сюжету — відкриття оповідачем за непоказною зовнішністю товариша по-справжньому сильної красивої людини. Примусивши читача пережити з героями низку пригод, письменник доводить: змінився не персонаж, а кут зору на нього: своєю совістливістю, сміливістю та добротою Толик буквально «відкрив очі» однокласникам, зробив їх чуйнішими, а отже, кращими та щасливішими. Також у цьому оповіданні письменник уперше використав притаманне його творчій манері маркування кардинальної зміни у статусі персонажа зміною імені: в ході розповіді Толик-«Руб-двадцять» перетворюється на Тольку — повноцінного члена хлоп'ячої ватаги. Згодом подібне станеться з Льоликом (Льонькою), Космо-Наткою та ін.

До проблеми «несправжнього» сміху В. Нестайко повертається в оповіданні «Жарт», одному з небагатьох, де немає чітких висновків і прямої підказки, як саме достойно вийти із ситуації. Зате письменник дає змогу читачеві відчувати драматичні наслідки «жарту», описуючи внутрішній стан героїв конкретними фізичними ознаками (скажімо, коли Славко «ледь не плаче», вказано, в чому саме це виявилось: у хлопчика «затремтіли губи, він хутко-хутко засопів» тощо).

Драматичну тему болючого «внутрішнього прозріння» дитини продовжує й оповідання «Лілії» (у новій редакції під назвою «Водяні лілії» ввійшло до збірки «Супутник «Ліра-3»), де з'являється близький авторові хлопчик-оповідач, занурений у казковий світ снів і фантазій. Випадкова зустріч із дівчинкою, котра видалася йому казковою Дюймовочкою, переростає в щемке перше почуття. Світ хлопчика формується в атмосфері любові, під впливом дідуся-бібліотекаря, який весь вік мандрував і мріяв. Тому таким болючим виявляється буденне відкриття: тендітна мила Ліля не лише не потребує його підтримки, а й спроможна втоптати в лайно рідну бабцю! Краса дівчинки тьмяніє, притлумлена її потворною сутністю так само швидко, як в'януть зірвані для неї квіти. Згодом В. Нестайко поглибить цю проблематику, психологічно тонко розкривши в драматичних сюжетах оповідань «Рудий Тимко», «Одиниця з «обманом», «Ябеда» та «Сине ведмежа Гришка» викриття дитиною «внутрішньої сліпоти» в собі та болісне прозріння у власній істоті безсовісного, негодящого.

Ще одна наскрізна для творчості письменника тема — щирої дитячої дружби — також заявлена з першої збірки (автобіографічне оповідання «Чорнильниця», у новій редакції під назвою «Просто Олесь — друг» ввійшло до збірки «Супутник «Ліра-3»). Герої твору справжність дружби засвідчують не благородними намірами, а буденними вчинками. Цю просту істину відкривають для себе Олесь і Костик, волею випадку змушені виявити відданість другові саме на буденному, щомиті кожному доступному й тому найбільш складному рівні.

Починаючи зі збірки «Це було в Києві», у творчості письменника з'являється ще один ключовий момент — збірний образ різних і, водночас, типових однокласників як цілісності. З відстані сьогодення вражає тогочасне сприйняття класу як єдиного організму, де кожен приречений «знати місце». Це свідомо сформований колектив, поза межами якого «життя немає». Драматичні перипетії того гуртування та способи

ідентифікації й відстоювання індивідом себе й досліджує письменник. Зокрема, в оповіданні «Злочин» Жори Горобейка» В. Нестайко буквально унаочнює парадоксальність буття перед героями та читачем. Воротаря класної футбольної команди «викривають» із ляльками в руках! Та коли хлопці виходять з укриття й бачать не лише Жору, а всю картину повністю, виявляється, що той мужньо підтримує прикуту до ліжка подругу. Письменник не говорить гучних слів, не моралізує, а дає читачеві змогу пережити «викриття злочину» разом із друзями Жори та відчути той палючий сором, що й вони, перед ширістю людської душі, перед здатністю ровесника бути не таким як усі, а таким, як треба оцій конкретній людині в дану мить.

Драматизм і вагомість ролі колективу в долі індивіда розкриті В. Нестайком в оповіданнях «Льонька» та «Рудий Тимко» зі збірки «Супутник «Ліра-3». Герой першого потрапляє з музичної школи до звичайної й докладає неймовірних зусиль, аби не «опуститися» до «чорнороба». Від того страждає клас. І колектив знаходить спосіб «стимулювати» свою «частинку» до переродження: хлопця свідомо відлучили від захоплюючої спільної роботи, і зрештою він став внутрішньо її потребувати. Остаточне «обернення» дитини на «таку, як усі» маркується перевдяганням і перейменуванням: разом із посильним завданням Льолик отримує підходящу спецівку та звичайне ім'я — Льонька. Клас став цілісним і щасливим. Та в ключовому зізнанні вчителя, котрий мріяв грати на балалайці та не мав хисту і тому на його «добрих, талановитих» інструментах грають інші, звучить прихована гіркота нереалізованості, а не пафос зрівняння «робітничого» таланту з «музичним»...

Ще драматичніше розгортаються події в оповіданні «Рудий Тимко» (згодом увійшло як окремих розділ до повісті «Одиниця з «обманом»), де письменник повертається до ще однієї наскрізної для своєї творчості теми — внутрішньої потенції людини до добра та причин її спромоги перебороти в собі зло, що вперше зазвучала в оповіданні «Помста» зі збірки «Це було в Києві».

За В. Нестайком людину робить вчинок. Але не будь-який, а продиктований совістю. Саме вчинок як акт перетворення світу й себе в ньому та проблеми «вилюднення» дитини стали провідними темами наступних збірок оповідань «Супутник «Ліра-3» (1960) і «Космо-Натка» (1963), що знаменували новий етап творчості письменника. Зокрема, інакшими (рівноправними та осмисленими) стали взаємини героїв із дорослими. Якщо раніше йшлося лише про розуміння старшими молодших, то тепер діти доростають до внутрішніх тонкощів дорослого світу. Так, драматичний шлях від ненависті до любові проходить Вовка з оповідання «Одиниця з «обманом», що стало заголовним для однойменної повісті. А герой «Усмішки тьоті Кльоми», у мимовільному пориві прибравши захарашений балкон дивачку сусідки, з котрою постійно «воював», раптом усвідомив, яка самотня та безпомічна «мовчазна й презирлива» тьотя Кльома, і вперше в житті йому «стало жаль цю несимпатичну стареньку дивачку, яка так не любила його». Зроблене іншому добро ніби змиває полуду з очей: «Крізь запопорошені, давно не миті шибки... виднілося обличчя тьоті Кльоми, і здавалося воно не живим людським обличчям, а страхітливим казковим привидом. І раптом тьотя Кльома посміхнулася. Це було так несподівано, так незвичайно, навіть неймовірно!...».

Так само катарсис душевного очищення дитини, вперше пережитий відчай викриття в собі негідного та злого тонко передані в оповіданні «Ябеда», героїня якого, першокласниця Ляля відчула, що означає «звести наклеп» на людину. Її не викрили, та «серце билосся як у спійманого шкідливого кошеняти», враз стало холодно й вона сама не знає, чого пробує сховатися від усіх... Але через біль, через намагання зрозуміти, що саме відібрала у Валька своїм доносом, Ляля, можливо, вилудніє.

Про той самий процес неочікуваного викриття дитиною в собі нікчемності та дріб'язку розповідає й оповідання «Синє ведмежа Гришка», героїню якого Леся просять доглянути малого Павлика. Вона бере хлопчика до моря й забуває про нього, загравшись із подругами. Лише надвечір дівчатка знаходять дитину в ямі серед бур'янів. Згодом, вислуховуючи щирі подяки його мами, Леся гостро переживає провину перед дитиною та сором за свою байдужість. Письменник розуміє всю складність і біль оцих перших намацувань совісті у власній душі: «немає нічого гіршого, коли ти сам про себе погано думаєш. Ніхто тобі не може допомогти...». Це оповідання В. Нестайка жанрово близьке притчі, бо у зрозумілій дитині формі говорить про силу прощення та показує, як одна добра людина відкриває добро в іншій. А ще в ньому присутня казка як реальність дитячого буття, де іграшки можуть бути втіленням найтонших, найщиріших та найбільш людських якостей.

Так само алегорично на «дорослому» рівні прочитується оповідання «Троє за парканом», герой якого, незаслужено принижений, знаходить сили відстояти власну гідність і честь: ступивши назустріч загрозі, він доводить свою непричетність до ганебного і тим самим примушує змовкнути трійку «за парканом». Тут, як ніде згодом у письменника, явно відбилися трагічні миті часу.

Представлена в оповіданнях В. Нестайка і на той час мало розроблена в дитячій літературі України гендерна проблематика (навколо перипетій дружби між хлопчиком і дівчинкою вибудовується сюжет заголовного оповідання його першої збірки «Шурка і Шурко», ламають усталені стереотипи герої оповідання «Переможець» тощо).

Про примирення в єдиній загальнолюдській гідності осібних «хлоп'яче-дівчачих» стереотипів ідеться в оповіданні «Остання бомба». Центральний персонаж оповіді Володька Лобода, уособлює собою ідеал «хлоп'ячості», яким він бачився повоєнному поколінню. Його протилежність — незмінний командир «ворожої» сторони Грицько Половинка, котрий годиться лише «для ганебної ролі переможеного» та озвучує трагічне припущення, що хлопцям «воювати доведеться до пенсії», бо за неписаним «хлоп'ячим законом», війна — найбільш чоловіча гра. Дівчатка жодним чином не дотичні до «війни», бо, за висловом Лободи, — «шмакодявки». Та з'являється впевнена у собі ініціативна Леся й вигадує для «мирних жителів» двору безліч цікавих ігор і занять. Дівчатка починають жити значно цікавішим, сповненим сенсу життям. А коли Володька звертається до останнього аргументу — «водяної бомби», дівчинка не відступає й не кепкує з осоромленого противника, а щиро («як сестра») намагається допомогти. На загальну радість, «військова техніка» знаходить «мирне» застосування: Володька поливає з неї Лесину розсаду.

Дещо в іншому ракурсі ця тема звучить в оповіданні «Супутник «Ліра-3», у художній структурі якого вже проглядається характерний Нестайків гумор. Герой розповіді не любить арифметику, бо збирається бути «не бухгалтером, а мандрівником». Не маючи сумніву у власних силах, вони з другом вирушають у «космос», перетворивши на «супутник» діжку. Але поява Тані, котра теж вирішила стати космонавтом, ледь не знищує задум, адже, на відміну від хлопців, дівчинка правомірно вважає їх витівку лише грою й діє відповідно: обіцяє поскаржитися тітці Теклі. Відчуття «космонавтів» під час «польоту» київськими схилами письменник описує напрочуд серйозно, й тому читач не так лякається з відчайдушною витівки, як веселиться. Зрештою, живі, хоча й потовчені, «винахідники» доходять думки, що без арифметики у космос не втрапиш.

Та найбільш яскраво взаємини хлопців і дівчат змальовані в ще одному «космічному» оповіданні — «Космо-Натка». Поряд із «Переможцем» воно єдине, де розповідь ведеться від імені дівчинки. Та якщо Людка, сказати б, типова дівчинка, то Натка — емансипована. Вона терпіти не може сусіда Котьку, бо колись вони були рівними й товаришували, а тепер ворогують і змагаються, адже «були дітьми, а тепер стали хлопчиськами та дівчиськами». Письменник із теплим гумором живописує «тренування»: хлопці вчать «переносити» тишу в сараї, а Натка — у шафі; вони цілий день тренували вестибулярний апарат, гойдаючись на мотузці, а вона гепнулася в калюжу, бо їх стараннями мотузка перетерлася... Зрештою друзі додумалися влаштувати «невагомість», зависнувши у щілині між будинками. І лише дякуючи мужності, наполегливості та винахідливості Натки, залишилися живі. Спільне справжнє випробування ставить дітей знову врівні й хлопці щиро запрошують дівчинку до гурту: «Готуйся з нами! Будеш першою Космо-Наткою». Та навряд чи варто ризикувати життям, аби визнати право дівчинки на рівність і справжню «чоловічу» дружбу...

Окремо слід спинитися на оповіданнях «Пригода в кукурудзі» та «Тореадори з Васюківки», присвячені художникові В. Євдокименку, що стали засновком знаменитої трилогії. Саме тут вперше читач зустрів «видумляк» Павлушу та Яву та дізнався про мальовничу Васюківку. Але характери героїв, причини та наслідки їхніх вчинків в оповіданнях різняться від уже звичних нам у трилогії. Скажімо, в оповіданні затіяний героями «бій биків» протиставляється щоденній «нудній» праці Сала (Гриця Остапенка) і зрештою оповідь приходить до прямого повчання: «Що таке слава? Хтось сушить голову, вибрики видумує... і тільки сорому набирається. А дехто длубається в хліву, нікому в очі не лізе — і про нього пишуть...». Чого в трилогії, звичайно, вже не знайдеш.

Підсумовуючи, можна твердити, що вже в оповіданнях виявилися основні риси художнього письма та світоглядної позиції В. Нестайка: лаконічність описів і динаміка тексту; поступове «фокусування» читацького погляду (спершу автор ніби кидає оком навколо, а тоді лише зосереджується на головному персонажеві); про долю героїв до моменту, про який йдеться, дізнаємося з побіжної авторської розповіді; текст насичений конкретними подробицями, що точно вказують на час написання; сюжет засновується на конфлікті між видимою непоказністю та прихованими достоїнствами чи навпаки; все завершується щасливо для всіх завдяки дружбі та щирому сміхові як способів залагодження непорозумінь тощо. Відчутна у них і стрижнева для письменника морально-етична настанова та його сутнісна закоріненість в українську традицію розуміння, плекання та зображення дитини в художньому тексті.

Також саме в оповіданнях криються витоки картин, тем і проблематики, котрі залишаються з В. Нестайком упродовж усього творчого життя. А ще оповідання — це щира розповідь про минуле та сучасне, у котрому дитина має вибудувати власний простір. І хоча поведінка його героїв видається, як на сьогодні, дещо театралізованою, повоєнному поколінню насправді було притаманне оце доросле, як на нас, ставлення до життя, наявність цілої низки внутрішніх меж і правил та глибоко вкорінена регламентація не лише зовнішнього, а й внутрішнього життя тощо. І саме в оцій психологічній достовірності криється художня вартісність і правдивість Нестайка-оповідача, його душевна «незамутненість», що й сьогодні не полишає читача байдужим.

«Вся ця історія — це комбінація з того, що я бачив у житті і що мені випало пережити...»

Ведучи розмову про найвідоміший із творів В. Нестайка — трилогію «Тореадори з Васюківки», слід зауважити, що це не єдина картина барвистого, сонячного та вільного сільського дитинства у доробку письменника. Уже в його ранніх оповіданнях («Лілії», «Таємниця старого склепу», «Синє ведмежа Гришка», «Пригода в кукурудзі», «Тореадори з Васюківки» та навіть у «Пашці-чоботареві» й «Усмішці Ілліча») «німецький» простір оповитий веселковими барвами неймовірних можливостей і краси. У «Тореадорах...» цей світ лише набуває живої конкретики, обростає географічними, соціальними та мовними деталями, залишаючись, по-суті, заповідною територією дитинства. Згодом, у повісті «Пригоди Грицька Половинки» (1978), письменник зі смаком покепкує над власним дитячим «обожненням» села, але не попрощається з ним і вкотре розгорне перед читачем його відкриті до людей сонячні простори у «Чудесах у Гарбузянах» (1984).

Трилогія «Тореадори з Васюківки», що набула всесвітнього розголосу й поставила В. Нестайка у ряд із кращими дитячими письменниками світу, писалася впродовж десятиліття (1963–1973), починаючи з оповідань «Пригода в кукурудзі» та «Тореадори з Васюківки». Згодом з'явилися «Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо...» (1964), «Незнайомець з тринадцятої квартири...» (1966) та «Таємниця трьох невідомих» (1970), що у 1973 р. вперше були об'єднані в трилогію.

Поява перших оповідань про Яву та Павлушу на сторінках «Піонерії» була радо зустрінута і читачами, і критикою. «Нарешті-то у нас, в українській дитячій літературі, з'явився талановитий письменник-гуморист», — раділа на засіданні комісії з питань дитячої літератури Спілки письменників України Наталя Забіла. Та вже перша повість трилогії викликала неочікувану полеміку: критик М. Бугаєнко брутально перебрехав авторські думки на сторінках «Літературної України». Та письменника щиро підтримав Л. Бойко, а згодом — і В. Григоренко.

Сюжетну колізію, що викликала до життя Яву з Павлушею, «подарував» Нестайкові його перший ілюстратор Василь Євдокименко, а типаж і навіть родичі одного з героїв «знайшлися» у плавнях на річці Удай на Полтавщині, де письменникові довелося полювати з друзями.

У творі чимало описів реальних місць і «прикмет часу». Та попри реальні прив'язки до часу й простору, «Тореадори...», насамперед, — барвисте породження письменницької уяви, живі спогади та переживання автора. Не дарма письменник зізнається, що якщо Ява — живий герой, то Павлуша — трошечки схожий на нього. Можливо, саме тому розповідь у двох кращих частинах трилогії ведеться від імені цього героя. Так само на мапі України немає жодного з оспіваних письменником мальовничих сіл. Васюківка, Гарбузяни, Дідівщина, Піски — то власна його географія, яка ще чекає свого дослідника, бо при уважному зіставленні явно перетинається з художніми світами Панаса Мирного та І. Нечуя-Левицького, витворюючи в тексті своєрідну «глибину» сприйняття.

У різний час критика по-різному трактувала трилогію, але незмінним залишалося визнання за письменником майстерності в розумінні та відтворенні психології дитини, теплою живого гумору і захоплюючого сюжету твору. Привертало увагу також плідне «співаторство» героїв і письменника: «І в письменника, і у Яви, і в Павлуші характери добрі, щирі, фантазія — яскрава, нестримна. А ще — почуття гумору (о, яке то дороге цінне почуття!). А ще — любов до пригод...» [1]. На думку А. Алексіна феномен Нестайка полягає саме в оцій здатності «зберегти в собі дитинство, вміти дружити з дитинством». Ю. Ярмиш визнає, що не одним гумором живуть герої В. Нестайка, що є в трилогії елементи лірики, пригод і детективу. Але всі ці позитиви трактуються ним вузько ідеологічно. У межах загальнолюдських категорій чи не першим спробував проаналізувати трилогію В.Я. Неділько. Саме цей дослідник першим вказав, що успіх «Тореадорів...» визначається, насамперед, «переконливими й живими характерами головних персонажів Яви та Павлуші, їх типовістю» (поєднання «веселого витівника, пустуна, у якого, крім витівок і жартів, за душею немає нічого» та «дисциплінованого відмінника, з якого автори хочуть створити взірець» [14, С. 91]). Так само

позаідеологічно В. Неділько розуміє причини вчинків героїв: до пустощів, пошуків незвичайного їх приводить прагнення діяти, перетворювати світ, «наївна готовність поставити загальне вище особистого», «бажання вчинити справді щось потрібне людям... і звичайно прославитися» [14, С. 92-94]. Отже, Павлуша й Ява, попри свою «не зразковість», можуть бути зразком для читача, бо вміють дружити, вболівати за спільне, готові до вчинку, мають честь і совість. Це не зразкові, але гарні люди, з яких обов'язково буде щось путне.

Нині критика впала в іншу крайність, відмовляючи В. Нестайкові у правдоподібності письма. Так, В. Костюченко, справедливо вказавши, що після застарілих романів О. Копиленка і О. Донченка «Тореадори...» стали «першим пригодницьким твором про сучасність, що здобув визнання мільйонної читацької аудиторії», наголошує: «Роман не відображав дійсність. І в цьому його сила. Навпаки, він відходив від сірої, нудної дійсності, що жила в гаслах «щасливого дитинства»... В. Нестайко запропонував інший світ — вигаданий, веселий, пригодницький. І діти цей світ сприйняли» [10, С. 201]. З цим важко погодитися, бо письменник художньо правдиво й достовірно відобразив тогочасне дитинство, але саме і лише з погляду цього самого дитинства, а не дорослих. Книжка тому і стала видатним явищем у дитячій літературі, що повноцінно відтворила саме дитячий світ, а не погляд дорослого на нього. Тим самим вона стала в ряд із кращими творами світу для дітей.

Ява Рень і Павлуша Завгородній — сільські шибайголови, що жодної миті не хочуть згаяти, а прагнуть зробити світ кращим чи хоча б «стати героями на весь світ»... Їхні вигадки — химерні та щирі, мрії — посправжньому величні, а мова і спосіб існування в художньому просторі — правдиві. Цілісність і повнота передачі письменником живої, повсякчас змінюваної дитячої особистості, природність відтворення її реакцій на оточуюче, повнокровна «смаковита» мова викликає спогади про кращих героїв І. Котляревського, І. Нечуя-Левицького, М. Гоголя, О. Довженка та О. Гончара, весь той славний творчий набуток, що вивів перед очі світу образ невгамовного, трудящого, щирого та незборимо оптимістичного українця як окремих національний тип. На рівні художнього відображення світу дитинства Ява та Павлуша В. Нестайка так само глибоко народні та національні герої, що стали високохудожнім, зрозумілим для представника будь-якого народу втіленням того, що зазвичай визначаємо поняттям «українська дитина», а отже, й «українська ментальність». Для читачів різних поколінь і країн вони розкривають суть і смак буття по-українськи, без патетики та дидактизму вцент розбиваючи налиплі за століття стереотипи, як робили це для своїх народів герої Шолом-Алейхема чи Шукшина.

Перші сторінки книжки, коли хлопці у бур'янах слухають смаковиту лайку діда Варави, викликають в уяві як початок Твенівського «Тома Соєра», так і Довженкову «Зачаровану Десну». А чого варте сповнене тонкого гумору пародіювання Гоголя на перших сторінках частини третьої, в якій «...посварилися Іван Васильович з Павлом Денисовичем...»! А опис київського пляжу, що так і «підморгує» Вишневыми усмішкам та гуморескам П. Глазового! Щодо промовистих імен персонажів і говорити не варто. Хіба можна забути мудру корову Контрибуцію, врятованого цуцика Собакевича чи того ж Яву, що сам собі «виговорив» оте ім'я зі звичайного Іван?

Читаючи майже детективні історії щоденних клопотів хлопців, дивуєшся не лише їх щирості, вмінню з гумором ставитися до життя, здатності на високі та напрочуд інтенсивні переживання, а й «непрактичності» щодо пошуку вигод для себе особисто. Вони не бояться помилятися і виправляють власні та чужі помилки з такою ж завзятістю й наполегливістю, як і беруться за нові справи, не бояться жити, бо не мають сумніву щодо доцільності і високого призначення власного існування. Можливо, саме тому, на відміну від героїв того ж М.Твена, з якими їх часто порівнюють, хлопцям на думку не спадає розжитися на власній вигадливості чи когось «провчити». Вони щиро хочуть стати справжніми героями і ошчасливити світ: зробити його кращим і світлішим для всіх.

На пропозицію І. Малковича письменник дещо переробив «Тореадорів». «Вирішив ...прибрати ідеологічне нашарування», — зізнається В. Нестайко, — «...усе редагувалося дуже обережно. Додав кілька нових гумористичних епізодів і трохи переробив кінцівку — в нинішньому варіанті вона не патетична, як колись, а з усмішкою» [21]. Зміни виявилися й у деталях: «слово «здорово» замінив на «класнючо», ...прийшлося змінити назви окремих вулиць і номери трамвайних маршрутів, щоб Київ, як і раніше, був упізнаваним. Головне — дружба і відданість залишилися» [15].

Та «сільська» тема, як уже вказувалося, не вичерпується у творчості письменника «Тореадорами...». У 1984 р. побачила світ повість «Чудеса в Гарбузянах», що так само містила три розділи-пригоди («Чарівний талісман», «Секрет діда Коцюби», «Пасажири таємничого «Мерседеса») та була сповнена теплого гумору й карколомних пригод. Вона, по-суті, завершила і підсумувала образ села у творчості письменника, гармонійно впливши цей шматочок сонячного світу В. Нестайка в загальне полотно його драматичного всесвіту. На жаль, як і перші оповідання письменника та низка інших текстів, повість залишилася поза увагою критики.

Лейтмотивом твору можна вважати слова одного з героїв: «Ще раз упевнився я, що доброта, справжня щира доброта найбільше на людину діє». Саме мотив перевиховання людини, її олюднення на перекір озлобленню та знічевленню світу є провідним у повісті. З перших сторінок читач поринає в ідилічний, знайомий з початкових рядків «Миколи Джері» І. Нечуя-Левицького, світ сільського літнього раювання. Гарбузяни — таке собі українське село «з пісні», де і «гора високая...», і річечка Голубенька, і «три богатирі» (нехай ще підліткового віку!). Герої твору — троє Сашків: веснянкуватий розважливий Марусик, «оптимістичної» вдачі «замурзаний смаглявець» Циган і довготелесий добросердечний мрійник Журавель, — чимось невловимо нагадують билинних Іллю, Добриню та Альошу. Навіть час у повісті тече за своєрідним міфо-поетичним «сонячним ритмом»: кожен розділ розпочинається чарівним сходом сонця та картиною всміхненого прокидання «найкращого в світі» села, події чітко діляться на «вранішні» та «вечірньо-нічні», а завершуються щирою сонячною радістю всього живого. Як завжди у Нестайка, текст містить чимало чудових описів природи та людської причетності до її краси: сільські світанки, прогулянки до озера, «грибне» полювання, Липки тощо. Та якщо тон оповіді й герої дуже нагадують попередників із «Тореадорів...», їхнє оточення змінилося невпізнано. Коли Яві з Павлушею доводилося мати справу з ровесниками та результатами власної нестримної вигадливості, то «Сашкам» випало зіткнутися з цілком дорослим бажанням мати власну автівку, розжитися на загальному майні, присвоїти прадідівський скарб чи підлеститися до «високого начальства». Письменник свідомо, прикрившись звичними образами бешкетників, самовіддано виписав дорослі негарзди часу, під ковдрою дитячої книжки ховаючи свої недитячі роздуми та жалі. Відтак, за пригодами та несподіванками його тексту відчутно проглядають типажі «Кайдашевої сім'ї» І. Нечуя-Левицького, Шевченкової «Катерини» та «Дитинства Чіпки» Панаса Мирного тощо. Торкається В. Нестайко й болючої теми винищення села, української еміграції та драматичних перипетій Другої світової. І хоча ця проблематика прив'язана до карколомних пригод і несподіванок, за «дитячим» сюжетом чітко проступає жорстока правда селянської беззахисності, зруйнованих лихоліттям родин, страху перед «органами» та складного життя емігрантів.

Світ дорослих, порівняно з «Тореадорами...», значно розмаїтіший і представлений не лише позитивними персонажами (мудрий дід Іван, чия мова і вчинки сповнені гумору та мудрості, бойова, працьовита та симпатична Тайфун Маруся (знову так і проситься порівняння з «Козир-дівкою» Г. Квітки-Основ'яненка), «нова людина», справжній інтелігент Сергій, уважні до людей мудрі керівники Михайло Львович і М. Б. Танасієнко), а й негативними, карикатурними (пустопорожня красуня Клава, хапуги, безгосподарні негідники та підлабузники Степан Михайлович, бригадир Бобешко та шофер Бобинець, нікчемний лайдак Тимофій Гузь). Різняться вони не лише вчинками, а й мовними партіями. Скажімо, позитивні персонажі не вживають правильних фраз і газетних штампів («свідомість переродилася», «суспільні інтереси», «радянській людині не байдуже, по якій землі вона ходить» тощо), натомість їхня мова пересипана влучними дотепними виразами та смаковитими словами («комахи не здають недобудовані мурашники» та ін.). Так само напрочуд колоритно та психологічно достовірно відтворює душевне сум'яття «міс Гапки» її «діаспорне» мовлення.

Особливе місце в творі посіли сни. Кожен із «Сашків» бачить свою історію, де діють «осучаснені» персонажі казок, що ніби зійшли зі сторінок оповіді про Країну Сонячних Зайчиків. Присутні у снах також Володар Часу Мить Митьович Тік-Так, тітонька Незабудь і кіт Лаврентій (праобраз майбутнього Чорлі), котрі вчать хлопців совістливості та відповідальності. Письменник вигадав чудовий образ — «світлий час» на позначення часу, витраченого «з максимальною користю для інших», що переростає в реальні «хвилини, години, дні й роки трудового життя, відданого народові» діда Івана, які ніколи не забудуть вдячні односельці. Таким чином, часопростір сільської дитячої «вольниці», вічного літа і пригод, гармонійно перетнувся не лише з буднями міських ровесників, а й із цариною казки, органічно вплившись у загальне полотно творчості В. Нестайка.

«Пошукаємо справжніх живих учнів»

Як уже зазначалося, упродовж творчого життя В. Нестайко не полишає такого вдячного жанру літератури для дітей, як оповідання. Саме в його стислих рамках, як сонцю веселку в росинці, письменникові вдається сконцентрувати живий відгомін великого дитинства в єдиному випадкові з життя конкретної дитини. Так само постійною є для письменника тема школи та шкільного колективу як місця й способу кристалізації особного людського характеру. Зрештою, поєднавшись, ці дві складові творчого світу В. Нестайка витворили таке унікальне в українській літературі для дітей явище, як дилогія в оповіданнях «Одиниця з «обманом» (1976) та «П'ятірка з хвостиком» (1985).

Читачі й критики сприйняли твір із захопленням, відзначивши високий художній рівень і глибоке проникнення автора в дитячу психологію. Зокрема, І. Золотарьов вказує на протиставлення як основний засіб творення комічного в тексті, на трактування образу справжнього Учителя як людини «старої школи» (у значенні щиро відданої вічним загальнолюдським цінностям) і на появу в арсеналі письменника сатири. Критик порівнює В. Нестайку з Я. Корчаком, корий теж любив писати про підлітків, у перших самостійних кроках яких «виявляється сформована (чи не сформована) під батьківським дахом мораль» [5]. На гендерній проблематиці діалогії наголошує І. Васюченко, аналізуючи твір В. Нестайка у зіставленні з повістями В. Близнаця, О. Іоселіані, В. Машкової [2] та відзначивши життєвість його образів і винахідливість щодо способів розв'язання складних ситуацій.

Найширше трактує діалогію В. Неділько, наголошуючи, що в творі йдеться не так про кілька десятків київських школярів, як про те, що: «всі люди — різні, що немає нецікавих людей. Що треба любити одне одного, любити людей і ставитися до них по-дружньому, ... що треба бути гуманістом. Вчить повість і взаємодопомоги, навчає переборювати труднощі, любити природу й ставитися до неї, як до близької істоти...». Відстоюючи твір перед лицем недалекоглядних скептиків, для котрих ці живі оповіді — «наскрізь моралізаторські та сповнені прописних істин», критик наголошує на новаторстві та художній довершеності дидактичної складової діалогії. На його переконання це — «довершений художній твір, цікавий, розумний, веселий, наскрізь пройнятий Нестайковим гумором. Твір, в якому оте «моралізаторство» й «дидактизм» ... становлять органічну цілісність з усією образною системою твору, сприймаються читачами так природно й непомітно, як кисень при диханні». Саме В. Неділько першим вказує, що, розповідаючи про кожного з учнів, нікого не виділяючи, письменник досягає ефекту зримої уваги до ближнього, коли стає зрозумілим, що кожен — «...цікава, неповторна особистість. Що куценьке життя кожного — повчальне, багате...». Відтак, діалогія «...учить пильно вдивлятися в себе, у свою поведінку, в ставлення до друзів. Вдивлятися і вдумуватися, оцінювати вимогливо й безсторонньо. І намагатись ставати кращими» [14].

У першій повісті діалогії «Одиниця з «обманом» «справжніх живих учнів» письменник шукає у припущених на час уроку коридорах, певно, своєї Київської школи № 141, де працювала його улюблена перша вчителька — Ліна Митрофанівна. Так само прототипи більшості учнів легендарного 4-Б, чії образи неодноразово зринають у творах В. Нестайка (як-от, Грицька Половинки, Спасокукоцького й Кукуєвицького, Дмитрухи), слід шукати теж серед друзів дитинства автора.

Саме нерозлучна пара найменших у класі, «кругловидих, клаповухих і кирпатих» Спасокукоцького та Кукуєвицького першою опиняється перед лицем читача. Певно тому, що нехитра історія їх «мюнхаузенівського» змагання у виказаному на словах героїстві близька й пережита в дитинстві чи не кожним. Зрештою, «дні, сповнені подвигів і героїзму», трагікомічно завершилися під стоматологічним кабінетом. Але колоритна пара пройшла крізь усі «київські» оповіді письменника.

Немає нічого героїчного й у «тихому, нерішучому, сором'язливому» Шурику Бабенку, котрий (як і автор) змалку ріс у жіночому оточенні. Письменник напрочуд достовірно змальовує перше «воротарювання» героя, коли заціпенілий від невимовного жаху перед м'ячем і власною неспроможністю хлопчик осоромився. Так само докладно виписано й сцену «героїства», коли «всередині щось клацнуло — наче зламалася плomba якогось запобіжника», і Шура поліз на чужий балкон. Читач розуміє, що Бабенко став рівноправним членом хлоп'ячого гурту тому й тоді, коли відкрив у собі мужність, нехай і таким «нерозважливим» чином.

Протилежність й водночас «товариш по нещастю» Шурика — Ніна Макаренко (Макароніна). Критика неодноразово відзначала новаторство цього образу, в якому чи не вперше в радянській книжці для дітей з'явився тип фемінізованого підлітка, котрий бунтує проти «несправедливих» щодо дівчаток суспільних норм і стереотипів. Скажімо, І. Васюченко, відзначивши, що спрага самоутвердження ставить героїню повісті в принизливу ситуацію, наголошує, що образи «зразкових дівчаток» Світланки й Галочки теж не викликають симпатії [2, С. 12].

Письменник із гумором і співчуттям змальовує, як саме діяльні розумні дівчатка «помічають», що «хлопчачі» ролі у суспільстві цікавіші та перспективніші. Але, якщо в оповіданнях бунтівливі героїні — єдині представниці дівочтва, то поряд із Макароніною письменник виводить образ абсолютної жіночності — «невагомих» біленьких і чепурних подруг Галочку та Світланку. Цікаво, що попри видиму доброзичливість розповіді, автор зазначає, що дівчатка навіть шкільними коридорами ходять, «ніби в театрі». Отже, можна припустити, що в такій «правильній» жіночності є щось неприродне, недобре. Тому остаточна поява Ніни в образі «дуже гарненької дівчинки» сприймається не як перехід у стан «стовідсоткового» жіноцтва, а як момент дорослішання.

Те, що «дівчачий» світ може бути далеко не таким світлим, як видається, засвідчує історія ще двох дівчаток Лялі Іванової та Тусі Мороз. Одна з них — вродлива, доглянута, забезпечена, егоїстична і вередлива.

Інша — непоказна, незахищена, добра й поступлива. Між дівчатками існують напрочуд складні за своєю природою стосунки, оскільки Ляля — емоційний і душевний недоліток, тоді як Туся — сформована особистість, готова свідомо йти на поступки, аби втілити власні мрії. Лялин дідусь-професор знаходить єдино можливий вихід: ставить онуку в ситуацію, в якій завдяки їй опинилася Туся, і болючий досвід відкриває дівчинці очі на справжній стан справ.

«Хлоп'ячий» варіант перебігу та вирішення подібних нерівних взаємин описаний в історії Юри Хитрюка («Фігура») та Ігоря Дмитрухи. Вищий і старший за всіх, але «добродушний і м'який» Юра «любив жарти і веселих людей». Спочатку хлопчик не помічав (чи таки пробачав) другові глузування та образливі жарти. Та коли Ігор влаштував «полювання» на «бенгальського тигра» — «мале й дурне» смугасте кошеня, Фігура жорстоко розправився з «кумиром». Власне, тут добро представлено в своєму найприроднішому вигляді: сильне й незлостиве, воно виявляє власну вищість, лише захищаючи беззахисних і караючи самовдоволене зло.

Розвиває В. Нестайко у повісті також тремку тему перших дитячих міжстатевих стосунків, яскраво намічену ще в ранніх оповіданнях. «Спритний і вдатливий» хлопчина Котька з народження товаришує з «безталанною» Зойкою. Та в школі він починає віддалятися, бо справжньому хлопцеві «не личить» возитися з дівчачим. Та виявилось, що «мужньому» Дмитрусі байдуже, що станеться з Котькою, а «нікчемна» Зойка не вагаючись взяла на себе його провину. І хлопчик вертається до стосунків, перевірених часом і серцем. І «хлоп'яча громада» вимушена визнати його вибір.

В іншому вимірі непрості дівчачо-хлопчачі взаємини постають у розповіді про «женоненависника» Льоню Монькіна¹, котрий захопився філателією, бо не мав на цьому поприщі «ні тріумфу, ні суперників». Випадково доставши адресу, як йому вдалося, німецького хлопця Еріка, Льоня пише листа й отримує довгоочікувану відповідь. Та адресатом виявляється дівчинка. Ця трагікомічна ситуація та неочікувана реакція на неї однокласниць відкриває героєві просту істину, що «радість», «дружба» та «доброта» — «жіночого роду» і це «зовсім не означає, що чоловічий рід геть-чисто позбавлений» цих якостей. Наступні розділи повісті, що друкувалися раніше як окремі оповідання, розкривають шляхи пробудження в дітях саме цих загальнолюдських «буденних» рис. Драматично розгортаються події у розповіді про Павлика Назаренка та Тимка Довганюка. У протистоянні з «ненависним» Тимком дружний 4-Б виявився «внутрішньо сліпим». Та варто було «одному з гурту» глянути на Рудого власними, а не «колективними» очима, стає очевидним, що тому набридла самотність, він лагідний і добрий, тільки гордий і зацькований ними. Сцена, коли хлопчик намагається самотужки зліпити сніговика, вдаючи, що всі однокласники поряд і він — один із них, вражає. Саме поразка й трагічна безвихідь Тимка, спроможного вистояти в жорсткому протистоянні з класом, але не здатного без їхньої допомоги викотити снігову кулю, відкриває Павликові очі і на їхній гурт, і на Рудого: «Так плачуть ті, хто рідко плаче й соромиться своїх сліз. Так плачуть самотні й горді люди». Допомогти такому — честь, як і дружити з ним. Гармонію відновлено: ранок Нового року зустрічає кривобокий, але усміхнений сніговик і дружний дитячий гурт.

Драматичне незрозуміння дитиною дорослого та переосмислення себе шляхом досягнення «ненависної» тобі особи психологічно достовірно й художньо змальовано в історії Вовки Онищенко, що стала заголовною для повісті. У його очах «старорежимська смішнячка» Марія Василівна стає усе дивакуватішою та нікчемнішою: понавигадувала всілякі «одиниці з обманом» і «двійки-майже трійки», а сама не годна слова сказати вперек малій онуці. Тому 8 Березня, не дослухаючись її слів, хлопчик вибігає з класу, щоб привітати маму. Як виявилось згодом, учителька йшла на пенсію і попрощалася з усіма, крім нього. В. Нестайко знаходить точні, відомі кожній дитині стани, щоб описати, як самотньо почувается герой. А коли звучать випадкові слова, що «одиниці з обманом» вчили «чесності й правдивості», хлопчик усвідомлює, що його не виправлена «одиниця» — остання і залишиться йому назавжди. З розпачем він «раптом уперше зрозумів усю безнадійність і непоправність цього короткого слова «ніколи». Але найважливіший, внутрішній, духовний злам у героєві вже відбувся — Вовка почав помічати не лише власне «зганьблення» чи «геройство», а й почуття та переживання інших, йому страшно за свою «невиправність». Тому автор дає хлопчику шанс на вибачення та сльози полегшення, на розуміння й любов того, кого він так широко ненавидів. Завершується повість, як і починалася, незримим поглядом автора на героїв, що саме пишуть контрольну роботу. Тільки тепер ми вже «знаємо» кожного з них і за дитячими мріями бачимо живі людські долі, що ось тут, просто перед очима читача починають «проростати» в майбутнє.

В. Нестайко повернувся до «своїх» четвертокласників у 1985 р., вирішивши, що там, де є 4-Б, неминуче має бути й 4-А клас. Так з'явилася ще одна повість в оповіданнях «П'ятірка з хвостиком». Та якщо у першій частині автор «підглядав» за героями, то в другій — діти самі уважніше приглядаються одне до одного, шукаючи поміж себе «героя», котрий передав міліції загублені інкасатором гроші. Окрім того, невідомий

¹ Згодом сюжет буде використаний письменником у повісті «Прогоди Грицька Половинки» (1978).

доброзичливець виставляє учням дивовижні «п'ятірки з хвостиком» за добрі вчинки, продиктовані совістю та любов'ю.

«П'ятірка з хвостиком» дещо саркастична та нещадна до своїх героїв. Немов ненароком письменник фіксує у тексті нікчемні, дріб'язкові, а то й злочинні риси дорослого світу, що подекуди пародійно, інколи — карикатурно чи й весело проступають крізь тло світу дитячого. Так, активістка Шурочка чудово знає, що з вожатими «сперечатися не рекомендується, а рекомендується визнавати свої недоліки і обіцяти їх виправити». Гонобобель щиро впевнений, що: «справжні продавці знають як списати таку мізерію...» та що слова «держава — це ми» слід розуміти буквально: «все державне — моє». Змінюються у творі й образи дорослих. Поряд із учителями та побіжними персонажами з найближчого оточення учнів з'являються нахабні продавщиці та скромний Герой Радянського Союзу, всепрощаюча й безсмертна в своїй любові баба Ніна та привітна тьотя Клава, непосидючий віртуоз праці Іринарх Іванович і десантник Валера. Та й самі вчителі стають іншими. Хоча «сліпуча промениста усмішка» директора школи все ще — життєдайне «сонце в блакитному небі», та глибини й духовної ваги щирої людяності, яка відчувалася в «старорежимській» учительці математики з «Одиниці з обманом» уже немає. Це людина нової формації, котра співпрацює з дітьми на рівні соціальної дії, а не духовної практики. Щодо образів учнів, то письменник дотримується раніше обраного «зіставного» принципу змалювання їхніх характерів. Скажімо, героями однієї історії стають «землетрус, пожежа, стихійне лихо» Гришка Гонобобель і «тихий, скромний і непомітний» Антоша Дудкін. Суспільний досвід пророкував Антоші «заслужену» розправу, та «страшна» сила навпаки віддала шану мужності й наполегливості «маленької», але справжньої людини.

Так само дивною і «неправильною» з погляду суспільної норми видалася спершу однокласникам поведінка Ромчика Лещенка, який раптом «полюбив» мити посуд. І лише розповідь Героя Радянського Союзу, котрий переборюючи себе й перешкоди, урятував товаришів, все роз'яснила. Виявилось, щоб стати героєм, потрібно навчитися «робити те, чого робити не хочеться... Бо робити те, що приємно, що робиться залюбки, усі вміють. А от те, що важко, неприємно, боляче навіть, уміють далеко не всі. Але саме ті, що вміють, — чогось у житті досягають». Ось чому Рома взявся щодня робити ненависне — мити посуд, щоб виховати характер.

Не пройшла випробування досвідом і поширена думка, що в житті чогось досягають лише ті, в кого батьки вклали «час і гроші», хто з дитинства «розвинув свої таланти». Толя Красиловський раптом відчув себе «ні на що не здатною людиною», бо його нікому було водити на всілякі заняття. Аби не марнувати час, герой намагається хоча б врятувати кошени, прийти на допомогу якому більше нікому, бо всі друзі — «розвиваються». Переборюючи страх, він йде у пільму старого підвалу, та провалюється під сходи. Толиною мужністю захоплюється дорослий чоловік, орденоносець, та ще й жалкує, що власний син на таке не здатний. А ще за якийсь час з'ясувалося, що Алик кинув скрипку, Богдан — фігурне катання, а Люся так і не стала відомою фігуристкою. Кожного з них чекає не омріяне мамою, а його власне покликання й доля, що формуватиме його характер.

Є в повісті й драматичні розповіді, схожі на біблійні притчі. Скажімо, оповідь про двох гарних дівчаток Аллочку Граціанську та Любу Миркотан. «Добра, вихована, щедра» та ще й напрочуд гарнесенька Аллочка — загальна улюблениця. Вона й саме не розуміє, чому така добра й привітна до всіх однокласниця Люба її терпіти не може. Таємниця розкривається зі смертю найменш враховуваного дівчинкою, але найважливішого в її історії персонажа — баби Ніни, посмертний лист якої відкрив очі «її дівчинці» на справжній стан справ. І безпомічні марні слова Аллочки «якби ж я знала...» вже нікому не можуть зарадити: на пероні її дитинства завжди стоятиме самотня, полишена нею напризволяще баба Ніна... Письменник із ніжністю хірурга вправно «відкрив» майже невидиму, але загрозливу суспільну виразку, аби явною стала загальна втрата людяності, уваги та совісті. Адже це розповідь лише і тільки про «добрих» людей: ні батьки Алли, ні її бабуся, ні сама дівчинка не роблять нічого поганого, усі їхні вчинки не позбавлені здорового глузду, не є порушенням закону чи суспільних норм. Ось тільки все це якось «не по-людськи»...

Так само драматично розвиваються події в історії Івасика та Христі, присвяченій болючим проблемам неповних родин. Головатий «не усміхнений» Івасик лише від дітей у дитсадку дізнався, що його тато не помер, а що його «зовсім не було», і маму називають «мати-одиначка». З того часу він свідомий, що в світі їх лише двоє і головне, що «в тебе я є, а ти в мене». Натомість кучерява, сміхотлива Тіна живе з татом, бо мама-акторка їх покинула. Опинившись за однією партою, діти потоваришували і їхні батьки також: разом облаштовували клас, ходили в театр і кіно. Так з'явилася «найщасливіша і найвеселіша» родина в класі. А ще Івасик вчинив те, що мабуть має робити кожен, відстоюючи своє право на любов і щастя перед «всіма»: вийшов перед класом і раз і на завжди розставив крапки над «і»: «вона — моя сестра і хто буде хихикати й теревенити — дам по голові».

Порушуються в повісті й звичні для письменника питання справжньої дружби та «справжнього обличчя» людини. Так, у розповіді про Капітана Буля та Боцмана Васю перед читачем постають дві пари дітей: Петрусь, який із дитинства репрезентує себе як майбутній капітан, і «новенький» Вася, який погоджується на роль «боцмана»; визнана красуня Аллочка та Оля, котра принижує себе, захоплюючись кимось. Випадок розкриває правду про кожного: Капітан — не вміє плавати, зате Боцман — справжній друг, готовий стати поряд із «приниженим» Петрусем, Аллочка — така ж як усі, а ось Оля — справжня героїня, здатна першою прийти на допомогу.

Тему продовжують історії Дениска Черногуза, котрий не лише «називається» десантником, а й поводить відповідно, та Валі, всі зусилля якого скеровані на те, аби приховати власне боягузтво. Як і в перших своїх оповіданнях, письменник звертається до ролі та місця Вчинку та Випадку в долі людини. Втіленням найбільших страхів Валі став невідомий «Фрукт» із боксерськими рукавичками. Та якась ситуація склалася так, що поява «демонстративно» незалежного Валі врятувала від приниження, як виявилось, так само боязкого Фрукта. Хлопчик не став сміливцем, але раз пережитий «успішний досвід» зробив своє: веселого та впевненого в собі Валю ніхто не чіпає. Адже «не боягузів ніхто й пальцем не зачіпає, а як ти боягуз, то наче на тобі написано: кожен ліктем штовхне...».

Завершення повісті своєрідно вписує долі обох четвертих класів в «естафету поколінь». Із одного боку поряд із учнями з'являється колоритна постать Іринарха Івановича, вчителя праці. Він — жива історія, рушійна сила й водночас пам'ять рубіжних для епохи будов і подій. Для нього, як зрештою для цілого покоління «руйнівників і будівничих» світу, найважливіше — «оперативна» праця. Натомість, втілення майбутнього, тих, хто йде слідом, — маленький Андрюха Миркотан найважливішим вважає людяність. Тому саме ця «мудра й добра людина» виявилася автором загадкових «п'ятірок із хвостиком». Найвищих оцінок за найзначиміші у житті перемоги над власними душевними лінощами та слабкістю, над страхом і безпорадністю, гордістю та егоїзмом.

«Найголовніше, все-таки, в людині — це людяність»

Повість «Одиниця з «обманом» (1976) окреслила й утвердила у творчості В. Нестайка тему міського дитинства. Власне, Місто постало в усій красі та значимості історичного й соціально-просторового розмаїття уже в оповіданнях письменника. Та лише на сторінках оповіді про щоденне буття київських четвертокласників воно нарешті наповнилося живим дитячим багатоголоссям. У подальшому рідний гомін київських вулиць, сміх і сльози зрослих серед його пагорбів і новобудов поколінь раз по раз виплескуватиметься у драматичні й, попри все, світлі книжки В. Нестайка.

Своєрідним місточком між світом «сільського» («Тореадори...») та «міського» («Одиниця з «обманом») дитинства стала повість «Пригоди Грицька Половинки, а також Котьки Швачка, Чайника, Петікантропа та деяких інших у воді, на суходолі і в міжпланетному просторі» (1978). Відрядивши одного зі своїх уславлених четвертокласників (Котьку Швачка) «на село», письменник отримав нагоду не лише очима сільських хлопчаків «оцінити» столицю (як це було в «Тореадорах...»), а й роздивитися в наближенні «колиску й оберіг народу», українське село з погляду звичайного київського школяра. Побачене попри карколомність сюжету та веселість викладу, насторожує: у Капустянах бракує добрих доріг, порожній сільмаг, усі працездатні жителі — цілодобово на роботі включно зі школярами, а головне, справжнім «нащадком» духовних традицій виявляються не зледащилі уродженці села Чайник і Петякантроп, а міський хлопчик Грицько Половинка, волею випадку вимушений жити у діда. І хоча письменник акцентує позитивні зміни (Света буває в опері частіше за киянина Котьку, діти листуються з ровесниками з Німеччини, знають про останні новини науки та фантастики тощо), Капустяни справляють враження не живого села, а дивного простору, що відійде за лаштунки історичної сцени, як тільки роз'їдуться відпочиваючі та вимруть діди й баби. Але саме на цих майже легендарних просторах стає Людиною киянин Котька.

Твір побудовано на принципі театральності. Так, Котька прагне у «справжнє село», щоб програти всі ті чудові ролі й ситуації, про які так захоплює розповідав Дмитруха. Але життя — не гра. Тому ключовими для розуміння закладеної в повісті ідеї стає неочікуване трактування автором поширеної Шекспірівської фрази «Весь світ — театр, і люди в нім — актори»: «Ех! Любий читачу! Якби то в житті було, як у театрі — спершу репетиція, а тоді вже спектакль... Але пізно! Не переграєш. У житті репетицій не буває. Одразу грається спектакль. І хоч бийся головою об стінку — нічого не допоможе. Спектакль закінчено, публіка розійшлася, грати нема перед ким...». Отже, дозволяючи своїм героям (а з ними й читачеві) награтися, письменник, з одного боку, дає їм змогу прорепетиувати майбутні дорослі вчинки, внести корективи в обраний образ, а з

іншого, усім перебігом подій доводить, що «гратися» у життя не вийде ні в кого, що рано чи пізно кожному доведеться «повернутися на Землю» і ставати Людиною.

Критика неоднозначно сприйняла повість. Скажімо, О. Єфремов вважав, що секрет її успіху у тому, що «дітям просто цікаво читати книги, де так багато подій, несподіванок» [4]. Він відзначив, що герої В. Нестайка, як і герої Марка Твена «живуть цікаво,.. пізнаючи світ, щоденно пізнають себе», а сам автор у буденному знаходить те, що «міцно тримає увагу читача». Та найважливіше для критика, що письменнику вдалося створити напрочуд сучасних героїв («ну просто сьогоденні, тільки-що побачені. В житті їх багато, а в книгах – поки ще недостатньо») [4, С. 58]. Натомість В. Неділько, загалом високо оцінивши повість, визнає, що автор часом «віддає данину невибагливому сміхачтву», річ «дещо розтягнена, багатослівна і, сказати б, перевантажена дріб'язковими епізодами, що не мають істотного значення для розвитку сюжету» [14]. Порівняно з попередніми твір В. Нестайка насправді рясніє прямими авторськими звертаннями до читача, докладними описами та «вставними» епізодами. Але саме так, багатовимірно, не тримаючи увагу лише на головному, бачить світ дитина, і письменник художньо достовірно відтворює це бачення.

Очима дитини В. Нестайко тонко підмічає та художньо-достовірно відтворює фальш і мізерію «дорослих» стосунків. Це вже не ті «зразкові» чи «негідні» персонажі, що старанно відтіняли героїв «Тореадорів...», а живі й далеко не однозначні люди. Так, батько Котьки — «легковажний» («любив несподіваний жарт, сюрпризи, розіграші») «Комедіант» (образ тата доволі автобіографічний, В. Нестайко йому віддав власну історію перебування статистом у театрі Лесі Українки та винесену з вистави «свою» фразу: «Всі по місцях! Замкнути браму!»), бо «лізе на трибуну» зі своєю «правдою-маткою». Мама — практична, «поміркована й вдумлива», але істерична, авторитарна та позбавлена почуття гумору. Обое вони явно запобігають перед «начальником» та його комизливою дружиною.

Вводить автор до твору й «недитячі» промовисті епізоди, покликані озвучити його власну позицію щодо дражливих на той момент питань. Скажімо, поблажливо нехтуючи «правдою-маткою» Котьчиного тата й не переймаючись його закидами на свою адресу, начальник каже: «Краще хай говорить, ніж думає і мовчить. Якби всі говорили те, що думають, легше було б порозумітися». Є в творі й близькі письменникові колоритні образи сільських старожилів (дід «Жива природа», пасічник Мирон, баба Надя), майстровитих «рукатих» чоловіків (батько Котьки, комендант бази) та митців (ілюзіоніст Аврамчук). Усі вони позначені «дитинністю» — наївною чистотою неймовірних і веселих задумів, безпосередністю реакцій, здатністю прийти на допомогу й просто радіти світові та людям. Слід віддати належне й мові твору: діалоги й описи сповнені смаковитих слів і зворотів («їжі, як на Маланчину свадьбу»), дотепних порівнянь («найбільше хотів у цю мить бути жирафою»), словогри (планета Укриц Анера (Арена Цирку), галактика Язіюлі (Ілюзія)) та «промовляючих» прізвиськ (Петякантроп, Котька) тощо.

У повісті Нестайко вперше відкрито задекларував, що змальовує «звичайних», таких як усі, типових людей. Бо саме ця «середня» більшість і творить насправді епоху та народ. Центральний персонаж оповіді, знайомий нам із повісті про 4-Б Котька Швачко, — «не головний герой», бо «такі, як він, не бувають головними героями. Такі, як він, — це маси. Таких тисячі і мільйони...». Зате сам він помічає все й до всього намагається бути дотичним, ось тільки керується зазвичай словами «авторитетних», «особливих і виняткових» людей на кшталт Ігоря Дмитрухи. Котю шокує, що саме йому довелося вступити в контакт із інопланетянином, бо це «неправильно». Такі значимі речі мають ставатися з «Дмитрухами», з яких виростають ті, «хто дивує світ», а не з «Котьками», з яких будуть «лікарі, інженери, актори аматорського театру — звичайнісінькі собі люди». За цією дитячою певністю чути відчай письменника: бо тисячі чудових, здібних і перспективних зростають у переконанні, що їм «нічого не світить», що мріяти про велике мають «великі» люди, а їхнє місце — у сірих буднях... І дивовижний сон Котьки — не лише алегорія «зайшлості» на сільських просторах міських «відпочивальників», а й осмислення себе дитиною як виняткового, відповідального за все, що з ним і навколо коїться... І повернення на землю за «знаряддям праці» — цілком логічне, бо лише в праці звичайна людина стає незвичайною, а знайшовши свою, «відповідну» їй працю, — щасливою.

Котьці автор віддає власні роздуми над сенсом і проблемами життя. Так, хлопчик переймається: «Як важко тримати таємницю! Розпирає тобі груди, ламає ребра — рветься до людей. Де взяти сил не пустити її з язика?», або дивується: «Диваки ті дорослі! Тут не знаєш, як його швидше вирости, як швидше зробитися дорослим, щоб кимось стати, щоб мрії здійснилися, щоб щось у житті таке зробити. А вони за дитинством зітхають! Та що в ньому хорошого, в тому дитинстві? Самі неприємності. Весь час доля по носі клацає: то спіткнешся, упадеш, то щось розірвеш, розіб'єш, поламаєш... весь час тобі рота затикають..., весь час щось забороняють, не дозволяють...». Хто з дорослих представників творчої інтелігенції України не повторив би ці «дитячі» зізнання наприкінці «щасливих» сімдесятих?!

Котьчиними очима читачі бачать «справжніх сільських хлопців» — довготелесе «ледащо» Васю Чайника та «драчуна за справедливість» Петюкантропа. Ця пара — своєрідна пародія на героїв «Тореадорів...»: у їхніх фразах («Хто все життя в гною буде бабраться, а хто — в космос зможе полетіти», «Що ви у подвигах тямите?!») явно чути відгомін проголошуваних ще Явою сентенцій. Як наголошує В. Неділько, хлопці не перевиховалися, а «лише замислилися», і то — на рівні «гри» (зауважили, що зневажений ними Грицько «набагато краще підготовлений до зустрічі з пришельцями, бо він справжній друг, щира людина, яка поважає інших, не цурається праці й готовий допомогти кожному, в чому зможе») [14, С. 96]. У житті хлопці залишилися такими ж егоїстичними та нездатними на людські вчинки, і їм «ще дуже й дуже готуватися треба до запуску на Землю».

Натомість «маленький, щуплий» міщанин Грицько Половинка, волею випадку занесений до Капустян, вражає Котьку несхожістю й водночас ідентичністю з ним самим. Саме усвідомлення відмінного в Грицькові — його людяності, що робить хлопчика здатним на справжні великі вчинки, примушує Котьку свідомо стати Людиною та «спуститися на Землю». Отже, Половинка — не головний герой твору (він статичний у власній довершеності), а зразок уже сформованого підлітка, спроможного жити, а не гратися, чинити, а не «видумляти». О. Єфимов зауважує: «Чесний, спокійний, працьовитий, ввічливий. Майже ідеальний? Так, але зовсім не пай-хлопчик. Грицько приваблює чистотою, довірливістю, привітною вдачею» [4, С. 57]. Та не йому, а Котьці автор дає змогу подорослішати на очах у читача, відкрити найбільшу людську таємницю, що: «мужність, хоробрість, відвага, про які так багато він думав... — не найголовніше. Вовк теж хоробрий. А орел відважний. А мангуст ... мужній... Найголовніше все-таки в людині — це людяність. ... Це і доброта, і чуйність, і благородство, і самопожертва... і, головне,... розуміння, що ти людина і мусиш завжди чинити, як людина...». Саме Котька перетворився зі «звичайного» в «справжнього»: тепер він «на Землі» й спроможний не здаватися, плачучи в собі і навколо себе людяність.

Наступний «київський» твір В. Нестайка — «історико-пригодницький роман» (за визначенням автора) «Загадка старого клоуна» (1982), неймовірно тепла й тривожно відкрита до читача розповідь про глибинні складові власного буття й творчості — почуття єдності з людьми та радості буття.

Головний герой твору Стьопа — живе продовження славного роду сільських «шалапутів» і «жевжиків» раптом стає киянином. Вирваний із рідної стихії, вимушений заново вибудовувати стосунки зі світом, хлопчик мимоволі вглядається в себе й знаходить чимало хиб. Письменник «оселяє» героя у рідному собі й читачам 4-Б. Але нині — це вже шестикласники й завоювати їхню прихильність непросто. Тому замість стати визнаним веселуном, Стьопа зробився загальним посміховиськом, «Мухом». Самотній і розгублений він знаходить єдину розраду — подорожі Києвом, серцем якого для хлопчика стає цирк (саме цирк — центральне місце в Ластовинії, а клоуни — її найдостойніші жителі). І не тому, що тут він колись визначився зі своїм майбутнім, побачивши виступ Олега Попова, — вистави заряджають Стьопу «гумором, сміхом» і він «готовий триматися і не здаватися». Життєдайна радість, продукована у неймовірному, ілюзорному й, водночас, такому справжньому й живому світі арени, повертає виштовхнутій за межі уваги ближніх дитині інтерес і довіру до життя. Останнє критика вирізняє як основу характеру героя [23].

Саме в цирку зустрічає герой диво в образі незнайомого старого з примітною зовнішністю на прізвисько Чак. Відтепер, повіривши в неймовірну історію колишнього клоуна, Стьопа вирушить у найважливішу свою мандрівку — спершу за легендарною «сміх-травом» (знаючи секрет якої, хлопчик сподівається «реготати в лице образникам»), а зрештою — на пошуки джерела справжнього сміху, того, що повертає до життя та робить людяним. Поступово історія Чака-гімназиста розгортається в оповідь про трагічну долю клоуна П'єра та його коханої Терези. Разом із героєм читач знайомиться як зі звичайними добрими людьми (бляхарем Йосипом, арсенальцем-піротехніком Ф.І. Смирновим), так і зі спадкоємцями таємниці «сміх-трави» (дідом Хихинею, запорожцем Тимохом Сміяном, скоморохом Губою) та огидними, страшними у своєму егоїзмі типами (малий шантажист Сликаков, підступний Анем, монахи-кати Ігнацій та Боніфаций), отримає змогу опинитися в Києві різ-них епох, доторкнутися до його живого, докладно описаного життя (поблукати цирковим закуліссям, пройти вулицями й присілками кінця XIX ст. і років війни, поринути в гомін Євбазу, відчути дотик плетених крісел перших трамваїв і холодних стін в'язниці чи келії). Ця мандрівка у часі не лише розгортає перед підлітком картини буремного насиченого буття Міста, а й виявляє нерозривність полотна долі його жителів, вселенську кривну пов'язаність людей. Зрештою, пошуки приводять хлопця до одного зі страчених у повстанні 1068 р. скоморохів — Терешка Губи. Саме тут, побачивши, як людська радість під дією «хміль-зілля» обертається безумством і безволлям («засвітившись сміхом із середини», натовп вибухає злістю, непогамованістю найнижчих лютих інстинктів), Степан розуміє, чому так притягує лихих людей «сміх-трава».

А добрі, як переконується герой, і так мають у собі незгасну іскру радості, що може зігріти та надихнути до життя ближнього.

Фінал роману неочікуваний. Зазирнувши в майбутнє, Стьопа дізнається, що став токарем, а зовсім не клоуном, і всі інші теж — «звичайні» хороші люди. Та мрія Чака справдилася, бо в цирку йде вистава за Стьопиним сценарієм, в якому ожили персонажі їхньої дивовижної подорожі.

Є у творі й звичні для письменника розповіді з сучасного, пов'язані з появою в 6-Б хлопчика-актора Сурена та щоденним життям Степанової родини й однокласників. Є також обов'язкові для В. Нестайка всюдисущі «діди». Але тепер це — не списані з життя сільські веселі мудреці, а своєрідні «внутрішні легенди автора»: казковий «лісовик-інспектор по Києву та області» Єлисей Петрович, цілком реальний і водночас дивовижний силою пам'яті клоун Чак, «легкий вдачею» та незламний духом Хихоня й, нарешті, глибоко автобіографічний «неповажний, несерйозний» і «хлоп'якуватий» дід Грицько. Саме він, глузливий і насмішуватий, невгамовний і безкінечно добрий відкрив зрештою онукові та читачам справжню таємницю сміху: «Радість повинна бути не від трави. То тільки коровам від трави радість... Сміх — справа колективна... тримайся людей, Стьопо!».

У 1986 р. з'явилася ще одна «київська» книжка В. Нестайка «Таємниця Віті Зайчика», що окрім знайомих читачеві творів («Пригоди Грицька Половинки», «Синє ведмежа Гришка») містила повісті «Дивовижні події в 6-Б» та «Таємниця Віті Зайчика», побудовані за спільним принципом: картини буденного життя школярів, написані в формі психологічного оповідання, чергуються з вигаданими пригодами, стилістично близькими казкам письменника.

У першій повісті перед нами знову 6-Б. Але це не той клас, із яким ми стикалися в «Загадці старого клоуна». Це інші діти й інша школа, хоча, звичайно, в чомусь вони подібні. Але тепер письменника не так цікавлять самі школярі, як доросле життя довкола, що їх формує. На тлі розповіді про «злочин» і самовикриття двох друзів, присмаченої карколомними вигадками одного з них, розгортається докладний зріз буття київської інтелігенції кінця минулого століття. Тому дитячі персонажі слугують лише засобом розгортання сюжету, а в характерах героїв типової для В. Нестайка пари «видумляки»-мрійника та «абсолютного реаліста» не з'являється ніяких нових, порівняно з їх попередниками, рис. Серед персонажів-дітей привертає увагу образ «крученого, нещирого, лукавого» Агашкіна. Це новий тип підлітка, тонко підмічений письменником. Хлопчик — породження часу, коли «еліти» почали відчутно віддалятися від «народу». Якщо раніше (пригадайте Лялю з «Одиниці з обманом») академік Іванов відразу припинив возити онуку на машині до школи й щиро обурився її зверхній поведінці, то Агашкін зростає в атмосфері свідомого наголошування на власній винятковості («Він начебто одверто й не зазнавався, не зневажав інших, але разом із тим дивився на сіх звичайних людей із щирим співчуттям, великодушно прощаючи їм їхню звичайність»). Хоча автор визнає, що в хлопцеві є «щось гарне й навіть привабливе» (скажімо, «моторна вигадливість», здатність на авантюру, відсутність страху перед життям). Тому саме Агашкін проголошує тезу, що на новому рівні розкриває ідеал, сформульований батьком-фронтовиком із оповідання «Лист»: «Жити треба цікаво. Не сидіти довбнею перед телевізором. І не стояти в куточку, чекаючи... Треба самому бути творцем свого щастя».

Ще одним новим типом став у повісті загадковий Прометей Гаврилович, зовнішність якого нагадує Тараса Шевченка, як його описували сучасники: невисокий, гарний, кременезний і дужий. Гадаю, цей персонаж алегорично втілює образ українських «в'язнів совісті», усіх тих «неугодних», котрі на час написання твору отримали змогу повернутися на Батьківщину. Син мрійника-сталевара, про минуле якого ніхто нічого не знав, ставши завгоспом, швидко навів лад у школі та завоював повагу учнів. Його вчинки й духовна вивершеність привернула увагу як «модернової» Жориної мами-хіміка, так і «класичного» Лесиковаго дідуся-реставратора, устами яких письменник оцінив колись відторгнутих суспільством «неблагонадійних» титанів: «Цінний чоловік! Чиста душа! Жаль, що таких не дуже багато...». Саме втрата Прометеевого вогню призводить до «здичавіння» світу у фантазії Лесика й саме задля визволення Прометея Гавриловича об'єднуються в цій фантазії діти й учителі. Бо тільки він один і вірив, що люди варті кращого.

У повісті письменник створює цілісний портрет педагогічного колективу школи. Кожного з учителів змальовано укрупнено, без уточнення внутрішніх характеристик, які замінює «ярлик»-прізвисько, дане учнями на основі грецької міфології. Власне, оці «педабоги»-«олімпійці», котрі діють як єдиний узгоджений механізм і по одинці не можуть бути оцінені, й втілюють, як на мене, «державну машину», «громаду» тощо. Їхній «товариський суд» над Прометеем Гавриловичем, повсякчасна правильність і, водночас, безпомічність перед реальними викликами (невиправна «трійця», учень, котрий вийшов на карниз тощо) тривожить і дратує.

Окремо слід спинитися на родині Лесика й Жори. Перша з них — «ретро», в якій шанують зв'язок поколінь і духовний поступ особистості та людства загалом. Лесикові батьки й діди багаті не меблями, а мистецькими набутками (музика, живопис) і внутрішньою легкістю взаємостосунків. Вони живуть хаотично, віддаючись мистецтву та почуттям: співають, малюють стіннівки, «салютують» з козацької гарматки тощо.

Натомість, родина Жори — ультрасучасна: батьки-науковці живуть, встигаючи за досягненнями НТР: складають щоденні плани, займаються «збереженням здоров'я». Усе в них найновіше та найпрестижніше. Правда, жодним словом ніде не згадані Жорині дідусі й бабусі... Автор явно симпатизує родині Лесика, але разом із героєм вимушений визнати, що Жора встигає зробити втричі більше, його родина не менш щаслива й гармонійна, ніж Лесикова.

Та основна колізія твору розгортається навколо очікування та появи академіка Іваницького, який є рупором провідних ідей твору. Йому віддав письменник і суто автобіографічне зізнання: «Все життя заздрю художникам. Нікому не заздрю — тільки художникам. Бо вони бачать світ так яскраво, так своєрідно, як ніхто. І помічають те, чого не помічають інші. Вони завжди несуть людям тільки радість, тільки насолоду, роблять людей кращими, добрішими...». Говорить герой і про совість як визначальну рису людського ества «найвизначальніша риса виду «гомо сапієнс», по-моєму, зовсім не розум, а саме совість... Але риса це не вроджена. Цю рису треба виховувати в собі. Все життя». У завеликій як для дитячої книжки промові академік розкриває також проблему омніциду та відстоює гумор і сміх як засоби відновлення душевного здоров'я.

Щодо пригод у «доісторичні» часи, то вони стилізовані під дитячу розповідь і сприймаються швидше як «сміховина», можливість відволіктися від заскладного для сприйняття дитьми тексту, обтяженого натяками, розлогими побутовими описами та відступами-дискусіями.

Заголовна для збірки повість «Тасмниця Віті Зайчика» — незаслужено обійдений увагою критики та науковців унікальний текст, в якому як ніде більше письменник розкрив серцевинні витоки своєї творчості: те, як увійшла у його життя дивовижна пані Тасмниця, та чому за сміхотливими вибриками його героїв чути щирий жаль і співчуття. Суто формально — це єдина повість, де розділи не мають розлогих «діккенсівських» назв, а лише номери. Можливо, попри чітке чергування картин і завершеність кожної окремої розповіді, письменник не уявляв фрагментарного прочитання цього тексту, оскільки вигадка та реальність у ньому невід'ємні складові долі й душі головного героя. Власне, перед читачем — щемка й болісно відверта розповідь про переломний момент дорослішання тонкої творчої натури, котру за щирістю переживання можна порівняти хіба з «Чорною куркою» А. Погорельського.

Книжник і фантазер Вітя постає перед читачем у момент, коли з ним трапляється диво: з тіней і тиші до хлопчика приходять одягнена в чорне Незнайомка, аби відвести до Нього. Герой не вагається жодної миті, адже чарівна пані може вести лише до Тата, якого Вітя так добре знає з листів і світлин, але майже не пам'ятає. Власне, оцей тривожний болісний шлях пошуків батька і є рушієм сюжету як в межах реальної оповіді, так і в просторі вигадки.

Трагізм ситуації полягає в самому існуванні Тасмниці, як такої. Неправда про батька, яку роками приховують від Віті мама з бабусею, оживає в його уяві в образі вигаданої Міс Тасмниці, яка є алегорією суспільної думки, що «все знає», але на всі запитання відповідає сакраментальним «так треба», не уточнюючи, кому й чому саме.

Осібне місце в тексті посідає розповідь про перші почуття героя. Письменник тонко відтворює стан Віті при зустрічі з Кірою. Її рукави-крильця викликають в уяві хлопчика образ метелика й за мить дівчинка для нього — метелик, що «знявся і полетів». Та Вітя чує цинічні слова нової дружини батька дівчинки й тремтить «як ударений струмом», адже виходить, що Кіра — сирота при живому татові. Так само важливим є епізод товаришування з «вихованим і доглянутим» товстеньким Дмитриком. Герой потрапляє в атмосферу щасливої повної родини. Дмитрикові «мамонт» і «татонт» — симпатичні добрі люди, які щиро прийняли хлопчика в своє товариство. Саме з ними він вперше потрапляє до справжнього лісу та йде босоніж по землі («Його охопило якесь блаженство. Він качався на траві і нюхав її. І вона йому так пахла, як ніщо й ніколи в світі»). Але приятель виявився удаваною, простою вихованістю: як тільки внутрішньо Вітя повірив чужому татові, як своєму («здалося, що то його тато тримає ззаду велосипед і біжить, і важко дихає, і каже щось гарне»), життя довело, що ніхто не радіє успіхові чужого сина більше, ніж рідного.

Образи інших дітей у творі виписані побіжно. Докладніше автор спиняється лише на драматичних персонажах: сироті Альховці (дружба з дядею Васею), доньці п'яниці Клаві Журилко (новелка про «кицьчині іменини» для бездомного кошеняти) та синові випадкового вбивці Юрі Лякіну («син на все життя буде сином убивці. На все життя! А він, він, чим винен?»). Дорослі поза родинною Віті теж описані лише тією мірою, яка пояснює, чому цей персонаж посів певне місце в Добряднії чи Зландії, або ж як герої окремих вставних новел (Георгій Вадимович, родина Дмитрика).

Образ головного героя повісті глибоко автобіографічний. Пам'ять і вигадка в його бутті не менш реальні й вагомі, ніж буденні клопоти та оточення. Герой «чує голос крові», коли в його уяві оживають прадіди (дивовижна пара художниці та віолончеліста, чия любов дала життя не нащадкам, а творам), і він отримує змогу полетіти у чарівний світ. Та у вигаданих пригодах Віті опосередковано присутне його буденне життя. Так, у Зландії та Добряднії поряд із «переодягненими» персонажами народних казок діють вихоплені з

реальності баба Маша, дядя Вася, тітка Гортензія, Альховка, Кіра, принц Зландії схожий на хлопців із дворового «кодла», а вартові, котрі стережуть бранку, грають у «Ворону» та футбол, як і його однокласники. Усе у вигадці відбувається за законами казки: Вітя вимушений визволити принцесу, яку видають заміж за нелюба, потрапляє в пастки та вступає у бій тощо. Однак, попри всі зусилля героя та допомогу Міс Таємниці обов'язковий для доброї казки щасливий кінець так і не настає, бо реальність, до якої прагне Вітя, — лише ще одна родинна вигадка. Її герой викриває, лише вийшовши за межі родини: Вітя уперше відчуває «неприятність до бабусиної ніжності» та потребу реальної батькової присутності в своєму житті («тут потрібен чоловік. Є в хлопчачому житті справи, які може зрозуміти тільки чоловік, тільки тато»).

Образ батька, знаного незнайомця, — наскрізний у тексті й долі дитини. Він існує в розповідях-легендах бабусі та мами, світлинах, листах і дарунках, а головне, в пам'яті хлопчика. Як і світ фантазії, котрий ожив завдяки любові легендарних Амадея та Стефанії, так і Тато, фактично витворений із любові до дитини бабусі та мами, став для Віті реальним. Герой не просто «знає» про тата, він справді пам'ятає небувале — батьків подих на тілі «теплий, приємно-лоскотний і такий рідний». Це відчуття прийшло разом із розповідями, як його, Зайчика, знайшли у капустиному листячку у пухнастій сірій шубці, а тато «притулив до грудей і почав дихати, хукати». Цей батьків подих — єдине, що Вітя відчув у своїх мандрах чарівним світом.

Вимріяний і докладно «вибудований» жінками образ тата абсолютно ідеальний: Григорій Михайлович — фантазер, спортсмен, вірець усіх чеснот. Вітя пильно приглядається до батьків інших дітей і виявляє страшну в своїй буденності правду: тато сусідки Каті помер від інфаркту, батько іншої — п'яниця, батько однокласника Юри через трагічний збіг обставин став убивцею й засуджений, а Кірин — пішов із родини. І героєві стає не лише жаль однолітків, а й соромно, що в нього з татом усе так чудово, як у житті, виявляється, не буває.

Глибокий внутрішній зв'язок-потребу сина в батькові В. Нестайко втілює у напруженій дитячому образі «секрету» (сховку з пам'ятними дрібничками), який чекає на тата, щоб бути відкритим і довести, «як Вітя скучав, як любить». Та правда виявилася жорстокішою за страхи: вимріяний батько насправді був негідником, який втік до народження сина й навіть не платить аліменти. Динамічний опис внутрішнього вибуху в героєві сплавляє воедино реальний і фантазійний пласти, створюючи нову «дорослу» особистість героя.

Автор художньо тонко змальовує феномен пам'яті як живої неперервності людського буття. Власне, пам'ять є ще одним повноцінним персонажем твору. Адже всі, вигадані та реальні герої оповіді, нерозривно пов'язані саме пам'яттю поколінь родини Коротницьких, і ключем до розуміння тексту є слова бабусі біля портрета чоловіка: «поки існує пам'ять, людина не вмирає. Поки є ті, хто її пам'ятають, вона продовжує жити...». Саме ця духовна аксіома дає зрештою героєві змогу «вбити батька»: дізнавшись і прийнявши страшну правду, хлопчик викреслив зі своєї пам'яті вигаданий образ, щоб родина жила далі: «Вони прощалися сьогодні з татом, веселим, добрим, мужнім, чесним, працьовитим, щирим, благородним — втіленням майже всіх можливих людських чеснот. Прощалися назавжди». Новий день застає Вітю за буденною «чоловічою» роботою, яку немає на кого перекладати, — настав час «ставати господарем в хаті», а ще у спадок від батька йому залишилася Міс Таємниця — дивний і тривожний, але незрадливий супутник на все життя.

Завершує «київські» повісті В. Нестайка «Скринька з секретом, або Таємниця квартири номер сім» (1987), адресована молодшим школярам, що розгортає перед читачем колізію, в чомусь близьку «Соборові» О. Гончара: перед очима дитини, через її серце проходить життя як «незвичайної» родини, де щасливо співіснують кілька поколінь, так і тієї, де кривий зв'язок нагло та жорстоко зруйновано. На реальних і доступних юному читачеві прикладах автор розкриває ідею взаємопов'язаності та взаємозалежності людей у світі, їх природну потребу одне в одному.

Аналізуючи твір, М. Ямпольська відзначила, що: «Справжні герої повісті — дорослі й діти, єдині в своєму прагненні зробити світ щасливішим і справедливим». Водночас вона вважає, що повість переобтяжена «необов'язковою інформацією, що уповільнює розвиток дії» та повчальними сентенціями, ніби запозиченими з підручника. Щодо надто швидкого «перевиховання» негативних персонажів у творі критик справедливо зауважує, що: «у дитячої книжки свої закони, і один із них — рішуче й повне відновлення справедливості та щасливе завершення всіх пригод» [24].

Пригод у повісті справді багато, але, на відміну від попередніх творів, усі вони — реальні, зумовлені певними життєвими ситуаціями. Письменник вихоплює своїх героїв із казкового дитинства й веде до непростого дорослого світу, аби вони вчилися бути його повноправною складовою, в буквальному сенсі слова — «господарями свого щастя». Саме тому він наголошує на переважанні в світі доброго начала та дає змогу героям «виправити» всі хиби. Адже мета письменника — не «розкрити дитині очі» на негарзди нашого буття, а переконати її в тому, що лише від неї залежить, що пануватиме довкола — краса й доброта, чи підлість і ницість.

Головний герой повісті Дениско вимушений самостійно освоювати новий простір. Автор психологічно тонко передає стан нудьгуючої, полишеної на себе дитини: «Повно на землі людей, а пограти у футбол ні з ким». Місточком між хлопчиком і оточуючим стає м'яч, що психологічно «заміняє» дитині тата, який постійно в експедиціях, а перше почуття до сусідської дівчинки спонукає діяти із завзяттям і серйозністю справжнього чоловіка. Хлопчик самостійний у рішеннях і вчинках і, водночас, по-дитячому наївний та щирий. А ще він дуже уважний і тому читач бачить суть того, що відбувається. Так, попри захват від удосконаленої автівки батьків Зірки та робота Парамона, Дениско підмічає теплоту стосунків у родині та здатності щиро визнавати досягнення одне одного («щоб усі отак підхвалювали своїх дружин, тоді б ніхто не розлучався»).

За час дії твору хлопчик проходить шлях від переживання своєї абсолютної окремішності, самоти, до усвідомлення власної пов'язаності з людством. Письменник знаходить промовисту деталь: якщо на початку твору мапа на стіні лише нагадувала про відсутність тата (червона від позначок, де той бував), то в кінці за нею хлопчик бачить сонми людей, які свідомо, чи ні, багато роблять одне для одного («усі люди на землі потрібні одне одному»).

Інші персонажі-діти змальовані випукло, яскраво, але без внутрішньої динаміки. Пірат, який, як виявилось, зазнає принижень від скупкої непорядної матері, по суті не змінюється, а лише в певній ситуації чинить не менш совісно, ніж інші. Ігор лише болісно реагує на раптом посталу правду: у ролі нищого зрадника, сина безбатченків, хлопчик емоційно вибухає, але читач не знає, чи зробив цей біль його людянішим... А Зірка повсякчас залишається ідеальною дівчинкою, вартою любові героя.

Дорослі персонажі розповіді не лише досить розмаїті, а й доволі характерні та багатогранні. Так, родина Гнатюків, в якій «представлені всі прошарки суспільства» (вчителька, селянин, інженер, робітник, науковець, оператор ЕОМ), геть незвично облаштувала життя: квартири об'єднані в одну, кімната обставлена як сільська хата, серед літа приходять Дід Мороз, автівка з купою «секретів» тощо. Незвичайні також члени цієї родини. Вони не бояться жити та вибудовувати світ довкола себе. Читач поступово «входить» до цієї родини разом із героєм, переймається її духом і досвідом, на її прикладі навчаючись вірити людям і співпрацювати з ними, робити добро з потреби власної душі, не керуючись «загальною думкою» чи «здоровим глуздом».

Натомість, про антагоністів Гнатюків — родину Івашенко, в якій безсовісні діти відселили стару маму та забули про неї («пропадай мамо! Живи як хочеш»), читач, як і герой, дізнається «з чужих вуст»: від розлученої сусідки, медсестер тощо. Взявши на себе чужу роль і віднісши незнайомій бабусі до лікарні термоси з призначеною для нього їжею, Денис робить «свою першу в житті самостійну добру справу». Хлопчик так жодного разу й не зустрічається віч-на-віч із людиною, яку підтримав у скруті. Перемагаючи «недобрі почуття до цієї родини, до цього пещеного хлопчика», він примушує Ігоря поїхати в лікарню до бабусі. Письменник акцентує увагу читача на душевному стані онука до і після зустрічі рідних. Окрім онука ми побачимо лише сина старенької — директора хлібозаводу, чий «безсоромні очі» фільмує дід Кирило, аби він хоч так глянув матері у вічі.

Завершуючи розповідь про щастя та природну потребу людей родичатися й гуртуватися описом вечері в Івашенків («вечеря була не вечеря, а сама радість»), В. Нестайко знаходить свіжий, по-справжньому міський і зримий образ дерева роду: в уяві Дениска зринає веломобіль, де педалі поряд із ним і Зіркою весело крутять усі покоління нині живих родичів.

Неймовірні таємниці та пригоди

Вперше до детективного жанру В. Нестайко звернувся у невеличкій повісті зі збірки «Супутник «Ліра-3» «Таємниця старого склепу» (1960). Сюжет її вибудовується навколо пригод двоюрідних братів Сергія та Павлика, котрі разом із Гришкою Щуром випадково натрапили на захований грабіжниками скарб. Та найбільш повно В. Не-стайко як автор дитячих детективів реалізувався у циклі повістей «для сімейного читання» про пригоди київських школярів — Жені Кисіля та Вітасика Дорошенка: «Таємничий голос за спиною», «Повторне зникнення Ципи» (або «Ципа зникає вдруге»), «Агент СД» (збірка «Таємничий голос за спиною», 1990) та «Барабашка» ховається під землею», «До катастрофи лишалось кілька секунд» (збірка «Неймовірні детективи», 1995).

У центрі оповіді — дві пари друзів-однолітків, співпраця між якими веде до викриття злочинців: кмітливі хлопчачи Женя й Вітасик і колишні однокласники, а нині товариші по службі — Горбатюк і Попенко. Також у полі зору читача опиняється чимало колоритних типів, вихоплених письменником із українського сьогодення, та персонажі, вигадливо вплетені у канву тексту його вигадкою та уявою (невидимий вершник, Ципа, Нолик та ін.).

Попри неймовірні карколомні колізії, основу сюжету детективних повістей складає українська буденність, з усіма притаманними їй тривогами, звичками й типажамі. Так, родина Граціанських —нові скоробагачки, що, втративши зв'язок зі своїми коренями, втрачають і моральні орієнтири. Намагаючись забезпечити собі «людське життя», вони перестають піклуватися одне про одного (дають синові гроші замість уваги, закривають того в льосі тощо) й опиняються в колі злочинців. Така ж доля у «хитромудрого» економіста Дармовиса, зажерливого офіціанта Ультразвука, недалекого Рябошапки, котрий дурить обивателів «ангельським» голосом із фонограми та ін.

Є серед героїв В. Нестайка й образи злочинців. Одні з них виписані побіжно й по-суті є типовими схемами, а не повноцінними художніми образами. Так, Шипуля, Валера Лобуренко, Гугнявий — тип злочинців-виконавців, яких чимало вийшло з недоброчесних спортсменів у 90-і роки, Григораш — рецидивіст, що пройшов шлях від жорстокого ватага підліткової «зграї» до «злодія в законі» тощо. Та інколи письменник докладніше простежує долю негативних персонажів, створюючи повноцінний різнобічний характер. Так, про Мадам Дефіцит ми дізнаємося спершу як про любительку детективів і добру сусідку з тяжкою долею родини Барабашів, і лише згодом вона постає хитрою підступною злодійкою, захопленою ідеєю безсмертя (рецептом суріки з Велесової книги). Так само суворий полковник-пенсіонер Олександр Силенко виявляється катом-енкаведистом, чия знівечена «роботою» та вічним страхом розплати душа здатна лише нищити.

Окремі герої нагадують персонажів серіалів, що набрали широкого розголосу на час написання детективу (успішний кооператор із кримінальним минулим, «хороший хлопець» Жора Лук'яненко скидається на «Буржуя»), інші — породжені темами, що на той час активно обговорювалися в суспільстві (містична історія Надії Криничної та баби Шептухи, «дачні» історії, пошуки скарбів і НЛЮ, таємниці Велесової книги тощо). Є в серії й цікаві епізодичні персонажі, за короткою появою яких у тексті вгадується повноцінна доля (невідомий водій вантажівки, «робучий» екскаваторник «Дребедень», гарний тілом, але «горбатий душею» Валерій Заярнюк, загнана у безвихідь сином-наркоманом прибиральниця Фрося та ін.

Як і в інших тематичних серіях, у детективах В. Нестайко створив колоритні образи дідів-мудреців і веселунів. Запам'ятаються читачеві: дідусь Жені, завдяки п'єсі якого родина опинилася в центрі таємничих подій, нескоримий дід Гординя «з реабілітованих» і беззубий, але «кусючий» дідок Захар Антонович; дивакуватий і наполегливий професор Барабаш, захоплений ідеєю розкриття таємниць Велесової книги та насмішкуватий Дід Гогоня, котрий шукає управи на «запанілого» родича, бо є найстаршим у роду й «за всіх вас відповідальний перед людьми».

Для письменника важливо не просто розважити читача, а зачепити складні питання особистого й суспільного буття. Скажімо, визнавши, що колишні лозунги на кшталт «Нам сонця не треба — бо Сталін нам світить» не актуальні, бо «багато чого треба людям» і «слабкодухому важко встояти перед спокусою», В. Нестайко наголошує, що «нечесні, лихі гроші ніколи ще не приносили людям щастя. Саме лише горе». Також говорить він про потребу розплати науки за зміни в природі, до яких вона призвела, та про «неспокій і відповідальність», які має відчувати кожний, бо «для збереження життя на Землі однієї совісті вже замало. Потрібні дії – активні, негайні, масові» тощо.

«Тонкий візерунок дивовижної уяви і фантазії»

Як уже згадувалося, саме літературна казка вивела В. Нестайка у перші ряди дитячих письменників. В. Неділько, зокрема, вказує, що вже першою казкою «В Країні Сонячних Зайчиків» В. Нестайко заявив про себе як про «письменника самобутнього, з оригінальною манерою письма, з умінням творити казкові образи й ситуації, спираючись на традиції літературної казки, але не йдучи в їх річищі, шукаючи нових обширів у казковій фантастиці, сміливо вводячи в казку гумор» [14, С. 97]. Цілком справедливо А. Костецький називає Всеволода Зиновійовича «монополістом, творцем і владарем казкових країн у нашій літературі, яка твориться для дітей» [18]. Адже на сьогодні письменник написав низку чудових казкових повістей для наймолодших, витворивши національні в суті, впізнавані та неповторні світи Сонячних зайчиків і Лісової школи, подарувавши юному читачеві чарівних, неймовірно справжніх і сучасних Колька Колючку та Косю Вуханя, Грайлика й Терентія, Веселесика й Журавлика та ще низку породжених українською міфопоетичною та ментальною суттю персонажів, котрі вільно почувуються в ряду найвідоміших світових дитячих казкових героїв.

Сам В. Нестайко зізнається, що казка живе з ним упродовж життя ще з далекого дитинства: «Пам'ятаю, як колись із моїм двоюрідним братом Толею (його вже нема на цьому світі) малювали королів, принців, принцес

і, звичайно ж, темних чаклунів. Адже без злих сил жодна казка не обходиться. Потім вирізали ці фігурки, гралися ними, а вже тоді «сочіняли» свої перші казки» [21].

Дослідники найчастіше звертаються саме до казкової творчості В. Нестайка. Так, О. Грачківська наголошує, що: «Письменник завжди пропагує дітям прості, однак вічні цінності — дружбу, взаємодопомогу, доброту, тонко вплітаючи мораль в опис захоплюючих світів та подій». А задля того, аби читач «відчував звичне для себе середовище, міг ототожнювати себе з героями», осучаснює міфологію, «даючи до рук героям ... комп'ютери та мобільні телефони» [3, С. 65]. Дослідниця доводить, що домінуючим засобом організації сюжету та образної структури його казок є «індивідуально нестайківський часопросторовий континуум», а їх ідейно-дидактичний каркас формується на основі фольклорних «виховних кодексів» («кожному конкретному вчинкові відповідали конкретні, а не загальні «форми розплати»). Та, засвоюючи загальнонародні уявлення, В. Нестайко використовує лише ті з них, що узгоджуються з його поглядами [3, С. 69]. Також дослідниця виявляє у творах письменника відбиток часопростору, в якому він живе і формувався.

Та найбільш чітку загальну характеристику казкової творчості В. Нестайка дав В. Неділько, відзначивши попадання текстів письменника «в тон» із казковими творами А. Шварца, С. Михалкова, М. Трубляїні, С. Маршака, О. Іваненко, В. Бичка, Н. Забіли та «жартівливе переосмислення» в них дійсності. Серед головних рис казок В. Нестайка вчений називає «самобутність, яскравість, неповторність ліплення казкових образів, побудови сюжету казки, а головне — переконливість і невимушеність розповіді, гумористичне забарвлення». Важливо, що В. Неділько чи не першим наголосив, що «тонка іронія, незлобивий жарт, приправлене посмішкою чи й сміхом повчання, гумористичне осучаснене осмислення подій, образів, реалій нашого життя не просто викликають інтерес у дітей, а й посилюють виховний вплив казок В. Нестайка» (підкреслення — *Н.М.*). Натомість, власне інтерес дітей до читання зумовлюють «введені в казку «опорні точки» з сучасної реальності, «емоційна напруга розповіді» [14, С. 97]. Тому гумор у творах письменника — не мета, а суто художній засіб «наче між іншим, по-доброму кепкуючи, зачіпає він гумористичним пензлем якусь деталь — і вона виступає ясніше, чіткіше підкреслюючи якісь окремі вади нашого побуту» [14, С. 99].

В. Неділько вирізняє у творчості В. Нестайка казки-притчі та казки-повісті. У першому випадку загальний принцип фольклорної казки конкретизується: «Виділяється якась певна теза, підкреслюється певна риса, найчастіше — негативна, і весь художній заряд казки спрямовується на донесення до читача авторської оцінки зображуваного. Вся художньо-образна система, розвиток подій, увесь стрій казки підпорядкований вимогам дидактичного звучання». У другому — дидактичне поступається реалістичному: «За образами, сюжетними поворотами, зовнішніми атрибутами подій і інтер'єру чітко проступають сучасні прикмети, конфлікти, клопоти. Герої ... набувають досить-таки умовних прикмет фантастичних персонажів..., а сюжет залишається при цьому цілком реальним, із яскравими й точними прикметами сучасності» [14, С. 98].

Трилогію «В Країні Сонячних Зайчиків» В. Нестайко писав упродовж сорока років. Початок їй поклала однойменна повість-казка, що вийшла з друку 1959 р. і засвідчила прихід в українську літературу для дітей обдарованого сучасного казкаря. Книжка, що відразу полюбилася читачам, була добре сприйнята критикою, хоча В. Малець і закидав авторові, що той занадто розтягнув експозицію твору та «замість правильних понять пропонує дітям вигадку, котра не має під собою ніякого ґрунту» [12]. Нині подібні зауваження звучать дивно, бо нікому не спадає на думку відібрати у дітей Распе, Носова чи Роулінг на тій підставі, що вони «спотворюють» реальність. Саме з цих позицій відстоюють твір Ю. Ярмиш [25] і О. Гарачківська [3], переконуючи, що віра у казку не зашкодила ще жодній дитині, а лише стимулює її розвивати її уяву та креативне мислення. Натомість В. Костюченко наголошує, що саме з цієї книжки починається Нестайко-гуморист, і альфою й омегою його творчості стала сформульована в ній сентенція «сміх — найкращі ліки від усіх хвороб» [10].

У трилогії письменник витворив неповторний часово-просторовий континуум, в якому гармонійно поєдналися міфо-поетичний простір українства та обшир індивідуального досвіду автора. Як доводить О. Гарачківська, у казках Нестайка сюжетний хронотип підпорядковується морально-етичним принципам і визначає основну канву розповіді. А конкретика місця (це завжди певна місцина: Ластовинія, Рудоград, Лісовий масив тощо) та часу (для трилогії це 60-80 роки ХХ ст.) розкриває «соціально-історичний хронотоп і національний український колорит» оповіді. Також дослідниця відзначає наявність у трилогії іронії та натяків, зрозумілих лише дорослим, і те, що диво присутнє лише в безпосередньому «нині» героїв, тоді як їхнє майбутнє завжди «не чарівне». Таким чином реалізується достовірність письма та віра у здійсненність казки [3, С. 69].

Власне, у трилогії в захоплюючій простій формі розповідається про одвічну боротьбу добра та зла, світла і п'їтьми в світі та людській душі. Це протистояння виявляється у знайомих із дитинства, але ніким раніше художньо не конкретизованих образах сонячних зайчиків і Морока.

Перші — втілення всього світлого, широкого та насправді доброго в людському бутті — беззаперечно знахідка В. Нестайка. Це відчутний для дитини опредмечений образ добра як щастя, мети та способу людського буття й водночас самотні казкові персонажі. Як символи найкращих людських рис зайчики «скромні й не звикли, щоб їм дякували. Вони завжди робили свої добрі діла безкорисливо і таємно», вони «ховаються у твоїй веселій усмішці, у твоїх очах, радісних і щасливих. ... завжди, коли тобі гарно і весело, коли ти робиш чесну і хорошу справу – сонячні зайчики поряд з тобою». А як казкові герої вони мають рудий колір, ведуть війни з хмаровиками-громовиками, паном Мороком і його посіпаками, працюють в сонячній паровій машині та кузні, допомагають лікарям, ведуть наукові дослідження тощо. А ще вони невловимі, хоча й залежні від сонця та дзеркалець і мають побратимів — місячних зайчиків, котрі відрізняються хіба кольором (срібно-білі) та тим, що працюють вночі, розносячи щасливі сни та не допускаючи до людей кошмарів. Але головна риса всіх світлих зайчиків та, що при їх появі «забувається все погане, зле й вороже», бо «вони існують тільки для того, щоб робити життя людей світлим і щасливим». Ці чарівні істоти діють на сторінках трилогії і як спільноти, і як самостійні персонажі. Серед останніх — колоритний статечний дядечко Ясь, мужній і дотепний Терентій, беручкі, відважні та винахідливі Сяйвик і Олелько.

Натомість Морок — оживлена страхами пійма, що може проникнути в будь-яку шпарину чи набути рис злого безликого карлика з чорними дірками замість очей, чия сила та влада — у чарівному плащі, з яким він може бути непомітним, літати й маніпулювати людьми. Морок нічого не творить, а лише спотворює вже існуюче: перетворює дітей на Гориничів і Кошіїв, «затмаривши розум», примушує співпрацювати Веснянку тощо. Та якщо «найвпливовішу темну силу» Королеву Глупу Ніч зрештою було знищено, всюдисущий Морок залишається, бо Королева — породження пійми, а Морок — страху: поки люди бояться жити і плодять кошмари, він — незнищений.

В. Нестайко вигадав низку казкових країн, центральне місце серед яких посідає Країна Сонячних Зайчиків — казковий ідеал процвітаючої демократії: серед сонячних зайчиків немає «ні начальників, ні підлеглих. Усі вони були рівноправні між собою». Формально це — дивовижний квітник, де одночасно квітнуть усі квіти світу. Переплітаючись, вони утворюють хатки та інші присадибні споруди. Письменник із неймовірною вигадливістю докладно та дотепно описує садибу та щоденні клопоти родини дядечка Яся, пригощання запахами, відпочинок на квіткових ложах, околиці та найважливіші споруди. Згодом виявляється, що саме з цієї країни, де зберігається світло добра і знань, приходять кращі вчителі й сюди ж вони повертаються на щорічні курси.

Країна Місячних Зайчиків описана значно скупіше. Це також квітник, але з нічних квітів, розташований на захмарній вершині гори Селенги. Центральна споруда — Срібний Палац Несподіваних Радощів, бо саме їх місячні зайці вважають «найбільшою радістю з усіх» і намагаються приносити її дітям, підказуючи дорослим у снах потрібні добрі ідеї.

Особливе місце у розповіді відведено квітам. Автор не лише перераховує чимало їх видів, а й створює своєрідні вставні легенди про улюблену квітку сонячних зайчиків кульбабку, царя сонячних квітів соняха та сон-траву. Згодом з'являються подібні оповіді про «недобрі» омелу та «вовчі ягоди», художньо обігруються назви та властивості матіоли, ломи-каменя, дурману.

Країни Сонячних і Місячних Зайчиків розуміються як чарівні не лише щодо буденного світу читача, а й щодо інших вигаданих країн трилогії (Ластовинії, Хуліганії тощо). Адже вони — джерело світла і дива, до якого можуть доторкнутися лише обрані. Водночас, саме ці країни визначають долю всіх інших. Так, завдяки сонячним зайчикам звільнилася Ластовинія, у чій обрисах проступає чіткий український колорит: чепурненькі біленькі хати, квітучі сади, де родить «все, що є на світі» тощо. Руді веснянкуваті ластовини — «тихі, мирні та працювита» люди, переконані, що «найкраща, найкрасивіша і найдобріша людина тоді, коли вона весело й радісно сміється», а найбільше щастя — «дарувати людям сміх, радість». Тому цирк — центральне місце столиці Ластовинії Рудограда, а її жителі залюбки працюють клоунами в усіх цирках світу.

Світлим краям протистоять різноманітні темні. Так, Хуліганія славиться ненавистю до дітей (жителі регочуть лише від дитячих страждань), бо втрачаючи молоді покоління, всяка країна втрачає надію на майбутнє, а хуліганці люблять підкорювати інших. Так само шаржовано виглядає «дурне й темне» плем'я хмаровиків-громовиків, чий очільник — товстопузий тріскучий Цар Грім і худа нервова Цариця Блискавиця, постійно сваряться. Натомість, заснована Мороком Зландія нагадує кооператив «Три погібелі» з «Пригод у Гарбузьянах», з тією різницею, що саме тут опиняється ніде конкретно не локалізована у першій книжці трилогії Печера «Тридцять три нещастя» з усіма хворобами світу, а також погребня з прихованими в ній палатами Морока та підземна крамниця «Чарівниця». Світ Зландії значно модерновіший за своїх попередників: вража сила, що її населяє, має не лише суто казкові атрибути (як-от, сік рослини-дорослини), а й реактивну ступу, мітлу на транзисторах, чарівні крила, кошмарлю тощо. Власне, це вже звичайний людський світ, тільки спотворений Мороком. Саме тому достатньо «замороченим» дітям поглянути на себе у чарівне дзеркало

(заглянути собі в душу), як морок спадає і все відновлюється в первісному стані. А ось розташована «у Вражому Лісі за Чорним Озером» країна нічних кошмарів Страхолондія прямо пов'язана з суто фольклорною традицією. Хоча її очолює цілком літературний персонаж, усі інші запозичені з народної казки. Хіба що хабарники Гургур Петрович і Блисьблись Іванівна нагадують очільників хмаровиків-громовиків із першої книжки трилогії.

Кожна з частин трилогії має власного головного героя, котрий виступає рупором провідних ідей автора. У повісті «В Країні Сонячних Зайчиків» таким є загальний улюбленець, «кмітливий і моторний» дев'ятилітній сирота Веснянка. Письменник знаходить чудовий образ для характеристики героя: хлопчик такий сонячний, «такий рудоголовий, рудовій, рудобровий, що рудою біля нього робиться вночі п'тьма». Веснянка тісно пов'язаний зі світом природи, він сміливець і життєлюб. Вихованець найстарішого циркового артиста Ластовинії Діда Маноцівника, Веснянка втілює собою неперервність у людях сонячного, безкорисливого, відкритого до світу начала.

Головний герой повісті «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків» — четвертокласник Вася Глечик ніби запозичений зі шкільних повістей письменника. Зіткнувшись із неймовірним, хлопчик сміливо йде назустріч пригодам і перемагає там, де зазнає поразки його показний друг Валера. Причина — у внутрішній цілісності та совітливості героя: як і Веснянка, Вася насамперед думає про інших, кмітливий і уважний до оточуючого, він переймається облаштуванням світу, бо відчуває себе його природною складовою. Саме тому на понівеченій галявині та біля забрудненої річки йому соромно за людей як за себе, а поряд із оберненими на «вражу силу» однокласниками боляче за них. Незнайомка стає для героя не наставником, а старшим товаришем, здатним не вести за собою, а йти поруч, підтримуючи та заохочуючи. Саме завдяки їй герой усвідомлює, що «всі дорослі — колишні діти», а отже «лихі, погані люди ... беруться з колишніх дітей — ледарів, ябед, хуліганів, егоїстів...».

Героїнею заключної повісті трилогії «В Країні Місячних Зайчиків» стала симпатична дівчинка Ганнуся (Нуся), котра «любить людей і завжди намагається покращити людям настрої». Сміливо вирушивши у казковий світ за сонячним зайчиком Терентієм, дівчинка не так діє сама, як підтримує чин та ініціативу інших: летить до Країни Місячних Зайчиків, безстрашно проходить крізь кошмари та мороки в Страхолондії, рятується з Цибулькою від Баби Яги тощо. Вона, як і попередні герої, повсякчас думає про спільну справу та потреби інших, тому й оточуючі віддячують дівчинці щирою симпатією та підтримкою. Пригоди вчать Нусю виявляти ініціативу в добрих справах, адже «дарувати комусь радість — це ж і самому радість! І, може, найбільша радість на світі».

Трилогія про сонячних зайчиків завершується закликком автора до читачів: «якщо ти можеш подарувати комусь несподівану радість — даруй не вагаючись!», адже тільки так і можна перетворити буденність на казку, серед мороку відшукати свого сонячного зайчика...

Отже, у казковій і, водночас, зримо-знаній кожному формі автор наближає до дітей сенс найглибших філософських одкровенень людства: щастя — бути потрібним, зло може віддячити своїм слугам лише злом, добро і світло в життя приносимо лише ми самі, як і морок і страх.

Повість-казка «Пригоди близнят-козенят» (1972) — динамічна трагікомічна розповідь для наймолодших про відповідальність людини за себе та доколишній світ, силу любові та щастя бути людиною. Сюжет твору «розгортається стрімко, кожний епізод, немов кадр кінофільму, сприймається реципієнтом візуально, у ланцюговому єднанні сцен, колізій» [3, С. 72].

Головні герої твору, близнюки Вітя та Вова, попри цілком щасливе життя почуваються невдоволеними, бо щодня доводиться поводитися «по-людськи»: стежити за собою, бути ввічливими, не капостити тощо. Письменник дає їм змогу відчути на собі всі принади життя «не людського»: близнюки перетворюються на козенят і потрапляють до казкової Пуршамії. Лише переживши низку страшних пригод, у буквальному сенсі слова примірявши на себе «чужу шкуру», хлопчики розуміють, яке щастя й, водночас, відповідальність — бути людиною. А ще вони переконуються в силі материнської любові та важливості співчуття одне до одного та живого загалом. Події у Пуршамії примушують Вітю та Вову пригадати як свої «нелюдські» вчинки у минулому, так і всі вигоди «людського» життя, які вони раніше не помічали: хлопці сумують за буденними справами, їжею та обов'язками, пригадують, як «готували для цирку» кошеня. Лише коли герої стали думати не про себе, а про інших (відчули, як хвилюється мама), Пуршамія «відпустила» їх в людський світ.

Ця казкова країна — своєрідний «виворіт» звичайного світу, розташований за залізною брамою на «зворотньому боці» річки. Там усе обертається навколо примх однієї людини — Королеви Пуршами, люди керуються страхом і відчаєм, а все живе нищиться без жалю і потреби. Втекти звідти може лише той, хто втрапив до країни, але не корінні жителі. Гадаю, В. Нестайко свідомо створив цей їдко сатиричний образ «радянського світу», де люди були приречені на довічне «щастя» страху та залежності за «залізною завісою». До цієї думки схиляють і типи жителів. Скажімо, дядько Кінь — заляканий «запроданець і зрадник», готовий

«за жмуток сіна зробити будь-яку підлість». Вартовий Кабанюра тупо виконує свою функцію, не намагаючись думати про те, що відбувається довкола. Пов'язані брудними обов'язками різник Бош Бермак і кухар Бом Штекс однаково брехливі, боягузливі та жорстокі. Хурман Трукало-Нокало та сторож Гицельцап — «жадібні як усі посіпаки». А сама Королева Пуршамма схожа більше на розбещену дитину, ніж на дорослу жінку: жорстока, скупа, вередлива, не здатна тримати слова, вона бездумно нищить все довкола, б'є підданих і знущається над тваринами. Та її поведінка нікого не дивує і не обурює, а лише лякає, бо всі звикли до страху і вибудовують стосунки у його межах. «Людьми» в Пуршамії залишилися тільки звірі, які ризикуючи життям, намагаються втекти, допомагають одне одному та хлопчикам.

Критики відзначають, що «попри постійне очікування героями смерті, казку читати навіть весело» [3, С. 72]. Адже в основі вигадки письменника — життєва правда та глибока любов до людей, відтак, прості зрозумілі висновки казки сприймаються як щире одкровення маленьких героїв, яким вдалося за час пригоди віднайти в собі людяність.

Написана для дошкільнят казка «Олексій, Веселесик і Жарт-Птиця» (1975) — чи не найкраща в українській дитячій літературі оповідь для малечі, котра щойно починає відвідувати садочок. Письменник зумів щиро розповісти про драматичні часи першого найболючішого розриву з мамою і рідною домівкою та прилучення до дитячого колективу. В. Нестайко не лише пропонує вихід із «безвихідної» для малюка ситуації, а й перетворює це на захоплюючу повчальну історію.

Головний герой твору — Лесик, «хороший, симпатичний хлопчик», якого і вдома, і в садочку всі люблять. Та раптом він починає плакати й капризувати та перетворюється на Олексія-Плаксія. Письменник не просто констатує цей факт, а опредмечує його вчинками, відомими дітям із власного досвіду: хлопчик по дорозі до садочка плаче, аж перехожі озираються, у садочку «сидить у кутку й позирає спідлоба», — тобто, робить те саме, що й малі читачі, опинившись одним із багатьох у садочку, замість і далі бути єдиним маминим «сонечком». Та замість звинуватити героя в негідній поведінці, автор вустами дідуса-чарівника запрошує його до казки. Дідусь Нежурись, який усміхається, «як уміють усміхатися тільки добрі чарівники», — узагальнений образ казкаря: доброї людини, яка попри всі складнощі світу певна, що всі історії завжди закінчуються добре, бо кожен зрештою потрапляє до омріяної казки, аби віднайти себе. Найбільше дратує героя схожий на нього, але постійно радісний ляльковий Веселесик, якого мама купила для сина. Саме на нього й обертається герой, аби разом із іншими іграшками знайти Жарт-Птицю та врятуватися від Вередазмії-Капризмії, яка, власне, й обернула Олексія на Плаксія. Подорож іграшок — традиційний казковий квест, упродовж якого герой виконує низку завдань, здобуваючи знання та помічників. Іграшки набувають у казці людських рис: лялька Галька, жертвує собою заради хлопчика, а заєць Сергій, плюшеві Вовчик-братик і Лисичка-сестричка, слон Филімон і качечка Крячечка, дізнавшись, яке лихо з ним трапилося, радо приходять на допомогу (слон перевіз усіх через пустелю, робот-конструктор дозволив зробити із себе міст тощо). Вигадав письменник також чудові у своїй простоті й глибині образи Горіху-сміху та Жарт-Птиці, поєднавши закладений у ментальності українського народу образ світового дерева з ідеєю сміху як джерела духовної сили та спасіння від життєвих незгод. Зрештою, здобувши перемогу в казці, хлопчик прокидається не Плаксієм, а «маминим сонечком», а знайти спільну мову з оточенням дитині допомагає казка: герой переповідає свої пригоди дітям (власне, стає казкарем) і саме в цій якості знаходить своє місце в новому оточенні.

Казка «Пригоди журавлика» (1979) — перша казка В. Нестайка, головними героями якої стали не діти, а птахи та звірі. У центрі оповіді — протистояння доброго, веселого та мужнього Журавлика, який, як тільки «вистромив на білий світ свого довгого цікавого носа», почав радіти життю та красі світу, та професора комахо-знавства Жабурина Жабуриновича Кваквакума, який нібито вичитав у Книзі Джерел, що журавлі «народжуються на світ тільки для того, щоб журитися... І приносять всім лише сльози і печаль». Журавлик не здатен повірити в Жабуринову правду, бо вона не відповідає велінню його серця. Він утверджується в світі добрими справами, тоді як «мудріший із наймудріших» лише озвучує банальні істини так званого «здорового глузду»: «Кожен мусить робити те, що він мусить», або «Доля завжди карає тих, хто не погоджується» тощо. Зрештою виявляється, що та мудрість, як і Книга — вигадки самого «професора», котрий є звичайною старою жабою.

Та саме зі щирого намагання вибачитися перед «авторитетом» розпочинаються неймовірні пригоди Журавлика: шукаючи «професора», він знайомиться з чижиком Ціві-Тівіком, який відкриває малому, що в житті головне — мати справжнього друга. На своєму шляху герой стикається з різноманітними персонажами. Це і волелюбний добрий пес Грай, і діяльний горобчик Чик Чирикчинський, і нагло вивезений із рідного лісу їжачок Колько Колючка, і підступний нахабний кіт Мордан та ін. Кожному Журавлик прагне допомогти, бо його серце відкрите до всіх.

Люди відіграють у казці допоміжну роль: через їхнє ставлення до світу живої природи автор розкриває суть людяності. Скажімо, дядя Женя, Галочка бачать у Журавликові та живому світові довкола джерело краси

й радості, а перекупка Кислиха, її онук Валерка, Алик Бараболя певні, що світ створений лише для їхніх особистих потреб, а всяка жива істота варта рівно стільки, скільки коштує.

Історія перебування Журавлика у Києві та його пошуки друга дають змогу письменникові вибудувати динамічний сюжет, заснований на чергуванні різножанрових картин-новел: ліричний, психологічно точний опис зустрічі Галочки з Журавликом і його першого польоту змінюється гумористичною оповіддю горобчика Чика та сатиричним «виучуванням» Мордана на «першого летючого kota», розповідь про нічне звільнення пташок — пародійним «звітом» про горобенцію. Свої «київські» історії проживають також пес Грай, їжачок Колько та чижик Ціві-Тівіком. Саме вони власним прикладом доводять Журавликові, що він приносить не журбу, як твердив нікчемний Жабурин, а радість, і по праву може зватися «веселиком». Казка завершується описом відльоту Журавлика у його перший вирій. Але це не тужливе прощання, а щемке «до побачення!» друзів, які обов'язково ще зустрінуться. Попри цілком казкову колізію та прозору дитячість розповіді, ця історія прочитується як своєрідна притча про український дух, символом якого зазвичай виступає саме журавель. За В. Нестайком сила цього духу полягає саме у доброті, радості та мужності.

Історія «казкового серіалу» (як називає його автор) «Дивовижні пригоди в лісовій школі», що пишеться В. Нестайком уже більше 20 років, започаткована «Пригодами їжачка Колька Колючки та його вірного друга і однокласника зайчика Косі Вуханя» (1979), що друкувалися у журналі «Барвінок» і відразу полюбилися читачам. Згодом вони доповнювалися новими й новими історіями про нерозлучних друзів та їхніх невгамовних однокласників і нині цикл становлять вісім повістей: «Сонце серед ночі», «Пригоди у Павутинії», «Секрет Васі Кицина», «Енелолік, Уфа і Жахоб'як», «Загадковий Яшка», «Сонячний зайчик і сонячний вовк», «Таємний агент Порча і козак Морозенко», «Таємниця лісею «Кондор» і книга оповідей «Найновіші пригоди Колька Колючки і Косі Вуханя».

Письменник зізнається, що його Лісова школа — «прообраз сучасної школи», у героях якої кожний може пізнати своїх учителів і самих себе [8]. Натомість В. Неділько, відзначивши, що «духу сучасності казці надає суть конфлікту та особливості характерів персонажів» [14, С. 99], наголошує, що, на відміну від народної казки, у циклі добро втілене «не в окремих образах добротворців, а має... колективістський характер»: герої виступають як звичайні, працьовиті «люди», здатні у скрутній ситуації «відстояти ідеали добра і справедливості» [14, С. 98]. Це не одинаки, які вершать історію, а друзі-однодумці, котрі «знайшли й силу, й відвагу» у «дружбі та одностайності». На думку вченого, внутрішнім стержнем казки є «мотив утвердження добра, ...яке треба боронити, відстоювати дружно, спільними зусиллями» [14, С. 100]. В. Костюченко наголошує, що: «В цій кра-їні, що її можна назвати Матінка-Природа, діє той же Нестайківський принцип — доброта у ставленні один до одного, сміх, що лікує від усього... Педагогіка лісової школи побудована на доброті, оптимізмі» [10, С. 203].

Насправді серед героїв циклу є представники чи не всіх «верств суспільства»: Косятин Вухань — співробітник НДІ капусти, Коляй Колючка — завідувачий відділом критики «Лісової газети», Білобіл Вивірчук — верхолаз-висотник, Шакал Бацила — злодій-рецидивіст, яким той уявляється дітям («справжній страшний дорослий хуліган») тощо.

Колектив лісової школи, як і «штат» лісею «Кондор», теж складається з напрочуд колоритних типових образів учителів, уже не раз описаних В. Нестайком у «шкільних» повістях і ранніх оповіданнях. Так, класний керівник і вчителька математики Пантера Ягуарівна нагадує стриману, вимогливу та безкінечно людяну Ліну Митрофанівну з «Одиниці з «обманом». А Лисавета Патрикіївна, Мамонт Африканович, Жирафа Жиравіївна, Макак Макакович і Бегемот Гіпопотамович викликають в уяві «педабогів» із «Дивовижних подій в шостому «Б». Так само й лісові учні дуже різні та відображають розмаїті дитячі типи, неодноразово описувані В. Нестайком раніше. Скажімо, центральна пара циклу — Колько Колючка й Кося Вухань — типові для письменника образи друзів-«маміїв», позбавлених спершу будь-яких геройських рис. Лише у ході розповіді вони розкривають свої кращі риси: доброту, мужність, сміливість тощо. Але відначально їхній характер визначає обов'язкова для письменника тріада: совітливність, людяність і внутрішня симпатичність. Схожі до героїв реалістичних повістей письменника й інші звірята: Рудик Лисовенко та Вовчик Вовченко — типові «неблагополучні» діти, схильні до правопорушень і дрібної підлоти, Михайлик Ведмеденко — зразкова «учительська дитина», відмінник і лідер, Боря Сук — «такий як усі» хороший хлопчик, Раїска Мняу та Зіна Бебешко — впевнені у собі «бойові» дівчатка тощо.

Обшир Лісового світу не обмежується Великою Галявиною та прилягаючими місцинами. Поряд існують інші світи, що можуть сприйматися як казкові. Так само й серед героїв — не лише учні, вчителі та батьки лісової школи, а й їхні колеги з лісею «Кондор», жителі знайомих читачеві Країни Сонячних Зайчиків і Зландії, інопланетяни та фантастичні істоти на кшталт Ледарила Дурундаса, чарівника Ціпи чи барабашки-Яшки тощо. Бо за В. Нестайком лісовий світ, як і звичайний, має власний казковий простір, серед персонажів якого: охоронець лісу Лісовичок Боровичок, Трататоля Сміюнець, Ледарило Дурундас та ін. Є там і свої інопланетяни

(схожі до волохатих рудих шестируких мавпочок), і жителі далеких країв (дракон Жахоб'як, Умка, Жарт-Птиця та Жартик). З'являються у серіалі також уже знані читачам герої інших казкових історій В. Нестайка та широко знані казкові персонажі (кривенька качечка, Снігова Королева, Умка та ін.). Отже, можна твердити, що саме цикл про Лісову школу найповніше об'єднав художні знахідки Нестайка-казкаря та провідні ідеї, типові характери й сюжетні ходи прози письменника.

Як і в інших творах, В. Нестайко кожною пригодою циклу підводить читача до простих неминущих істин: «страшно бути боягузом, а сміливим бути — зовсім не страшно», «як скромний хороший хлопець, то так і знай — лев», «сміх — то велика сила», «дотепами, розумом треба змагатися, а не кулаками», «шануй маму» тощо.

Оповіді циклу вирізняє м'який гумор, заснований на викритті дрібних людських вад, використанні дитячих дражлинок, примовок, ігор, «промовистих» імен і назв.

Гадаю, за повнотою та силою художнього узагальнення Лісовий світ В. Нестайка нічим не поступається звіриному царству І. Франка, витвореному в «Лисові Микиті». Це так само повноцінне відображення українського суспільства художніми засобами у переломленні для дітей, але вже суспільства модернового, заснованого на сучасних соціокультурних і ментальних стереотипах, скерованого на нові цілі, сформованого іншим середовищем. Окрім того, цикл писався впродовж найбільш динамічних щодо перетворення українського суспільства десятиліть ХХ ст., і письменник чітко віддзеркалив ці зміни у художній трансформації образів, колізій і деталей тексту.

У 1994 р. з'являється повість-казка «Казкові пригоди Грайлика», кожна з п'яти пригод якої розкриває для малого читача певну життєву мудрість, а дорослим нагадує, що діти живуть не в заклопотаних сірих буднях, а в дивовижній країні власних вигадок, де «пригоди й подвиги не закінчуються ніколи».

Герой твору зовсім не чарівний представник «родини цікавунів», а звичайний хлопчик, якого Грайликом назвала мама, аби не плутати з татом, котрого, як і сина, звали Михайлом. Хлопчик страшений фантазер і кожную гру перетворює на дивовижну пригоду. Так, зіткнувшись із неліцарською поведінкою однолітків у дворі, він одягає вишиванку (як лицарі степу — козаки) й, не дочекавшись від мами картонних лат, сідає на коника Віника, бере «спис» — лижну палицю та рушає на подвиги. Переживши чимало карколомних пригод і довівши собі та чарівній принцесі Шах-Шароні, що він мужній і добрий хлопчик, Грайлик повертається додому з твердим переконанням, що для справжнього лицаря «лати — не головне». Іншим разом Грайлик перетворює на неймовірну казкову пригоду історію появи у дворі хлопчика з небла-Огополучної родини, за карколомними подіями якої легко вгадуються буденні пригоди та перемоги звичайної дворової компанії малюків, котрі на власному досвіді переконалися, що «всі діти, поки не вирости, можуть стати людьми».

Ще одна пригода Грайлика у захоплюючій казковій формі розкриває читачеві головне правило людських взаємин: кожний має відповідати за свої вчинки. Через появу в дворі Розбишаки-Заважакі Вітька у жителів Дитландії «все, що в кому було поганого, полізло наверх» і діти перестали гратися. Спасуючи свій світ, Грайлик вирушає у подорож-«квест» країнами, котрі втілюють різні дитячі «спокуси», й зрештою з'ясовує, що: «За кожний поганий вчинок рано чи пізно людину чекає розплата. І за кожний добрий вчинок доля віддячує...».

Бувають у Дитландії і Генеральні Асамблеї, коли малюки обговорюють щось насправді важливе, скажімо своє майбутнє. Виявилось, що всі зібралися у «видатні» та «великі» люди. І хоча Грайлик розуміє, що «хтось мусить же годувати усіх тих адміралів, екстрасенсів, королев краси і кооперативників», але й сам хоче стати космонавтом, а не робітником чи хліборобом. З мрії наперед дізнатися про майбутнє народжується чергова пригода: разом із Іваном-Сумніваном Грайлик втрапляє до Раптомандії, де хуліганісті байдикуваті гетьки ворогують із працюючими вигадливими майстренчуками. Для дорослого читача ситуація нагадує м'яку пародію на «вічну українську проблему»: гетьки лише всіх лякають та створюють бедлам, а майстренчуки «не те що вдарити когось — словом лихим образити не можуть». Ось і чекають, щоб у країну занесло «того, хто порятує», тим часом «вгадуючи, радячись, винаходячи». Тим часом Грайликові вдається згуртувати та обнадіяти місцевих дітей, які спільними зусиллями повертають лад у країні. А сам хлопчик відкриває три секрети дивовижної Заго Маго (Загадки Майбутнього): «треба дуже-дуже бажати і не відступати від свого бажання», «докладати всіх сил, на які ти здатен», «не задумуючись робити людям добро». А ще герой переконався, що «покладатися можна тільки на себе самого». У випробуваннях сина підтримує тато, чії слова, зрештою, визначають загальну ідею оповідей про непосидючого щиросердного Грайлика: «Людина сама не підозрює, якими можливостями наділила її природа. Треба тільки не втрачати віри й почуття гумору».

Казкова історія про звичайного хлопчика Михайлика-Грайлика — ще одне художнє нагадування доброго та мудрого казкаря насамперед дорослим, що «Дитландія — надзвичайна, чарівна, казкова країна», яку ніхто й ніколи не зможе поруйнувати чи підпорядкувати, бо «всі люди з неї вийшли. Тільки не всі усвідомлюють і пам'ятають це».

Повість-казка для молодшого шкільного віку «Чорлі» (1995) є водночас іронічною притчею про владу та долю для дорослих, які читатимуть її малюкам. Дія розгортається у захованому в горах чарівному місті-королівстві Дивоградї, де завдяки подружжю чарівників королю Зоресвіту та королеві Веселині збувалися всі бажання жителів. Навіть про особисте щастя турбуватися не потрібно було, бо тут не було нерозділеного кохання чи зраженої дружби. Заборонено лише бажати влади, бо у Дивоградї вважають, що це — «найвище з людських бажань. І зловживати владою є найбільшим злочином». Тому кожен, хто мав владу (навіть король із королевою!), нічого не міг отримати чарами, а мусів власними силами втілювати свої бажання. З одного боку, ми бачимо втілену дитячу мрію про безпечний радісний світ, із іншого — будь-яка доросла людина розуміє, що лише «привладні» люди у цій тотально ошасливленій країні справді мають свободу та щастя, а всі ін-ші — залежні.

Неправильність незаслуженого, «спущеного з гори» задарма щастя викриває чарівний кіт Чорлі, чия поява призводить до кардинальних змін у житті Дивограда. Він народився у Забобонї, що для дуже доброго та веселого, але абсолютно чорного кошеняти стало справжнім нещастям: «У всьому лихому, що робили інші, звинувачували мене». Місце йому знайшлося лише у так само нещасного, позбавленого товариства Метра Бридакуса, який перетворив звичайнісінького Чарлі на чарівного Чорлі, здатного приносити невдачі. Та, на відміну від свого ображеного на весь світ злого господаря, кіт залишився веселуном і добряком, бо сонячний зайчик Терентій подарував йому жовтий бант, що зберігає у душі сонячний настрій і приховує дзеркальце, яким будь-коли можна зловити сонячний промінь і покликати друга. Чорлі певен, що все, що він робить, — лише на щастя, адже на його дрібних капостях люди вчать переборювати труднощі та досягати мети. І якщо удачі приносять радість, то невдачі дарують досвід і навчають. У пісеньках кота автор дотепно використовує гру слів і смислів: щоб добитися удачі, треба не боятися невдачі, або — яка у людини вдача (характер), така й удача (щастя) тощо. Метр Бридакус живе лише образою та бажанням помсти. Він створив собі помічника-провокаatora в особі чарівного кота. Чорлі парадоксально віддячив господареві: позбавив того причини для ненависті та злості, перетворивши на красеня.

Ще більших внутрішніх змін, завдячуючи Чорлі, зазнав Айк, такий боягузливий хлопчик, що боявся навіть попросити собі хоробрості. Подорожуючи, він стикається з низкою персонажів, у яких проглядають карикатурні натяки на діячів недалекого минулого: цар звірів Леопольд Перший — старий лев-пенсіонер зі вставною щелепою, котрий нічому не може дати лад, граф Жартон де Непосійтамвродиться та його піддані працюють лише два дні на тиждень, а весь інший час розважаються тощо. Подорожуючи з Чорлі, Айк зазнає чимало невдач, але не втрачає духу та доброго гумору, бо має легку вдачу. Тому з усіх перипетій хлопчик виходить із честю: скориставшись подібністю до чаклуна, рятує від котячої банди Льову, завдяки дружбі з Чорлі — Орландо. Власне, саме завдяки Айковій мужності, вихованій переборюванням невдач, змінився не лише він сам, а й Дивоград: спадкоємиця королівства Світана зрозуміла, що «Щастя не в тому, щоб усі бажання без жодних зусиль одразу здійснювалися... краще домагатися бажаного самому, долаючи невдачі...» і володарі перестали «ошаслилювати» підданих. Письменник так змальовує зміни, що сталися з народом: «Це вже не були, як раніше, бездумно-радісні очі безтурботно-веселих людей. То були розумні очі — очі людей, що прилучилися до істини».

Ще одна казка «Ковалі щастя, або Новорічний детектив» (2003) (збірка «Казкові пригоди і тасмниці»), як зізнається автор, народилася зі спогадів про сон, що наснився йому в дитинстві після першої у житті Новорічної ялинки. Ця динамічна невеличка оповідка цікава, насамперед, символічним образом Ковалів Щастя — близнюків Тіка й Така, котрі на золотому ковадлі кують щастинки-золотинки — хвилини щастя, що «випадають» людям. Саме ці золоті хвилини вкладає Дід Мороз дітям у подарунки, а всілякі злі сили (чаклун Зландій і його підручний Посіпака, відьма Свистуха) намагаються викрасти їх собі. Діє тут також знайомий із інших казок старий мудрий пес-детектив Бровко Барбосович.

У 2005 р. вийшла у світ «правдиво-фантастична повість про надзвичайні пригоди київських школярів» «Чарівні окуляри», головні герої якої Вася Богданець і Ромка Черняк, та сама типова для В. Нестайка пара друзів-антагоністів: недоладного «рудоголового сонечка» з легким характером і удачливого «справжнього халамидника». До хлопців потрапляють чарівні окуляри, що «показують», кому потрібна допомога. Та скористатися ними можна лише для справи. Завдяки окулярам друзі знайомляться з колишньою акторкою, а нині чарівницею Маргаритою Степанівною та її чоловіком-фокусником Рудольфом Андрійовичем. А намагання знайти окулярам «роботу» приводить їх до майстерні реставратора Георгія Васильовича. Та головне, окуляри «показують» риси та вади їхніх власних характерів і примушують «вилюдновати».

Відомі з інших казок і повістей письменника образи та ідеї набувають у творі нового звучання. Так, розповівши Віті про Ковалів щастя, Дід Мороз додає, що людина й сама може подарувати іншому ті найщасливіші хвилини, зробивши «добро таємно, так, щоб він не знав хто це йому зробив», а весь рік буде

щасливим, якщо зробити такий подарунок до Нового року. Історія з Рудиком Руденком знову приводить читачів до Рудограду, де відбувається вистава-суд над Ромкою, котрий любить дражнитися.

Та і в щоденному житті хлопців трапляється чимало небезпек і пригод. Скажімо, Ромка, батьки-бізнесмени якого накупили синові найкращої апаратури, буквально «був поглинутий» телевізором, зовсім нічого не читаючи, втратив уяву та фантазію. І лише книголюб і фантазер Їжачок зміг не лише спасти друга із небезпечного заекрання, а й перевиховати Телебабу Ягу. А ще кожен із хлопчиків стикається з першим почуттям. Але коли Віті випало порадувати діда Грицька, котрий упродовж життя пам'ятав своє перше кохання — випадкову знайому Кіру, але так і не дізнався, що вона написала йому на згадку, то Ромі «впала у вічі» яскрава нахабна красунечка Анжеліка, котра виявилася звичайною Ганнусею і насміялася з нього.

Зрештою, друзі зустрічають українського Пітера Пена — Козачка Гульку з роду Мамаїв, котрий назавжди залишився хлопчиком, щоб захищати скривджених дітей «Бо ті дорослі так заклопотані своїми дорослими справами, боротьбою за владу, що до дитячих справ у них руки не доходять». Востаннє герої використовують ча-рівні окуляри, виявивши все те найкраще, чому вони їх навчили: хлопці віддають казкові можливості Любочці, аби повернути дівчинці зір. Так казка робить із дітьми найбільше диво — перетворює їх на Людей.

Остання на сьогодні повість-казка В. Нестайка «Дивовижні пригоди незвичайної принцеси» вийшла в світ 2010 р. у яскраво-модерновому оформленні О. Воронкова. Це дуже динамічна, написана в стилі «кліпа» розповідь про сучасну казкову «принцесу».

Іванна має хлоп'ячу вдачу й тікає з дому, шукаючи пригод. У мандрівці-«квесті» героїні стрічаються Мудрець Розуман, фея Книжана та Баба Яга, витівник Лесик Веселесик і Андрійко Фантазер, лютий Каркарон і красень Орландо. Завдяки власній наполегливості та «силою краси» принцесі вдається перетворити сповнене бойовиків і марноти Телебабачення на Казкове Телебачення, де знайшлося місце і казкам, і цирковим виставам, і пізнавальним програмам для дітей. А ще вона дістається до Орландії та знаходить не лише чарівну квітку Жожину-Веселину, що спонукає людей на добрі вчинки, а й своє кохання та сенс життя — робити світ кращим власними силами.

Завершуючи розповідь про казкові повісті В. Нестайка, хочеться повторити слова, сказані щодо них В. Костюченком: «Це — Нестайкові своєрідні питання суспільству, покритому мороком тоталітарної демагогії та фальші» [10, С. 204]. Тому й нині читач має не лише отримувати заряд радості та добра, яким щедро ділиться з ним письменник, а й намагатися дати відповідь на ті складні питання, які він ставить.

«Щоб діти росли в аурі оптимізму»

«Надзвичайно винахідливий, спритний, стовідсотково оптимістичний індивід, що володіє, до того ж, найпотужнішим талантом саме дитячого і непереборно веселого письменника» [13], — ці слова І. Нагаєва, напевно, найточніше визначають сучасне сприйняття В. Нестайка суспільством. Попри вік, Всеволод Зіновійович продовжує творити та дивувати свого вдячного читача. Його виступи й інтерв'ю в пресі й Інтернеті відкривають усе нові й нові сторінки не лише долі письменника, а й літератури для дітей в Україні загалом, а творчість все частіше стає предметом ґрунтовних наукових розвідок: дисертаційні дослідження О. Гарачковської «Українська літературна казка 70–90-х років ХХ ст.: сюжетно-образна структура, хронотоп» (2008) та Н. Резніченко «Українська проза для дітей 60–80-х років ХХ століття (жанрово-стильові модифікації)» (2009). Адже навіть у першому наближенні до осягнення його творчості виникає чимало цікавих теоретичних і прикладних запитань. Скажімо, казки Всеволода Зіновійовича за своєю структурою ближчі до фентезійної літератури, ніж до власне літературної казки. І допоки межа між цими жанрами, котра досить часто проводиться на рівні вікової ідентифікації, не буде визначена, доти не буде визначена й жанрово-стильова ознака його творів. Так само й досі не досліджена природа емоційної складової тексту для дітей у В. Нестайка, яка породжує повсякчас оптимістичне звучання твору попри його видиму драматичну чи й трагічну фабулу. Закріплена за письменником «казково-гумористична» роль у літературному процесі й досі не дала об'єктивно оцінити в його творчості потужного реалістичного морально-етичного струменю (Васильченко, Коцюбинський, Винниченко та ін.). Хоча на початку 80-х років ще В. Неділько відзначав, що «самого гумору, якої б високої проби він не був, не досить для того, щоб книга посіла почесне й тривале місце в літературі, залишилася її неперехідною цінністю. Треба, щоб у ній бачилось і сприймалося більше, ніж написано, щоб за образами героїв поставав цілий світ» [14, С. 89]. Він же вказав на інші риси, що й досі визначають творче обдарування В. Нестайка: *дидактизм* («книги Всеволода Нестайка є дидактичними у найвищому розумінні цього слова. Більше того, вони є зразком дидактичності, якою вона має бути: тонкою, розумною, ненав'язливою, веселою, переконливою» [14, С. 96]), *знання та врахування дитячої психології* («за легковажними, «шелегейдицькими» вчинками героїв, комічними ситуаціями, в які вони раз по раз потрапляють, за крутими «ножицями» між намірами й наслідками їхніх дій та вчинків — глибоке знання й

розуміння психології дітей, їхнього внутрішнього світу, особливостей і закономірностей сприймання ними навколишнього» [14, С. 89]), *художня достовірність* («зображення тут живе, вірогідне, правдиве, з добрим усміхом, а чи іронією, цікаве й захоплююче» [14, С. 90]). Та якщо В. Неділько вважав творче обдарування В. Нестайка оригінальним від початку, то, на думку В. Костюченка, воно набуло впізнаваних «фірмових» рис поступово, під впливом оточення та запитів часу: «оптимізація художнього відтворення дійсності, веселість, гумор стали станом душі письменника» й сформували в нього чіткі теоретичні вимоги «дитяча література для дошкільного віку мусить бути виключно оптимістичною, доброю, усміхненою, радісною... Негативні емоції в наймолодшому віці просто шкідливі» [10, С. 197].

Але насправді герої В. Нестайка зовсім не такі веселі, як зазвичай здається. Навпаки, здебільшого, це дуже самотні діти, полишені сам на сам зі світом у час, коли вперше вийшли за межі родинного кола та почали здобувати власний досвід, який аж ніяк не може бути безболісним, особливо, коли дитина вихована в тепличних умовах. Письменник так пояснює цю свою позицію: «Чи таке вже щастя для людини оте щасливе дитинство у безхмарному варіанті? Чи може воно стати запорукою, що у складний, суперечливий дорослий світ вийде з того дитинства справжня, підготовлена для дорослого світу людина? ...Мені здається, той, хто сам не страждав, кого дбайливо оберігали від будь-якого натяку на страждання, той ніколи не навчиться посправжньому «сострадать». Просто не зуміє. А це — найголовніше, що робить людину людиною. Людиною у людському суспільстві... можна бути тисячу разів чесним, сумлінним, працьовитим, але, якщо ти глухий до страждань людських, ти не людина, ти — робот» [17, С. 61].

Отже, легка вдача, сміх — рятівне коло для автора і для його героїв. Коли вже немає сліз, залишається сміх, як єдине джерело любові до світу, який і можна хіба що висміяти. Найкраще про природу цього явища сказав, як на мене, Брем Стокер вустами Ван Хелсінга: «Це дивний світ, це сумний світ, світ, сповнений жалощів, бід, скорботи; та коли Король Сміх приходить, він заставляє їх танцювати під свою дудку... Всі ми ...заковані різними труднощами. ...Приходять сльози і спершу дають полегкість, але потім напруження стає надто сильним, і ми зриваємося. Та ось, як сонячний промінь, являється Король Сміх, він полегшує і знімає напруження, і ми потроху повертаємося до наших щоденних турбот» [22].

Також В. Нестайко щиро вірить у неможливість нормального позаколективного існування людини («більшість людських чеснот виховується саме в колективі — і чесність, і доброта, і сміливість, і щирість» [17 С. 62]) і напрочуд достовірно й тонко передає зануреність осібною в суспільне та природну прив'язаність людини до оточення. Серед його героїв немає нікого, хто б не орієнтувався на оточення. Можливо тому нинішнім школярам, здебільшого звиклим до замкнутого внутрішнього життя, інколи далекі зорієнтовані на суспільну думку персонажі письменника. Водночас, саме ці герої дуже тонко і достовірно показують, як високі прагнення збивали підлітків у зграї та бригади так само просто, як раніше у «зірочки» чи «тимурівські команди».

Письменник зізнається, що все життя пише від руки і завжди не надто правлячи, легко, ніби переповідаючи вже знану раніше історію. Він просто розповідає читачеві сюжети, що цілком і повністю захоплюють на дану мить його самого. Тому й стилістика його тексту напрочуд прозора: немає громіздких синтаксичних конструкцій та описових зворотів, мало прикметників і часто вони стали щодо описуваного предмета чи особи (хоча описи у Нестайка напрочуд поетичні та зримі: ранок «сонячний і лискучий, як нові черевики»), інтонація оповіді розмовна. Письменник часто напрями звертається до читача, коментуючи події чи роздумуючи «вголос» про перипетії людського життя, інколи прямо вказуючи на ті чи інші риси героїв.

В. Нестайко любить осучаснювати свої оповіді, вводячи до них чіткі ознаки часу: назви популярних книжок і фільмів (Штірліци, Фантомаси, комп'ютери тощо), натяки, зрозумілі лише в контексті часу (про Івана Шапку «в людей темних ті листи викликали повагу — «якщо чоловік пише, значить, силу має»; нещодавній вибух інтересу до родоводів «Плюгавих, кволіх, кривих, кислооких, горбатих предків не було ні в кого. Різниця лише в тому, що одні красуні й силачі були козацького роду, одні — мужицького... предків не вибирають і не замовляють» тощо). Чимало в його текстах прямих біографічних запозичень (килимки із цуциками у Павлуші, про яких розповідала оповідки мама письменника тощо) та прямих перегуків із літературними творами (картина, що стає реальністю у О. Гріна і в «Таємниці Віті Зайчика», випускання в клубі пугутькала під час лекції «Виховання дітей у сім'ї» нагадує про зірвану недільну проповідь із «Тома Соєра»; герої-типажі з «промовляючими» іменами чи прізвищами — Тимофій Гузь, мати-одиначка Катерина у «Пригодах у Гарбузянах»).

На окреме ґрунтовне дослідження заслуговує мова творів В. Нестайка, так багато у ній рідковживаних застарілих, розмовних, діалектних слів і зворотів (придибенція, загінка, упоралися, убоїще, циби, Маноцівник, «такого втру маку — тиждень чухатимешся!», «румпель» та ін.). Властиві письменникові також зіставлення української та запозиченої лексики у контексті «дитяче» — «доросле» («запальна вдача, або, як кажуть дорослі, темперамент»; «середньостатистичний — як сказав би його тато доктор економічних наук», «півники

мовою вчених зветься іриси, що означає — райдуга, веселка») та яскрава індивідуалізація мовлення героїв (пані Гапка: «файна, люксусова! Прецінь, у вас таких суконок до вінчання бути не може. То є правдивий американський найлон!»; дід Варав: «анциболотники», «шминдрики, «йдіть учити уроки, екзамент на носі» тощо).

«Я вірю в добро... Вірю в людську порядність... У те, що у душі кожного є Господь Бог, і у кожного він свій... у кожного, якщо він чесний, порядний, добрий і співчутливий...» [8]. Ці слова Всеволода Нестайка, по суті, розкривають його творче кредо не менше, ніж часто цитовані висловлювання про «вроджений оптимізм українців». Бо саме щира дитяча віра в незборимість добра в людині та повсякчасне очікування цього добра від оточуючого і складають основу того світлого оптимізму, що ним так вирізняється творчість письменника.

І ще... Беручи в руки книжку Всеволода Зіновійовича, пам'ятаймо слова В. Костюченка: «Нестайко писав свої твори не тому, що хотів розважити, потішити, посмішити читача. Письменник — не масовик-витівник. Казковість, пригодництво, природа у творах Нестайка допомагають нам пізнати самих себе, заперечити буденність, сірість, утвердитись у добрі, чистоті, співпереживанні» [10, С. 204].

Джерела:

1. *Алексин А.* «Мастер весёлого цеха» / А. Алексин // Дет. лит. — 1972. — № 12. — С. 34.
2. *Васюченко И.* От наброска к портрету / И. Васюченко // Дет. лит. — 1992. — № 4. — С. 10–15.
3. *Гарачковська О.* Сюжетно-образна структура казок Всеволода Нестайка / О. Гарачковська // Київ. старовина. — 2008. — № 5. — С. 65–76.
4. *Ефимов А.* [Рецензия] // Дет. лит. — 1979. — № 7. — С. 57–58.
5. *Золотарев И.* [Рецензия] // Дет. лит. — 1986 — № 10. — С. 68–69.
6. *Клименко В.* Всеволод Нестайко : той, хто не забув дитинство // АРТ-вертеп. — Режим доступу : <http://artvertep.dp.ua/print?cont=10287>
7. *Козак М.* Чарівний світ письменника Всеволода Нестайка, родовід якого пов'язаний із Бучачем / М. Козак // Нова доба. — 2007. — № 5.
8. *Козак О.* Всеволод Нестайко : «Бог дал мне юмор, и я держусь за этот юмор...» / О. Козак // Главред. – Жизнь. – Режим доступа : <http://glavred.info/archive/2009/01/30/110649-3.html>
9. *Костецький А.* Сонячна країна добра / А. Костецький / Почат. шк. — 2000. — № 2. — С. 58-60.
10. *Костюченко В.* Літературними стежками : нарис історії укр. літ для дітей ХХ ст. / В. Костюченко. — К. : К.І.С., 2009. — 344 с.
11. *Кручик І.* Пригоди та книжки Всеволода Нестайка / І. Кручик // Цікавий Київ. — Режим доступу : <http://www.interesniy.kiev.ua/old/7137/7140/nestaiko>
12. *Малець В.* Специфіка жанру вимагає... /В. Малець // Літ газ. — 1960. — 16 серп.
13. *Нагаев И.* Всеволоду Нестайко — 70! / И. Нагаев // Дет. лит. — 2000. — № 2-3. — С. 132.
14. *Неділько В.* Творчість, віддана дівчорі / В. Неділько / Література. Діти. Час. 1982. — К. : Веселка, 1982. — С. 88-100.
15. *Несенюк И.* Всеволод Нестайко : «Юмор помогает мне защищаться в жизни» / И. Несенюк : інтерв'ю // Новая газ. — 2010. — 25 янв. — С. 7.
16. *Нестайко В.* «Найцінніша відзнака для письменника — якщо його твори читають» : роздуми про стан су-час. укр. л-ри для дітей та юнацтва, не називаючи прізвищ / В. Нестайко // Літ. Україна. — 2002. — 5 груд. — С. 3.
17. *Нестайко В.* Відповідальність літератури для найменших / В. Нестайко / Література. Діти. Час, 1982. — К. : Веселка, 1982. — С. 60-66.
18. *Нестайко В.* Казкові пригоди і таємниці : повісті-казки / В. Нестайко. — К. : Веселка, Т. : Навч. кн.-Богдан, 2006. — С. 5

19. *Нестайко В.* Бі-Бі-Сі про «Тореадорів» / В. Нестайко // BBC UKRAINIAN.com. — Радіо ; субота, 17 трав. 2008 р. ; 15:54 за Києвом. — Режим доступу : http://www.bbc.co.uk/ukrainian/forum/story/2008/05/080514_interactive_nestayko_sp.shtml

20. *Нестайко В.* Чому я пишу для дітей / В. Нестайко / Література. Діти. Час. 1989. — К. : Веселка, 1989. — С. 121-127.

21. *Сорокопуд В.* Чарівний світ Всеволода Нестайка : від тридцятидвохрічної корови Контрибуції і чарки Луципера до свинофірми «Рилос» і пошуку «скоробагатовських» скарбів / В. Сорокопуд // Дзеркало тижня. — 2006. — № 30 (609). — 5-19 серп.

22. *Стокер Б.* Граф Дракула, вампір : романи, рассказы / Брем Стокер ; [пер. с англ.]. — М. : Эсмо ; СПб. : Домино, 2007. — 720 с. — (Шедевры фантастики). — С. 176–177.

23. *Шевелева И.* [Рецензия] // Дет. лит. — 1983. — № 7. — С. 64-65.

24. *Ямпольская М.* [Рецензия] // Дет. лит. — 1989. — № 3. — С. 48.

25. *Ярмыш Ю.Ф.* Всеволод Нестайко / Ю. Ярмыш // Детская литература Украины. — М., 1982. — С. 266-279.

26. *Яценко П.* Тореадор із Києва : В. Нестайко : «Я й досі пишу» : (Найвідоміший дитячий письменник України дав інтерв'ю «Контексту» напередодні свого 79-річчя) // Текст & Контекст. — Контекст. — Режим доступу : <http://www.text-context.org.ua/articles/113.html>

Н.П. Марченко, канд. іст. наук

АВТОБІОГРАФІЯ

Мій зв'язок з літературою почався ще до мого народження. Згідно з сімейною легендою моя мама, вчителька російської мови і літератури, дуже любила читати, і у вирішальний для мене день, 30 січня 1930 року, читала роман Еріха Марія Ремарка «На західному фронті без змін», який тоді вперше був перекладений російською мовою. Роман так її захопив, що вона лише ненадовго відволіклася, щоб подарувати світу мене, після чого знову взялася за читання. Саме тоді старий акушер сказав їй: «Мадам, ви, здається, народили письменника».

Сталася ця подія в славетному місті Бердичеві (однієї з столиць єврейських анекдотів). Мої батьки опинились там, блукаючи після громадянської війни і розрухи, як і багато інших людей, у пошуках роботи. Життя їх було нелегким.

Рід мого батька — Зіновія Денисовича Нестайка — мав козацькі корені. Після знищення Запорізької Січі один з козаків — Нестайко — переїхав на Західну Україну і там прижився. Найближчий до мене з цієї родини — мій дід, о. Денис Нестайко, був священиком, протоієреєм, парохом церкви Св. Миколая на Тернопільщині у м. Бу-чач. Він багато уваги приділяв вихованню молоді. Мабуть, від нього у мене такий постійний інтерес до різних морально-етичних проблем, пов'язаних з дитинством і юнацтвом.

Батько мій, Зіновій, закінчив Бучацьку гімназію, навчання продовжував у Відні, володів кількома мовами. Під час першої світової війни вступив до лав січових стрільців, воював у складі Української Галицької Армії. Після закінчення громадянської війни працював службовцем у містах Проскурові, Бердичеві. У 1933 р., як і багато інших січових стрільців, був заарештований і загинув.

А от дід по материнській лінії — Іван Довганюк — походив з селян-кріпаків Житомирщини. Проте сам він вже успішно займався будівництвом. Був дуже дотепною людиною, за що його завжди цінували в різних компаніях. Саме від нього, вважаю, я успадкував потяг до гумору, від нього йде друга, весело-сміхотворча стихія моїх книжок.

Після загибелі батька і страшного голодного 1933 р. ми з мамою і старшою сестрою переїхали в Київ до маминої сестри. Мама, згадуючи пізніше ці голодні часи, розповідала, як я просив весь час їсти. І коли вона казала мені, що нічого дати з їжі не може, я тяжко зітхнувши, говорив їй: «Ну, то дай хоч води».

А мені запам'ятався один епізод з того раннього-раннього мого дитинства. Коли ми їхали на поїзді з Бердичева до Києва, у вагон зайшли жебраки-діти, і хлопець-жебрак почав співати:

«Позабыт, позаброшен
С молодых, юных лет.
Я остался сиротою,
Счастья-доли мне нет.
Ах, умру, умру я,
Похоронят меня –
И никто не узнает,
Где могила моя».

Як не дивно, я, малий, добре запам'ятав цю пісню, і коли ми приїхали до Києва, я перед дзеркалом на ослінчику став співати її перед родичами. І при цьому дивувався, чого вони плачуть.

Ранне моє дитинство взагалі було невеселе. Я був дуже хворобливий. Здорових безтурботних днів у мене на рік було, мабуть, менше, ніж сонячних днів в Англії. Ми жили в квартирі при школі № 141 на вулиці Річній, 6/8. А мама вчителювала далеко, біля Володимирського базару, в школі № 56. Мама, ідучи на роботу, зачиняла мене у квартирі самого. У неї було велике навантаження, вона працювала зранку до вечора. І я гірко плакав перед дверима. Німотна тиша, страх, відчай, безнадія... Це почуття безпорадної дитячої самотності — один з найболючіших, найяскравіших спогадів мого дитинства. До того ж я нічого не знав про тата. Я не вірив, що його вже немає. Він для мене залишався уособленням таємничості і чекання.

У тому ранньому дитинстві я жив, як мені зараз здається, подвійним життям. З одного боку, мій страх населяв мою самотність жахливими потворами і чудовиськами, а з другого — весела моя вдача, успадкована від предків, населяла її дотепними, усміхненими героями. Отак, вигадуючи й одразу забуваючи свої перші казкові пригоди, змагався я тоді з гіркою дитячою самотністю. От тоді, мабуть, уперше в житті я відчув рятівну силу гумору.

Відколи я себе пам'ятаю, я завжди мріяв стати моряком, капітаном далекого плавання. Мріяв стояти на капітанському містку, підставляти груди солоному вітрові і владним голосом віддавати мужні накази... Мріяв боротися з бурями, штормами і тайфунами... Мріяв про життя, сповнене шалених небезпек, загадкових таємниць і захоплюючих пригод. І коли влітку я побував на Чорному морі і побачив білі кораблі на рейді і штормові хвилі, подихав солоним морським повітрям, мрія ця ще більше захопила мене. Та їй так і не судилося здійснитися через примхи зрадливої долі. Виявилось, що я дальтонік, не розрізняю червоного і зеленого кольорів. І тому не зможу працювати з системою світлової сигналізації на морях. Я мусив змиритися з нездійсненністю своїх мрій.

Але щось треба було робити з наміряним і я вирішив стати письменником. Десь років у сім, не вміючи ще по-справжньому писати, я створив свій перший опус-оповідання про відважного мисливця, що полював на бенгальських тигрів в Африці. Правда, в Африці такі тигри не водяться, але я про це не знав і проігнорував ці подробиці. У мами в пам'яті зачепилося лише одне речення: «Ноги він мав волохаті, як і всі чоловіки». Як я побачив волохаті ноги свого героя — досі не збагну. Невже він пішов у мене на полювання без штанів? Після цього «дебюту» у літературі я, дякуючи Богу, «замовк» десь років на 15.

Натомість мої знання, мої життєві обрії весь час постійно розширювалися. Я знову часто залишався сам на сам, бо мама цілі дні вчителювала. Але тепер це вже була не стільки самотність, як самотійність.

Багато несподіваних відкриттів я зробив, перебуваючи на селі у свого дядька Олександра Довганюка на Житомирщині, де він працював бухгалтером на МТС. Там, у Станиславчику, я вперше пробіг босоніж по росяній траві, вперше відчув м'яке тепло курного шляху. Та багато чого я відчув і побачив там уперше.

Пам'ятаю, як на другий чи на третій день біг я, ігогокаючи, по дорозі. І раптом спинився, як вкопаний. На дорозі стояв віз, запряжений волами у ярмі.

— О! А це що таке?! — вражений вигукнув я безпосередньо.

— Дика природа! — почув я з воза. Там сидів дід у брилі і пихкав цигаркою. Я його не одразу вгледів.

— Дика природа! — повторив дід і усміхнувся. Отак я вперше побачив не тільки волів у ярмі, а й сільського діда, іронічно-лукавого, незмінного носія народної мудрості і гумору.

Я захопився селом, мені цікаво було слухати мудрих сільських дідів, що так багато знають і такі дотепні — слухав би й слухав день і ніч. Зараз я розумію, що мені страшенно поталанило. Адже це було живе людське спілкування, живе слово, розповіді, суперечки, спогади, кепкування, жарти, експромтні вигадки — на твоїх очах народжувалась народна творчість, неповторна творчість на колодках, на посиденьках, яка залишилась в пам'яті на все життя.

Мої сільські ровесники були значно дорослішими за мене, бо мали більший життєвий досвід і користувались більшою свободою. Я відразу відчув їхню вищість і пройнявся повагою до них. Ця повага, ці почуття запам'ятались.

Ось чим пояснюється те, що я, городянин, міський від народження житель, коли почав писати, часто обирав своїми героями сільських хлопчаків. І навіть написав про них трилогію «Тореадори з Васюківки», а також інші повісті.

В школу, ту саму № 141, з українською мовою навчання (мама вважала, що повинен знати мову свого батька), я пішов у 1937 році. Був я тоді маленьким, худеньким, ще й рудим. І звичайно, мене дражнили: «море горить», «пожежна команда», «рудий африканський їжачок» — руде волосся на моїй голові стирчало, як голки в їжачка, адже я робив собі «шевелюру» замість чубчика, щоб здаватися старшим. Коротше кажучи, я страшенно хотів найшвидше вирости. І така мене брала нетерплячка... Прив'язавши до однієї ноги електричну праску, а на другу шматок рейки, я чіплявся руками за трубу у ванній і довго висів отак, намагаючись витягти своє тіло і стати вищим. І давлячись, ложку за ложкою ковтав сметану, яку я тоді терпіти не міг.

А ще я був дуже непосидючим, як кажуть, «жевжикуватим». Мені важко було висидіти спокійно сорок п'ять хвилин уроку. І моя улюблена вчителька Ліна Митрофанівна, про яку я потім не раз згадував у своїх повістях, дозволяла мені іноді під час уроку трошки «прогулятися» по класу. Часто на уроках я веселив весь клас, «приколювався». Навіть вчителі іноді сміялись. Але коли передавав куті меду, мене виставляли за двері. А в старших класах навіть тричі виганяли зі школи. Правда, всі свої справи з директором я вирішував сам, мама в них не втручалась. А ще з перших шкільних років запам'яталася кирпата красуня, відмінниця Маня Корчемська, що сиділа зі мною за однією партою, — портрети її я весь час нищечком малював на промокашці.

Вже в перших класах я багато читав. Художнім твором, над яким я пролив свої перші дитячі сльози, було оповідання Антона Павловича Чехова «Ванька Жуков», яке прочитала мені, чотирирічному, мама. Мабуть, з того оповідання зародилася і все життя супроводжує мене моя любов до Чехова, моя вірність його ідеалам людяності, порядності, відповідальності. І був я теж ще зовсім малий, коли моїй старшій сестрі подарували в школі «Лісову пісню» Лесі Українки, прекрасне видання з ілюстраціями художника Їжакевича. Я і досі згадую той священний трепет, з яким я потай розкривав її, перегортав сторінки з ілюстраціями, прикритими тонким цигарковим папером, і поринав у неповторний світ поезії і казки. Ця книжка і досі зберігається у мене. Чи міг я тоді знати, що колись почну писати для дітей, і все життя буду вчитися у безсмертної Лесі Українки мужності, стійкості і оптимізму.

І ще... Якось мені, другокласнику чи третьокласнику, потрапили до рук «Тарасові шляхи» Оксани Іваненко — я їх взяв у шкільній бібліотеці. Вірші Шевченка я уже трохи знав. Вдома у нас був «Кобзар», і мама мені читала його, і сам я читав. Але не дуже багато: «Заповіт», «Садок вишневий коло хати...», «Мені тринадцятий минало...» і деякі інші. Одним словом, вірші зі звичайної шкільної програми. «Тарасові шляхи» привели мене знову до «Кобзаря». І я прочитав його увесь, від першої до останньої сторінки. І, хоч, звичайно, зрозумів далеко не все, то було потрясіння!.. Особливо чогось запали в душу «Гайдамаки» — отим незбагненим для дитячої свідомості вогненно-гарячим буянням людської жорстокості, гніву, болю, кипіння пристрастей і неситимо-жагучим бажанням правди і добра.

Я взагалі все моє шкільне життя дружив з книжкою. Читав і дуже любив М. Коцюбинського, І. Франка, О. Пушкіна, Джека Лондона, Сетон-Томпсона, Жуля Верна. Пізніше — українських радянських письменників О. Копиленка («Дуже добре», «Десятикласники»), В. Владка («Аргонавти Всесвіту», «Нащадки скіфів»), О. Донченка («Школа над морем») та багатьох інших.

І як би раптом повернулися мої десять-одиннадцять років, і мені, як і героєві моєї повісті Робінзону Кукурузо, довелося жити на безлюдному острові, куди мені дозволили би взяти тільки дві книги... То що б я узяв із собою? Я б узяв «Пригоди Тома Соєра» Марка Твена — з цієї книжки, на мій погляд, починається вся світова дитяча література. Це прекрасне, захоплююче читання. І обов'язково однотомник М. Гоголя, включивши до нього не тільки «Вечори на хуторі поблизу Диканьки», не тільки «Миргород», але й «Ревізор» і «Мертві душі». Я вважаю, мені пощастило, що я «не проходив» Гоголя в школі. Звичайно, я його «проходив», але це було потім, і не могло вже зіпсувати мого враження від чуда мистецтва Гоголя, моєї читацької насолоди, мого дитячого безпосереднього проникнення у світ фантазії Гоголя, без допомоги кіно і телебачення. Так ще в дитячі роки я побачив «свого» Гоголя. Я не раз замислювався, чому такий дорослий письменник так вразив мене, так запав мені в душу, причому на все життя, що його вплив на мою творчість неодноразово навіть відзначали сучасні критики. Мабуть, причина в характері фантазії Гоголя, у вільному і необмеженому її

польоті, фантазії, що спирається на народну міфотворчість з її дивовижними сюжетами і незнищеним народним гумором.

А потім була війна... Зранку 22 червня 1941 р. ми з хлопцями грались у війну. Хтось щось казав про бомбардування Києва, але це якось не доходило ще до нас. Тому грали ми у війну весело, з азартом, весло стріляли, весело вбивали один одного. І коли о дванадцятій годині радіо принесло страшну звістку, ми її сприйняли без усякого страху. Скоріше, навіть, з ентузіазмом, ледь не з захопленням: «Ух, дамо ми цьому Гітлеру! Ух, дамо! Розіб'ємо за кілька днів!». Не розуміли ми тоді, що це була наша остання гра у війну, не розуміли, що дитинство наше враз скінчилось. Назавжди. Мені було тоді одинадцять років.

Ті, хто пережив у дитинстві німецько-фашистську окупацію, — особливе плем'я людей. Тільки вони посправжньому, до кінця можуть зрозуміти один одного, згадуючи минуле. Ані дорослий, що був в окупації, ані ровесник, що не пережив її, не в змозі збагнути, що то таке — оті два роки дитинства в окупованому Києві. Неволя взагалі страшна річ, неволя у дитинстві — то річ жахлива. Коли йдеш по вулиці з мамою, притиснувшись до її руки, а назустріч з реготом сунуть червонопикі, волохаті завойовники, і мама шарпається з тобою вбік, притискаючись до стінки, і шепоче перелякано-благально: «Тільки не дивись, не дивись на них!», бо вони не зносять, як їм дивишся в очі... І смерть, смерть, насильницька смерть на кожному кроці. Окупація в Києві власне й почалася з безприкладної в історії масової насильницької смерті — Бабиного Яру. Половина мого четвертого «Б» класу зі школи на Річній пішла у Бабин Яр і серед них дівчина, що сиділа поряд зі мною за партою. А що може бути протиприроднішого у поєднанні — дитинство і смерть.

Які ж то були страшні два роки! Два роки чекання і надії! І віри. Віри, не зважаючи ні на що — ні на цілковиту відсутність інформації, ні на фашистську пропаганду. То була воістину героїчна віра. Шкіл, як відомо, в окупованому Києві не було. І моя мати, вчителька, організувала у себе вдома таку собі підпільну школу, де навчала за радянськими підручниками мене і моїх друзів-школярів — «щоб не відстали, коли прийдуть наші». Потім учні стали інженерами-конструкторами підводних човнів, театральними критиками, докторами наук, професорами. А для мене це був мій п'ятий клас.

Подій трагічних і страшних за ті два роки було в моєму житті доволі. Досі звучить мені в нічних кошмарах несамопитий крик: «Облава!». Німці несподівано з'являлись на базарі і хапали людей, щоб вивезти до Німеччини. І ще один крик — відчайдушний крик моєї матері: «Пропав хлопчик!», коли на городі біля мене розірвався снаряд, і я впав, засипаний землею. Це було в Білогородці, під Києвом, куди нас вигнали, відступаючи з міста, німці.

І вже зовсім жахлива мить, коли я завмер, дивлячись у чорний отвір дула німецького автомата, спрямованого на мене. Це чорне кружальце дивом не стало останньою крапкою в моєму житті. Було це на Куренівці, перед тим, як ми попали в Білогородку, зовсім близько від Бабиного Яру. Звідти на півнеба тяглася чорна ядуча хмара. Фашисти, тікаючи, палили трупи жертв. Робити це примушували військовополонених. Кілька з них втекло. Німці з собаками кинулись навсібіч шукати їх. А ми з хлопцями в той час на закинутому кладовищі рвали в ліщині горіхи. Жартівливому бистроногому Павлуші куля пробила скроню — він саме повернувся до мене, хотів щось сказати... Тільки вбивши Павлушу, німець побачив, що то хлопець, дитина. І в мене вже не стрельнув. Ніколи було, поспішав... Досі все це у мене перед очима. Та й не тільки це...

Але були й довгі, тяжкі будні окупації. У мами не було роботи. Не було грошей. Не було їжі. І я, одинадцятирічний хлопець, намагався допомогти мамі і собі — річ йшла просто про виживання. Разом з іншими хлопцями, своїми ровесниками, я торгував сигаретами на Євбазі, лазив по зруйнованих будинках у пошуках вцілілих шибок і продавав їх, майстрував ослінчики, допомагав візникам доглядати коней, слюсарював, навіть зробив два пістолети.

А потім було звільнення — вибух радості, який можна порівняти хіба що з радістю у День Перемоги.

Деякі мої колеги, яким у війну було років по три-чотири, написали чимало повістей про війну, зокрема про партизанів. Я написав про війну тільки одне оповідання — «Вітька». Я ніколи не хотів писати про війну, не люблю її згадувати. Надто трагічними, тяжкими були мої спогади про неї.

І ще кілька слів про школу. Після війни, в кінці 1943 р., я пішов відразу в шостий клас, спочатку в школу № 11 на Підвальній в старому гімназійному будинку. Я там провчився тільки рік, в досить «екзотичній» обстановці. Уроки несподівано переривалися пострілами — хтось з учнів кидав бойовий патрон у розпечену «буржуйку», що стояла біля стіни. Була холодна зима, і «буржуйка» нас не рятувала. «Екзотичними» були й деякі з вчителів. Так, наш вчитель з російської літератури, інтелігентніший Михайло Іванович Борне, який ніяк не міг звикнути до пострілів бойових патронів в класі, і все-таки наполегливо намагався повернути нас до навчання, читав нам напам'ять «Євгенія Онегіна», нещодавно ще стояв на Євбазі біля кінотеатру разом зі

своїми майбутніми учнями і, рятуючись від голоду, торгував сигаретами. І звали ми його тоді просто дядя Міша — він був для нас базарним корешем. Тому, звичайно, про дисципліну в класі годі було й думати.

А от у 1944-1946 роках в сьомому і восьмому класах я вже вчився в іншій школі, № 62, на Гоголівській вулиці. Там сталася перша в моєму житті зустріч з живими письменниками — Остапом Вишнею, Оксаною Іваненко, Платоном Вороньком. Особливо запам'яталось, як читав нам свою знамениту «Зенітку» Остап Вишня.

В дев'ятому класі я взагалі не вчився — влітку підготувався, здав екстерном іспити за дев'ятий клас і перейшов закінчувати десятий клас у вечірню школу робітничої молоді № 1 на Солом'янці. І навіть успішно закінчив її зі срібною медаллю.

В 1947 р. відразу після школи я поступив на слов'янське відділення філологічного факультету Київського університету ім. Т.Г.Шевченка. Були лекції, якими ми не дуже себе переобтяжували, було багато міжкурсних, міжфакультетських спілкувань студентів, творчі розмови, спортивні змагання і різні студентські забави. Чогось особливо запам'яталось, як ми їздили осушувати Ірпінську заплаву під Києвом. Підсвідомо відчуваючи, що робити цього не слід, ми замість траншей викопували у воді окремі лунки. В ці студентські роки було багато веселого, зароджувалася дружба на довгі роки, буяла творча фантазія. Не знаю, випадково чи ні, але диплом свій на чеському відділенні я писав за знаменитим романом Ярослава Гашека «Пригоди бравого вояки Швейка». Мабуть, вже тоді мене приваблювала комічна і сатирична стихія цього твору.

Саме в ці роки ожила моя мрія стати письменником. І вже на третьому курсі я відчайдушно розпочав свою літературну діяльність. І розпочав її з критики. Маючи двадцять років і ще не видрукувавши жодного рядка, я намагався вчити інших, як треба чи не треба писати. Мабуть, тільки браком досвідчених рецензентів можна пояснити той факт, що мене друкували тоді газети «Літературна Україна», «Культура і життя», навіть журнали «Дніпро» і «Вітчизна».

А вже на четвертому курсі я почав постійно працювати, спочатку літредактором в журналі «Барвінок», пізніше — у видавництві «Молодь», а з 1956 р., коли запрацював «Дитвидав» (пізніше «Веселка»), став завідуючим відділом редакції літератури для молодшого шкільного віку і пробув на цій посаді до 1987 р., коли пішов на творчі хліби. Так доля пов'язала мене з дитячою літературою. Після закінчення університету я одружився. Ми з дружиною Світлою, яка теж закінчила філологічний факультет Київського університету, спочатку наймали маленьку кімнату в комунальній квартирі. У нас були тільки ліжко, старий килимок над ним, стіл і етажерка, на якій стояв бюст Чехова — я купив його на свій перший гонорар, а на полицях етажерки — 12 то-мів «огоньковського», здається, першого за повоєнні роки, зібрання творів Чехова.

Майже відразу я і сам став писати. Спочатку оповідання. Моє перше оповідання «Шурка і Шурко» було надруковане в «Барвінку» в 1954 р. Ці перші мої оповідання були досить «серйозними» за сюжетом, стилістика їх була зовсім інша, ніж в творах наступних років. Це видно по моїх перших збірниках оповідань «Шурка і Шурко» (1956 р.) і «Це було в Києві» (1957 р.). Так я увійшов в дитячу літературу.

Тут я не можу не сказати кілька слів про свого першого неофіційного редактора — Ірину Шкаровську, досвідченого журналіста і письменницю з тонким літературним смаком. У неї був прекрасний талант читача - здатність глибоко розуміти твір, але й водночас підмічати його найменші вади. І ще — талант редактора. Один з перших уроків редагування я одержав, коли вона відредагувала моє оповідання «Шурка і Шурко». І далі, протягом багатьох років, вона була для мене прикладом справжнього редактора-порадника, редактора-друга. А ще я їй і досі вдячний за ті надзвичайно цікаві розмови на літературні теми, які у нас часто були, коли ми повертались з роботи додому — ми жили в одному будинку. Ці розмови, зокрема про українську літературу 20–30-х років, були для мене, мабуть, корисніші, ніж деякі університетські лекції. А щодо її письменницького таланту, то він найбільше розкрився в її повісті «Ніколи не згасне».

Мене часто запитують, як і чому я став дитячим письменником. Звичайно, стати саме дитячим письменником я спочатку не мріяв. Та, мабуть, ніхто не мріє про таке. Я вважаю, що джерела, причини моєї літературної долі — в моєму дитинстві. Адже моє розтопане війною дитинство закінчилось в одинадцять років. Тому, коли я став дорослим і почав писати, мені дуже захотілося повернутися у цей вік, дожити своє дитинство, досміятися, спробувати пережити його по-іншому, по-новому, не так, як жилося, а так, як мріялося, — сонячно, весело, цікаво, з пригодами не трагічними, а веселими, радісними, щасливими. Такий собі своєрідний протест. До речі, випадково чи ні, але майже всім героям моїх пригодницьких книг одинадцять-дванадцять років. Я немов застряг у тому віці. Що ж, по-різному викрещується іскра бажання писати, іскра, без якої ніколи не спалахне уява, не виллються на папір гарячі небайдужі слова. Одного пережиті трагічні потрясіння спонукають знову пережити це потрясіння в уяві своїй, відтворюючи їх художнім словом...

Іншого... Я якраз став отим іншим, який тягнувся у своїх творах до оптимістичного зображення дитинства, зображення найсвітлішого, що тільки в ньому може бути.

Мені було 27 років, коли в 1958 р. мене прийняли до Спілки письменників України, а до Комуністичної партії я вступив тільки у 50 років, (мене зобов'язувала до цього, перш за все, моя службова посада) і був в ній 13 років. В 1990 р., коли у Києві відбулася на головній площі міста «революція на граніті», і голодували студенти, я побачив там своїх читачів, вчорашніх дітей, побачив, як мужньо відстоювали вони загальнодержавні інтереси. Тоді я й вийшов з партії.

Взагалі мені, я вважаю, пощастило. Я починав свою письменницьку діяльність у незабутні роки хрущовської «відлиги», коли після сталінської задухи дихалось так вільно, відкривалися такі нові горизонти, що здавалось — це вже назавжди. Коли в 1956 р. відновили Дитвидав, у нас спочатку не було свого приміщення, і ми працювали на восьмому поверсі будинку Ради Міністрів у «вечірню зміну». Коли чиновники йшли додому, ми приходили і до ночі редагували перші дитвидавівські книжки.

А потім ми переїхали на Кірова, 34, де творче життя просто буяло. Щороку «Дитвидав» друкував понад 200 назв книжок — працювалося легко, весело, але ж і плідно. Така ж атмосфера, в основному, довго зберігалася і у «Веселці», вже на вул. Мельникова.

Моя праця, спочатку в «Барвінку», потім в «Молоді», «Дитвидаві» і «Веселці» дала мені може найголовніше — розкіш спілкування з письменниками і художниками різних поколінь.

Багато разів я звертався до класиків української літератури. Тоді було заведено замовляти письменникам твори для дітей. Тож я мав різні творчі розмови з А. Головком, П. Тичиною, В. Сосюрою, О. Вишнею, М. Рильським, Ю. Яновським, О. Копиленком, Ю. Збанацьким, В. Бичком та багатьма іншими. Деякі з цих зустрічей стали для мене по-справжньому незабутніми.

Постійними авторами моєї редакції були Н. Забіла, О. Іваненко, М. Пригара. Нерозлучні подруги, вони завжди приходили в редакцію разом, утрюх, через два дні на третій. «Оксаночка», «Наталочка», «Марієчка» — так звертались вони одна до одної, ніжно і лагідно. Разом з ними в редакцію приходила ота жіноча ширість і ніжність, без якої немає ні материнства, ні виховання дітей, ні справжньої дитячої літератури, особливо дошкільної. Найбільше оце ніжне материнське любляче начало уособлювалось саме в Оксані Дмитрівні Іваненко, воно просто випромінювалось в її книжках, відтінюючи глибинну мудрість її віршів. Наталя Львівна Забіла в житті була якась величніша, гордовитіша, «царственніша», а вірші її були світлі, легкі, вони назавжди залишались у пам'яті. Сонячне світло її поезії створювало особливу атмосферу книжок. А Марія Аркадіївна Пригара — аналітичніша, з потягом до інтелектуальних розмов. Всі троє вони не раз давали мені цінні поради відносно моїх книжок, були моїми старшими товаришами.

Тісні дружні зв'язки склалися у мене з письменниками тодішнього середнього покоління — В. Близнецем, Г. Тютюнником, Б. Комаром, В. Кавою, Ю. Ярмишем, Ю. Ячейкіним та іншими. Пам'ятаю, як вперше прийшов до редакції Віктор Близнець. Він приніс чотири оповідання. Ми попросили дописати ще кілька, і незабаром вийшла його книжка «Ойойкове гніздо». А потім ми видали ще декілька книг цього талановитого письменника, серйозного, тонкого прозаїка зі схильністю до філософського самоаналізу. Був він глибоко чесною і порядною людиною з підвищеною душевною ранимістю. Він, як і я, належав до покоління «дітей війни». Пристрасно, з болем у серці написав він про ті страшні часи в своїх повістях «Землянка», «Птиця помсти Сімург». Проте любив він і гумор, тягнувся до всього веселого. Мабуть, тому ми добре розуміли один одного.

Деякий час я працював у «Веселці» разом з Г. Тютюнником, там ми видали кілька його творів, в тому числі його прекрасні повісті «Климко» та «Вогник далеко в степу», сповнені, не зважаючи на весь їхній трагізм, кришталеві прозорості і пронизливого щему. Велике враження справляло на нас його читання своїх тільки що написаних творів. Своє оповідання «Кізонька» він, наприклад, читав нам напам'ять — так сумлінно і подовгу він працював над кожним словом, що дослівно запам'ятовував свої тексти.

І було ще одне, наймолодше на той час покоління письменників — А. Костецький, Я. Стельмах, Г. Почепцов... Особливо дружні зв'язки склалися у мене з поетом Анатолієм Костецьким. Багато років ми спілкувались з ним у видавництві, куди він часто заходив, під час різних виступів на «Тижнях дитячої книги», «Днях «Веселки» в різних областях, селах. Я — свідок того, як прекрасно сприймали його вірші діти, які чудові інсценування вони робили за цими віршами. Це тому, що у його віршах відсутня нудна описовість, а натомість є міцний сюжетний каркас, дія, рух і завжди — важлива думка, адресована дітям. Його книжки часто видавались у нас у «Веселці», а крім того в Москві і в інших республіках колишнього СРСР. Вони приваблювали читачів і широтою своєї тематики, і знанням сучасної школи, і прекрасним гумором.

Надзвичайно цікавим і плідним було для мене спілкування з різними художниками-графіками, які працювали для «Веселки»: А. Базилевичем, Г. Малаковим, В. Литвиненком, В. Євдокименком, В. Ігнатовим, В. Полтавцем, А. Василенком та іншими.

Одним з найближчих моїх друзів став саме в ті роки народний художник України Анатолій Базилевич. В обох у нас позаду було важке дитинство, але ми були з веселою вдачею, тому обидва тяглися до гумору, сміху, і це нас єднало. До речі, він допомагав мені як редактору видавничої стінгазети готувати її випуски. Він малював довжелезні, по десять-п'ятнадцять метрів, полотна з геніальними дружніми шаржами — справжніми витворами мистецтва, які викликали нестримний регіт. Зберегти все це було неможливо — кожен із співробітників видавництва намагався взяти на пам'ять свій «портрет». Ці вечори, проведені за випуском стінгазет, забути неможливо.

А з 1960 р. я жив у спілчанській квартирі на бульварі Лихачова. За дві зупинки від мене, на Філатова, жив Базилевич. Я часто відвідував його майстерню, а він не раз заходив до мене. І одного разу, коли він працював над «Енеїдою», він зайшов до мене ввечері, коли жінка була на лекціях в університеті, і милом на склі — на вікнах, дзеркалах, на серванті — намалював своїх героїв: козаків, голих жінок, богів. Це було щось фантастичне.

Нашими з Толею улюбленими письменниками були Микола Гоголь і ... Іван Котляревський, Іван Франко й Ярослав Гашек... Базилевич ілюстрував їхні твори і свої малюнки до них часто дарував мені. І зараз навпроти мого ліжка на стіні висить портрет Марка Твена роботи Базилевича з його дарчим написом: «На пам'ять про нашого спільного улюбленого письменника». А над стінним годинником в їдальні — його дружній шарж на мене, де я сиджу з кукурудзою при боці на безлюдному острові, приставивши перо до лоба. Це натяк на мої «Пригоди Робінзона Кукурудо».

А от із заслуженим художником України Георгієм Малаковим ми познайомились значно раніше, ще в 1943 році, коли разом вчилися деякий час у школі на Підвальної вулиці. Гога, як ми його тоді звали, сидів за партою позад мене і весь час малював у своєму саморобному зошиті різну військову техніку: літаки, танки, гармати. Адже він теж пережив окупацію, і спогади про пережите залишились в його пам'яті назавжди. Майже протягом всього життя він створював свої знамениті серії «Київ. 1941-1945», «Київ у грізний час», де в ліноритах, як ніхто, відтворив образ Києва воєнної доби. І ще він в ті шкільні роки весь час малював нескінченні пригоди веселого кирпатого Акулкіна, які викликали в нас особливе захоплення.

Пізніше, вже у «Веселці», ми не раз працювали з Гогою Малаковим над новими книжками. Була творча співдружність, але й була просто людська приязнь, по-справжньому дружні стосунки. Поява Гоги, як його всі ніжно звали, була завжди радістю. В нашій редакції панувала тепла атмосфера гумору, жартів, сміху. І це імпонувало йому. «Ну, безумство! Цінні люди!», — раз-у-раз скрикував він, весело регочучи. До речі, саме тоді він проілюстрував мою повість «Пригоди Робінзона Кукурудо». Ми зустрічались і поза редакцією: він бував у мене вдома, а я їздив до нього «на мизу» — так він називав свою майстерню у Пущі-Водиці. То були радісні, веселі, незабутні зустрічі.

Не завжди нам вдавалося поспілкуватися удвох. Але коли таке спілкування виходило, завжди між нами викрешувалася іскра взаємодовіри й відвертості. Він розповідав мені про своє потаємне, я йому про своє... Остання зустріч наша відбулась незадовго до його смертельної хвороби у мене вдома. І знову ми згадали з ним окупацію і вирішили сходити на вулицю Круглоуніверситетську, де він жив до війни. І там у кімнаті старої жінки в комунальній квартирі підійшли до вікна, яке Гога увічнив в своєму лінориті «22 червня 1941 року». Ми довго мовчали, згадуючи минуле, а потім ще довго, до пізнього вечора обходили різні пам'ятні для нього і для мене місця. Це була моя передостання зустріч (остання відбулась вже в лікарні) з цією яскраво талановитою людиною, яка тонко розуміла вічність прекрасного, значення гармонії в світі. Кохався він у старовині — про це свідчать і його середньовічні лицарські сюжети, і піратська серія, і малюнки до «Декамерона» Боккаччо, «Роберта Брюса — короля Шотландського» Лесі Українки, до «Квентіна Дорвада» Вальтера Скотта і багато інших малюнків. Але міг він глибоко відчуті і трагедію наших часів в творах про війну 1941-1945 років... На стінах у мене в кімнатах висять його картини з дарчими надписами, і книжки з його ілюстраціями стоять на полицях.

Отже, повертаюся до перших років своєї роботи спочатку в Дитвидаві, а потім у «Веселці».

Після своїх перших книжок «Шурка і Шурко» і «Це було в Києві» я несподівано для себе у кінці 50-х років звернувся до казки. У 1959 році була опублікована моя перша казкова повість «В Країні Сонячних Зайчиків». Проте, може моє звернення до казки і не було таким вже випадковим. Казка живе зі мною все життя, ще з далекого дитинства. Колись ми з моїм двоюрідним братом Толею Сулименком із захопленням малювали різних казкових героїв: королів, принців, принцес і, звичайно ж, чаклунів та представників різних темних сил. Тоді вирізали їхні фігурки і розігрували сценки з придуманих нами казок. А потім була неперевершена «Лісова

пісня» — герої цієї лісової феєрії полюбилися мені на все життя. Читав я також багато українських народних казок, особливо подобалась мені казка «Котигорошко» — там багато дії.

Казка «В Країні Сонячних Зайчиків» була тепло сприйнята читачами. Визнала казкову повість і критика. Її відразу почали перекладати і видавати мовами народів СРСР та іншими іноземними мовами — зараз вже є 22 таких видання. Це спонукало мене у 80-90-ті роки двічі повертатися до своїх «сонячних зайчиків» — я написав ще дві казкові повісті з моїми улюбленими героями: «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків» (1988) та «В Країні Місячних Зайчиків» (1994). Читачі не раз писали мені, що вони сприймають сонячних зайчиків як символ світла, добра і непримиренності до мороку, темряви і зла в нашому житті. Мабуть, саме таке сприйняття трилогії і зумовлює її популярність, навіть у дітей вже нового, XXI сторіччя.

В наступні десятиліття з'явилися нові мої казки: «Пригоди близнят-козенят» (1972), «Олексій Веселесик і Жарт-птиця» (1975), «Пригоди журавлика» (1979), «Чорлі» (1995), «Ковалі щастя, або Новорічний детектив» (2003). Нарешті у 2010 р. вийшла казка «Дивовижні пригоди незвичайної принцеси». Це все окремі казки.

А от ще одну казкову повість, вірніше, своєрідний казковий серіал з восьми повістей і зі знаменитими героями Кольком Колючкою і Косем Вуханем «Дивовижні пригоди в лісовій школі» я писав і друкував майже 20 років. Перша частина її була опублікована в 1981 р., а повністю вона вийшла в 2003 р. Цікаво, що і тут мої герої не полишили мене, і я написав своєрідне закінчення цього серіалу вже у 2000-ні роки. У 2007 р. у видавництві «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» вийшла ще одна казкова повість «Найновіші пригоди Колька Колючки і Косі Вуханя», і, що цікаво, з малюнками дітей. В художньому оформленні книжки взяли участь мої слухачі «Радіобайки Всеволода Нестайка», які постійно надсилали мені свої малюнки до казкової повісті, а також діти з дитбудинків і з однієї художньої київської студії. Перше, благодійне видання книги було направлено до дитбудинків для сиріт та в інші дитячі заклади. Пізніше вийшло ще кілька видань повісті.

Мені, здається, вдалося створити в своїх казкових повістях дві своєрідні казкові країни з героями, яких полюбили мої читачі, — Країну Сонячних Зайчиків, з її головним героєм Веснянкою, і Лісову країну, де вчаться двоє друзів Колько Колючка і Кося Вухань та їхні друзі-школярі.

Я сам люблю своїх казкових героїв. Чому? Як ви, може, побачили, мене і в казках весь час тягнуло до зображення різних пригод, що відбувалися з моїми героями. Справжні герої, як і представники «темних сил», є активними дійовими особами, вони потрапляють у різні конфліктні ситуації. Але разом з тим, в кожній казці є, як це і повинно бути в казках, боротьба добра із злом. І, звичайно ж, добро перемагає. Я намагаюся привернути увагу дітей до добрих вчинків своїх героїв — а в них багато хороших рис у характерах, вони вміють дружити, мріяти, вміють зробити вірний вибір, діяти хоробро, рішуче. А коли мене питають про прототипи деяких моїх казкових героїв, ну хоча б Колька Колючки і Косі Вуханя, я, звичайно, сміюся. Ну які там прототипи? Хіба що їжачки, що у лісі повзають, і зайчики, які так швидко бігають. Проте багато школярів запевняли мене, що серед їхніх учнів є такі, що схожі на двох друзів. А деякі навіть вважають, що саме «Лісова школа» з її вчителями має спільні риси з сучасною школою.

Сьогодні я, мабуть, найчастіше все ж таки працюю як казкар. Хоча зараз мені писати казки не так просто — з'явилося багато чого у нашому житті, що раніше існувало тільки в сфері наукової фантастики, — комп'ютери, комп'ютерні ігри та Інтернет, мобільники, телевізор, космічні подорожі... І від цього прогресу нікуди не дінешся. Тому в багатьох моїх казках герої живуть в світі саме таких нових технічних досягнень, тільки у мене трохи змінені назви цих технічних новинок та деяких явищ сьогодення: «казк'ютери», «чаріфони», «мерсебіси», «рекетигри», «мавпіози», «телебабачення», рок-група «Ко-за-чок» та інші. У другій частині «Країни Сонячних Зайчиків» з'явилася навіть «мітла на транзисторах» (до речі, за 20 років до мітли у «Гаррі Поттері»).

І ще хочу сказати, що саме в казкових повістях помітно, що мене особливо цікавлять діти молодшого шкільного віку. Я вважаю, що це найпрекрасніший вік людини. Вона вже все розуміє, проте ще дитина. Ще літає уві сні, ще може вірити казці. І в той же час вона вже здатна до праці, хоча б маленької, а іноді спроможна і на по-справжньому дорослий вчинок — хоча б як ті діти 5-8 років, які рятували на пожежі молодших сестричок і братиків, ризикуючи своїм життям. Світосприйняття дитини в такому віці, вважав Януш Корчак, навіть більш яскраве і талановите, ніж доросле. Саме дитина, яку відрізняє ширість почуттів, безпосередність, щедра усміхненість, у цьому віці за короткий час переживає життя, сповнене великих відкриттів, хвилюючих переживань, найсміливіших прагнень, невдач і перемог, розкриваються її здібності.

Як народжуються казкові повісті? Деякі сюжети і герої спочатку з'явилися мені уві сні. От як, наприклад, зароджувався задум казки «В Країні Сонячних Зайчиків». Одного сонячного ранку, перед пробудженням, мені, тоді ще школяру, наснилося, що на моєму носі сидить живий сонячний зайчик і золотим пензликом малює на щоках ластовиння. Я прокинувся з відчуттям незвичайної радості. А ще одного разу, коли я сидів на балконі у флігелі нашого будинку (я у родички готувався до іспитів екстерном), у будинку навпроти на підвіконні теж сиділа дівчинка і співала різні пісеньки. Я, заграючи з нею, став пускати дзеркальцем сонячних зайчиків. Оці

два епізоди затримались у моїй пам'яті. І одного разу несподівано в моїй уяві вже дорослої людини знову з'явилися образи лоскотливих сонячних зайчиків, і мені придумалася Країна Сонячних Зайчиків, що знаходилась за Чарівним дзеркалом.

Народження двох наступних повістей про сонячних зайчиків пов'язане з більш реальними подіями і зустрічами. Так, друга повість «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків» була написана після того, як під час однієї зустрічі з дітьми в школі молода вчителька розповіла мені, що діти, читаючи казку, придумали гру, в якій переможців конкурсу на краще знання книжки нагороджували званням почесних громадян Країни Сонячних Зайчиків. Мене так це зворушило, що я написав повість, де головною героїнею стала молода вчителька. Я і потім зовсім не збирався писати ще одне продовження. Але на новій зустрічі, теж у школі, дівчинка закинула мені, що всі мої головні герої — хлопці, крім Космо-Наталки, мабуть, дівчаток я не люблю. І я змушений був написати ще третю повість «В Країні Місячних Зайчиків», де головною героїнею стала, як ви розумієте, дівчинка Гануся, або просто Нуся.

Так протягом десь тридцяти п'яти років складалася трилогія під загальною назвою «В Країні Сонячних Зайчиків». В 1994 р. вона була опублікована саме як трилогія.

Уві сні народився і задум казки «Ковалі щастя, або Новорічний детектив». Колись, ще до війни, я попав на першу в своєму житті новорічну ялинку у Будинку вчителя. Саме тоді Павло Постишев дозволив відновити новорічні свята. Враження було колосальним. Дід Мороз, музика, танці, подарунки. Я пішов танцювати і залишив свій подарунок на стільці. Мама з кимось розмовляла і не помітила, як поцупили мого подарунка. Звичайно, я гірко плакав. І мама, щоб розрадити мене, купила у гастрономі на Хрещатику шоколадну вафлю «Праліне». Нічого смачнішого я в своєму житті потім не їв.

І може під враженням вафлі «Праліне» наснився мені тієї ночі солодкий сон — наче у тому ж Будинку вчителя підійшов до мене Дід Мороз і каже: «Не плач, голубе! Я тобі зараз покажу Ковалів Щастя!». Підводить мене до здоровецького годинника, одчиняє над циферблатом дверцята, і я бачу двох маленьких ковалів у червоних фартушках, які у такт цоканню годинника б'ють золотими молоточками по золотому кувалду. «Це вони кують людям щасливий час, хвилинки-частинки!», — говорить Дід Мороз... Мабуть, ковалі щастя наснилися мені не випадково, бо тоді по радіо часто передавали радянську популярну пісню «Мы — кузнецы и дух наш молод — куем мы к счастью ключи!». І така мене уві сні радість охопила, так мені гарно стало від того цокання золотих молоточків!

Той сон запам'ятався на все життя. Проте казку про Ковалів щастя я написав чомусь тоді, коли був вже немолодою людиною і мав двох дорослих онуків. Так склалося.

В ті ж самі 60-80-ті роки було написано і більшість моїх пригодницьких повістей, сюжети яких ґрунтувалися на вже реальному життєвому матеріалі, про сільських підлітків і міських школярів.

Насамперед, це, звичайно, трилогія «Тореадори з Васюківки». Окремими частинами вона виходила у 1964, 1966 і 1970 роках. І тільки у 1973 р. була видана у «Веселці» як трилогія. З того часу саме як трилогія вона видавалась 32 рази, а ще 30 разів окремими повістями багатьма мовами колишніх республік СРСР, а також іншими іноземними мовами, навіть арабською і бенгалі.

Багато разів на прохання читачів і журналістів я розповідав, як народжувались «Тореадори...». Тому скажу тільки про головне. Першим поштовхом до роботи над повістю дійсно стала розповідь мого друга художника Євдокименка про те, як двоє хлопців заблукали в кукурудзяному колгоспному полі і вийшли звідти на дорогу до дому лише тоді, коли в селі заговорив гучномовець. Про це я написав оповідання, де вперше з'явилися Ява і Павлуша. Дійсно, я їздив з письменниками на полювання у плавні на річку Удай. І там вночі, біля вогнища познайомився з дуже цікавим хлопчиком, метким таким, вигадливим, — Явою Ренем. І дізнався ще про його діда — діда Вараву. Я дійсно ще з дитинства, коли влітку жив у свого дядька серед сільських хлопців і старих сільських дідів, мав змогу побачити життя сільських школярів. Багато київських епізодів пов'язані з моїми особистими враженнями від Києва, адже я сам киянин. Про особливості життя і роботи на кіностудії я теж мав уявлення, тому що був там, спілкувався з кінорежисерами, операторами. А от те, що стосується «театральних епізодів» в книзі, пов'язано з моєю роботою статистом у театрі ім. Лесі Українки в студентські роки — там я пізнавав особливості театрального середовища. Тобто, багато з того, що зображено в трилогії, так чи інакше було у моєму особистому житті.

Але ще більше, мабуть, в книзі уявленого, нафантазованого, домисленого. Друг Яви, Павлуша, такий же, як і Ява — фантазер і шибайголова, це наче я сам, що повернувся у дитинство. І оповідання про двох хлопців-тореадорів (а це було спочатку окреме оповідання) і їхню героїчну боротьбу з коровою Контрибуцією — теж нафантазовано. І багато, багато чого ще нафантазовано про різні неймовірні пригоди двох друзів.

Писалася трилогія досить легко, а головне — радісно. І я вдячний долі, своїй уяві і отим двом моїм героям, Яві і Павлуші, що заблукали колись у кукурудзі на Остерщині, — адже вони дозволили мені пережити неповторні щасливі хвилини безтурботного веселого хлоп'яцтва, яких, на жаль, не було у моєму дитинстві. Трилогію я писав майже шістнадцять років, а поки писав, зжився з нею. Вона - частина мого життя, прекрасна його частина, моя молодість. І, звичайно, це моя найулюбленіша книга.

Мені часто дорікають, що я пишу про героїв, що не є зразковими. Вони не відмінники, часто бувають порушниками дисципліни, невгамовна фантазія раз у раз заводить їх в якусь халепу. Це дійсно так.

Але я згадую, як ще у далекому 1979 році «Комсомольська правда» надрукувала інтерв'ю з космонавтом Береговим. Інтерв'ю мало назву «Людина і вчинок». Йшлося у ньому про виховання у дітей певних чеснот, зокрема здатності до прийняття самостійних рішень, до вчинків. Саме ці риси характеру, вважав космонавт, відіграють у житті надзвичайно важливу роль, а в деяких критичних ситуаціях взагалі мають вирішальне значення (у моряків, льотчиків, космонавтів, хірургів, але ж і не тільки у них). На жаль, наголошував Береговий, значній частині наших дітей саме цих рис характеру бракує. Тому формування їх вкрай необхідне. Я абсолютно згоден з космонавтом. І вважаю, що саме через літературу можна виховувати у дітей потяг до вчинків — чесних і благородних. І що ти вдієш, коли ці прекрасні риси характеру не завжди збігаються з чеснотами відмінника (хай пробачать мені педагоги), навіть більше: риси характеру, що роблять учня бездоганим і зразковим (виключна сумлінність, поміркованість, виконання абсолютно всіх вимог і рекомендацій), часто приводять до втрати самостійності, інфантильності, невміння діяти, коли виникає в цьому потреба.

Що ж до моїх героїв в «Тореадорах», то не важко помітити, що для них характерні саме здатність до вчинку, найчастіше — до вчинку доброго, спрямованого на захист справедливості, на пізнання нового у житті, якась шалена допитливість і, в той же час, схильність до мрії. Я намагався показати не просту психологію цих дітей. І до того ж розповісти про все цікаво, адже діти не сприймають як нудного описування, так і голої дидактики.

І є ще одне в книзі, чи не найголовніше... її герої вміють по-справжньому дружити. До речі, читачі неодноразово писали мені, чому важливі для них саме ці стосунки між друзями. Я про дитячу дружбу пишу взагалі багато. Тому що вважаю — дитяча дружба, якщо вона вірна дружба, це велике щастя, особливо якщо вона зберігається і в дорослому житті. Мабуть, дружба — найцінніше людське почуття, іноді навіть вище за кохання. Прекрасно, коли в житті тебе супроводжують друзі дитинства, молодості. Мені пощастило. У мене такі друзі були, є і зараз — друг моєї молодості Богдан Чайковський, перекладач, літературознавець, один з головних редакторів видавництв «Молодь», «Веселка», на жаль, його вже немає, і Рудольф Борецький, друг мого дитинства — він став відомим журналістом, письменником, заслуженим професором Московського державного університету, до речі, написав книгу спогадів «Качели» про найважчі роки нашого дитинства, окупацію в Києві, а також про деякі драматичні сторінки студентського життя в Київському університеті наприкінці 1940 — початку 1950 років книгу «Оползень». Ми і зараз постійно з ним спілкуємось.

На початку 2000-х років директор видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» Іван Малкович попросив мене заново відредагувати «Тореадорів з Васюківки» для нового видання. Разом з ним ми це і зробили. Я зняв або приглушив деякі застарілі прикмети радянської епохи в окремих описах, дописав кілька нових епізодів і змінив кінцівку трилогії. В 2004 р. відбулася презентація «Тореадорів...» у новій редакції, перша презентація у моєму житті.

Я одержую багато листів від читачів «Тореадорів...», пишуть навіть ті мої читачі, що стали вже мамами, бабусями, батьками. Зараз вони перечитують трилогію разом зі своїми дітьми, онуками. Книга стала, кажуть вони, одним із улюблених творів для сімейного читання. Пишуть багато і сучасні школярі, іноді цілі класи. До речі, часто пишуть діти зі сходу України — з Донеччини, Луганщини. Не випадково, мабуть, і дитяча бібліотека ім. Всеволода Нестайка теж народилася на сході України — в 2004р., в місті Дружківка Донецької області.

Мені надзвичайно важливо і те, що «Тореадорів...», вже в наш час, добре сприймають представники сучасного молодого і середнього покоління творчої інтелігенції — письменники, журналісти, телеведучі, артисти... Вони прочитали «Тореадорів...» ще в дитинстві, забрали моїх героїв із собою у доросле життя і досі тепло згадують про свої враження від трилогії. На цю тему були відгуки, в пресі, телебаченні, в Інтернеті — письменників і журналістів Сергія Жадана, Світлани Поволяєвой, Наталки Сняданко, Андрія Кокотюхи, Олега

Вергеліса, Фоми з гурту «Мандри», телеведучої Лідії Таран, директора «Мистецького арсеналу» Наталі Заболотної та інших.

Але не завжди у «Тореадорів з Васюківки» була така щаслива доля. Деякі рецензії на першу повість трилогії «Пригоди Робінзона Кукурузо» були просто нищівними. «Робінзон в онучах» — так називалась одна з них. Мене звинувачували в антипедагогічності, антипатріотизмі, знуцанні над українською мовою і навіть у політичному невігластві (я написав, що загублену у болотах рушницю знайдуть через 300 років, при комунізмі. І це тоді, коли Хрущов запевняв, що радянські люди будуть жити при комунізмі через 20 років).

Це зараз «Тореадорів...» критики і журналісти часто називають класичним твором. А тоді, в 60–70-х, навіть на початку 80-х років все було значно серйозніше і драматичніше. Були письменники, які надсилали до Спілки письменників і навіть до ЦК КПУ «сигнальні» листи, а в самій Спілці влаштовувались в комісії з дитячої літератури гучні обговорення. Мета була одна: довести, що книга шкідлива для дітей і слабка як художній твір. І це тоді, коли в 1979 році Міжнародна Рада з дитячої та юнацької літератури Ай-Бі-Бі-Уай внесла «Тореадорів з Васюківки» в Особливий Почесний список Г-Х. Андерсена як один з видатних творів сучасної дитячої літератури. До речі, це визнання я одержав в прекрасній компанії — росіян С. Михалкова, А. Барто, С. Алексєєва, грузина Н. Думбадзе, киргиза Ч. Айтматова та деяких інших письменників.

Цікаво, а іноді і трагічно, складалася і кінематографічна доля «Тореадорів...». Ще у 1965 р. режисер Харківської телестудії Самарій Зелікин зняв телефільм «Тореадори з Васюківки» за моїм однойменним оповіданням, яке пізніше увійшло у трилогію. Цей телефільм у 1968 р. одержав Гран-прі на Мюнхенському міжнародному фестивалі телефільмів для дітей та юнацтва. Тоді багато країн закупили права на прокат «Тореадорів...». А в 1969 р. той же телефільм здобув Головну премію на такому ж фестивалі у м. Олександрія в Австралії. Проте ці нагороди не допомогли телефільму. На українському телебаченні він не прижився, мабуть, був не в «форматі» тих часів. Чинovníки в оцінках фільму були одноставні: не відображає жодних позитивних моментів з життя підростаючого покоління країни соціалізму. Замість піонерів діють якісь погано одягнені хлопці, події розгортаються десь на пасовиську. Одним словом, не радянська це дійсність.

На жаль, не склалося і з екранізацією «Тореадорів...» як трилогії, створенням повнометражного кінофільму. І тут дали про себе знати ідеологічні перепони. Фільм повинен був зніматись на студії О. Довженка ще в 1964 році за повістю «Пригоди Робінзона Кукурузо». Знімати збирався кінорежисер Віктор Іванов, знаменитий своїми «За двома зайцями». Я написав кіносценарій, вже вибиралась натура. Але на обговоренні кіносценарію на колегії Міністерства культури один дуже впливовий письменник сказав, що таке кіно радянським дітям не потрібне — воно ідеологічно шкідливе. І картину закрили. А зараз є бажані (і не один) екранізувати трилогію, але затримка за «малим» — в Україні взагалі не знімають дитяче кіно, тому на державну підтримку, та й на спонсорів нема чого розраховувати.

Тож «Тореадори з Васюківки» поки що продовжують своє активне життя в книжковому форматі (є, правда, і в форматі аудіо-книги). Приємною несподіванкою для мене стало те, що результатами експертного опитування 2006 р. «Книжки незалежного 15-річчя, які вплинули на український світ» трилогія «Тореадори з Васюківки» зайняла перше місце серед сучасної прози для дітей.

В пригодницький цикл моїх повістей входять також повісті «Пригоди Грицька Половинки», «Таємниця Віті Зайчика», «Чудеса в Гарбузянах», а також детективи — «Таємничий голос за спиною» і «Неймовірні детективи». Написані ще в 70–90-ті роки, всі вони у 2000-х роках були перевидані.

Окреме місце серед моїх повістей займають написані ще в 1976-1985 роках дві повісті в оповіданнях зі шкільного життя — «Одиниця з «обманом» та «П'ятірка з хвостиком». Герої їхні — міські школярі. В сюжетах тут теж багато веселих або драматичних пригод, проте більше уваги приділено психології дітей, проблемам, які їх турбують, складному життю дитячого колективу, де відбувається зіткнення різних характерів, яскраво виявляється особистість кожної дитини. І, як завжди, в них багато гумору.

Обидві повісті отримали схвальні відгуки у читачів і критики. За повістю «Одиниця з «обманом» у 1984 р. був знятий режисером А. Проченком на студії О. Довженка фільм. У тому ж році на XVII Всесоюзному кінофестивалі в Києві він одержав другий приз в номінації «Фільми для дітей та юнацтва», а в 1985 р. — спеціальний приз на Міжнародному кінофестивалі в Габрово (Болгарія). А «П'ятірка з хвостиком» одержала другу премію у 1985р. на Першому Всесоюзному конкурсі на кращу книжку для дітей.

На початку 2000-х років я написав ще одну шкільну повість, теж в оповіданнях, — «Супер «Б» з «фрикадельками». У 2010 р. видавництво «Країна мрій» об'єднало цю повість з двома попередніми шкільними повістями і видало їх вже як трилогію під загальною назвою «Супер «Б» з «фрикадельками».

Десь наприкінці 60-х років я вперше звернувся до драматургії. І, здається мені, не випадково. Відомо, що майже у кожній дитини в певний час, в одних раніше, іноді ще в дитячому садку, в інших пізніше, в отрочстві, виникає бажання стати актором. Одним вдається перехворіти цією дитячою хворобою швидко, безболісно, але дехто продовжує хворіти на неї хронічно, майже все життя. Я саме належу до тих, хто любов не так до акторства, як до театру, театрального мистецтва, зберігає все життя.

Ще коли мені було 11-12 років ми з моїм двоюрідним братом Толею Сулименком жили на вулиці Жиланській в будинку № 120. У флігелі його, у напівпідвалі, мешкала родина Фарберів — в минулому провінційних акторів. До революції у Луцьку в них була навіть власна антреприза. Тато Толі колись вчився в Луцьку з їхнім сином, відомим київським психіатром, і продовжував приятелювати з Фарберами. Під час війни Фарбери як кримчаки мали йти у Бабин Яр, але не виконали наказ окупантів і залишилися вдома. І ніхто з сусідів у двох багатопверхових будинках не видав їх німцям. Саме під час окупації ми з Толею особливо тісно спілкувалися зі старими Фарберами — слухали, не закриваючи рота, про їхні захоплюючі одісеї. Але чи не найбільше враження справляла на нас скриня Фарберів, величезна, оперезана залізними смугами дубова скриня. Раз на рік її відчиняли, і на задньому дворі, біля сараїв, провітрювалося все, що там було. А було там багато казкових речей, від яких розбігалися очі: театральні костюми, чорні фраки, військові мундири минулого століття, довгі дамські сукні, козацькі жупани, шаровари... І бутафорські шпаги, шаблі, пістолі... Чиє хлоп'яче серце не тенькнуло б від такого видовища!

Після звільнення Києва у відкритих знову школах запрацювали і шкільні драматичні гуртки. Ми з Толею, звичайно ж, стали «акторами». Брат грав навіть такі серйозні ролі, як роль Єгора Буличова. Я ж далі «простаків» не пішов. Але був у нас і справжній успіх — на новорічний карнавал у п'ятдесятю жіночу школу ми з'явилися у гвардійських мундирах з еполетами і при шпагах. Певне враження у дівчат від цього маскараду було забезпечене. Ну а мундири, звичайно ж, були «від Фарбера».

А у 1948-1949 роках вже студентами, ми з тим же Толею, моїм близьким другом Богданом Чайковським і Олегом Микитенком, сином відомого українського письменника, два сезони працювали статистами у Київському театрі ім. Лесі Українки. Виходили на сцену разом зі знаменитими Романовим, Халатовим, Білоусовим, Смирною, Драгою... Одержували свої 15 карбованців за вихід, не промовляючи жодного слова, втім, серця наші були сповнені невимовної гордості і самоповаги. Що не заважало знаменитим акторам дивитися на нас не більше як на театральний реквізит. Толя пізніше, крім університету, закінчив ще й театральний інститут і став відомим театральним критиком Сулименком Анатолієм Сергійовичем. Для мене він завжди був найвищим авторитетом у театральних справах.

Ну, а я... Чи міг я, ставши письменником, не спробувати себе в драматургії?

І от у 1969-1970 роках, майже відразу у кількох театрах — Луцьку, Ужгороді, Дрогобичі, Миколаєві — була поставлена і успішно пройшла моя перша комедія-жарт «Марсіанський жених». В тому ж 1970 р. київський театр ім. Івана Франка підготував виставу за моєю повістю «Пригоди Робінзона Кукурузо» за жанром — комедію з музичними номерами, а трохи пізніше поставив ще одну мою п'єсу «Перо Жарт-птиці», теж з багатим музичним супроводом. Ці дві п'єси, що йшли і в інших театрах, поклали початок сценічній історії моєї драматургії для дітей.

Особливий розголос не тільки в Україні, але й в деяких інших республіках СРСР, одержала постановка моєї п'єси «Вітька Магеллан», яка в 1975-1980 роках ставилась у багатьох театрах з доповненням у програмках: «Засідання комісії у справах неповнолітніх з перервою на 15 хвилин». Соціально-етична проблематика п'єси знайшла гарячий відгук у глядача. А у 1976 р. на Республіканському конкурсі Міністерства культури УРСР, Секретаріату ЦК ЛКСМУ та правління Спілки письменників на кращий драматургічний твір для дітей та юнацтва п'єса одержала премію.

В наступні роки я написав ще кілька п'єс для дорослих, в основному, це комедії — «Кіностріха діда Гаврила», «Пересадка серця» та інші, але особливого успіху вони не мали.

А от п'єси для дітей я й надалі продовжував писати. Більшість з них написані у 1990-2000-ті роки. Деякі створювались за мотивами народних казок «Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат», «Солом'яний бичок і рок-група «Ко-за-чок», «Пан Коцький»... Інші п'єси тісно пов'язані з моєю прозою — «Загадковий Яшка», «Секрет Васі Кицина», «Таємниця рудого Жевжика», «Ковалі щастя», «Таємниця Країни Сонячних Зайчиків»... Деякі з п'єс ставились в ТЮГах (у Сумах, Дніпропетровську), інші — у лялькових театрах Києва, Донецька, Полтави, Луцька, Кіровограда). Я і зараз підтримую постійні зв'язки з театрами.

У складні 90-ті роки, коли державні видавництва різко скоротили видання книжок, а приватні тільки-тільки ставали на ноги, я багато друкувався у періодиці — в журналах «Барвінок», «Однокласник», «Перець», «Перчень». Майже десять років, починаючи з 1998 р., вів щомісячну передачу на радіо «Радіобайка Всеволода Нестайка» (біля 100 передач). Навіть намагався відкрити нові дитячі журнали, спочатку у 1992-1994 роках — журнал «Терентій» для молодших школярів — я був його головним редактором, а видавцем — приватна фірма «РІА-ПРЕС». Пізніше, вже у 1995-1996 роках я як директор видавничої фірми «Чорлі» почав видавати разом з головним редактором, дочкою Оленою Максименко, пригодницький журнал «Немо», теж для молодших школярів. Але всі ці фірми були недовговічні, спонсорські гроші швидко зникали і журнали припиняли своє існування. Проте деякі мої книжки друкувались і в ті часи — «В Країні Сонячних Зайчиків» (і в Україні, і тричі в Росії), «Неймовірні детективи», «Казкові пригоди Грайлика», казка «Чорлі». У 1998 році в якомусь таємничому Чернігівському видавництві «Трембіта» (воно десь швидко зникло) навіть вийшло піратське видання «Тореадорів з Васюківки».

А в 2000-х роках активно запрацювали різні приватні видавництва. Багато моїх книжок було перевидано, найчастіше в новій авторській редакції. А я продовжував вести передачу «Радіобайка Всеволода Нестайка», працював над повістю «Супер «Б» з «фрикадельками», казками «Дивовижні пригоди незвичайної принцеси» і «Найновіші пригоди Колька Колючки і Косі Вуханя», над новими п'єсами для дітей.

А головне, як і раніше, я підтримую тісний зв'язок з моїми читачами. У моєму письменницькому житті в різні часи це спілкування відбувалось по-різному. В давні, ще радянські, часи популярним було безпосереднє, живе спілкування з читачами — щорічні «Тижні дитячої книги», гайдарівські читання в Каневі, «Дні «Веселки», книжкові свята в дитячих бібліотеках — мене на них часто запрошували, і я разом з іншими письменниками там виступав. Частими були і виступи у школах. Все це давало поштовх до появи в книгах нових персонажів — чи то школярів, чи то казкових героїв, наділених певними рисами людського характеру.

З кінця 70-х і у 80-ті роки я разом з іншими дитячими письменниками України їздив за запрошеннями «Совета по детской и юношеской литературе Союза писателей СССР» на семінари, конференції, обговорення, «Всесоюзні тижні дитячої книжки», які проводилися в різних республіках Радянського Союзу. Так ми побували у Киргизії, Латвії, Естонії, Грузії, Молдові, звичайно ж, у Москві. Ці поїздки, а також спілкування з письменниками і читачами різних республік (а книжки мої в перекладах мовами народів СРСР виходили тоді неодноразово) збагачували моє уявлення про сучасну дитячу літературу і, звичайно, розширювали читацьку аудиторію.

До речі, ще в 1986 р. я був включений від України до складу цього «Совета по детской и юношеской литературе», і тому мав більш чітке уявлення про його роботу в наступні шість років — до 1991 р., коли він припинив своє існування. «Совет...» не тільки провадив організаційну роботу, працюючи з комісіями дитячої літератури Спілок письменників у республіках. На всесоюзному рівні відбувалися конкурси на кращу дитячу книгу, обговорювалися проблеми перекладу, соціально-моральних орієнтирів дитячої літератури та інше. Важливо також те, що з 1968 р. «Совет...» був представлений як секція народів СРСР в Ай-Бі-Бі-УАЙ (Міжнародній Раді з дитячої літератури) і мав змогу знайомити іноземних читачів з найкращими досягненнями дитячої літератури різних республік. Мені довелося побувати в 1981 р. в Парижі на одному із засідань цієї Міжнародної Ради, де обговорювався стан драматургії для дітей, у складі Всесоюзної делегації на чолі з С. Михалковим.

Цікавим і плідним було моє спілкування з читачами під час моєї роботи над передачею «Радіобайка Всеволода Нестайка» у 1990-2000-х роках. Я одержував сотні листів з відгуками і малюнками дітей. Писали школярі, вчителі, цілі класи, мами, бабусі, батьки. Адже через передачу «пройшли» вся «Лісова школа», повість «Супер «Б» з «фрикадельками», інші казкові повісті.

Зараз я вже не виступаю перед дітьми мені це важко, не дозволяє здоров'я, але активне листування з читачами, шкільними класами з різних міст, бібліотеками, початкуючими поетами і прозаїками продовжується. Буває, що зустрічі з деякими класами відбуваються у мене вдома. Мої «Незвичайні пригоди в «Лісовій школі» читають в початковій школі, а «Тореадори з Васюківки» вивчаються в шостому класі. І це, звичайно, додає читацької аудиторії і, відтак, листів автору. Я неодноразово виступав також по телебаченню, давав інтерв'ю газетам і журналам — на них було багато відгуків в Інтернеті.

Останнім часом для мене своєрідним барометром для визначення результатів творчої праці є систематичні публікації різних книжкових рейтингів — хоча це й опосереднене, проте значуще і об'єктивне свідчення ставлення читачів до автора. Не буду приховувати, мені, звичайно, приємно що мої книжки знаходяться, як

правило, на перших позиціях. Це і є одна з найбільших авторських радостей — підтримувати постійний зв'язок зі своїм читачем, відчувати, що написане тобою знаходить відгук у чиємусь серці... Саме заради цього письменник переживає і творчі муки, і сумніви, і розчарування, і відчай, і творче задоволення, і знову творчі муки... Але заради цього він і живе на світі...

Я працюю в літературі майже 60 років. Багато чого змінилось за ці часи, особливо в останні двадцять років, коли Україна стала нарешті незалежною державою. Змінився політичний устрій, економічні і соціальні умови життя, піросло кілька нових поколінь дітей.

Дитяча література опинилася перед новими проблемами, новими завданнями. Колись Горький казав, що для дітей слід писати так саме добре, як і для дорослих, і навіть краще. Саме так я все життя намагався писати — писав з любов'ю, боєм і тривогою. Завжди мріяв, щоб у дітей було справжнє, щасливе дитинство. Мене хвилює, що в наш складний час переходу до капіталізму у багатьох наших дітей вкрадено мрію. Тепер мало хто з них мріє про «романтичні» професії — льотчиків, капітанів, навіть космонавтів. Мріють якимось дуже прагматично — життєвий успіх часто вимірюється тільки грошовим еквівалентом. І мені це дуже болить. Адже молода незалежна Україна потребує синів і дочок, які стануть успішними творцями її сучасного і майбутнього, на яких вона зможе розраховувати. Відомо, що держава починається з дітей. Які діти, таке й майбутнє держави.

Виховання дітей — річ важка й складна у будь-який час. А в час соціальних землетрусів — річ важка особливо. Адже в суспільстві ламаються, збиваються моральні орієнтири, нівелюються іноді важливі гуманістичні засади. Тому так важливо зберегти їх в дитячій літературі, щоб не втратити жодного покоління дітей.

Я вважаю, що дитячий письменник повинен берегти дитячу психіку від негативу. Тому я не пишу про малолітніх наркоманів, злочинців — я пишу про нормальних дітей і для звичайних дітей. Звісно, життя неможливе без втрат, без горя, без страждань — вони не оминають і дітей. І література для дітей повинна показувати життя таким, яким воно є. І все ж таки, я вважаю, що саме дитинство запрограмоване на радість і сміх, на щастя. Тому така важлива, на мій погляд, атмосфера оптимізму, доброзичливості, віри в перемогу добра над злом, справжній гумор в творах для дітей.

В своїх книжках я саме і намагався показувати таке одночасно просте і складне життя дітей з їхніми радощами і прикрощами, розказувати про прекрасну дитячу дружбу, спонукаючи їх до самовиховання. Я прагну засвічувати сонячні промінчики в дитячих душах, допомагати дітям знайти дорогу до здійснення їх мрій. І нехай мої Ковалі щастя накують дітям України і взагалі всім дітям багато щасливих часів і безліч хвилинок-щастинок.

02.11.2010 р.

В. Нестайко

Всеволод Нестайко

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ТВОРЧОСТІ ВСЕВОЛОДА ЗІНОВІЙОВИЧА НЕСТАЙКА

- 1930 р., 30 січня народився в м. Бердичеві на Житомирщині
- 1933 р. переїзд з матір'ю у м. Київ на постійне місце проживання
- 1937–1947 рр. навчання у різних школах м. Києва
- 1947–1952 рр. навчання на слов'янському відділенні філологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка
- 1952–1955 рр. робота у редакціях журналів «Дніпро», «Барвінок» та видавництві «Молодь»
- 1956–1988 рр. редакційна робота у видавництві «Веселка»
- 1954 р. опубліковано перше оповідання «Шурка і Шурко»
- 1956 р. вийшла перша збірка оповідань «Шурка і Шурко»
- 1958 р. прийнятий до Спілки письменників СРСР
- 1959 р. вийшла повість-казка «В Країні Сонячних Зайчиків»
- 1964 р. вийшла повість «Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо та його вірного друга і однокласника Павлуші Завгороднього в школі, дома та на безлюдному острові поблизу села Васюківки»
- 1966 р. вийшла повість «Незнайомець з тринадцятої квартири, або Злодії шукають потерпілого»
- 1968 р. телефільм «Тореадори з Васюківки», створений за однойменним оповіданням письменника у 1965 р., одержав Гран-прі на Міжнародному кінофестивалі у м. Мюнхені (Німеччина)
- 1969 р. телефільм «Тореадори з Васюківки» одержав головну премію на Міжнародному кінофестивалі у м. Александрія (Австралія)
- 1970 р. вийшла повість «Таємниця трьох невідомих»
- 1973 р. вийшла трилогія «Тореадори з Васюківки»
- 1975 р. на Республіканському конкурсі за кращу п'єсу для дітей та юнацтва присуджено премію за п'єсу «Вітька Магеллан»
- 1976 р. вийшла повість «Одиниця з «обманом»
- 1978 р. вийшла повість «Пригоди Грицька Половинки, або Інопланетяни з п'ятого класу»
- 1979 р. за рішенням Міжнародної ради з дитячої та юнацької літератури трилогія «Тореадори з Васюківки» занесена до особливого Почесного списку Г.Х. Андерсена як один з видатних творів сучасної літератури для дітей
- 1980 р. присуджено премію імені О. Копиленка за казку «Пригоди їжачка Кольки Колючки та його вірного друга і однокласника зайчика Косі Вуханя». Нагороджено медаллю ім. А.С. Макаренка
- 1982 р. присвоєно звання лауреата літературної премії імені Лесі Українки за повість-казку «Незвичайні пригоди в лісовій школі»; вийшов пригодницький роман «Загадка старого клоуна»
- 1984 р. кінофільм «Одиниця з «обманом» за однойменною повістю В.З. Нестайка одержав другу премію на XVII Всесоюзному кінофестивалі для дітей та юнацтва в Києві
- 1985 р. кінофільм «Одиниця з «обманом» за однойменною повістю письменника відзначено спеціальним призом на міжнародному кінофестивалі у м. Габрово (Болгарія)
- 1986–1991 рр. член Ради з дитячої та юнацької літератури Спілки письменників СРСР
- 1987 р. присуджено другу премію I Всесоюзного конкурсу за кращу книжку для дітей, а саме за шкільні повісті «Одиниця з «обманом» і «П'ятірка з хвостиком»
- 1990 р. вийшли «Вибрані твори» у 2-х томах; присуджено літературну премію ім. М. Трублаїні за повість-казку «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків»
- 1992–1994 рр. головний редактор журналу для дітей «Терентій»
- 1995–1996 рр. головний редактор видавництва «Чорлі», редактор науково-пізнавального журналу для дітей «Немо»
- 1998–2008 рр. автор щомісячної радіопередачі «Радіобайка Всеволода Нестайка»
- 2004 р. вийшла нова редакція трилогії «Тореадори з Васюківки». Рішенням Дружківської міської ради Донецької області бібліотеці-філії для дітей № 2 м. Дружківки присвоєно ім'я В.Нестайка
- 2005 р. вийшли повість «Чарівні окуляри» та повісті-казки «Казкові пригоди і таємниці»
- 2007 р. вийшла казка «Найновіші пригоди їжачка Колька Колючки та зайчика Косі Вуханя»
- 2009 р. вийшла збірка оповідань «Космонавти з нашого будинку»
- 2010 р. вийшла повість-казка «Дивовижні пригоди незвичайної Принцеси»; у зв'язку з 80-річним ювілеєм нагороджено орденом Ярослава Мудрого V ступеня

ВИДАННЯ ТВОРІВ

1956

1. Шурка і Шурко : оповідання : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. В. Євдокименко. — К. : Молодь, 1956. — 96 с. : ілюстр. — Зміст : Тюхтій ; В новорічну ніч ; Шурка і Шурко ; Лист ; Сергійків галстук ; «Руб-двадцять» ; Лілії ; Двадцять друга сторінка ; Чорнильниця ; Жарт ; Пожежна драбина.

Рец. : Блажко Л. Поетично і широко / Л. Блажко // Молодь України. — 1956. — 14 листоп.

Рец. : Острик М. Цікава збірка / М. Острик // Літ. газ. — 1956. — 22 листоп.

Рец. : Шевченко М. Оповідання про наших дітей / М. Шевченко // Зміна. — 1957. — № 2. — С. 13.

1957

2. Це було в Києві : [оповідання] : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Євдокименка. — К. : Дитвидав УРСР, 1957. — 95 с. : ілюстр. — Зміст : Оповідання Михайла Петровича ; Пашка-чоботар ; Дочка арсенальця ; Сергійків галстук ; «Злочин» Жори Горобейка ; Помста.

Рец. : Ющенко О. Про ключі втрачені та не знайдені / О. Ющенко // Літ. газ. — 1959. — 3 лют.

Рец. : Бичко В. Замок відмикається без ключа / В. Бичко, П. Воронько, О. Іваненко // Літ. газ. — 1959. — 27 лют.

Рец. : Надина Л. Рассказ получился интересным / Л. Надина // Сталин. племя. — 1958. — 13 марта.

Рец. : Ющенко О. По-дружньому! По-товариському! / О. Ющенко // Літ. газ. — 1959. — 6 берез.

1959

3. В Країні Сонячних Зайчиків : [повість-казка] : для старш. дошк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Чернухи, Л.Т. Солонько. — К. : Дитвидав, 1959. — 94 с. : ілюстр.

Рец. : Баруздин С. Путешествие в сказочную страну / С. Баруздин // Лит. газ. — 1962. — 5 июля.

Рец. : Малець В. Специфіка жанру вимагає... / В. Малець // Літ. газ. — 1960. — 16 серп.

Рец. : Харламова Л. О сокровищах подлинных и фальшивых / Л. Харламова // Сталин. племя. — 1960. — 21 февр.

1960

4. Супутник «Ліра-3» : оповідання : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Євдокименка. — К. : Дитвидав УРСР, 1960. — 165 с. : ілюстр. — Зміст : Швейцарська марка ; Просто Олесь-друг ; Усмішка тьоті Кльоми ; Мама ; Одиниця з обманом ; Льонька ; Рудий Тимко ; Троє за парканом ; Переможець ; Водяні лілії ; Гастроном ; Супутник «Ліра-3» ; Остання бомба ; Таємниця старого склепу.

1963

5. Космо-Натка : оповідання : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Євдокименка. — К. : Дитвидав УРСР, 1963. — 134 с. : ілюстр. — Зміст : Усмішка Ілліча ; Вітька ; Ябеда ; Синє ведмежа Гришка ; Супутник «Ліра-3» ; Космо-Натка ; Остання бомба ; Пригода в кукурудзі ; Тореадори з Васюківки.

1964

6. Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо та його вірного друга і однокласника Павлуші Завгороднього в школі, дома та на безлюдному острові поблизу села Васюківки : повість : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; худож. Г. Малаков. — К. : Дитвидав УРСР, 1964. — 139 с., [4] арк. ілюстр. : ілюстр.

Рец. : Бойко Л. Вмочивши перо в дьоготь... / Л. Бойко // Літ. Україна. — 1965. — 15 січ.

Рец. : Бугаєнко Н. Робінзон в онучах / Н. Бугаєнко // Літ. Україна. — 1964. — 29 груд.

Рец. : Скорський М. Герої-близнята / М. Скорський // Прапор. — 1965. — № 4. — С. 86–88.

Рец. : Шептій К. «Полюси» та об'єктивність / К. Шептій // Літ. Україна. — 1969. — 21 січ.

1965

7. В Країні Сонячних Зайчиків : повість-казка : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. худож. В. Чернухи. — К. : Веселка, 1965. — 100 с. : ілюстр.

1966

8. Незнайомець з тринадцятої квартири, або Злодії шукають потерпілого : пригод. повість, написана Явою Ренем та Павлушою Завгороднім удвох / Нестайко В.З. ; мал. А. Василенка, С. Герасимчука. — К. : Веселка, 1966. — 167 с., [5] арк. ілюстр. : ілюстр.

1967

9. Незнайомець з тринадцятої квартири, або Злодії шукають потерпілого : пригод. повість, написана Явою Ренем та Павлушею Завгороднім удвох : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. А. Василенка, С. Герасимчука. — К. : Веселка, 1966. — 167 с., [4] арк. ілюстр. : ілюстр.

Рец. : Буженко Т. Серйозні справи країни веселих пригод / Т. Буженко // Вітчизна. — 1967. — № 10. — С. 205–206.

1968

10. Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо та його вірного друга і однокласника Павлуші Завгороднього в школі, дома та на безлюдному острові поблизу села Васюківки : повість ; переробл. і доповн. вид. для серед. шк. віку / В. Нестайко ; худож. Г. Малаков. — К. : Веселка, 1968. — 160 с. : ілюстр.

Рец. : Ткаченко В. Адресовано підліткам / В. Ткаченко // Рад. освіта. — 1971. — 20 жовт.

1970

11. Таємниця трьох невідомих : повість : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Чернухи ; обкл. худож. С. Артюшенка. — К. : Веселка, 1970. — 248 с. : ілюстр.

Рец. : Баранова М. [Рецензія] // Дет. лит. — 1976. — № 3. — С. 50–51.

Рец. : Корнієнко В. Ява Рень та інші / В. Корнієнко // Літ. Україна. — 1972. — 4 січ.

1972

12. Пригоди близнят-козенят : казка : для дошк. віку / В. Нестайко ; мал. Л. Григор'євої, М. Нечипоренко. — К. : Веселка, 1972. — 64 с. : ілюстр.

1973

13. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є. Семенов. — К. : Веселка, 1973. — 415 с., [6] арк. ілюстр. : ілюстр.

Рец. : Дончин В. Будні і свята Васюківки / В. Дончин // Рад. Житомирщина. — 1974. — 4 січ.

Рец. : Малець В. Тореадори шукають пригод / В. Малець // Друг читача. — 1981. — 29 січ. — С. 5.

Рец. : Оверчук В. Будні і свята щасливої Васюківки / В. Оверчук // Червон. прапор. — 1973. — 13 листоп.

Рец. : Ярмыш Ю. Фантазія, юмор, мужество / Ю. Ярмыш // Радуга. — 1980. — № 7. — С. 172–177.

1974

14. В Країні Сонячних Зайчиків : повість-казка / В. Нестайко ; мал. В. Чернуха. — К. : Веселка, 1974. — 85 с. : ілюстр.

1975

15. Олексій, Веселесик і Жарт-Птиця : казка : для дошк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Григор'єва. — К. : Веселка, 1975. — 48 с. : ілюстр.

1976

16. Одиниця з «обманом» : повість в оповіданнях про IV «Б» клас : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. оформ. В.М. Ігнатова. — К. : Веселка, 1976. — 144 с. : ілюстр.

Рец. : Губарець В. З усмішкою про серйозне / В. Губарець // Друг читача. — 1977. — 13 жовт.

Рец. : Солодкий Д. Сузір'я характерів / Д. Солодкий // Літ. Україна. — 1977. — 27 трав.

1977

17. Незнайомець з тринадцятої квартири, або Злодії шукають потерпілого : пригод. повість, написана Явою Ренем та Павлушею Завгороднім удвох : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. А.П. Василенка. — К. : Веселка, 1977. — 143 с. : ілюстр.

Рец. : Губарець В. Щедрість таланту / В. Губарець // Дніпро. — 1978. — № 12. — С. 145–147.

1978

18. Пригоди Грицька Половинки : повість та оповід. : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. худож. А.П. Василенка. — К. : Веселка, 1978. — 183 с. : ілюстр. — Зміст : Космонавти з нашого будинку ; Ябеда ; Федько-соліст і кобила Муська ; Остання бомба ; Помста ; «Злочин» Жори Горобейка ; Синє ведмежа Гришка.

Рец. : Ефимов А. [Рецензія] // Дет. лит. — 1979. — № 7. — С. 57–58.

Рец. : Коновалов Д. До списку космонавтів занесені... / Д. Коновалов // Літ. Україна. — 1979. — 4 верес.

Рец. : Славинський М. Така щаслива, мрійлива пора / М. Славинський // Друг читача. — 1979. — 12 лип. — С. 5.

1979

19. Пригоди Журавлика : казки : для старш. дошк. та мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. А.П. Василенко. — К. : Веселка, 1979. — 181 с., [6] арк. ілюстр. : ілюстр. — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Пригоди журавлика ; Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга і однокласника зайчика Косі Вуханя ; Казка про Жарт-Птицю, про братів-чарівників, про Веселицю Прекрасну та її сестер.

Рец. : Костецький А.Г. Довічність радості й добра / А.Г. Костецький // Літ. Україна. — 1980. — 12 серп.

Рец. : Малець В. Зігріті усмішкою / В. Малець // Друг читача. — 1980. — 31 січ.

1980

20. Тореадори з Васюківки : вибр. повісті : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є.В. Семенова ; передм. В. Дончика. — К. : Веселка, 1980. — 487 с. : ілюстр., фотогр. — Зміст : Одиниця з «обманом» ; Тореадори з Васюківки.

Рец. : Каганов Е. Веселі герої Всеволода Нестайка / Е. Каганов // Київ. правда. — 1981. — 18 лют.

Рец. : Ковалів Ю. Шляхи під веселками / Ю. Ковалів // Літ. Україна. — 1981. — 6 лют.

Рец. : Тореадори з Васюківки // Літ. Україна. — 1980. — 29 лют.

Рец. : Разумневич В. Веселая доброта / В. Разумневич // Комс. знамя. — 1980. — 24 авг. ; С книгой по жизни / В. Разумневич. — М., 1986. — С. 155–170.

1981

21. Незвичайні пригоди в лісовій школі : повість-казка : для старш. шк. віку / В. Нестайко ; худож. В. Ширяєв. — К. : Веселка, 1981. — 88 с. : ілюстр.

Рец. : Коновалов Д. Життєвість казки / Д. Коновалов // Літ. Україна. — 1982. — 11 лют. — С. 6.

Рец. : Медуниця М. Страшно бути... боягузом / М. Медуниця // Друг читача. — 1982. — 14 січ. — С. 5.

1982

22. Загадка старого клоуна : пригод. роман ; для серед. шк. віку / В. Нестайко ; худож. Я.Д. Левич. — К. : Веселка, 1982. — 205 с. : ілюстр.

Рец. : Шевелева И. [Рецензія] // Дет. лит. — 1983. — № 7. — С. 64–65.

Рец. : Тесля О. Де знайти весел-зілля / О. Тесля // Друг читача. — 1983. — 10 берез.

1984

23. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів / В. Нестайко ; худож. оформ. та мал. Є.В. Семенова. — К. : Рад. шк., 1984. — 432 с., [6] арк. ілюстр. : ілюстр.

24. Чудеса в Гарбузянах : повість про справж. і разом з тим дивовиж. пригоди трьох друзів ; мал. А.П. Василенка. — К. : Веселка, 1984. — 159 с. : ілюстр. — (Бібліотечна серія).

Рец. : Шелепало О. Казковість і сучасність / О. Шелепало // Рад. освіта. — 1984. — 19 жовт.

1985

25. П'ятірка з хвостиком : діалогія в оповіданнях про два класи ; для мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; іл. В.М. Ігнатова. — К. : Веселка, 1985. — 174 с. : ілюстр. — Зміст : Одиниця з «обманом» ; П'ятірка з хвостиком.

Рец. : Зінченко Н. Загадка світу дитинства / Н. Зінченко // Комуніст. шляхом. — 1985. — 17 верес.

Рец. : Золотарев И. [Рецензія] // Дет. лит. — 1986. — № 10. — С. 68–69.

1986

26. Пригоди Журавлика : повість-казка : для старш. дошк. віку / В. Нестайко ; худож. А.П. Василенко. — К. : Веселка, 1986. — 63 с. : ілюстр.

27. Таємниця Віті Зайчика : повісті для серед. шк. віку / В. Нестайко ; худож. А. Василенко. — К. : Веселка, 1986. — 302 с. : ілюстр. — Зміст : Дивовижні події в шостому «Б» ; Таємниця Віті Зайчика ; Пригоди Грицька Половинки ; Сине ведмежа Гришка.

Рец. : Шпак В. Канікули Кості / В. Шпак // Друг читача. — 1986. — 18 груд.

1987

28. Скринька з секретом або Таємниці квартири номер сім : повість : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Ігнатова. — К. : Веселка, 1987. — 126 с. : ілюстр.

Рец. : Ямпольская М. [Рецензія] // Дет. лит. — 1989. — № 3. — С. 48–49.

1988

29. Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків : казк. повісті : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Ширяєва. — К. : Веселка, 1988. — 365 с. : ілюстр. — Зміст : Незвичайні пригоди в лісовій школі ; В Країні Сонячних Зайчиків ; Чарівне дзеркальце, або Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків.

Рец. : Баран Є. І знову — сонячні зайчики / Є. Баран // Друч читача. — 1988. — 28 лип. — С. 5.

1990

30. Вибрані твори. В 2 т. Т. 1. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є.В. Семенова ; передм. Б. Чайковського. — К. : Веселка, 1990. — 495 с., [3] арк. ілюстр. : ілюстр., портр.

31. Вибрані твори. В 2 т. Т. 2. П'ятірка з хвостиком : повісті та повісті-казки : для мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. А.П. Василенка. — К. : Веселка, 1990. — 511 с., [3] арк. ілюстр. : ілюстр., портр. — Зміст : П'ятірка з хвостиком ; Космонавти з нашого будинку ; Сине ведмежа Гришка ; Чарівний талісман ; Незвичайні пригоди в лісовій школі ; В Країні Сонячних Зайчиків ; Чарівне дзеркальце, або Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків.

32. Про Комарика Зюзю : казка : для дошк. віку / В. Нестайко ; худож. О.Г. Захаров. — К. : Веселка, 1990. — 4 с. : ілюстр.

33. Таємничий голос за спиною : неймовір. детективи : для серед. шк. віку : повісті / В. Нестайко ; худож. Ю.А. Кособукін. — К. : Молодь, 1990. — 303 с. : ілюстр. — Зміст : Таємничий голос за спиною ; Повторне зникнення Ципи ; Агент СД.

1994

34. В Країні Сонячних Зайчиків : казки / В. Нестайко ; худож. Н.В. Ширяєва. — К. : Довіра, 1994. — 176 с. : ілюстр. — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Чарівне дзеркальце, або Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків.

35. Казкові пригоди Грайлика : повість-казка : для старш. дошк. та мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. В.М. Ігнатов. — К. : Веселка, 1994. — 222 с. : ілюстр.

1995

36. Неймовірні детективи : кримін. повісті / В. Нестайко ; худож. А.П. Василенко. — К. : Укр. письм., 1995. — 175 с. : ілюстр. — Зміст : «Барабашка» ховається під землею ; До катастрофи лишилося кілька секунд.

37. Чорлі : повість-казка : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Т. Юрченко. — К. : Чорлі, 1995. — 32 с. : ілюстр.

Рец. : Джеджула Ю. Познай сказку — и ты познаешь самого себя / Ю. Джеджула // Киев. вестн. — 1995. — 5 авг.

1998

38. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів, яку розповідає Павлуша Завгородній. Ч. 1 / В. Нестайко ; худож. С.О. Томберг. — Чернігів : Трембіта, 1998. — 211 с. : ілюстр.

2000

39. Тореадори з Васюківки : трилогія про двох друзів : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є. Семенова ; передм. Б. Чайковського. — 5-те вид. — К. : Веселка, 2000. — 437 с. : ілюстр., портр.

40. Тореадори з Васюківки – 1 : надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо та його вірного друга і однокласника Павлуші Завгороднього в школі, дома та на безлюдному острові поблизу села Васюківки : (повість) / В. Нестайко ; худож. Л.І. Тафійчук. — Д. : БРИК, 2000. — 285 с. : ілюстр.

2002

41. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є. Семенова ; передм. Б. Чайковського. — 6-те вид. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2002. — 437 с. : ілюстр.

2003

42. Казкові пригоди і таємниці : повісті-казки : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. А.П. Василенка ; передм. А.Г. Костецького. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2003. — 447 с. : ілюстр. — На фронтиспісі друж. шарж А. Базилевича. — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків ; Незвичайні пригоди в лісовій школі ; Пригоди журавлика ; Пригоди близнят-козенят ; Ковалі щастя, або Новорічний детектив.

43. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : для серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є. Семенова ; передм. Б. Чайковського. — 7-ме вид. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2003. — 437 с. : ілюстр., портр.

2004

44. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів / В. Нестайко ; іл. Є. Семенова. — Х. : Школа, 2004. — 412 с. : ілюстр. — (Бібліотека пригод).

45. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; передм. В. Нестайка. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2004. — 542 с. : ілюстр., фотогр. — (Найкращий український дитячий роман).

Рец. : Жадан С. Класнючо! : Київ. вид-во «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» втішило дорослих і малих читачів розшир. версією «Тореадорів з Васюківки» В. Нестайка / С. Жадан // Столич. новості. — 2004. — 17–23 авт.

2005

46. Нові пригоди в лісовій школі / В. Нестайко ; мал. Т. Юрченко. — Х. : Ранок, 2005. — 159 с. : ілюстр.

47. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; передм. В. Нестайка. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2005. — 542 с. : ілюстр., фотогр. — (Найкращий український дитячий роман).

48. Чарівні окуляри : правдиво-фантаст. повість про надзв. пригоди київ. школярів : для мол. і серед. шк. віку / В. Нестайко ; худож. А.П. Василенко. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2005. — 95 с. : ілюстр.

2006

49. Казкові пригоди і таємниці : повісті-казки : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. А.П. Василенка ; передм. А.Г. Костецького. — 2-ге вид. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2006. — 447 с. : ілюстр. — На фронтиспісі друж. шарж А. Базилевича. — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків ; Незвичайні пригоди в лісовій школі ; Пригоди журавлика ; Пригоди близнят-козенят ; Ковалі щастя, або Новорічний детектив.

50. Одиниця з обманом ; Дванадцятка з хвостиком ; Пригоди Грицька Половинки, або Інопланетяни з п'ятого класу : повісті й оповід. : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є. Житник. — Х. : Школа, 2006. — 320 с. : ілюстр.

51. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; передм. В. Нестайка. — 5-те вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. — 542 с. : ілюстр., фотогр. — (Найкращий український дитячий роман).

2007

52. В Країні Сонячних Зайчиків : повісті-казки : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. Л.В. Белякова. — Х. : Белкар-книга, 2007. — 255 с. : ілюстр. — (Скарбничка школяра). — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків.

53. Найновіші пригоди їжачка Колька Колючки та зайчика Косі Вуханя / В. Нестайко ; худож. : діти. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. — 63 с. : ілюстр. — (Для малят від 2 до 102).

Благодійне видання, здійснене разом з компанією XEROX. У виданні вміщені ілюстрації дітей, учнів загальноосвітніх та художніх шкіл.

54. Олексій, Веселесик і Жарт-Птиця : казка : для дітей дошк. і мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. Н.О. Ель Маулюд, К.В. Самойлов. — Х. : Белкар-книга, 2007. — 63 с. : ілюстр. — (Промінець).

55. Таємниця Віті Зайчика ; Пригоди Грицька Половинки : повісті / В. Нестайко. — Х. : Белкар-книга, 2007. — 277 с. : ілюстр. — (Скарбничка школяра).

56. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; передм. В. Нестайка. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. — 353 с. : ілюстр., фотогр. — (Найкращий український дитячий роман).

2008

57. В Країні Сонячних Зайчиків : повісті-казки : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; худож. Л.В. Белякова. — Х. : Белкар-книга, 2008. — 253 с., [2] арк. ілюстр. — (Скарбничка школяра). — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків.

58. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Загадковий Яшка ; Сонячний зайчик і Сонячний вовк : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2008. — 128 с. : ілюстр.

59. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Секрет Васі Кицина ; Енелолик, Уфа і Жахоб'як : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2008. — 128 с. : ілюстр.

60. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Сонце серед ночі. Пригоди в Павутинії : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2008. — 205 с. : ілюстр.

61. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Таємничий агент Порча і козак Морозенко ; Таємниці лісею «Кондор» : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2008. — 127 с. : ілюстр.

62. Казкові пригоди і таємниці : повісті-казки : для мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. А.П. Василенка, передм. А.Г. Костецького. — 3-тє вид. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2008. — 447 с. : ілюстр. — На фронтиспісі друж. шарж А. Базилевича. — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків ; Незвичайні пригоди в лісовій школі ; Пригоди журавлика ; Пригоди близнят-козенят ; Ковалі щастя, або Новорічний детектив.

63. Космонавти з нашого будинку : повість та оповід. / В. Нестайко ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонко. — К. : Країна Мрій, 2009. — 349 с. : ілюстр. — (Найкращі твори Всеволода Нестайка). — Зміст : Пригоди Грицька Половинки, а також Котьки Швачка, Чайника, Петікантропа та деяких інших у воді, на суходолі і в Міжпланетному просторі ; Космонавти з нашого будинку ; Ябеда ; Федько-соліст і кобила Муська ; Остання бомба ; Помста ; «Злочин» Жори Горобейка ; Синє ведмежа Гришка.

64. Одиниця з обманом ; Дванадцятка з хвостиком ; Пригоди Грицька Половинки, або Інопланетяни з п'ятого класу : повісті й оповід. : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є. Житник. — Х. : Школа, 2008. — 320 с. : ілюстр.

65. Торедори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко. — 8-ме вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2008. — 542 с. : ілюстр., фотогр. — (Найкращий український дитячий роман).

66. Торедори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко. — 9-те вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2008. — 542 с. : ілюстр. — (Найкращий український дитячий роман).

67. Чарівні окуляри : правдиво-фантаст. повість про надзв. пригоди київ. школярів : для мол. і серед. шк. віку. — 2-ге вид. / В. Нестайко ; худож. А.П. Василенко. — К. : Веселка ; Т. : Навч. кн.-Богдан, 2008. — 95 с. : ілюстр., портр.

2009

68. В Країні Сонячних Зайчиків ; Пригоди журавлика : повісті-казки : для мол. шк. віку / мал. А.Г. Василенка. — К. : Веселка, 2009. — 119 с. : ілюстр. — На фронтиспісі друж. шарж А. Базилевича.

69. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Загадковий Яшка ; Сонячний зайчик і Сонячний вовк : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2009. — 128 с. : ілюстр.

70. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Секрет Васі Кицина ; Енелолик, Уфа і Жахоб'як : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2009. — 129 с. : ілюстр.

71. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Сонце серед ночі ; Пригоди в Павутинії : для дітей мол. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2009. — 205 с. : ілюстр.

72. Дивовижні пригоди в лісовій школі : Таємничий агент Порча і козак Морозенко ; Таємниці лісею «Кондор» : для дітей мол. та серед. шк. віку / В. Нестайко ; мал. В. Харченка. — Х. : Школа, 2009. — 127 с. : ілюстр.

73. Космонавти з нашого будинку : повість і оповід. / В. Нестайко ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонко. — К. : Країна Мрій, 2009. — 349 с. : ілюстр. — (Улюблені книжки. Найкращі твори Всеволода Нестайка).

74. Країна Сонячних Зайчиків : казк. повісті / В. Нестайко ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонко. — К. : Країна Мрій, 2009. — 349 с. : ілюстр. — Зміст : В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків.

75. Найновіші пригоди їжачка Колька Колючки та зайчика Косі Вуханя : [казка] [для дітей мол. шк. віку] / В. Нестайко ; худож. : діти ; передм. авт. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2009. — 159 с. : ілюстр.

У виданні вміщено ілюстрації дітей, учнів загальноосвітніх та художніх шкіл.

76. Найновіші пригоди їжачка Колька Колючки та зайчика Косі Вуханя / В. Нестайко ; худож. : діти. — 2-ге вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2009. — 159 с. : ілюстр.

У виданні вміщено ілюстрації дітей, учнів загальноосвітніх та художніх шкіл.

77. Неймовірні детективи / В. Нестайко ; іл. Ю. Радіч-Демидьонук. — К. : Країна Мрій, 2009. — 397 с. : ілюстр. — (Улюблені книжки) (Всеволод Нестайко радить прочитати). — Зміст : Таємничий голос за спиною ; Ципа зникає вдруге ; Агент СД ; «Барабашка» ховається під землею ; До катастрофи лишилося кілька секунд.

78. Пригоди близнят-козенят : казка / В. Нестайко ; худож. Л.В. Черткова. — Х. : Белкар-книга, 2009. — 64 с. : ілюстр. — (Промінець).

79. Таємниці Віті Зайчика ; Пригоди Грицька Половинки : повісті / В. Нестайко ; худож. К.В. Самойлов, Н.О. Ель Маулюд. — Х. : Белкар-книга, 2009. — 287 с. : ілюстр. — (Скарбничка школяра).

80. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; вступ. ст. В. Нестайка ; худож. А. Василенко. — 10-е вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2009. — 542 с. : ілюстр. — (Найкращий український дитячий роман).

2010

81. В Країні Сонячних Зайчиків ; Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків ; В Країні Місячних Зайчиків : казк. повісті / Нестайко В.З. ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонук. — К. : Країна Мрій, 2010. — 352 с. : ілюстр. — (Улюблені книжки) (Найкращі твори Всеволода Нестайка).

82. Дивовижні пригоди незвичайної Принцеси : повість-казка / В. Нестайко ; худож. О. Воронкова. — К. : Країна Мрій, 2010. — 47 с. : ілюстр.

83. Дивовижні пригоди незвичайної Принцеси : повість-казка / В. Нестайко ; худож. О. Воронкова. — 2-ге вид., переробл. — К. : Країна Мрій, 2010. — 47 с. : ілюстр.

84. Загадка старого клоуна : [пригод. роман] / В. Нестайко ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонук. — К. : Країна Мрій, 2010. — 269 с. : ілюстр. — (Найкращі твори Всеволода Нестайка).

85. Найновіші пригоди їжачка Колька Колучки та зайчика Косі Вуханя : [казки] / В. Нестайко ; худож. : діти. — 3-тє вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. — 158 с. : ілюстр.

У виданні вміщено ілюстрації дітей, учнів загальноосвітніх та художніх шкіл.

86. Найновіші пригоди їжачка Колька Колучки та зайчика Косі Вуханя : [казки] / В. Нестайко, худож. : діти. — 4-те вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. — 158 с. : ілюстр.

У виданні вміщено ілюстрації дітей, учнів загальноосвітніх та художніх шкіл.

87. Незвичайні пригоди в лісовій школі : повість-казка : [для дітей мол. шк. віку] / мал. А.П. Василенка. — К. : Веселка ; Чернівці : Букрек, 2010. — 188 с. : ілюстр. — На фронтиспісі друж. шарж А. Базилевича.

88. Неймовірні детективи / Нестайко В.З. ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонук. — К. : Країна Мрій, 2010. — 397 с. : ілюстр. — (Улюблені книжки) (Найкращі твори Всеволода Нестайка). — Зміст : Таємничий голос за спиною ; Ципа зникає вдруге ; Агент СД ; «Барабашка» ховається під землею ; До катастрофи лишилося кілька секунд.

89. Пригода в кукурудзі : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонук. — К. : Країна Мрій, 2010. — 205 с. : ілюстр. — (Найкращі твори Всеволода Нестайка). — Зміст : Пригода в кукурудзі ; Тореадори з Васюківки ; Шурка і Шурко ; Лілії ; Двадцять друга сторінка ; Жарт ; Гастроном ; Просто Олесь друг ; Усмішка тьоті Кльоми ; Льонька ; Рудий Тимко ; Твоє за парканом ; Переможець ; Імпічмент ; Таємниця графа Монте-Крісто ; Капітан Гатлер.

90. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; обкл. С. Підпригорина. — 13-тє вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. — 542 с. : ілюстр. — (Найкращий український дитячий роман).

91. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; обкл. С. Підпригорина. — 14-тє вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. — 542 с. : ілюстр. — (Найкращий український дитячий роман).

92. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; обкл. С. Підпригорина. — 15-тє вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. — 542 с. : ілюстр. — (Найкращий український дитячий роман).

93. Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів : нова авт. ред. з новими епізодами / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; обкл. С. Підпригорина. — 16-тє вид. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. — 542 с. : ілюстр. — (Найкращий український дитячий роман).

94. Чарівний талісман : повісті / В. Нестайко ; ілюстр. Ю. Радіч-Демидьонук. — К. : Країна Мрій, 2010. — 285 с. : ілюстр. — Зміст : Таємниця Віті Зайчика ; Чарівний талісман ; Повість про те, як школярі побували в доісторичному часі і чим це закінчилося.

ПУБЛІКАЦІЇ У ЗБІРНИКАХ

1955

95. **Пожежна драбина** : (оповідання) / В. Нестайко // Молодь : альманах : твори молодих авт. — К., 1955. — С. 17–25.

1960

96. **«Злочин» Жори Горобейка** / В. Нестайко // Веселка : антол. укр. рад. худож. л-ри для дітей : В 3 т. Т. 2. / упоряд. Соболь І.П., Чайковський Б.Й. — К., 1960. — С. 147–150.

97. **Льонька** : [оповідання] / В.З. Нестайко // Загін на орбіті : збірка / мал. Р. Фрідмана. — К., 1960. — С. 18–27 : ілюстр.

98. **Усмішка тьоті Кльоми** : [оповідання] / В. З. Нестайко // Ми веселі жовтенята / упорядкув. І. Лимонова ; мал. Л. Григор'євої, Г. Захарчук, М. Нечипоренко. — К., 1960. — С. 67–74.

1963

99. **Космо-Натка** : [оповідання] / В. Нестайко // Щасливий день : вірш, оповід., спогади / оформ. В. Авраменка. — К., 1963. — С. 119–125.

100. **Остання бомба** : [оповідання] / В. Нестайко // Піонерський вогник : репертуар. зб. — К., 1963. — С. 21–25.

1965

101. **Помста** : [оповідання] / В. Нестайко // Юнармія / упоряд. І.І. Шкаровська. — К., 1965. — С. 176–181.

102. **Швейцарська марка** : [оповідання] / В. Нестайко // Найдорожчий друг : збірка / малював А. Резниченко. — К., 1967. — С. 65–77.

1969

103. **В палаці чарівних казок** : [розділ з повісті-казки «В Країні Сонячних Зайчиків»] / В. Нестайко // Веселка : антол. укр. худож. л-ри для дітей. В 3 т. Т. 3. Література радянського періоду / упоряд. І. Соболь, Б. Чайковський. — К., 1969. — С. 219–220.

104. **Тореадори з Васюківки** : оповідання / В. Нестайко // Веселка : антол. укр. худож. л-ри для дітей : В 3 т. Т. 3. Література радянського періоду / упоряд. І. Соболь, Б. Чайковський. — К., 1969. — С. 221–227.

1970

105. **Швейцарська марка** : [оповідання] / В. Нестайко / малював А. Резниченко // Найдорожчий друг : збірка. — К., 1970. — С. 65–77.

1971

106. **Владлен** / В. З. Нестайко // Сурма кличе : оповідання / упорядкув. О. Єфімова ; мал. О. Губова — К., 1971. — С. 89–104.

1972

107. **Рудий Тимко** : [оповідання] / В. З. Нестайко // Зимонька-зима : репертуар. зб. / упоряд. Харченко Т.О. — К., 1972. — С. 106–110.

1973

108. **Велосипед** / В.З. Нестайко // Барвінок : зб. поезій, оповід., казок, загадок та ігор для жовтенят / упоряд. О.М. Єфімов. — К., 1973. — С. 118–122.

109. **Швейцарська марка** : [оповідання] / В. Нестайко // Найдорожчий друг : збірка / мал. А. Резниченко. — К., 1973. — С. 57–69.

1974

110. **Вітька** / В. З. Нестайко // Золоті ворота Перемоги : оповідання / упоряд. О. Дяченко. — К., 1974. — С. 29–34.

111. **Шурка і Шурко** : [оповідання] / В.З. Нестайко // Сонячні вікна : зб. оповід. / упоряд. О. Єфімов. — К., 1974. — С. 131–134.

1976

112. **Фігура** : [оповідання] / В. З. Нестайко // Здрастуй, літо піонерське / упоряд. А. С. Музичук. — К., 1976. — Вип. 2. — С. 155–158.

1977

113. **Велосипед** / В.З. Нестайко // Веселий день : зб. гумору для школярів / уклад. К.І. Дяченко. — К., 1977. — С. 39–43.

114. Жіночий рід : [оповідання] / В.З. Нестайко // Барвінок : зб. віршів, оповід. та казок, надрук. у журн. «Барвінок» / упоряд. М. Євтушенко. — К., 1977. — С. 96–102.

115. Троє за парканом / В. З. Нестайко // Катруся і два Іванки : оповідання / худож. О.І. Мікора. — К., 1977. — С. 27–31.

1979

116. Троє за парканом : [оповідання] // В.З. Нестайко // Дванадцять місяців. 1980 : наст. кн.-календар. — К., 1979. — С. 10–11 : фотогр.

117. Федько-соліст і кобила Муська : [оповідання] / В.З. Нестайко // Багаття : оповідання / упоряд. А.Л. Качан. — К., 1979. — С. 130–136.

1981

118. Швейцарська марка : [оповідання] / В. Нестайко, мал. А. Резниченко // Найдорожчий друг : збірка / упоряд. Б. Комар. — К., 1981. — С. 57–68.

1982

119. Кіт і заєць / В. Нестайко // Дружба починається з усмішки : вірші та оповід. ; худож. В. Буйновський, В. Ульянова. — К., 1982. — С. 28–33.

1985

120. Бормашина : [оповідання] / В.З. Нестайко ; мал. С. Кім // Давайте дружить! : оповід., казки, нариси, вірші / упоряд. Г. Струмський, А. Костецький. — К. ; Софія, 1985. — С. 137–143.

121. Вітька : [оповідання] / В. З. Нестайко // Розкажи мені про це ще раз : повісті й оповід. / упоряд. М. Балогова, В. Кава ; передм. Р. Моріца, В. Клокова ; пер. зі слов. Д. Андрухова, О. Ленік, Г. Сиваченко, худож. М. Богданець. — К. ; Братіслава, 1985. — С. 117–122.

122. Пригода в кукурудзі / В.З. Нестайко // Веселка : антол. укр. л-ри для дітей : В 3 т. Т. 3. Твори радянського періоду. — К., 1985. — С. 373–382.

123. Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга й однокласника зайчика Косі Вуханя : казка / В. Нестайко // Барвінок : вірші, оповід., казки, нариси / упорядкув. Б. Кравченка. — К., 1985. — С. 161–186.

1986

124. Бормашина / В.З. Нестайко // Перший раз — у перший клас : зб. віршів та оповід. / упорядкув. І. Бойко ; мал. М. Пшінки, А. Василенка. — К., 1986. — С. 130–138.

125. Одиниця «з обманом» : (уривки) / В.З. Нестайко // Вогник : зб. худож. творів / упоряд. Л.М. Кіліченко. — К., 1986. — С. 135–140.

126. Швейцарська марка : [оповідання] / В.З. Нестайко // З нами Ленін завжди : зб. віршів та оповід. — К., 1986. — С. 125–134.

1988

127. Дениско-десантник / В.З. Нестайко // День Радянської Армії : зб. віршів та оповід. / упорядкув. А. Качалова ; худож. В. Руденко. — К., 1988. — С. 152–159.

128. Дениско Черногуз : [оповідання] / В. Нестайко // Країни Радянської діти : зб. худож. творів / упоряд. Л.Л. Малярченко. — К., 1988. — С. 227–233.

129. Ляля Іванова і Туся Мороз : оповідання / В.З. Нестайко // Дванадцять місяців. 1989 : наст. кн.-календар. — К., 1988. — С. 152–155.

130. Пашка-чоботар : [оповідання] / В.З. Нестайко // День народження країни : зб. віршів та оповід. / упоряд. О. Єфімов. — К., 1988. — С. 27–45.

131. Тасмниця четвертого «А» : повість в оповід. / В.З. Нестайко // Світ не без чудес : (за с. журн. «Піонерія») / упоряд. І.Ю. Аврамов. — К., 1988. — С. 7–44.

1989

132. Кеша і Реша, або Казка про пісню / В.З. Нестайко // Дванадцять місяців. 1990 : наст. кн.-календар / ред.-упоряд. Т.Г. Качалова. — К., 1989. — С. 12–13.

133. Пашка-чоботар / В.З. Нестайко // Твій друг — книга : зб. віршів, оповід., п'єс, спогадів, прислів'їв та приказок / упорядкув. та передм. О. Єфімова. — К., 1989. — С. 115–142.

134. Швейцарська марка : [оповідання] / В.З. Нестайко // Найдорожчий друг : зб. віршів, оповід. та спогадів про В.І. Леніна / упоряд. Б. Комар. — К., 1989. — С. 338–348.

1990

135. Вітька : [оповідання] / В.З. Нестайко ; худож. Ю. Золотов // Побратими / упоряд. Б. Чайковський, М. Поздняков. — К. ; Мінськ, 1990. — С. 109–116.

136. Одиниця «з обманом» : (уривки) / В.З. Нестайко // Вогник : зб. худож. творів для учнів серед. шк. віку / упоряд. Л.М. Кіліченко, худож. О. Никифоров. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К., 1990. — С. 141–147.

1992

137. Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга й однокласника зайчика Косі Вуханя / В.З. Нестайко // Українські літературні казки / упорядкув. та вступ. сл. В. Полковенка ; худож. В.І. Баріба. — К., 1992. — С. 189–206.

1994

138. Тореадори з Васюківки : [уривок] / В.З. Нестайко // Слово до слова — весела розмова : оповід., казки, вірші, байки, приповідки, прислів'я, приказки, нар. усмішки / упоряд. І. Артемчук, Т. Качалова ; передм. Б. Чайковського ; худож. оформ. Г. Майстренка. — К., 1994. — С. 156–165.

1998

139. В палаці Чарівних Казок / В. Нестайко // Ранкові роси : кн. для читання у 1 кл. / упоряд. В.О. Левін, Г.Є. Карачевцева, Н.І. Гордієнко. — Х., 1998. — С. 154–156.

1999

140. В Країні Сонячних Зайчиків : (повість-казка. Уривок) / В.З. Нестайко // Українські літературні казки / упоряд. Т. Качалова, О. Шевченко ; передм. А. Костецького. — К., 1999. — С. 106–109.

2001

141. Жевжик : казка / В.З. Нестайко // Дванадцять місяців. 2001 : наст. кн.-календар / упоряд. Т. Качалова. — К., 2001. — С. 108–109.

142. Кеша і Реша, або Казка про пісню / В.З. Нестайко // Журавлики : казки, вірші, оповід., нар. пісеньки, загадки / уклад. Г.Ю. Рогінська. — Х., 2001. — С. 261–262.

2002

143. В Країні Сонячних Зайчиків : (повість-казка. Уривок) / В.З. Нестайко // Українські літературні казки / упоряд. Т. Качалова, О. Шевченко ; передм. А. Костецького. — К., 2002. — С. 106–109.

144. Кіт і засць / В. Нестайко // Ластівки : казки, оповід., скоромовки / уклад. Г.Ю. Рогінська. — Х., 2002. — С. 277–284.

145. Тореадори з Васюківки : уривок з повісті / В.З. Нестайко // Слово до слова — весела розмова : оповід., казки, вірші, байки, приповідки, прислів'я, приказки, нар. усмішки ; упоряд. І. Артемчук, Т. Качалова. — К., 2002. — С. 168–179.

2003

146. В Країні Сонячних Зайчиків : (повість-казка. Уривок) / В.З. Нестайко // Українські літературні казки / упоряд. Т. Качалова, О. Шевченко ; передм. А. Костецького. — К., 2003. — С. 106–109.

147. Жевжик : [оповідання] / В.З. Нестайко // Веселі історії : казки, оповід., бувальщини, прислів'я, приказки, жарти / упорядкув. О. Шевченка, Т. Качалової. — К., 2003. — С. 75–79.

148. Кеша і Реша, або Казка про пісню / В.З. Нестайко // Журавлики : казки, вірші, оповід., нар. пісеньки, загадки / уклад. Г.Ю. Рогінська. — Х., 2003. — С. 261–266.

149. Тореадори з Васюківки : уривок з повісті / В.З. Нестайко // Слово до слова — весела розмова : оповід., казки, вірші, байки, приповідки, прислів'я, приказки, нар. усмішки / упоряд. І. Артемчук, Т. Качалова ; передм. Б. Чайковського. — К., 2003. — С. 168–179.

2004

150. Жевжик : [оповідання] / В.З. Нестайко // Веселі історії : казки, оповід., бувальщини, прислів'я, приказки, жарти / упорядкув. О. Шевченка, Т. Качалової ; передм. Б. Чайковського. — К., 2004. — С. 75–79.

2005

151. В Країні Сонячних Зайчиків : (повість-казка. Уривок) / В.З. Нестайко // Українські літературні казки / упоряд. Т. Качалова, О. Шевченко ; передм. А. Костецького. — К., 2005. — С. 106–109.

152. Пригода в кукурудзі / В. Нестайко // Дивосвіт «Веселки» : антол. л-ри для дітей та юнацтва. В 3 т. Т. 3. Українська література. — К., 2005. — С. 34–42.

2006

153. Одиниця «з обманом» / В.З. Нестайко // Романтика пригод : кн. 4. — К., 2006. — С. 3–95.

2007

154. Веснянка : [оповідання] / В.З. Нестайко // Пустотливі промінці : оповід., вірші та загадки / упорядкув. Б.В. Бойко ; худож. Н. Алімова. — Х., 2007. — С. 8–9.

155. Ковалі щастя, або Новорічний детектив / В.З. Нестайко // Новорічні пригоди : вірші, казки, оповід. / упоряд. Г.М. Кирпа ; худож. К.В. Самойлов, Л.В. Белякова, Л.В. Черткова. — Х., 2007. — С. 11–43.

156. Про комарика Зюзю / В.З. Нестайко // Книга для читання дітям шостого року життя : найкращі твори дит. л-ри та фольклору. — Х., 2007. — С. 106–107.

ПУБЛІКАЦІЇ У ЧИТАНКАХ, ХРЕСТОМАТІЯХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКАХ

1976

157. В Країні Сонячних Зайчиків / В. Нестайко // Українська дитяча література : хрестоматія. — 2-ге вид. / упоряд. Вовк П.В., Савенко В.С. — К., 1976. — С. 404–406.

1983

158. Ганнуся / В. Нестайко // Читанка : підруч. для першого класу / упоряд. Н.Ф. Скрипченко, О.Я. Савченко, К.М. Жаленко. — К., 1983. — С. 127–128.

1984

159. Ганнуся / В. Нестайко // Читанка : підруч. для 1 кл. — 14-те вид. — К., 1984. — С. 33–34.

1988

160. Руденький / В. Нестайко // Читанка : підруч. для 1 кл. / упоряд. Н.Ф. Скрипченко, О.Я. Савченко. — К., 1990. — С. 84–86.

1992

161. Велосипед : (урив. з трилогії «Тореадори з Васюківки») / В.З. Нестайко // Українська дитяча література : хрестоматія : У 2 ч. Ч. 2. / упоряд. І.А. Луценко, А.М. Подолинний, Б.Й. Чайковський. — К., 1992. — С. 195–199.

1994

162. Руденький / В. Нестайко // Первоцвіт : читанка для 1 кл. / упоряд. Н.Ф. Скрипченко, О.Я. Савченко. — К., 1994. — С. 112–113.

1997

163. Тореадори з Васюківки / В. Нестайко // Хрестоматія з української літератури : (XIX–XX ст.) : для учнів 5–7 кл. / упоряд. Левчик Н.В., Камінчук О.А. — К., 1997. — С. 739–797.

1998

164. Тореадори з Васюківки : трилогія : [уривок] / В. Нестайко // Хрестоматія з української літератури : (XIX–XX ст.) : для учнів 5–7 кл. / упоряд. Левчик Н.В., Камінчук О.А. — К., 1998. — С. 739–797.

1999

165. Космонавти з нашого будинку : [уривок] / В. Нестайко // Рідне слово : укр. дит. л-ра : хрестоматія : у 2 кн. Кн. 2. — К., 1999. — С. 399–404.

166. Тореадори з Васюківки : [уривок] / В. Нестайко // Рідне слово : укр. дит. л-ра : хрестоматія : у 2 кн. Кн. 2. — К., 1999. — С. 404–412.

167. Пригода в кукурудзі / В. Нестайко // Добридень, школярику! : хрестоматія для позакл. та сімейн. читання. — 2-ге вид. — К., 1999. — С. 77–82.

168. Тореадори з Васюківки : трилогія : [уривок] / В. Нестайко // Хрестоматія з української літератури : (XIX–XX ст.) : для учнів 5–7 кл. / упоряд. Левчик Н.В., Камінчук О.А. — К., 1999. — С. 739–797.

2000

169. Кеша і Реша, або Казка про пісню : [казка] / В. Нестайко // Хрестоматія для дошкільнят : 4–5 р. / упоряд. О. Шевченко, Т. Качалова, Н. Кир'ян. — К., 2000. — С. 351–354.

170. *Незвичайні пригоди в лісовій школі / за В. Нестайком // Позакласне читання : зб. худож. творів з щоденником читача : 4(3) кл. / уклад. Н.О. Будна, З.Л. Головка. — Т., 2000. — С. 120–122.

171. Руденький / В. Нестайко // Золоте джерельце : проб. підруч. / уклад. С.С. Коструба, Н.С. Івасько, Д. Жовнір. — К., 2000. — С. 272–273.

172. Руденький / В. Нестайко // Читанка : підруч. для 2 кл. чотириріч. почат. шк. / упоряд. Н.Ф. Скрипченко, О.Я. Савченко. — 8-ме вид. — К., 2000. — С. 85–87.

173. Тореадори з Васюківки : (розділи) / В. Нестайко // Жайвір : хрестоматія для уроків позаклас. читання : 5 кл. — К., 2000. — С. 173–197.

174. Тореадори з Васюківки : (урив. з трилогії) / В. Нестайко // Українська література : підруч. для 6 кл. / уклад. Пасічник Є., Слоньовська О. — К., 2000. — С. 196–222.

2001

175. Тореадори з Васюківки : трилогія : [уривок] / В. Нестайко // Хрестоматія з української літератури : (XIX–XX ст.) : для учнів 5–7 кл. / упоряд. Левчик Н.В., Камінчук О.А. — К., 2001. — С. 739–797.

176. *Чарівне дзеркало / за В. Нестайком // Позакласне читання : зб. худож. творів з щоденником читача 3(2) кл. — Т., 2001. — С. 121–123.

2002

177. В палаці чарівних казок / В. Нестайко // Сонечко : казки, оповід., скоромовки : хрестоматія для позаклас. читання / уклад. Г.Ю. Рогінська. — Х., 2002. — С. 67–72.

178. Велосипед / В.З. Нестайко // Читай-місто : читанка для учнів 1–5 кл. / упоряд. Чайковський Б.Й. — Х., 2002. — С. 402–409.

179. Тореадори з Васюківки : (урив. з трилогії) / В. Нестайко // Українська література : хрестоматія нововвед. творів за прогр. 2002 р. / упорядкув. та передм. Р. Мовчан. — К., 2002. — С. 392–421.

2003

180. Пригоди їжачка Колька Колучки та його вірного друга й однокласника зайчика Косі Вуханя : (уривок) / В.З. Нестайко // Про звірят : вірші, казки, оповід. : хрестоматія для позаклас. читання / уклад. Т. Степаненко. — Х., 2003. — С. 57–63.

181. Синє ведмежа Гришка : [оповідання] / В. Нестайко // Українська дитяча література : посібник-хрестоматія : 5 кл. / Т.К. Дудіна, А.М. Корольчук. — К., 2003. — С. 401–419.

2004

182. Жевжик / В. З. Нестайко // Читанка : підруч. для 4 кл. Ч. 1 / упоряд. О.Я. Савченко. — К., 2004. — С. 99–103.

183. Космонавти з нашого будинку : (уривок) / В. Нестайко // Читанка : підруч. для 4 кл. Ч. 2 / упоряд. О.Я. Савченко. — К., 2004. — С. 135–145.

184. Скринька з секретом : [уривки] / В. Нестайко ; худож. О. Коркіщенко // Читаю сам : навч. вид. [у комплекті] : 2 кл. — К., 2004. — 27 с. — Зміст : Країна Сонячних Зайчиків ; Кеша і Реша, або Казка про пісню ; Загадковий лист.

185. Тореадори з Васюківки : трилогія : [уривки] / В. Нестайко // Українська література : хрестоматія : для учнів 5–6 кл. / упоряд. Н. Левчик, О. Камінчук. — К., 2004. — С. 647–711.

186. Тореадори з Васюківки : (урив. з трилогії) / В. Нестайко // Українська література : хрестоматія нововвед. творів за прогр. 2002 р. : у 3 ч. Ч. 1 / упорядкув. та передм. Р. Мовчан. — К., 2004. — С. 392–421.

2005

187. В країні сонячних зайчиків : (уривок) / В. Нестайко // Хрестоматія для дошкільнят : посіб. для батьків та вихователів дит. садків / упоряд. О. Шевченко, Т. Качалова, Н. Кир'ян. — К., 2005. — С. 279–283.

188. Чарівний талісман : [з повісті «Чудеса в Гарбузьянах»] / В. Нестайко // Допитливому читачеві : хрестоматія з укр. л-ри / упоряд. Р.В. Мовчан. — К., 2005. — С. 279–314.

2006

189. В палаці чарівних казок / В. Нестайко // Сонечко : казки, оповідання, скоромовки : хрестоматія / уклад. Г.Ю. Рогінська. — Х., 2006. — С. 47–52.

190. Одиниця «з обманом» : [повість] / В.З. Нестайко // Романтика пригод : навч. посіб. Кн. 4 / упоряд. М.В. Нестерчук. — К., 2006. — С. 3–95.

191. Руденький / В. Нестайко // Читанка : підруч. для 2 кл. Ч. 2 / уклад. О.Я. Савченко. — К., 2006. — С. 52–54.

192. Тореадори з Васюківки : (скорочено) / В. Нестайко // Українська література : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. з навчанням мовами нац. меншин / уклад. Н. Гуйванюк, В. Бузинська, С. Тодорюк. — Л., 2006. — С. 141–164.

193. *Чи роблять так друзі? : / за В. Нестайком // Читанка : підруч. для 5 кл. допоміж. шк. — К., 2006. — С. 101–103.

194. Чудеса в Гарбузях : (фрагмент) / В. Нестайко // Допитливому читачеві : хрестоматія з укр. л-ри / упоряд. Мовчан Р.В. — К., 2006. — С. 259–289.

2007

195. Тореадори з Васюківки : (уривок) / В. Нестайко // Моя читаночка : 1–4 кл. / упоряд. Н.О. Воскресенська, К.О. Воскресенська. — Х., 2007. — С. 192–197.

196. Тореадори з Васюківки : (фрагменти) / В. Нестайко // Українська література : 6 кл. — К., 2007. — С. 148–161.

197. Чарівний талісман : [з повісті «Чудеса в Гарбузях»] / В. Нестайко // Допитливому читачеві : хрестоматія з укр. л-ри / упоряд. Мовчан Р.В. — К., 2007. — С. 279–314.

198. Шура і Шурко / В. Нестайко // Основи християнської етики : хрестоматія : 5 кл. / упоряд. І.С. Мазур. — Л., 2007. — С. 110–113.

2008

199. Тореадори з Васюківки : (уривок) / В. Нестайко // Найкраще : навч. посіб. / упоряд. Мовчун А.І., Харсіка Л.І. — К., 2008. — С. 427–434.

2009

200. Дід Маноцівник / В. Нестайко // Барвисте коромисло : хрестоматія : 4 кл. — Т., 2009. — С. 249–253.

201. Сонячний зайчик і сонячний вовк : (урив. з повісті-казки «Незвичайні пригоди в лісовій школі») / В. Нестайко // Барвисте коромисло : хрестоматія : 4 кл. / упоряд. Л.П. Вашків, О.П. Онишків. — Т., 2009. — С. 87–92.

2010

202. Незвичайні пригоди в лісовій школі : уривки / В. Нестайко // Веселкова читанка : кн. для позаклас. читання : 3 кл. — К., 2010. — С. 73–80.

203. Тореадори з Васюківки / В. Нестайко // Нові твори у шкільній програмі : укр. л-ра. — Х., 2010. — С. 37–51.

ПУБЛІКАЦІЇ У ПЕРІОДИЧНІЙ ПРЕСІ

1954

204. Шура і Шурко : [оповідання] / В. Нестайко ; мал. І. Тихого // Барвінок. — 1954. — № 10. — С. 5–7.

1955

205. Пожежна драбина : оповідання : пер. з рос. / В. Нестайко ; іл. М. Глущенко // Піонерія. — 1955. — № 12. — С. 6–9.

206. Просто Олень — друг : [оповідання] / В. Нестайко ; мал. Л. Джолос // Барвінок. — 1955. — № 9. — С. 7–9.

207. Шляпа : [оповідання] / В. Нестайко ; мал. В. Гливенка // Барвінок. — 1955. — № 1. — С. 16–18.

1956

208. Вітя і Серьожа : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. М. Прокопенко // Барвінок. — 1956. — № 10. — С. 2–4.

209. Жарт : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. І. Тихого // Барвінок. — 1956. — № 3. — С. 4–5.

1957

210. Дочка арсенальця : оповідання / В. Нестайко ; іл. В. Василенко // Піонерія. — 1957. — № 12. — С. 17–19.

211. «Злочин» Жори Горобейка : оповідання / В. Нестайко ; мал. В. Соловійова // Барвінок. — 1957. — № 6. — С. 17–19.

1958

212. Пашка — чоботар : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. В. Баляса // Дніпро. — 1958. — № 1. — С. 56–64.

213. Супутник «ЛПРА-3» : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. І. Філонова // Піонерія. — 1958. — № 12. — С. 11–15.

1959

214. Рудий Тимко : оповідання / В. Нестайко ; іл. В. Гливенко // Барвінок. — 1959. — № 1. — С. 4–7.

215. Усмішка тьоті Кльоми : оповідання / В. Нестайко ; іл. Г. Тульчевська // Барвінок. — 1959. — № 4. — С. 14–17.

1960

216. Троє за парканом : оповідання / В. Нестайко // Барвінок. — 1960. — № 1. — С. 10–11.

1961

217. Вітька : оповідання / В. Нестайко ; іл. В. Євдокименко // Барвінок. — 1961. — № 11. — С. 15–17.

218. Троє за парканом / В. Нестайко // Піон. газ. — 1961. — 20 січ. — Газ. виходила у Чехословаччині.

1962

219. Оленка стала сміливою : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. Г. Філатова // Малятко. — 1962. — № 2. — С. 8–9.

220. Пригоди в кукурудзі : оповідання / В. Нестайко ; іл. П. Костюченко // Зміна. — 1962. — № 12. — С. 10–11.

221. Усмішка Ілліча : оповідання / В. Нестайко ; іл. Г. Нечипоренко // Піонерія. — 1962. — № 12. — С. 4–7.

222. Ябеда : оповідання / В. Нестайко ; іл. Г. Нечипоренко // Піонерія. — 1962. — № 8. — С. 17–21.

1963

223. М'ячик для Оксани : оповідання / В. Нестайко ; іл. Г. Горобієвська // Малятко. — 1963. — № 6. — С. 2–3.

224. Я, Кузя, ковбаса і міліціонер товариш Паляничко : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. В. Решетова // Барвінок. — 1963. — № 12. — С. 4–7.

225. Пригоди Робінзона Кукурузо : повість / В. Нестайко ; ілюстр. Г. Малакова // Піонерія. — 1963. — № 9. — С. 20–23 ; № 10. — С. 19–23 ; № 11. — С. 18–23 ; № 12. — С. 19–24.

1964

226. Жива ялинка : оповідання / В. Нестайко ; іл. М. Компанець // Барвінок. — 1964. — № 1. — С. 4–7.

227. Пригоди Робінзона Кукурузо : повість / В. Нестайко ; ілюстр. Г. Малакова // Піонерія. — 1964. — № 1. — С. 25–28 ; № 2. — С. 18–23.

1966

228. Незнайомець з 13-ї квартири : (уривок з повісті) / В. Нестайко ; іл. А. Василенко // Зірка. — 1966. — 12, 19 серп.

1967

229. Друг фараона : [оповідання] / В. Нестайко ; мал. М. Компанця // Барвінок. — 1967. — № 1, 7. — С. 14–16.

1969

230. Ведмідь — директор / В. Нестайко // Ранок. — 1969. — № 6. — С. 23.

231. Прем'єра : [оповідання] / В. Нестайко ; мал. В. Глуздова // Барвінок. — 1969. — № 4. — С. 15–17.

1970

232. Владлен : оповідання / В. Нестайко ; мал. Т. Кожекової // Піонерія. — 1970. — № 2. — С. 3–7.

233. Тасмниця трьох невідомих : повість / В. Нестайко ; мал. А. Жуковського // Піонерія. — 1970. — № 7. — С. 7–11 ; № 8. — С. 10–11 ; № 9–10. — С. 17–21 ; № 11. — С. 15–19 ; № 12. — С. 17–21.

1972

234. Шурик буде футболістом : [оповідання] / В. Нестайко ; мал. А. Жуковського // Барвінок. — 1972. — № 7. — С. 6–8.

1974

235. Казка про ЖАРТ-ПТИЦЮ / В.3. Нестайко ; мал. Ю. Северина // Піонерія. — 1974. — № 9. — С. 11–14 ; № 10. — С. 24–27 ; № 11, № 12. — С. 25–27.

236. Кіт і Засць / В. Нестайко ; мал. О. Мильковицького // Барвінок. — 1974. — № 4. — С. 4–6.

237. Цуккертюте : оповідання / В. Нестайко // Зірка. — 1974. — 5 квіт.

1975

238. Бормашина : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. А. Мільковицького // Барвінок. — 1975. — № 11. — С. 8–10.

239. Ганнуся : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. Л. Гармизи // Малятко. — 1975. — № 2. — С. 11–12.

240. Макароніна : оповідання / В. Нестайко ; ілюстр. А. Жуковського // Піонерія. — 1975. — № 12. — С. 13–15.

241. Олексій, Веселесик і Жарт-Птиця : казка-билиця / В. Нестайко ; мал. В. Григор'єва, К. Полякової // Барвінок. — 1975. — № 2, № 3, № 4. — С. 18–20.

242. Фігура / В.З. Нестайко ; мал. Н. Котел // Барвінок. — 1975. — № 7. — С. 14–15.

1976

243. Жіночий рід / В.З. Нестайко ; мал. А. Мільковицького // Барвінок. — 1976. — № 1. — С. 14–17.

244. Кіт і Засць : оповідання / В. Нестайко ; мал. А. Мільковицького // Барвінок. — 1976. — № 4. — С. 4–6.

245. Таємниця старого професора : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. І. Зануди // Піонерія. — 1976. — № 5. — С. 10–11.

1977

246. Макароніна : оповідання / В. Нестайко // Світанок. — 1977. — Вересень. — Дод. до «Нашого сл.».

247. Фігура / В.З. Нестайко // Світанок. — 1977. — Листопад. — Дод. до «Нашого сл.».

1978

248. У тролейбусі : оповідання / В. Нестайко ; іл. А. Василенко // Барвінок. — 1978. — № 1. — С. 16.

249. Федько-соліст і кобила Муська : гуморист. оповід. / В.З. Нестайко ; мал. М. Северин // Піонерія. — 1978. — № 11. — С. 19–21.

1979

250. Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга й однокласника зайчика Косі Вуханя / В.З. Нестайко ; мал. А. Василенка // Барвінок. — 1979. — № 9. — С. 17–19 ; № 10. — С. 16–19 ; № 11, № 12. — С. 14–17.

251. Таємниця старого професора : оповідання / В. Нестайко // Світанок. — 1979. — Серпень. — Дод. до «Нашого сл.».

1981

252. Незвичайні пригоди у лісовій школі : повість-казка / В. Нестайко ; мал. О. Міхнушова // Барвінок. — 1981. — № 3. — С. 16–19 ; № 4, 5. — С. 14–18 ; № 6. — С. 18–21 ; № 7. — С. 17–19.

253. Спасибі тобі, Сурен : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. Є. Котляра // Піонерія. — 1981. — № 4. — С. 18–21.

1984

254. Друга таємниця четвертого «А» : [урив. з повісті «П'ятірка з хвостиком»] / В.З. Нестайко // Рад. освіта. — 1984. — 17 серп.

255. Надкушений пиріжок : [оповідання] / В.З. Нестайко // Зірка. — 1984. — 10 трав.

256. Нікчема : оповідання / В.З. Нестайко // Барвінок. — 1984. — № 10. — С. 8–9. — Фотогр.

257. Чудеса в Гарбузянах : [розд. із однойм. повісті. Надрук. в скороч. вигляді] / В.З. Нестайко // Зірка. — 1984. — 2, 9, 23 лют.

1985

258. Боксерські рукавички : оповідання / В.З. Нестайко // Рад. освіта. — 1985. — 2 лип.

259. Дениско Черногуз : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. Д. Заруби // Піонерія. — 1985. — № 12. — С. 32–33.

260. Івасик і Христя : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. Г. Тульчевської // Рад. жінка. — 1985. — № 1. — С. 10–11.

261. Кум Цибуля : оповідання / В.З. Нестайко // Піонерія. — 1985. — № 1. — С. 32–33.

262. Руденький : оповідання / В.З. Нестайко // Малятко. — 1985. — № 3. — С. 12.

263. Руденький : [оповідання] / В.З. Нестайко ; мал. Л. Іванової // Рад. жінка. — 1985. — № 2. — 1-ша с. вкл.

264. Цей дивний Ромчик Лещенко : оповідання / В.З. Нестайко ; мал. Е. Орро // Барвінок. — 1985. — № 9. — С. 8–10.

1987

265. Про комарика Зюзю : казка / В.З. Нестайко ; мал. Я. Левича // Малятко. — 1987. — № 9. — 1-ша с. обклад. — С. 1.

1988

266. Незнайомка з Країни сонячних зайчиків : повість-казка / В. Нестайко ; мал. Р. Сахалтуєва // Піонерія. — 1988. — № 5. — С. 26–31 ; № 6. — С. 26–30 ; № 7. — С. 24–29 ; № 8. — С. 24–28.

267. Секрет Васі Кицина, або Нові пригоди у лісовій школі : повість-казка / В. Нестайко ; мал. В. Серцової // Барвінок. — 1988. — № 5. — С. 6–8 ; № 6. — С. 14–17 ; № 7. — С. 14–16 ; № 8. — С. 8–9.

1990

268. Кеша і Реша, або Казка про пісню / В.З. Нестайко ; мал. В. Серцової // Барвінок. — 1990. — № 1. — С. 6–8.

269. Спиридон і Пантюша : казка / В. Нестайко ; мал. Я. Левича // Малятко. — 1990. — № 1. — С. 12–13.

270. Таємничий голос за спиною : неймовір. детектив / В. Нестайко ; мал. О. Петренка // Піонерія. — 1990. — № 1. — С. 26–27 ; № 3. — С. 24–27 ; № 4. — С. 26–31 ; № 5. — С. 26–30 ; № 6. — С. 13–19.

271. Усмішка принцеси Шах-Шароні, або Пригоди Грайлика у середньовіччі : повість-казка / В. Нестайко ; мал. О. Петренка // Барвінок. — 1990. — № 10. — С. 6–9 ; № 11, 12. — С. 8–11.

1991

272. Усмішка принцеси Шах-Шароні, або Пригоди Грайлика у середньовіччі : повість-казка / В. Нестайко ; мал. О. Петренка // Барвінок. — 1991. — № 1. — С. 6–11.

1992

273. Барабашка ховається під землею : неймовір. детектив : [повість] / В. З. Нестайко ; мал. О. Петренка // Однокласник. — 1992. — № 1. — С. 1–5 ; № 4–5. — С. 44–50.

274. До катастрофи лишалось кілька секунд : неймовір. детектив для серед. шк. віку / В.З. Нестайко // Перемена. — 1992. — 8, 15, 22, 29 июля, 5, 12, 19 авг., 9, 16, 23, 30 сент.

275. Золоті терези дідуся Татая : повість-казка / В.З. Нестайко ; худож. Г. Московітіна // Барвінок. — 1992. — № 1–5. — С. 4–7.

1993

276. Енелюлик, Уфа і Жахобяк : повість-казка / В. Нестайко ; худож. Т. Юрченко // Барвінок. — 1993. — № 1. — С. 4–9 ; № 2, 3. — С. 4–8.

277. Загадковий Яшка : повість-казка / В. Нестайко ; мал. О. Басса // Терентій. — 1993. — № 2–3. — С. 7–9 ; № 4. — С. 9–10.

1994

278. В країні місячних зайчиків : повість-казка / В. Нестайко ; мал. О. Басса // Терентій. — 1994. — № 1. — С. 6–8.

279. Таємничий вершник : повість-казка для дітей та батьків / В. Нестайко ; худож. О. Басс // Барвінок. — 1994. — № 2. — С. 6–13 ; № 3. — С. 5–10 ; № 4. — С. 4–8.

1995

280. Пряник з малясу : оповідання / В. Нестайко // Немо. — 1995. — № 1. — С. 18–20.

1997

281. Вечірня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 1997. — № 3, 6, 7–11.

282. Жевжик : казка / В. Нестайко ; худож. Т. Юрченко // Барвінок. — 1997. — № 9. — С. 14–16.

283. Зникнення Червоної Шапочки / В. Нестайко // Малятко. — 1997. — № 4. — С. 4–5.

284. Метиковані загадки й несподівані відгадки : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перчень. — 1997. — № 1, 2, 5, 6, 8–12.

285. Незвичайні комедіанти : казка / В. Нестайко ; худож. К. Шалварова // Барвінок. — 1997. — № 6. — С. 6–8.

286. Остання несподіванка Тома Рапа : пригод. повість-казка / В. Нестайко ; мал. О. Міхнушова // Однокласник. — 1997. — № 7. — С. 3–7 ; № 8. — С. 10–14 ; № 9. — С. 10–13.

287. Продавець мрій : казка / В. Нестайко ; худож. В. Дунаєва // Барвінок. — 1997. — № 5. — С. 16–18.

288. Тасмниці лісею «Кондор» : повість-казка / В. Нестайко ; худож. В. Дунаєва, А. Макарова // Барвінок. — 1997. — № 10, 11, 12. — С. 4–7.

289. Чоботи : перший казк. детектив / В. Нестайко ; мал. Л. Горошко // Малятко. — 1997. — № 12. — С. 3–4.

1998

290. Вечірня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 1998. — № 1, 2, 4–12.

291. Казка про добре серце / В. Нестайко ; мал. О. Варкач // Малятко. — 1998. — № 3. — С. 3–4.

292. Кузя, Зюзя і компанія / В. Нестайко // Всеукр. дит. газ. — 1998. — № 16. — С. 4–6.

293. Кузя, Зюзя і компанія / В. Нестайко ; намалював Я. Левич // Малятко. — 1998. — № 8. — С. 2–3.

294. Метиковані загадки й несподівані відгадки : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перчень. — 1998. — № 1–3, 5–12.

295. Містер Тік і містер Так : кнопка / В. Нестайко ; мал. Г. Прохорової // Пізнайко. — 1998. — № 12. — С. 4–5.

296. Містер Черв'як і сеньйора Гусениця : казка // Пізнайко. — 1998. — № 2. — С. 4–6.

297. Пригоди у Далібудії : казк. детектив з продовж. / В. Нестайко // Барвінок. — 1998. — № 6–10. — С. 4–7.

298. Третя спроба : казка / В. Нестайко ; худож. В. Дунаєва // Барвінок. — 1998. — № 3. — С. 14–17.

299. Секрет Васі Кицина, або Нові пригоди у лісовій школі : повість-казка / В. Нестайко ; мал. В. Серцовой // Барвінок. — 1998. — № 5. — С. 6–8 ; № 7. — С. 16 ; № 8. — С. 8–9.

1999

300. Веселі чаклуни : казка / В. Нестайко ; худож. О. Міхнушов // Барвінок. — 1999. — № 6. — С. 4–5 ; № 11. — С. 18–19.

301. Вечірня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 1999. — № 1, 2, 4–12.

302. Імпічмент : оповідання / В. Нестайко ; мал. Т. Юрченко // Однокласник. — 1999. — № 2. — С. 10–11.

303. Метиковані загадки й несподівані відгадки : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перчень. — 1999. — № 1–3, 5–12.

304. Містер Тік і містер Так : Розбитий ніс : кнопка / В. Нестайко ; мал. Г. Прохорової // Пізнайко. — 1999. — № 2. — С. 10–11.

305. Містер Тік і містер Так : Дідусьок Забудько : кнопка / В. Нестайко ; мал. Г. Прохорової // Пізнайко. — 1999. — № 5. — С. 11–12.

306. Супер : оповідання / В.3. Нестайко ; мал. О. Міхнушова // Однокласник. — 1999. — № 10. — С. 4–5.

2000

307. Вечірня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 2000. — № 1–8, 10–12.

308. Вибуховий пристрій і супер-мама : оповідання / В. Нестайко ; мал. М. Вересюка // Однокласник. — 2000. — № 9. — С. 14–16.

309. Метиковані загадки й несподівані відгадки : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перчень. — 2000. — № 1, 11, 12.

310. Принцеса і зрадник, або Перше кохання Сергійка Чигиринди : оповідання / В. Нестайко ; мал. В. Бариби // Однокласник. — 2000. — № 10. — С. 3–5.

311. Про трьох братів : (казка) / В. Нестайко // Наш голос. — 2000. — січ.–лют., чис. 1–2. — С. 18.

312. Таємниця Вовочки Таратути : оповідання / В. Нестайко ; мал. О. Міхнушова // Однокласник. — 2000. — № 5, 6. — С. 4–5.

313. Таємновини у Пригодивії : повість-казка / В. Нестайко ; худож. О. Мамаєва // Барвінок. — 2000. — № 9. — С. 6–7 ; № 10, 11. — С. 6–8 ; № 12. — С. 14–15.

314. Терентій з Країни Сонячних Зайчиків : [казка] / В. Нестайко ; худож. В. Бариба // Барвінок. — 2000. — № 3–6. — С. 6–7.

2001

315. Вечірня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 2001. — № 1–12.

316. Вчорашня курка : оповідання / В. Нестайко ; мал. В. Бариби // Однокласник. — 2001. — № 10. — С. 3–5.

317. Дві таємниці графа Монте-Крісто : оповідання / В.3. Нестайко // Однокласник. — 2001. — № 4. — С. 3–5.

318. Метиковані загадки й несподівані відгадки : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перчєня. — 2001. — № 1, 11, 12.

319. Полуничне суфле : оповідання / В. Нестайко ; мал. Н. Анікіної // Малятко. — 2001. — № 9. — С. 7.

320. Рудий Жєвжик : казка / В. Нестайко ; худож. В. Ширяєв // Барвінок. — 2001. — № 9. — С. 10–11 ; № 10. — С. 14–16 ; № 11. — С. 10–11.

321. Тасмничий агент Порча і козак Морозєнко : повість-казка / В. Нестайко ; худож. Т. Юрченко // Барвінок. — 2001. — № 3, № 4. — С. 10–12 ; № 5. — С. 16–18.

322. Усмішка Святого Миколая : оповідання / В. Нестайко // Однокласник. — 2001. — № 1. — С. 3–5.

323. Шурик «форвард» і дід Грицько «Лобановський» : оповідання / В. Нестайко // Однокласник. — 2001. — № 8. — С. 4–6.

2002

324. Вєчїрня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 2002. — № 1–10, 11.

325. Казковий детектив Бровко Барбосович : пригод. повість-казка / В. Нестайко ; худож. К. Радько // Барвінок. — 2002. — № 3. — С. 18–19 ; № 4. — С. 18–20 ; № 5. — С. 20–23 ; № 6. — С. 16–17.

326. Капітан Галтер : оповідання / В. Нестайко // Однокласник. — 2002. — № 8. — С. 4–7.

327. Ковалі щастя, або Новорічний детектив : повість-казка / В. Нестайко ; худож. К. Радько // Барвінок. — 2002. — № 11. — С. 18–20 ; № 12. — С. 18–21.

328. Метиковані загадки й несподівані відгадки : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перчєня. — 2002. — № 1–11.

329. Терентій з Країни Сонячних зайчиків // Веселочка. — 2002. — № 2. — С. 11–12.

2003

330. Вєчїрня казка для дорослих : [авт. тексту рубрики] / В. Нестайко // Перець. — 2003. — № 1, 2.

331. Злочин Жори Горобця : оповідання / В. Нестайко ; мал. І. Зубківської // Однокласник. — 2003. — № 2. — С. 32–34.

332. Ковалі щастя, або Новорічний детектив : повість-казка / В. Нестайко ; худож. К. Радько // Барвінок. — 2003. — № 1. — С. 16–19.

333. Чарівні окуляри : правдиво-фантаст. повість про незвич. пригоди київ. школярів / В. Нестайко ; худож. К. Радько // Барвінок. — 2003. — № 3. — С. 14–17 ; № 4–5. — С. 18–21 ; № 6. — С. 14–16 ; № 7. — С. 16–18 ; № 8. — С. 18–20 ; № 8. — С. 20–22 ; № 9. — С. 18–20 ; № 12. — С. 16–18.

2004

334. Нові незвичайні пригоди у лісовій школі : казка / В. Нестайко ; худож. Н. Кохаль // Барвінок. — 2004. — № 12. — С. 16–18.

2005

335. Вітька : оповідання / В.З. Нестайко // Однокласник. — 2005. — № 5. — С. 12–13.

336. Нові незвичайні пригоди у лісовій школі : казка / В. Нестайко ; худож. Н. Кохаль // Барвінок. — 2005. — № 1, 2, 3. — С. 6–8.

2006

337. Нові незвичайні пригоди у лісовій школі : казка / В. Нестайко ; худож. Н. Кохаль // Барвінок. — 2006. — № 1. — С. 20–21 ; № 2. — С. 22–23.

338. Секрет материнки : (пригода, розказана зайчиком Косєю Вуханєм) / В. Нестайко ; худож. Т. Костецька // Барвінок. — 2006. — № 10. — С. 6–8.

339. Трьохіванко, Трьохандрійко і Цвірінько : казка / В.З. Нестайко // Крим. світлиця. — 2006. — 29 верес. — С. 8.

2008

340. Імпічмент : уроки шкільної «політики» / В. Нестайко ; мал. О. Сафонова // Веселі уроки. — 2008. — № 11. — С. 12–13.

341. Ляля Іванова та Туся Мороз : [оповідання] / В. Нестайко ; худож. В. Ахмарова // Весела перерва. — 2008. — № 11. — С. 8–9.

2010

342. Кєша і Рєша, або Казка про пісню / В.З. Нестайко ; худож. Д. Павленко // Барвінок. — 2010. — № 1. — С. 14–15.

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

(п'єси та радіо-інсценівка)

1967

343. Кіностріха діда Гаврила : комедія на дві дії / В. Нестайко. — К., 1967. — 61 с. — Ротапр.

1968

344. Марсіанський жених : жарт на 2 дії / В. Нестайко / Голов. упр. театрів та музич. установ. — К., 1968. — 60 с. — Ротатор.

1970

345. Робінзон Кукурузо : комедія на дві дії / В. Нестайко. — К., 1970. — 49 с. — Машинопис. Віза Головліту УРСР № БФ 03282 від 9.07.1970 р.

1973

346. Місіс Гапка шукає скарб : комедія на дві дії / В. Нестайко. — К., 1973. — 59 с. — Машинопис.

1974

347. Рятуйте Магеллана! : засід. комісії у справах неповнолітніх : [інші назви : «Вітька Магеллан», «У справі Руденка, заходьте!», «Преступлення могло не быть» : публицист. представление] / В. Нестайко. — К., 1974. — 55 с. — Машинопис. Віза Головліту УРСР № БФ 28509 від 16.04.1974 р.

1976

348. Перо Жарт-птиці, або Таємниця Країни Сонячних Зайчиків : казка для дітей з музикою, піснями і танцями / В. Нестайко ; музика В. Ільїна. — К., 1976. — 55 с. — Машинопис. Віза Головліту УРСР № БФ 41078 від 24.11.1976 р.

1978

349. Інопланетяни : надзв. пригода з таємницями і несподіванками на дві дії / В. Нестайко. — К., 1978. — 70 с. — Машинопис.

1983

350. Пересадка серця : п'єса на 2 дії / В. Нестайко. — К., 1983 — 58 с. — Ротапринт. Віза Головліту УРСР № БФ 50189 від 25.03.1983 р.

1989

351. Слідство триває : драм. детективи для старш. шк. віку / В. Нестайко ; мал. Є.В. Семенова. — К. : Веселка, 1989. — 252 с. : ілюстр. — Зміст : Вітька Магеллан ; Пересадка серця ; Слідство триває ; Таємниці Марусиних дач.

1994

352. Сонячний зайчик і сонячний вовк : п'єса-казка на 2 дії / В. Нестайко ; худож. Т. Юрченко // Барвінок. — 1994. — № 7. — Вкладка.

1996

353. Мотря — шоп і рекетири : комедія-детектив на 2 дії / В. Нестайко. — К., 1996. — 45 с. — Машинопис. «Мотря — шоп» і рекетири : [Анотація] // Культура і життя. — 1996. — 14 лют.

2002

354. Капітан : радіоп'єса для дітей : [укр., англ. та фр. мовами] / В. Нестайко. — К., 2002. — Машинопис.

2005

355. Солом'яний бичок і рок група «Ко-за-чок»: п'єса-казка на 2 дії : за мотивами укр. фольклору / В. Нестайко. — К., 2005. — 34 с. — Машинопис.

2008

356. Пан Коцький : п'єса на 2 дії для дітей : (за мотивами укр. нар. казки) / В. Нестайко. — К., 2008. — 26 с. — Машинопис.

2009

357. Ковалі щастя, або Новорічний детектив : [п'єса] на дві дії, 8 картин / В. Нестайко. — К., 2009. — 25 с. — Машинопис.

358. Загадковий Яшка, або Новорічна чудасія : п'єса-казка для дітей на 2 дії / В. Нестайко. — К., [198?]. — 30 с. — Машинопис.

359. Лисичка-сестричка і вовк-панібрат : п'еса для дітей на дві дії за мотивами укр. нар. казки / В. Нестайко. — К., [198?]. — 22 с. — Машинопис.

360. Пригоди Світлофора Світлофоровича, або Бровко Барбосович розкриває злочин : казк. детектив на 2 дії / В. Нестайко, Ю. Сікало. — К., [198?]. — 19 с. — Машинопис.

361. Секрет Васи Кицина : п'еса-казка на 2 дії : для дітей дошк. та мол. шк. віку / В. Нестайко. — К., [198?]. — 25 с. — Машинопис.

362. Таємниця Країни Сонячних Зайчиків : муз. казка на 2 дії для дітей / В. Нестайко. — К., [198?]. — 28 с. — Машинопис.

363. Таємниця рудого Жевжика : п'еса-казка за нар. мотивами / В. Нестайко. — К., [198?]. — 23 с. — Машинопис.

ІНШОМОВНІ ВИДАННЯ

Англійською

1983

364. Mark «One» – for Lying / V. NESTAİKO ; transl. by A. Bilenko // Soviet Literature. — 1983. — № 8. — P. 48-67.

365. Two Toreadors from Vasukovka Village / V. NESTAİKO ; transl. by F. Glagoleva ; ill. by V. Surikov. — Moscow : Raduga Publishers, 1983. — 311 p. : ill.

366. Two Toreadors from Vasukovka Village / V. NESTAİKO // A handful of stars / V. NESTAİKO ; transl. by James Riordan ; drawings by V. Shulzenko. — Moscow, 1983. — P. 28–38.

1986

367. In the Land of the Sunbeam Bunnias : A Fairy Tale / V. NESTAİKO ; transl. from the Russian by A. Belenko ; designed by O. Pushkareva. — Moscow : Raduga Publishers, 1986. — 95 p. : ill.

1988

368. For those who will shape the future / V. NESTAİKO ; interviewed by S. Sulymenko // News from Ukraine — 1988. — № 20, May. — P. 6.

1990

369. A Tale of the Young Magicians and the Bliss Bird / V. NESTAİKO // Heart in Flames : Tales of Action and Intrigue by Ukrainian Authors. — Kiev, 1990. — P. 73-115.

Арабською

1987

370. Тореадори з Васюківки : повісті / В.З. Нестайко ; худож. В.В. Суриков. — М. : Радуга, 1987. — 440 с. : ілюстр.

Бенгалі

1987

371. Тореадори з Васюківки : повісті / В.З. Нестайко ; худож. В.В. Суриков. — М. : Радуга, 1987. — 311 с. : ілюстр.

Білоруською

1960

372. «Злачынства» Жоры Гарабсйкі : апавяданне / У. Нестайка ; пер. з укр. Ў. Краўчанка ; мал. Ю. Сандгазіна, В. Долгова // Бярозка. — 1960. — № 1. — С.9-11.

1962

373. У Краіне Сонечных Зайчыкаў : казка / У. Нястайка ; пер. з укр. П. Рунца ; мастакі С. Астроў [та ін.]. — Мінск : Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1962. — 109 с.

1984

374. Спасакуоцкі і Кукуявіцкі / У. Нястайка ; пер. В. Ковтўн // Ад круч дняпроўскіх. — Мінск, 1984. — С. 370–378.

1986

375. Тореадоры з Васюкоўкы : аповесць аб прыгодах двух сяброў / У. Нястайка ; пер. з укр. мовы В. Коўтун ; мастакі А.П. Ксянзоў. — Мінск : Юнацтва, 1986. — 255 с. : іл.

Болгарською

1977

376. **Тореадорите от Васюкивка** / В. Нестайко ; преведе от украински З. Иванов ; худож. Д. Добрев. — София : Народна младеж, 1977. — 352 с. : ілюстр.

1981

377. **Приключенията на двете братчета козлета** : приказка / В. Нестайко ; преведе от украински П. Кънева ; художници Л. Григоријева, М. Нечипоренко. — София : Отечество, — 1981. — 63 с. : ілюстр.

1984

378. **Бормашината** / В. Нестайко // **Приятели** : сборник от украински и български творци за деца. — София ; Киев : [б.в.], 1984. — С. 83–92.

Вірменською

1975

379. **Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо та його вірного друга і однокласника Павлуші Завгороднього в школі, дома та на безлюдному острові поблизу села Васюківки** / В.З. Нестайко. — Єреван : Айастан, 1975. — 145 с.

Грузинською

1967

380. **В країні сонячних зайчиків** / В.З. Нестайко. — Тбілісі : Накадулі, 1967. — 68 с.

1984

381. **В країні сонячних зайчиків** / В.З. Нестайко. — Тбілісі : Накадулі, 1984. — 75 с.

1987

382. **Незнайомець з тринадцятої квартири, або Злодії шукають потерпілого...** / В. Нестайко // Саша і Шура / Алексін А. Незнайомець з тринадцятої квартири, або Злодії шукають потерпілого / В. Нестайко. — Тбілісі : Накадулі, 1987. — С.185-365.

Естонською

1977

383. **KUJU** / V. Nestaiko // Pioneer. — 1977. — № 4. — С.24-26.

1981

384. **PETU-UKS** / V. Nestaiko ; ukraina kulest tõlkinud P. Mõtskula ; kunstnik V. Ignatovi joonistused. Tallinn : Eesti Raamat, 1981. — 143 lk. : ill.

Іспанською

1983

385. **Los torehitos de Vasiukovka** : relatos / V. Nestaiko ; dibujos de V. Surikov. — Moskú : Raduga, 1983. — 311 с. : ill.

386. **Uno por engano** / V. Nestaiko ; trad. J. Vento // Literatura Sovietica. — 1983. — № 422. — С. 48-66.

Латвійською

1964

387. **Pavadonis «Lira-3»** / V. Nestaiko // Pavadonis «Lira-3». — Rīgā, 1964. — С. 26-34.

388. **Saules zakisu zeme** / V. Nestaiko ; il. J. Galejs. — Rīgā : Latvijas valsts izdevniecība, 1964. — 95 с.

1974

389. **Robinzona Kukuruzo un viņa uzticamā drauga un klases budra Pavlušas Zavgorodnija nēparastie piedzīvojumi skolā, mājā un neapdzīvotā salā netālu no VASJUKIVKAS ciema** / V. Nestaiko ; no ukraiņu valodas tulkojusi A. Rudzroga ; G. Mazurina zīmējume. — Rīgā : Liesma, 1974. — 151 с.

1979

390. **Noslēpums ar trim nezināmiem** : stāsts / V. Nestaiko ; no ukraiņu valodas tulkojusi A. Rudzroga ; il. T. Devicka. — Rīgā : Liesma, 1979. — 202 с.

1983

391. **Trisaiz sėtas** / V. Nestaiko // *Zelite*. — 1983. — № 4. — С. 13-14.

Литовською

1964

392. **Saulės Zuikučių Šalyje** / V. Nestaika ; vertė V. Račkaitis ; il. V. Černuchos. — Vilnius : Vaga, 1964. — 95 c. : il.

1971

393. **Robinzona Kukurūzo ir jo ištikimo draugo, bendraklasio Pavlušjs Zavgorodnio, nepaprasti nuotykių mokykloje, namie ir negyvenamoje saloje netoli Vasiukovkos kaimo** / V. Nestaika ; il. G. Mazurinas. — Vilnius : Vaga, 1971. — 213 c. : il.

1977

394. **Nepažįstamasis iš trylikto buto** : arba / V. Nestaika ; il. E. Semėnovas. — Vilnius : Vaga, 1977. — 183 c. : il.

Молдавською

1958

395. **Шура ши Шурик** : повестирь / В. Нестайко ; трудчере дин украинеште де Н. Костенко. — Кишинэу : Шкоала советикэ, 1958. — 110 с.

1986

396. **О ынтымпларе ын пэпушой** / В. Нестайко ; трудчере де В. Жосу-Намалован // Де ла припоареле Нипрулуй : антология прозей украинене пентру копий. — Кишинэу : [б.в.], 1986. — С. 440-453.

Німецькою

1968

397. **Abenteuer des Robinson Kukuruso** : erzählung / W. Nestaiko. — Weimar : Gebr. Knabe Verlag, 1968. — 108 s.

1969

398. **Abenteuer des Robinson Kukuruso** : erzählung. — 2. Auflage / W. Nestaiko ; aus dem Russischen überetzt von A. Peter und E. Weiß ; ill. von H. Hausotte. — Weimar : Gebr. Knabe Verlag, 1969. — 108 s.

1970

399. **Abenteuer des Robinson Kukuruso** : erzählung / W. Nestaiko. — Weimar : Gebr. Knabe Verlag, 1970. — 108 s.

1973

400. **Der Unbekannte aus der 13. Wohnung** : Abenteuerliche erzählung / W. Nestaiko ; ill. H. Hansotte. — Weimar : Gebr. Knabe Verlag, 1973. — 158 s. : ill.

1976

401. **Abenteuer des Robinson Kukuruso** : erzählung. — 2. Auflage / W. Nestaiko ; aus dem Russischen überetzt von A. Peter und E. Weiß ; ill. von H. Hausotte. — Weimar : Gebr. Knabe Verlag, 1976. — 108 s. : ill.

1978

402. **Schlaks** / W. Nestaiko ; aus dem Ukrainischen von I. Soiko // *Sonnenfenster : Kindererzählungen*. — Kiew : [б.в.], 1978. — S. 143-148.

1980

403. **Das weibliche Geschlecht** / W. Nestaiko ; übersetzt von L. Robine // *Der Wespenbaum : Erzählungen aus der Ukraine*. — Berlin, 1980. — S. 246-256.

1981

404. **Das weibliche Geschlecht** / W. Nestaiko ; übersetzt von L. Robine // *Springinsfeld : Geschichten, Spiele und Gedichte aus der Ukraine*. — Berlin ; Kiew, 1981. — S. 82-90.

1983

405. **Eine Funf «mit Betrag»** / W. Nestaiko ; Deutch von J. Warkentin // *Sowietliteratur*. — 1983. — № 8. — S. 52-69.

1984

406. **Das Geheimnis der drei Unbekannten** / W. Nestaiko ; aus dem Ukrainischen überetzt von I. Kolinko ; ill. von H. Handschik. — Berlin : Der Kinderbuchverlag, 1984. — 170 s. : ill.

1992

407. **Der Lulatsch** / W. Nestaiko // Im Osten geht die Sonne auf. — Wien, 1992. — S. 40-48.

1993

408. **Das Geheimnis des Grafen von Monte Christo** / W. Nestaiko ; Übersetzung G. Janiche // Roter Stern zerplatz : Geshichten vom Umbruch der Sowietunion. — Ravensburg : [б.в.], 1993. — S.112-121.

Польською

1962

409. **Sputnik «Lira -3»** / W. Nestajko // Ptomyk. — 1962. — № 9. — S. 274-277.

1983

410. **Palka «z oshukaństwem»** / W. Nestajko ; przelożyła E. Hessen // Literatura Radziecka. — 1983. — № 8. — S. 50-67.

Російською

1955

411. **Гастроном** : рассказ / В. Нестайко ; рис. С. Левицкого // Юный ленинец. — 1955. — 9 сент.

412. **Письмо** : рассказ / В. Нестайко // Сталин. племя. — 1955. — 3 марта.

1957

413. **Хлопцы с Речной улицы** / В. Нестайко ; рис. Л. Смехова // Пион. правда. — 1957. — 21 мая.

1958

414. **Шура и Шурка** : [рассказы] / В. Нестайко ; худож. А. Смеляков ; авториз. пер. с укр. К. Млинченко. — Симферополь : Крымиздат, 1958. — 124 с. : ил. — Содерж. : Чернильница ; Шура и Шурка ; Витя и Сережа ; Ли-лии ; Шляпа ; Шутка ; В новогоднюю ночь ; Преступление Жоры Горобейчика ; Двадцать вторая страница ; Письмо ; Сережин галстук ; Пожарная лестница ; Самоненко и К^о.

1960

415. **Спутник «Лира-3»** / В. Нестайко ; пер. с укр. С. Алексеева ; рис. Д. Хайкина, Л. Хайлова // Весенняя дорога : рассказы укр. писателей. — М., 1960. — С. 134-140.

1962

416. **В стране солнечных зайчиков** : повесть-сказка / В. Нестайко ; рис. Е. Галея ; пер. с укр. С. Алексеева. — М. : Детгиз, 1962. — 95 с. : ил.

417. **Космо-Натка** / В. Нестайко // Пион. правда. — 1962. — 12 янв.

1964

418. **В стране Солнечных Зайчиков** : повесть-сказка / В.З. Нестайко ; пер. с укр. С. Алексеева ; рис. Е. Галея. — М. : Дет. лит., 1964. — 95 с. : ил. — (Школьная библиотека для нерусских школ. Для начальной школы).

419. **Спутник «Лира-3»** : рассказ / В. Нестайко ; пер. с укр. С. Алексеева // Нам светит солнце : рассказы и стихи. — М. : [б.и.], 1964. — С. 202-218.

1965

420. **Необычайные приключения Робинзона Кукурузо и его верного друга одноклассника Павлуши Завгороднего в школе, дома и необитаемом острове близости села Васюковки** : для мл. школ. возраста / В. Нестайко ; рис. Г. Мазурина ; пер. с укр. С. Алексеев. — М. : Дет. лит., 1965. — 157 с. : ил.

1968

421. **Друг фараона** : [оповідання] / В. Нестайко ; пер. с укр. Т. Волгина // Комсом. знамя. — 1968. — 28 янв.

1969

422. Необычайные приключения Робинзона Кукурузо и его верного друга одноклассника Павлуши Завгороднего в школе, дома и необитаемом острове поблизости села Васюковки : [повесть] / В. Нестайко ; рис. Г. Мазурина ; пер. с укр. С. Алексеев. — М. : Дет. лит., 1969. — 157 с. : ил. — (Школьная библиотека для нерусских школ).

1971

423. Незнакомец из тринадцатой квартиры, или Похитители ищут потерпевшего...: приключенч. повесть, написан. Явой Ренем и Павлушей Завгородним : для ст. школ. возраста / В. Нестайко ; пер. с укр. Н. Симаков ; рис. Г. Алимова. — М. : Дет. лит., 1971. — 144 с. : ил.

1972

424. Незнакомец из тринадцатой квартиры, или Похитители ищут потерпевшего...: приключенч. повесть, написаная Явой Ренем и Павлушей Завгородним / В. Нестайко // Фантазеры / Носов Н. Саша и Шура / Алексин А.В. Незнакомец из тринадцатой квартиры / В. Нестайко ; пер. с укр. Н. Симаков. — М. : [б.и.], 1972. — С. 407–575.

1975

425. Тайна трех неизвестных : повесть / В.З.Нестайко ; рис. В. Коновалова ; пер. с укр. Н. Симакова. — М. : Дет. лит., 1975. — 176 с. : ил.

Рец. : Баранова М. // Дет. лит. — 1976. — № 3. — С. 50–51.

426. Витька Магеллан. Заседание комиссии по делам несовершеннолетних с перерывом на 15 минут / В.З. Нестайко. — М. : ВААП, 1975. — 68 л.

1977

427. В стране солнечных зайчиков / В. Нестайко ; ил. А. Шахгельдян // В стране солнечных зайчиков / В. Нестайко. Волшебные перья Арахиса / А. Якубенко. Чао-победитель волшебников / П. Аматуни : сказоч. повести. — М., 1977. — С. 5–86.

1980

428. Тореадоры из Васюковки : повести : для сред. и ст. школ. возраста : пер. с укр. / В. Нестайко ; худож. А. Василенко ; предисл. В. Разумневича. — М. : Дет. лит., 1980. — 430 с. : ил. — Содерж. : Приключения Робинзона Кукурузо ; Незнакомец из тринадцатой квартиры ; Тайна трех неизвестных.

1982

429. Мечь : [оповідання] / В.З. Нестайко ; пер. с укр. Н. Симакова // Слово о Киеве : стихи и рассказы укр. писателей / сост. Б. Чальный. — М., 1982. — С. 80–86.

1983

430. Единица «с обманом» / В.З. Нестайко ; рис. П. Павлинова // Единица «с обманом» : повести / сост. В. Кава. — М., 1983. — С. 97–170 : ил.

431. Трое за забором : рассказ / В. Нестайко ; худож. Г. Бедарев // Колобок. — 1983. — № 2. — С. 6–7.

1985

432. Боксерские перчатки : рассказ / В. Нестайко // Пион. правда. — 1985. — 1 февр.

433. Этот странный Ромка Лешенко : рассказ / В.З. Нестайко ; пер. с укр. Н. Лободы // Комсомолец Донбасса. — 1985. — 2 окт.

1991

434. Пятерка с хвостиком и другие веселые повести : для мл. школ. возраста / В. Нестайко ; пер. с укр. ; худож. А. Василенко ; [предисл. С. Алексеева]. — М. : Дет. лит., 1991. — 352 с. : ил. — (Библиотечная серия). — Содерж. : Приключения Робинзона Кукурузо ; Незнакомец из тринадцатой квартиры ; Пятерка с хвостиком.

1992

435. В стране солнечных зайчиков : повесть-сказка / В. Нестайко ; худож. О. Пушкарева. — М. : Новости, 1992. — 80 с. : ил.

1994

436. В стране солнечных зайчиков / В. Нестайко // Сказочные повести. — М., 1994. — Вып. 2. — С. 8–86.

1995

437. Чорли / В. Нестайко ; рис. Т. Юрченко. — К. : Чорли, 1995. — 32 с. : ил.

1997

438. В стране солнечных зайчиков : повесть / В. Нестайко // Чао — победитель волшебников : антология. — М., 1997. — С. 5–86.

1998

439. Фейхоа и книга жалоб : сказка / В. Нестайко ; рис. Р. Сахалтуева // ТА-РА-РА. — 1998. — № 3–6. — С. 5–7.

2000

440. Импичмент : рассказ / В.З. Нестайко // Дет. лит. — 2000. — № 2–3. — С. 137–139.

2004

441. Рыженький / В. Нестайко // Солнечный зайчик : кн. для чтения. — К., 2004. — С. 303.

2005

442. Новые приключения в лесной школе / В. Нестайко. — Х. : Ранок, 2005. — 160 с. — (Калейдоскоп чудес).

2009

443. Удивительные приключения в лесной школе : Солнце среди ночи ; Приключения в Паутинии / В. Нестайко ; рис. В. Харченко. — Х. : Школа, 2009. — 205 с. : ил.

Румынською

1966

444. Necunoscutul din apartamentul treisprezece, sau Hoții îl caută pe păgubaș / Nestaiko V. ; in romanește de Ioan Rebușarcă. — București : Editura tineretului, 1966. — 168 с.

1969

445. Necunoscutul din apartamentul treisprezece, sau Hoții o—îl caută pe păgubaș / V. Nestaiko ; in romanește de Ioan Rebușarcă. — București : Editura tineretului, 1969. — 168 с.

Словацькою

1975

446. Neznámy z bytu 13 : alebo : Zlodeji hľadajú okradnutého / V. Nestajko ; ill. P. Ondrejčka. — Bratislava : Mladé letá, 1975. — 181 с.

Рец. : Чайковський Б. Видано в Чехословаччині / Б. Чайковський // Всесвіт. — 1976. — № 10. — С. 219.

1979

447. Tajomstvo troch neznámych / V. Nestajko ; ill. V. Ronaiová. — Bratislava : Mladé letá, 1979. — 181 с. : ill.

1984

448. Žeriavkove dobrodružstva / V. Nestajko ; transl. J. Andriík ; ill. A. Hausová. — Košice : Vychodoslovenské vydavateľstvo, 1984. — 111 с. : ill.

1985

449. Vitka / V. Nestajko // Povedz mi to ešte raz : Zborník ukrajinskej a slovenskej prozy ; transl. N. Pavulakova. — Bratislava, 1985. — С. 34–41.

Туркменською

1982

450. Яваның Робинзон Кукуруза адына эе болшы / В. Нестайко ; тержиме эден О. Туйлиев. — Ашгабат, 1982. — С. 74–81.

Угорською

1982

451. Atizenharmás lakás / V. Nestayko ; vorditotta Clibók Istrá; rajiaival Jenkovslhy Iván. — Budapest : Móra Könyvkiadó ; Uzsgorod : Kárpáti Kiadó, 1982. — 224 с. : ill.

1988

452. Egyes bekárikazva / V. Nestayko ; vorditotta Petrovác Iztván ; Krenner István Rajzaival. — Budapest : Móra ; Bratislava : Madách ; Uzsgorod : Kárpáti, 1988. — 119 с. : ill.

Узбецькою

1977

453. Робинзон Кукурузо ва унинг содиқ дўсти, синфдоши Павлуша Завгороднийнинг мактабдаги, уйдаги ҳамда кимсасиз оролдаги ғаройиб саргузаштлари / В. Нестайко ; Х. Жалолов таржимаси. — Ташкент : Ёш гвардия, 1977. — 166 с.

1980

454. Ўн учинги уйдаги нотаниш одам ёки уни ўғрилар қидиргани : Ява Рень билан Павлуша Завгороднийлар ёзган саргузашт кисса / В. Нестайко. — Ташкент : Ёш гвардия, 1980.

1982

455. Ўч нотанишнинг сири Ява Рень хикоя кимб берган ажойиб воқеа / В. Нестайко ; Х. Жалолов тарж. — Ташкент : Ёш гвардия, 1982. — 208 с.

Французькою

1983

456. Un zéro «avec mensonge» / V. Nestaiko ; traduit par L. Butkiewicz // Lettres sovietiques. — 1983. — № 296. — [С.] 46-65.

Чеською

1958

457. Jenom žert / V. Nestajko // Mateř i daeška. — 1958. — № 10. — С.11.

1962

458. Raketa «Lira-3» / V. Nestaiko // Pioněr. — 1962. — № 9. — С.4-5.

1963

459. Natka-Prvni Kosmonatka / [V. Nestajko] // Ohniček. — 1963. — № 3-4. — С.8-9. — Комікс за оповіданням В. Нестайка «Космо-Натка».

АУДІОВІЗУАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Аудіокниги

2000

460. Тореадори з Васюківки : [трилогія : звукозапис] / В. Нестайко. — К. : Негоціант, 2000. — (Золота скарбниця України).

2007

461. В Країні сонячних зайчиків : (казк. повісті : звукозапис) / В. Нестайко ; виконавці : Б. Лобода, Л. Уласовська. — К. : МА «Наш формат», 2007. — 1 кд. (Тривалість звучання 14 год. 04 хв.).

462. Чудеса в Гарбузях / В. Нестайко ; читає М. Місун. — К. : МА «Наш формат», 2007. — 1 кд. (Тривалість звучання 11 год. 49 хв.).

Діафільми

1970

463. Приключения Робинзона Кукурузо / В. Нестайко ; худож. Г. Мазурин. — М. : Диафильм, 1970. — 1 дф. : цв.

1981

464. В Країні Сонячних зайчиків. Ч.1 / В. Нестайко ; худ. Ю. Северин. — К. : Укркінохроніка, 1981. — 1 дф. : кольор.

Художні фільми

1965

465. Тореадори з Васюківки : [короткометраж. фільм] / В. Нестайко ; реж. С. Зелікін, В. Осипянц ; в ролях : С. Бертенев, С. Мінін, К. Ушаков. — Х. : Харків. телестудія, 1965. — 1 кф. Тривалість 00 : 29 : 03.

Відгук : Кокотюха А. Як «Тореадори» програли бій : [про короткометраж. телефільм «Тореадори з Васюківки»] / А. Кокотюха // Час. — 2005. — 26 листоп.–2 груд. — С. 12.

1983

466. Єдиниця с обманом : [комедія] / В. Нестайко ; реж. А. Праченко ; комп. В. Храпачев ; худож. Л. Жилко ; в ролях : Е. Борзунова, Е. Зайцева, О. Кропот. — К. : Кіностудія ім. А. Довженко, 1983. — 1 кф. — Фільм вийшов на екрани у травні 1984 р.

ПИСЬМЕННИК ПРО ЛІТЕРАТУРУ ТА МИСТЕЦТВО ДЛЯ ДІТЕЙ

1952

467. Малютам про працю : [про кн. О. Донченка «Голубий гвинтик»] / В. Нестайко // Літ. газ. — 1952. — 18 груд.

468. «Старший брат» : [про зб. Ю. Збанацького «Старший брат»] / В. Нестайко // Вечір. Київ. — 1952. — 11 листоп.

1953

469. «Анна пролетарка» : [про чехословац. худож. фільм «Анна пролетарка»] / В. Нестайко // Рад. мистец. — 1953. — 14 жовт.

470. Кіномистецтво нової Чехословаччини : [огляд] / В. Нестайко // Рад. мистец. — 1953. — 16 груд.

471. Не знижувати вимогливості : [про зб. М. Руденка «Світлі глибини»] / В. Нестайко // Літ. газ. — 1953. — 14 трав.

1954

472. В ім'я нової людини : [про кн. Ю. Ритхеу «Ім'я людини»] / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1954. — 24 черв.

473. Для малят : [про кн. П. Бабанського «Як виріс пиріжок»] / В. Нестайко // Літ. газ. — 1954. — № 12.

474. «Люди нашого берега» : [про кн. Ю. Ритхеу «Люди нашого берега»] / В. Нестайко // Зміна. — 1954. — 3 берез. — С. 20.

475. «Слово об Івані Кулибіні» : [про поему І. Росоховатського «Міст»] / В. Нестайко // Комсом. правда. — 1954. — 27 авт.

476. Треба йти далі : [про творчість В. Труханова] / В. Нестайко // Дніпро. — 1954. — № 8. — С. 116–118.

1957

477. Незважаючи на пересторогу : [про зб. П. Ребра «Вітер з Дніпра»] / В. Нестайко // Літ. газ. — 1957. — 9 серп.

1967

478. [Передмова] / В.З. Нестайко // Триста три богатирі : оповідання. — К., 1967. — 110 с.

1969

479. Діти сміялися щиро : [про письм. Ю. Чеповецького] // Літ. Україна. — 1969. — 19 серп.

1976

480. Ніколи не згасне... [про творчість І.І. Шкаровської] / В.З. Нестайко // Література. Діти. Час. 1976 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1976. — С. 181–183.

481. [Про творчість І. Шкаровської] / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1976. — 11 черв.

1979

482. І повчально, і цікаво, і весело : [про кн. Ю.П. Чеповецького «Солдат Пешкін і компанія»] / В.З. Нестайко // Література. Діти. Час. 1979 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1979. — С. 156–157.

483. Світ дитинства мусить бути безхмарним : [про вид-во «Веселка»] / В. Нестайко // Наше сл. — 1979. — 15 черв.

484. Юхимові Чеповецькому — 60 / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1979. — 10 серп.

1982

485. Відповідальність літератури для найменших : [огляд укр. л-ри для дітей] / В.З. Нестайко // Література. Діти. Час. 1982 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1982. — Вип. 7. — С. 60–66.

486. Казки Стельмаха / В. Нестайко // Стельмах М. Казки. — К., 1982. — С. 5–9.

487. Виховання серця : [письм. про л-ру для дітей] / В. Нестайко // Наука і культура. Україна. 1982. — К., 1983. — С. 396–402.

1983

488. Виховання серця : [письм. про дит. л-ру] / В. Нестайко // Наука і культура. Україна. 1983. — К., 1983. — С. 396–402.

489. Сонячний світ : [про Н. Забілу] / В. Нестайко // Зірка. — 1983. — 3 берез.

1984

490. [Виступ на засіданні] / В.З. Нестайко // Матеріали засідання Советов по детской и юношеской литературе Госкомиздата СССР и Союза писателей СССР. — Рига, 1984. — С. 124–125.

491. Читацьке звання : [передм. до кн.] / В.З. Нестайко // Алексін А.Г. Говорить сьомий поверх : повісті. — К., 1984. — С. 3–4.

1986

492. Оксані Іваненко — 80 : лист до письм. / В.З. Нестайко // Літ. Україна. — 1986. — 17 квіт.

493. Хлопчик, собака і складний барвистий світ : [про худож. фільм «Кожен мисливець бажає знати...» : сцен. і постановка М. Ілленка. Київ. студія ім. О.П. Довженка] / В.З. Нестайко // Новини кіноекрана. — 1986. — № 6. — С. 4–5.

1987

494. Біль і мрії...: [спогад про В. Близнеця] / В. Нестайко // Як звук павутинки...: зб. літ.-критич. ст., нарисів про В. Близнеця / упоряд. Р. Близнець. — К., 1987. — С. 84–88.

495. Самое главное дело : [про дит. л-ру та дит. читання] / В.З. Нестайко // Дет. лит. — 1987. — № 11. — С. 7–9.

496. Что читать детям : [роздуми письм. про стан укр. дит. л-ри] / В.З. Нестайко // Правда Украины. — 1987. — 16 сент.

1988

497. Все починається з гри : [про творчість Ю.П. Чеповецького] / В.З. Нестайко // Дванадцять місяців. 1989 : наст. кн.-календар. — К., 1988. — С. 108–109.

498. Улюблений герой за двадцять копійок : [про вид-во «Веселка»] / В.З. Нестайко // Прапор комунізму. — 1988. — 14 квіт.

1989

499. Петру Нестеровському — 75 / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1989. — 23 берез.

500. Ларисі Письменній — 75 / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1989. — 16 лют.

501. Тиша, сміх і оплески...: [про А. Костецького] / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1989. — 19 січ.

502. Чому я пишу для дітей / В. Нестайко // Література. Діти. Час. 1989 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1989. — Вип. 14. — С. 121–126.

1991

503. Оксані Іваненко — 85 / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1991. — 18 квіт.

1993

504. Богданові Чайковському — 70 : [про творч. доробок] / В.З. Нестайко // Літ. Україна. — 1993. — 23 груд. — С. 3.

505. Щемливо бринітиме «звук павутинки» : про поетич. прозу Віктора Близнеця / В.З. Нестайко // Літ. Україна. — 1993. — 8 квіт. — С. 2.

1997

506. Як вам не соромно, панове дорослі : [пробл. вид. укр. дит. л-ри] / В. Нестайко // Літ. Україна. — 1997. — 10 квіт. — С. 6.

1998

507. Анатолієві Костецькому — 50 : [особливості творчості] / В.З. Нестайко // Літ. Україна. — 1998. — 31 груд. — С. 8.

2000

508. Наше майбутнє читає російською / В. Нестайко // Наш голос. — 2000. — Чис. 7–8. — С. 3, 7. — (Журн. видається у США) ; Украина и мир сегодня. — 2000. — 10 марта.

509. Співпраця з видавництвом «Веселка» : [про худож. Г.В. Малакова] / В. Нестайко // Георгій Васильович Малаков : (1928–1979) : каталог / альбом / авт.-упоряд. Н. Белічко. — К., 2000. — С. 64–68.

2003

510. До читачів цієї книжки : [передмова] / В.З. Нестайко // Мої та твої таємниці : вірші та казки / А.Г. Костецький ; мал. А. Василенка. — К. : Почат. шк., 2003. — С. 5–6.

511. Богданові Чайковському з нагоди його ювілею : відкритий лист/ В. Нестайко // Веселочка. — 2003. — № 6. — С. 16.

2006

512. Шаржі на стінах і «Енеїда на вікні» : [про худож. Анатолія Базилевича] / В.З. Нестайко // Україна молода. — 2006. — 7 черв. — С. 10.

2007

513. Всеволод Нестайко : [письм. про себе] / В. Нестайко // Главред. — 2007. — 28 трав.

514. Три смисла семи днів : [про Київ, країну, світ] / В. Нестайко // Газ. по-киевски. — 2007. — 2 июня.

2008

515. «Добро побеждает зло, и это прекрасно» : [про казки] / В. Нестайко // Киев. слово. — 2008. — 14 авг. — С. 20 : фот.

515 а. «Розсипалось долі намисто...» : [передм.] / В. Нестайко // Лаврентьев С. Стежини зраненого серця. — Полтава, 2010. — С. 3–7.

БЕСІДИ, ІНТЕРВ'Ю З ПИСЬМЕННИКОМ

1976

516. Письменники дітям : В. Нестайко, О. Пархоменко : [відповіді на запитання ред. журн. «Піонерія». 3 прим. ред.] // Піонерія. — 1976. — № 10. — С. 17. : фотогр.

1980

517. Мої любі герої : [про творчість] / В. Нестайко ; інтерв'ю [кор.] // Веч. Київ. — 1980. — 30 січ.

518. Пять вопросов Всеволоду Нестайко : [письм. про л-ру для дітей] / В. Нестайко ; вопросы задавал А. Костецкий // Дет. лит. — 1980. — № 1. — С. 27–28 : фотогр.

519. Такий дорослий дитячий світ : [літ. шлях та творч. плани] / В.З. Нестайко ; інтерв'ю Л. Вороніної // Україна. — 1980. — № 22. — С. 6–8.

520. Цьому варто присвятити життя : [творч. плани] / В. Нестайко ; інтерв'ю вела Л. Вахніна // Зірка. — 1980. — 24 січ.

1983

521. «Добро завжди мусить перемагати» : година з В. Нестайком / В. Нестайко ; інтерв'ю Ю. Луканова // Молодь України. — 1983. — 13 груд.

1987

522. Інтервью... без вопросов : [зустріч з дітьми] / В. Нестайко // Пион. правда. — 1987. — 28 марта.

523. Радість знайомства : [бесіда з письм. з приводу ролі кн. у вихованні дітей] / В. З. Нестайко // Молодь України. — 1987. — 20 серп.

1989

524. Сонячний зайчик — добрий зайчик / В. Нестайко ; інтерв'ю провів І. Аврамов // Піонерія. — 1989. — № 2 : фотогр.

1991

525. Визит к покровителю озорников / В. Нестайко / підготувала М. Исламова // Перемена. — 1991. — 27 марта.

526. «Всі ми в дитинстві «хворіємо» театром» : [інтерв'ю з письм.] / В.З. Нестайко ; записав С. Чорновус // Укр. театр. — 1991. — № 5. — С. 9–10 : фотогр.

1992

527. Держава починається з дітей : [бесіда з письм.] / В.З. Нестайко ; записала С. Черненко // Хрещатик. — 1992. — 22 лют.

528. Майбутнє залежить від тих, хто сьогодні ще колує в носі : [про сучас. укр. дит. л-ру] / В. Нестайко ; інтерв'ю взяв С. Сулименко // Дума. — 1992. — № 4. — С. 15.

1993

529. Головний сонячний зайчик України, бешкетник і забавник. Але мета його висока / В. Нестайко ; інтерв'ю О. Жоги // Київ. вісн. — 1993. — 30 верес.

1995

530. Моє перше вересня / В. Нестайко // Time-час. — 1995. — 1 верес.

1998

531. «Надто серйозним людям я не довіряю» : [письм. про себе, свою творчість та дит. л-ру] / В. Нестайко ; інтерв'ю Т. Петкової // Независимость. — 1998. — 28 нояб. — С. 15.

1999

532. «Наших детей «усыновило» телевидение» : [про стосунки дітей та телебачення] / В. Нестайко ; інтерв'ю Т. Петкової // TV-парк. — 1999. — 17 февр.

533. «Не може бути дитинства без сміху» : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала Т. Савруцька // Голос України. — 1999. — 30 січ. — С. 8–9.

2000

534. Пірати визнали «Тореадорів...» : [письм. про свою діяльність та дит. читання] / В. Нестайко ; інтерв'ю В. Клименко // Книжник-Review. — 2000. — № 7. — С. 12.

535. Територія українського дитинства : [розмова з письм.] / В.З. Нестайко ; розмову вела Л. Білоусова // Столич. новости. — 2000. — 22–28 февр. — С. 19.

536. «Усе своє життя я шукав мис доброї надії» : [розмова з письм. про життя та творчість] / В.З. Нестайко ; розмову вела І. Ромоданова // Робітн. газ. — 2000. — 8 верес. — С. 2.

537. «Хрущева ввремя сняли, а то бы моя писательская карьера загнулась» : [до 70-річчя від дня народж. Інтерв'ю] / В. Нестайко // Киев. Ведомости. — 2000. — 29 янв. — С. 19.

538. «Я був не дуже спокійний хлопчик!» / В. Нестайко ; інтерв'ю Н. Бондар // Експрес. — 2000. — 25 трав.—1 черв.

2001

539. Всеволод Нестайко : «Дистильовані» відмінники мене ніколи не цікавили : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала Ю. Косинська // Робітн. газ. — 2001. — 16 серп.

540. Всеволод Нестайко : «Тореадорів» видали підпільно... : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала Ю. Косинська // Молодь України. — 2001. — 24 квіт.

2002

541. «Бажаю читацької любові» : [про журн. «Веселочка»] / В. Нестайко ; розмову вела Т. Качалова // Веселочка. — 2002. — № 2. — С. 10.

542. «Найцінніша відзнака для письменника — якщо його твори читають» : роздуми про стан сучас. укр. л-ри для дітей та юнацтва, не називаючи прізвищ / В. Нестайко ; розмовляв Ю. Чикирисов // Літ. Україна. — 2002. — 5 груд. — С. 3.

2003

543. Великий вигадник : [письм. про своє дитинство] / В. Нестайко ; інтерв'ю провів М. Прудник // Зірка. — 2003. — 10 квіт.

544. Всеволод Нестайко : «Незалежність України залежить від української дитячої літератури» : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала Ю. Кацун // День. — 2003. — 29 січ. — С. 6.

545. Обпалене дитинство : [про вист. «Київ у грізний час» худож.-графіка Г. Малакова. За матеріалами бесіди з нар. худож. України О. Губаревим, заст. дир. Музею історії Києва Д. Малаковим та письм. В. Нестайком] / Г. Гаєвська // Хрещатик. — 2003. — 24 жовт. — С. 7.

2004

546. «Никогда не любил отличников!» : [про нову ред. «Тореадорів з Васюківки»] / В. Нестайко ; бесідовав А. Кокотюха // Киев. регион. — 2004. — 8–14 июля. — С. 19 : фот.

547. «Мама часто повторяла, що я родився между страницами книги» / В. Нестайко ; бесідовала В. Стах // Газ. по-киевски. — 2004. — 21 окт. — С. 38 : фот.

548. Як Нестайко перемогу комунізму відминив : [письм. про свою творчість та дит. л-ру] / В. Нестайко ; інтерв'ю Т. Шевченко // Експрес. — 2004. — 28–30 трав.

2005

549. Він позначив на глобусах душ — Васюківку : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала С. Каракоз // Освіта. — 2005. — 9–16 берез. — С. 10–11 : фотогр.

550. Всеволод Нестайко : «Сучасним дітям не вистачає веселих книжок» : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала С. Божко // Робітн. газ. — 2005. — 4 лют.

551. «У шкільній програмі обов'язково мають бути уроки сміху» : [про дружбу, роботу на радіо та продовж. «Тореадорів з Васюківки»] / В. Нестайко ; розмовляла Л. Беркалець // Нар. сл. — 2005. — 30 серп. — С. 7.

552. «Я народився між сторінками книги» : [про свою творчість, зустрічі з дит. письм., потойбіч. сили] / В. Нестайко ; інтерв'ю Т. Шевченко // Експрес. — 2005. — 20–27 січ. — С. 15 : фотогр.

553. «Я просто захотів повернутися в дитинство...» : [бесіда з письм.] / В. Нестайко ; записала Л. Свідрик // Хрещатик. — 2005. — 11 берез. — С. 7 : фотогр.

2006

554. «Колись я Тичину у шкільній хрестоматії дивився, а тепер сам потрапив» : [життя та творчість] / В. Нестайко ; розмовляли П. Солодько, О. Тимошенко // Друг читача. — 2006. — 8–28 верес. — С. 6–7 : фотогр.

555. «Мені сподобались ямочки на її ліктях» : [письм. про родину] / В. Нестайко ; інтерв'ю О. Фарин // Газ. по-укр. — 2006. — 1 груд. — С. 27.

556. Чарівний світ Всеволода Нестайка : від тридцятитрьохрічної корови Контрибуції і чарки Луципера до свинофірми «Рилос» і пошуку «скоробагатьковських» скарбів / В. Нестайко ; інтерв'ю В. Сорокопуд // Дзеркало тижня. — 2006. — 5–18 серп. — С. 12 : фотогр.

2007

557. «Дітей треба вчити добру, людяності, справедливості, ну й гумору, звичайно» : співавт. письм. В. Нестайка стали сто вихованців дитбудинків : [про життя та творчість, зокрема кн. «Дивовижні пригоди в лісовій школі»] / В. Нестайко ; інтерв'ю Ю.М. Семенченко, І. Кононенко // День. — 2007. — 15 серп. — С. 1, 7 : фотогр.

558. Чарівний світ Всеволода Нестайка, родовід якого пов'язаний з Бучачем / В. Нестайко ; підгот. М. Козак // Нова доба. — 2007. — 2 лют. — С. 5 : фотогр.

2008

559. Всеволод Нестайко відповідає на всі листи / В. Нестайко ; інтерв'ю Н. Савчук // Киев. сл. — 2008. — 21 марта.

560. Тореадор из детства : [про дитинство, батьків, друзів] / В. Нестайко ; беседувала Н. Холодная / Моск. комсомолец в Украине. — 2008. — 9–15 июля. — С. 19.

561. «Я й досі пишу!» : найвідомішому дит. письм. України сповнюється 78, а його «Тореадорам з Васюківки» — рівно 35 / В. Нестайко ; інтерв'ю взяв П. Яценко // Експрес. — 2008. — 11–13 січ. — С. 13 : фотогр.

2009

562. «Бог мені дав гумор, і я тримаюся за нього...» : [життя та творчість] / В. Нестайко ; інтерв'ю О. Козак // Главред. — 2009. — № 5. — С. 36–38 : фотогр.

563. На пятерку с хвостиком : Всеволод Нестайко : «я предлагал ввести в школьную программу уроки смеха» : [письм. про себе та свою творчість] / В.З. Нестайко ; беседувала Ю. Щорс // Аргументы и факты в Украине. — 2009. — № 4, янв. — С. 21 : фот.

2010

564. «Как я плакал, когда на новогоднем празднике кто-то стащил у меня подарок — первый в моей жизни» : знаменитому укр. дет. писателю исполнилось 80 лет / В.З. Нестайко ; беседувала М. Маслий // Факты и комментарии. — 2010. — 10 февр. — С. 5 : фот. — Див. також 695.

565. Той, хто не забув дитинство : чому Всеволод Нестайко не називає себе творцем, що таке щастя і від чого залежить незалежність України, письм. напередодні свого 80-річчя розповів у інтерв'ю «УМ» / В.З. Нестайко ; записала В. Клименко // Україна молода. — 2010. — 30 січ. — С. 8 : фотогр.

566. «Юмор помогает мне защищаться в жизни» : [твор. шлях] / В. Нестайко ; інтерв'ю І. Несенюк // Новая газ. — 2010. — 26 янв. — С. 7 : фот. — Див. також 692.

ЛІТЕРАТУРА ПРО В.З. НЕСТАЙКА

1960

567. Всеволод Нестайко : [коротко про життя та творчість] // Веселка : антол. укр. рад. худож. л-ри для дітей. В 3 т. Т. 2 / упорядкув. Соболев І.П., Чайковський Б.Й. — К., 1960. — С. 145–146 : фотогр.

1963

568. Ярмиш Ю. Жанр найсміливіших мрій : [про повість «В країні Сонячних Зайчиків»] / Ю. Ярмиш // Дні-про. — 1963. — № 12. — С. 138.

1966

569. Гриненко В. Солнечные зайчики и Робинзон Кукурузо / В. Гриненко // Дет. лит. — 1966. — № 6. — С. 58–60.

1969

570. Буженко Т. Гумор для юних сьогодні : [огляд творів В. Нестайка] / Т. Буженко // Весн. обрії : літ.-критич. альм. — К., 1969. — С. 87–92.

571. Всеволод Нестайко : [короткі біогр. відомості] // Веселка : антол. укр. худож. л-ри для дітей. В 3 т. Т. 3. Л-ра рад. періоду / упоряд. І. Соболев, Б. Чайковський. — К., 1969. — С. 218 : фотогр.

1970

572. Рябініна В. Молодий веселий мрійник / В. Рябініна // Культура і життя. — 1970. — 13 верес.

1971

573. Неділько В. Маленькі герої нашого часу / В. Неділько // Дніпро. — 1971. — № 6. — С. 155–157.

574. Ячейкін Ю.Д. «Український Носов» чи Нестайко? : [огляд творів] / Ю.Д. Ячейкін // Весн. обрії : літ.-критич. альм. — К., 1971. — С. 194–202.

1972

575. Алексин А. Мастер «веселого цеха» : [про повість «Незнайомець з тринадцятої квартири»] / А. Алексин // Дет. лит. — 1972. — № 12. — С. 34.

576. Ярмиш Ю. [Про письменника] / В. Нестайко // Дет. лит. — 1972. — № 6. — С. 66. — Фот.

1975

577. Баруздин С.А. О Богдане Чалом, Павле Глазовом, Всеволоде Нестайко и антологии «Веселка» / С.А. Баруздин // Заметки о детской литературе — М., 1975. — С. 121–124.

578. Ярмиш Ю. [Про казки «В Країні Сонячних Зайчиків» та «Пригоди близнят-козенят»] / Ю. Ярмиш // У світі казки. — К., 1975. — С. 92–95.

1976

579. Бойко Г.П. Щоб відкрити казкову країну... : [про твор. засади письм. у казці «В Країні Сонячних Зайчиків» та повістях «Таємниця трьох невідомих» та «Одиниця «з обманом»] / Г.П. Бойко // Література. Діти. Час. 1976 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1976. — С. 74–79.

580. Буженко Т. Серйозні справи веселих пригод : [про кн. «Незнайомець з тринадцятої квартири»] / Т. Буженко // Вітчизна. — 1976. — № 10. — С. 204.

581. Смирнова В. Всеволод Нестайко и его книги : [про казки] / В. Смирнова // Дет. лит. — 1976. — № 10. — С. 21–25 : фот.

1977

582. Кіліченко Л.М. [Корот. огляд основ. творів] / Л.М. Кіліченко, П.Я. Лещенко, І.М. Проценко // Українська дитяча література. — К., 1979. — С. 181.

1978

583. Беседа с В. Нестайко : [про творчість Я.М. Стельмаха та А. Костецького] // Детям нужны хорошие книги. — Таллин, 1978. — С. 191–192.

1979

584. Чайковський Б.Й. «Щоб було здоров'я!..» : [біограф. довідка про В.Нестайка] / Б.Й. Чайковський // Дванадцять місяців. 1980 : наст. кн.-календар. — К., 1979. — С. 10 : фотогр.

1980

585. Бичко В.В. Всеволоду Нестайку — 50 / В.В. Бичко // Літ. Україна. — 1980. — 1 лют. ; Література. Діти. Час. 1980 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1980. — Вип. 5. — С. 195–196 : фотогр.

586. Дончик В. Світ веселий і повчальний : [про творчість В.З. Нестайка] / В. Дончик // Нестайко В.З. Тореадори з Васюківки : вибр. повісті. — К., 1980. — С. 3–6.

587. Про нагородження товариша Нестайка В.З. Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР : Указ, 31 січ. 1980 р. // Літ. Україна. — 1980. — 1 лют. ; Прапор комунізму. — 1980. — 1 лют.

1981

588. Кава В. Краса людських стосунків : [«Тореадори з Васюківки»] / В. Кава // Вечір. Київ. — 1981. — 12 лют.

589. Нестайко Всеволод Зіновійович : [біогр. довідка] // Письменники Радянської України : бібліогр. довід. — К., 1981. — С. 190 : фотогр.

1982

590. Єфімов О. А після канікул...: [про укр. прозу для дітей, в т.ч. повість В. Нестайка «Одиниця з «обманом»] / О. Єфімов // Література. Діти. Час. 1982. : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1982. — Вип. 7. — С. 112–116.

591. Лауреат премії імені Лесі Українки : [В.З. Нестайко за повість-казку «Незвичайні пригоди в лісовій школі»] // Літ. Україна. — 1982. — 25 лют. — С. 2.

592. Маляренко Л.М. Нестайко Всеволод Зіновійович : [біогр. довідка] / Л.М. Маляренко // Українська радянська енциклопедія. Т. 7. — 2-ге вид. — К., 1982. — С. 337.

593. Неділько В. Творчість, віддана дитворі : [аналіз творчості] / В. Неділько // Література. Діти. Час. 1982 : зб. літ.-критич. ст. про дит. л-ру. — К., 1982. — Вип. 7. — С. 88–101 : фотогр.

594. [Про письменника] // Дет. лит. — 1982. — № 10. — С. 33.

595. Стешенкова Т. Висока нагорода : [вручення літ. премії ім. Лесі Українки] / Т. Стешенкова // Літ. Україна. — 1982. — 25 берез. — С. 1.

596. Ярмыш Ю.Ф. Всеволод Нестайко : [життя та аналіз творчості] / Ю.Ф. Ярмыш. Детская литература Украины : очерки, истории укр. сов. дет. лит. — М., 1982. — С. 266–279.

1983

597. Неділько В. [Про В. Нестайка] / В. Неділько // Наука і культура. Україна. 1982. — К., 1983. — С. 396 : фотогр.

598. Семенюк Г. Обрії драматургії для дітей : [у тому числі про п'єсу «Чарівна сила царя Добрила» та «Інопланетяни»] / Г. Семенюк // Література. Діти. Час. 1983. — К., 1983. — Вип. 8. — С. 136–138.

599. Яворивський В. Разрешите стать рядом / В. Яворивський // Единица «с обманом» / сост. В. Кава. — М., 1983. — С. 3–6.

1984

600. Зайцева Л. За чудесами в Гарбузяны : [«Чудеса в Гарбузянах»] / Л. Зайцева // Юный ленинец. — 1984. — 25 июля.

1985

601. Всеволод Нестайко : [біогр. довідка] // Веселка : антол. укр. л-ри для дітей : В 3 т. Т. 3 : Твори радянського періоду. — К., 1985. — С. 372–373 : фотогр.

1986

602. Семенюк Г. Збагачувати морально, інтелектуально та естетично : [про драматургію для дітей, у тому числі про п'єсу «Пересадка серця»] / Г. Семенюк // Література. Діти. Час. 1986. — К., 1986. — Вип. 11. — С. 131–132.

1987

603. Маляренко Л. Без поступки обставинам : [повісті про шк.] / Л. Маляренко // Літ. Україна. — 1987. — 29 жовт.

604. Нестайко Всеволод Зіновійович : [корот. біогр. довідка] // Український радянський енциклопедичний словник : в 3 т. Т. 2. — 2-ге вид. — К., 1987. — С. 509.

605. Chaikovsky B. A «Captain» of Inventiveness / Chaikovsky B. // Ukraine. — № 9. — С. 34–35.

1988

606. Кіліченко Л.М. [Корот. огляд повістей та казок] / Кіліченко Л.М. // Українська дитяча література : навч. посіб. / Кіліченко Л.М. — К., 1988. — С. 256–258.

607. Всеволод Нестайко : [біогр. довідка] // Письменники Радянської України : 1917–1987 : бібліогр. довід. — К., 1988. — С. 432–433 : фотогр.

1989

608. Костецький А.Г. «В дитинстві був рудий...» / А.Г. Костецький // Дванадцять місяців. 1990 : наст. кн.-календар / ред.-упоряд. Т.Г. Качалова. — К., 1989. — С. 10–11.

1990

609. Всеволод Нестайко : буклет. — К. : Веселка, 1990. — 5 с. — Бібліогр. — С. 6.

610. Разумевич В. Всеволод Нестайко / В. Разумевич // Дет. лит. — 1990. — № 2. — С. 46.

611. Чайковський Б. Всеволодові Нестайку — 60 / Б. Чайковський // Літ. Україна. — 1990. — 8 лют.

612. Чайковський Б.Й. Знайомиць із країни сонячного дитинства / Б.Й. Чайковський // Нестайко В.З. Вибрані твори : в 2 т. Т. 1. — К., 1990. — С. 5–13.

1991

613. Алексеев С. Мой друг Всеволод Нестайко / С. Алексеев // Пятёрка с хвостиком и другие веселые повести. — М., 1991. — С. 3–4.

614. Сом М. Епітафії / М. Сом // Київ. правда. — 1991. — 2 берез. — Зміст : Юрію Сердюку ; Олександрю Білашу ; Абраму Кацнельсону ; Всеволоду Нестайку ; Олесю Жолдаку ; Юрію Щербаку ; Миколі Сому.

1992

615. Васюченко И. От наброска к портрету : [про творчість рад. дит. письм., в т.ч. В.З. Нестайка] / И. Васюченко // Дет. лит. — 1992. — № 4. — С. 10–15.

616. Всеволод Нестайко : [біогр. довідка] // Українська дитяча література : хрестоматія : в 2 ч. Ч. 2. — К., 1992. — С. 194–195.

1993

617. Гакова О. Привет из страны солнечных зайчиков : [про журн. «Терентій», голов. ред. якого був письм.] // Дет. лит. — 1993. — № 12. — С. 76.

1994

618. Нестайко Всеволод Зіновійович // Довідник Спілки письменників України : (адреси і телефони). — К., 1994. — С. 92.

1995

619. Нестайко Всеволод Зіновійович : [біогр. довідка] // Українська літературна енциклопедія : в 5 т. Т. 3. — К., 1995. — С. 487–488 : фотогр.

1996

620. Всеволод Нестайко : [біогр. довідка] // Письменники України : довідник. — Д. — 1996. — С. 209 : фотогр.

1997

621. Нестайко Всеволод Зіновійович // Мистецтво України : біогр. довід. — К., 1997. — С. 436.

2000

622. Костецький А.Г. Сонячна країна добра / А. Костецький // Почат. шк. — 2000. — № 2. — С. 58–60.

623. Мошковська М. З країни вічного дитинства / М. Мошковська // Житомирщина. — 2000. — 29 лют.

624. Мошковська М. Уродженець Бердичева — письменник В.З. Нестайко / М. Мошковська // Житомирщина на зламі тисячоліть : наук. зб. «Велика Волинь». — Житомир, 2000. — Т. 21. — С. 355–357.

625. Нагаев И. Всеволоду Нестайку — 70 / И. Нагаев // Дет. лит. — 2000. — № 2–3. — С. 132.

626. Пасічник Є. Всеволод Нестайко (1930) : [коротко про життя та творчість] / Пасічник Є. // Українська література : підруч. для 6 кл. — К., 2000. — С. 194–196.

627. Чайковський Б.Й. Лідер української дитячої літератури : [В.З. Нестайко] / Б.Й. Чайковський // Дет. лит. — 2000. — № 2–3. — С. 133–136 : фот.

628. Чайковський Б.Й. Лідер дитячого письменства : [Життя та особливості творчості] / Б.Й. Чайковський // Літ. Україна. — 2000. — 3 лют. — С. 6 : фотогр.

2001

629. Кодлюк Я. Всеволод Нестайко : (народився в 1930 р.) / Я. Кодлюк, Г. Одинцова // Розповіді про письменників : посіб. для вчителя почат. кл. / Я. Кодлюк, Г. Одинцова. — 3-тє вид. — Т., 2001. — С. 61–62.

2002

630. Всеволод Нестайко : (народився 1930 р.) // Українська література : хрестоматія нововвед. творів за прогр. 2002 р. Ч. 1 / упорядкув. та передм. Р. Мовчан. — К., 2002. — С. 391–392.

2003

631. Кодлюк Я. Всеволод Нестайко : (народився в 1930 р.) / Я. Кодлюк // Розповіді про письменників : посіб. для вчителя почат. кл. / Я. Кодлюк. — 3-тє вид. — Т., 2003. — С. 61–62.

632. Чайковський Б.Й. Знайомиць з країни сонячного дитинства / Б.Й. Чайковський // Тореадори з Васюківки : трилогія про пригоди двох друзів / Нестайко В.З. — К. ; Т., 2002. — С. 5–11.

2004

633. Денисенко В. «Тореадори»... назавжди! : У патріарха дит. кн. [Всеволода Нестайка] – перша презентація [кн. «Тореадори з Васюківки»] / В. Денисенко // День. — 2004. — 2 черв. — С. 1.

634. Кисловская Е. «Від вашої пропозиції відмовитися не можу» : [пропозиція дати згоду на присвоєння імені Всеволода Нестайка б-ці для дітей м. Дружківки Донец. обл.] // Дружк. рабочий. — 2004. — 27 июля.

635. Клименко В. «Тореадори з Васюківки». 40 років потому / В. Клименко // Україна молода. — 2004. — 1 черв. : фотогр.

636. Нечитайло В. «Дикі танці» з Васюківки : [презентація «Тореадорів з Васюківки»] / В. Нестайко // Київ сьогодні. — 2004. — 21 черв.

637. О присвоєнні имени Всеволода Нестайко детской библиотеке-филиалу № 2 : рішення Дружків. міськради від 14.07.2004 р., № 4 /1719 // Арх. Дружків. міськради.

2005

638. Бондаренко С. Вне стаи : [«Тореадори з Васюківки»] // Киев. Ведомости. — 2005. — 14 июля. — С. 9 : фотогр.

639. Золотарьов В. Всеволоду Нестайку — 75 / В. Золотарьов // Молодь України. — 2005. — 22 лют. — С. 3.

640. Костюченко В. Творець тореадорів : [про письм.] / В. Костюченко // Сіл. вісті. — 2005. — 3 лют. — С. 4.

641. Всеволод Нестайко : [біогр. відомості] // Дивосвіт «Веселки» : антол. л-ри для дітей та юнацтва. В 3 т. Т. 3. Українська література. — К., 2005. — С. 33–34 : фотогр.

642. Свідрик Л. Українському Тореадорові сімдесят п'ять : патріарх дит. л-ри Всеволод Нестайко і далі пише для підлітків, а його твори відзначені міжнар. преміями / Л. Свідрик // Хрещатик. — 2005. — 3 лют. — С. 14 : фотогр.

643. Сонячний класик : до 75-річчя від дня народж. В.З. Нестайка // Знаменні дати. Календар. — К., 2005. — С. 19–22.

2006

644. Костецький А.Г. Країна сонячного добра : [про творчість В.З. Нестайка] / А.Г. Костецький // Казкові пригоди і таємниці : повісті-казки / Нестайко В.З. — К. ; Т., 2006. — С. 5–6.

645. Всеволод Нестайко : [біогр. довідка] // Письменники України : бібліогр. довід. — К., 2006. — С. 287 : фотогр.

2007

646. Костіна А. Видавництво використало дитячу працю : нову кн. для дітей Всеволода Нестайка : [ілюстру-вала цільова дит. аудиторія] / А. Костіна // Хрещатик. — 2007. — 13 лип. — С. 14.

2008

647. Більчук М. Всеволод Нестайко : (нар. 1930) / М. Більчук // Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість. — Т., 2008. — С. 107–109.

648. Кручик І. Тореадор із Васюківки : [життя, літ. шлях] / Кручик І. // Укр. тиждень. — 2008. — 27 листоп.–10 груд.

649. Кручик І. Пригоди та книжки Всеволода Нестайка / Кручик І. // Укр. тиждень. — 2008. — № 41. — С. 48–52 : фотогр. — Див. також 693.

650. Мовчун А.І. Всеволод Нестайко / Мовчун А.І., Харсіка Л.І. // Найкраще : навч. посіб. / Мовчун А.І., Харсіка Л.І. — К., 2008. — С. 425–427 : фотогр.

651. Всеволод Зіновійович Нестайко : [життя та творчість] // Одиниця з обманом ; Дванадцята з хвостиком ; Пригоди Грицька Половинки, або Інопланетяни з п'ятого класу / Нестайко В. З. — Х., 2008. — С. 3–4 : фотогр.

652. Парфан Н. Рецепти успіху : [письм. про переклади] / Парфан Н. // Новинар. — 2008. — № 5. — С. 63–64.

2009

653. Костюченко В. [огляд творчості В.З. Нестайка] / Костюченко В. // Літературними стежками / Костюченко А. — К., 2009. — С. 196–226.

654. Країни Дитинства Всеволода Нестайка : 30 січ. виповнюється 80 р. від дня народж. письм. // Шк. б-ка. — 2009. — № 12. — С. 66–67 : фотогр.

655. Рязанцева Т. Людина з палацу чарівних казок / Т. Рязанцева, В. Осьмак // Катол. вісн. — 2009. — № 11. — С. 20–21 : фотогр.

2010

656. Как Гагарин стал Каденюком : [«Космонавти з нашого будинку»] // Газ. по-киевски. — 2010. — 25 июня. — С. 19.

657. Кисловская Е. Веселая доброта В. Нестайко / Е. Кисловская // Дружк. рабочий. — 2010. — 16 февр.

658. Лубенченко И. Тореадоры Нестайко против Гарри Поттера / И. Лубенченко // Дружковка на ладонях плюс. — 2010. — № 9.

659. Ляхович Т. Тореадор из Бердичева : самому знаменитому укр. дет. писателю исполнилось 80 лет : вряд ли найдете в Украине человека, который, услышав имя Всеволода Нестайко, не улыбнулся бы. И пусть нынешнее подрастающее поколение не знает, кто такие пионеры, «Тореадоры с Васюковки» по-прежнему остаются лучшей дет. укр. кн. минувшего столетия. Будучи в душе ребенком, Всеволод Зиновьевич часто повторяет в интервью : «Не спешите взрослеть!». Ему самому это прекрасно удается / Т. Ляхович // Веч. вести. — 2010. — 11 февр. — С. 14.

660. Сказко Л. Країна сонячного добра / Л. Сказко // Віл. сл. — 2010. — 12 лют. — Газ. Козів. райради Терноп. обл.

ВИКЛАДАННЯ ТВОРІВ В.З. НЕСТАЙКА, СЦЕНАРІЇ ЗА ТВОРЧИСТЮ ПИСЬМЕННИКА, МЕТОДИЧНІ ТА БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

1987

661. Методичні поради бібліотекареві по пропаганді творчості лауреата премії ім. Лесі Українки В. Нестайка серед учнів 1–3 та 4–8 класів / Житомир. обл. б-ка для дітей ; авт.-уклад. О.Г. Лепілка. — Житомир, 1987. — 19 с.

1990

662. Сиротенко В.П. Казки В. Нестайка у позакласному читанні / В.П. Сиротенко // Почат. шк. — 1990. — № 4. — С. 40–43.

1999

663. Добро мусить перемагати : (на допомогу бібліотекареві по пропаганді казок В.З. Нестайка серед учнів 1–3 кл.) / Черкас. обл. б-ка для дітей ; уклад. Е.М. Ільїна. — Черкаси, 1999. — 9 с.

2000

664. «Творчість, віддана дітворі» : (Нестайко Всеволод Зиновійович — укр. письм.) : попереджув. довідка / Терноп. обл. б-ка для дітей ; матеріал підгот. Стецій Г.В. — Т., 2000. — 6 с.

665. Шевченко В. Незвичайні уроки в лісовій школі : гра-вікторина по кн. Всеволода Нестайка : 3 кл. / В. Шевченко // Розкажіть онуку. — 2000. — № 9, трав. — С. 42–43.

2001

666. Караменова Т. Книжки, що не зраджують : [метод.-особис. аналіз творчості В. Нестайка] / Т. Караменова // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. — 2001. — № 3. — С. 108–114 : фотогр.

2003

667. Москалюк Г.А. Всеволод Нестайко «Тореадори з Васюківки» / Москалюк Г.А. // Позакл. читання : (5–11 кл.). — Хмельницький, 2003. — С. 26–27.

2005

668. Башманівська Л.А. Так народжується дружба : (урок-диспут за творчістю Всеволода Нестайка) / Л.А. Башманівська // Література рідного краю : Житормищина : (авт. прогр. і метод. моделі уроків для 5–9 кл.). — Житомир, 2005. — С. 50–59.

669. В країні сонячних зайчиків Всеволода Нестайка : бібліогр. покажч. до 75-річчя від дня народж. укр. письм. / Сум. обл. дит. б-ка ім. М. Островського ; склала Т.І. Бурятова. — Суми, 2005. — 10 с.

670. Кулаченко О.В. Уроки читання у 3–4 класах : [урок читання у 4 кл. за темою «Творчість В.З. Нестайка»] / Кулаченко О.В. // Почат. навчання та виховання. — 2005. — № 4. — С. 1–5. — Метод. банк. Внесок 9-й.

2006

671. Мандзій Л. Урок-фантазія за повістю Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки» / Мандзій Л. // Уроки позаклас. читання з укр. л-ри : 5–10 кл. — Т., 2006. — С. 8–10.

2008

672. Заброцька С.Г. Країна дитячих мрій : [хід уроку за повістю-казкою «В Країні Сонячних Зайчиків»] / Заброцька С.Г. // Уроки читання : 3 кл. : посіб. для вчителя / Заброцька С.Г. — Т., 2008. — С. 106–110.

673. Возняк І. Нема нічого кращого за дружбу! : вивч. повісті Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки» / І. Возняк // Дивослово. — 2008. — № 2. — С. 26–27.

674. Гарачковська О. Сюжетно-образна структура казок Всеволода Нестайка / О. Гарачковська // Київ. старовина. — 2008. — № 5. — С. 65–75. — Бібліогр. : с. 75–76.

675. Головань Т. І пригоди, і романтика, і знання... : телевіз. урок у 6 кл. / Т. Головань // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. — 2008. — № 4. — С. 15–22.

676. В. Нестайко. Уривок з оповідання «Космонавти з нашого будинку» : урок 56 // Усі уроки читання : 4 кл. / уклад. Ю.Є. Бардакова. — Х., 2008. — С. 260–262.

677. Нові пригоди героїв творів Всеволода Нестайка : уривок з оповідання «Космонавти з нашого будинку» : урок 54 // Усі уроки читання : 4 кл. / уклад. Ю.Є. Бардакова. — Х., 2008. — С. 255–259.

2009

678. Бойцун І.Є. Дзеркало як код ініціального обряду в текстовій площині казки : [на прикл. укр. літ. казок В. Нестайка, Я. Стельмаха] / Бойцун І.Є. // Актуальні проблеми слав'янської філології. — 2009. — Вип. 20. — С. 308–315. — Бібліогр. : с. 124.

679. Головецька Н.В. Всеволод Нестайко — відомий у світі український дитячий письменник. «Тореадори з Васюківки» — пригодницька повість : хід уроку / Головецька Н.В. // Українська література : 6 кл. : конспекти уроків / Головецька Н.В., Макарова Ю.Л. — К., 2009. — С. 217–220.

680. Головецька Н.В. Всеволод Нестайко. «Тореадори з Васюківки». Пригодницький захопливий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне у творі : хід уроку / Головецька Н.В. // Українська література : 6 кл. : конспекти уроків / Головецька Н.В., Макарова Ю.Л. — К., 2009. — С. 221–225.

681. Ніколашина Т. Мовні засоби гумору в трилогії «Тореадори з Васюківки» / Ніколашина Т., Денисовець І. // Імідж сучас. педагога. — 2009. — № 1. — С. 48–51. — Бібліогр. : с. 51.

682. Ніколашина Т. Функціонально-семантичне поле порівняння в трилогії «Тореадори з Васюківки» В. Нестайка / Ніколашина Т.І. // Актуальні проблеми слов'янської філології. — 2009. — Вип. 21. — С. 560–567. — Бібліогр. : с. 566.

2010

683. Ткачук Г. В Країні Сонячних Зайчиків : (робота з дит. кн. В. Нестайка у 3 кл.) / Г.В. Ткачук // Почат. шк. — 2010. — № 3. — С. 18–21.

684. Ткачук Г. В Країні Сонячних Зайчиків : урок 2 / Г. Ткачук // Почат. шк. — 2010. — № 4. — С. 16–19.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

685. Всеволод Нестайко : «Бог дал мне юмор, и я держусь за этот юмор...» [Електронний ресурс] : [ін-терв'ю] / авт. О. Козак; Р. Малко (фото) // Главред : [веб-сайт газ.]. — Режим доступу : <http://www.glavred>.

info/archive/2009/01/30/110649-3.html. — Назва з екрану. — Джерело : Главред. — 2009. — 30 січ. — Див. також 562.

686. Нестайко Всеволод Зіновійович : біогр. відомості [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. — Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE_%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4_%D0%97%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87. — Заголовок з екрану.

687. Всеволод Нестайко [Електронний ресурс] // Видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» : [веб-сайт]. — Режим доступу : http://www.ababahalamaha.com.ua/uk/%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4_%D0%9D%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE. — Назва з екрану.

688. Нестайко Всеволод [Електронний ресурс] // Читальня Слоника Дзвоника : [веб-сайт]. — Режим доступу : <http://chytay.com.ua/avtori/nestayko-vsevolod.html>. — Назва з екрану.

689. Всеволод Нестайко. Тореадори з Васюківки [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. — Режим доступу : <http://www.lib.ru/SU/UKRAINA/NESTAJKO/toreador.txt>. — Заголовок з екрану.

690. Література : Всеволод Нестайко : Тореадори з Васюківки [Електронний ресурс] // Український центр [веб-сайт]. — Режим доступу : <http://www.ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4-%D0%9D%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BE/20853/%D0%A2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%B7-%D0%92%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8>. — Назва з екрану.

691. Всеволод Нестайко [Електронний ресурс] // Бібліотека української літератури : [веб-сайт]. — Режим доступу : <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/child/printout.php?number=3>. — Назва з екрану.

692. Всеволод Нестайко: «Юмор помогает мне защищаться в жизни» [Електронний ресурс] : [інтер-в'ю] / авт. И Несенюк // Новая : [веб-сайт газ.]. — Режим доступу : <http://novaya.com.ua/?/articles/2010/01/25/135914-3>. — Назва з екрану. — Джерело: Новая. — 2010. — 25 янв. — Див. також 566.

693. Пригоди та книжки Всеволода Нестайка [Електронний ресурс] / авт. І. Кручик // Український тиждень : [веб-сайт газ.]. — Режим доступу : <http://www.ut.net.ua/art/168/0/1582/>. — Назва з екрану. — Джерело: Український тиждень. — 2008. — № 41. — Див. також 649.

694. Всеволод Нестайко нагороджений орденом за трилогію «Тореадори з Васюківки» [Електронний ресурс] / авт. М. Короленко // Бучацькі новини : [веб-сайт газ.]. — Режим доступу : <http://buchachnews.com/vsevolod-nestajko-nahorodzhenyj-ordenom-za-trylohiyu-toreadory-z-vasyukivky.php>. — Назва з екрану. — Джерело: Бучацькі новини. — 2010. — 29 січ.

695. Всеволод Нестайко: «Как я плакал, когда на новогоднем празднике кто-то стащил у меня подарок — первый в моей жизни!»: знаменитому укр. дет. писателю исполнилось 80 лет [Електронний ресурс] / авт. М. Маслий // Факты и комментарии. — [веб-сайт газ.]. — Режим доступу : <http://www.facts.kiev.ua/archive/2010-02-10/103870/index.html>. — Назва з екрану. — Джерело: Факты и комментарии. — 2010. — 10 февр. Нестайко Всеволод Зіновійович [Електронний ресурс] : [біографія]. — Режим доступу : http://my.berdychiv.in.ua/images/postati/postaty_nestayko.htm. — Назва з екрану. — Див. також 564.

696. Всеволод Нестайко / Казкові повісті, аудіокнига [Електронний ресурс] // Малеча : [родин. форум.]. — Режим доступу : <http://www.malecha.org.ua/forum/index.php?showtopic=4316>. — Назва з екрану.

СПИСОК ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ ЗА ТВОРАМИ В.З. НЕСТАЙКА

«Вітька Магеллан»

1. Волинський обласний академічний музично-драматичний театр. Режисер-постановник О. Заболотний. Художник-постановник А. Левенець. Прем'єра — 7 січня 1975 р.

Вистава йшла за назвою «В справі Руденка — заходьте!».

Рец. : Філатенко А. А справи могло б і не бути / Філатенко А. // Рад. Волинь. — 1976. — 31 берез.

2. Дніпропетровський обласний молодіжний театр. Режисер-постановник М.А. Мальцев. Художник Л.С. Веснін. Музичне оформлення А.А. Родинського. 1974 р.

Спектакль йшов російською мовою. Гастролі проходили в Астрахані.

Відгук : Куликова Н. Трудная судьба Витьки Магеллана / Н. Куликова // Волга. — 1977. — 29 мая.

Відгук : Шультман И. Равнодушных не было // Комс. знамя. — 1985. — 17 сент.

3. Запорізький обласний театр юного глядача. Режисер-постановник Г. Кононенко. Прем'єра — вересень 1980 р.

Спектакль йшов російською мовою за назвою «Заседание комиссии по делам несовершеннолетних».

Відгук : Майстренко В. Свидетели? Нет, виновные! / В. Майстренко // Индустр. Запорожье. — 1980. — 19 сент.

Відгук : Платонова Л. Відповідальність за виховання / Л. Платонова // Запоріж. правда. — 1980. — 19 верес.

4. Івано-Франківський академічний обласний український музично-драматичний театр імені І. Франка. Режисер В. Савченко. Прем'єра — 23 квітня 1978 р.

Відгук : Соколов В. Справа, яка турбує всіх / В. Соколов // Прикарпат. правда. — 1978. — 23 квіт.

5. Єреванський театр юного глядача. Режисер В. Арзуманян. 1977. Спектакль йшов вірменською мовою.

6. Львівський театр юного глядача. Режисер В. Максимович. Художник Ю. Стефанчук. Музика Б. Янівського. 1975 р.

Вистава йшла за назвою «Рятуйте Магеллана!»

7. Сумський обласний театр драми і музичної комедії ім. М.С. Щепкіна. Режисер М. Запрошений. 1976 р.

8. Хмельницький обласний український музично-драматичний театр ім. М. Старицького. Режисер А. Кац. Художник Г. Маслій. Музика Є. Гунько. Прем'єра — 17 січня 1976 р.

Відгук : Сумишин М. Це нас тривожить / Сумишин М. // Рад. Поділля. — 1976. — 17 січ.

Відгук : Флоренко М. Хто стане йому другом / Флоренко М. // Корчагінець. — 1976. — 22 січ.

9. Чернігівський академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка. Режисер С. Павлов. Художник М. Френкель. Музичне оформлення О. Нужина. Прем'єра — 11 березня 1977 р.

Вистава йшла за назвою «В справі Руденка — заходьте!».

Відгук : Ларченков А. Історія Вітьки Магеллана / А. Ларченков // Деснян. правда. — 1977. — 11 берез.

10. Чимкентський обласний російський драматичний театр. Режисер-постановник В. Кім. Художник М. Рафіков. Музичне оформлення Р. Оразбакова. 1976 р.

«Інопланетяни»

11. Дніпропетровський обласний молодіжний театр. Режисер О. Мельничук. Художник Е. Розов. Музичне оформлення А. Ординського. 1981 р.

Рец. : Перекопайко І. «Інопланетянин» Семуа та інші / І. Перекопайко // Прапор юності. — 1981. — 3 жовт.

«Марсіанський жених»

12. Волинський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка. Режисер-постановник В. Слюсар. Художник Б. Піскун. Прем'єра — 14 січня 1969 р.

13. Закарпатський обласний український музично-драматичний театр. Режисер А. Москаленко. Художник М. Манджуло. Музичне оформлення К. Точіліна. Прем'єра — лютий 1969 р.

14. Львівський академічний музично-драматичний театр ім. Ю. Дрогобича. Режисер М. Янковський. Художник С. Шевчук. Балетмейстер М. Безкровний. Прем'єра — 20 березня 1969 р.

15. Миколаївський академічний український театр драми та музичної комедії. 1970 р.

«Пересадка серця»

16. Львівський академічний музично-драматичний театр ім. Ю. Дрогобича. Режисер-постановник В. Шминець. Художник-постановник П. Чабан. Музичне оформлення М. Копилевича. Прем'єра — 8 грудня 1985 р.

«Перо Жарт-птиці»

17. Київський національний академічний драматичний театр ім. І. Франка. Режисер С. Степась. Художник А. Шелковников. Композитор В. Ільїн. Балетмейстер Г. Пригорницький. Прем'єра — грудень 1976 р.

Відгук : Олександров К. // Вечір. Київ. — 1976. — 31 груд.

«Робінзон Кукурузо»

18. Волинський обласний академічний музично-драматичний театр. Режисер-постановник Б. Лур'є. 1971 р.

19. Київський національний академічний драматичний театр ім. І. Франка. Головний режисер П. Шкрюба. Художник О. Бобровников. Композитор В. Рождественський. 1970 р.

20. Рівненський обласний академічний український музично-драматичний театр. 1971 р.

«Сонячний зайчик і сонячний вовк»

21. Львівський академічний музично-драматичний театр ім. Ю. Дрогобича. 1997 р.

22. Ніжинський український драматичний театр ім. Ю. Коцюбинського. 1998 р.

Лялькові театри

«Загадковий Яшка»

23. Київський державний академічний театр ляльок. Режисер Ю.І. Сікало. 1998 р.

Відгук : Поволоцький І. Новорічний подарунок Київського державного театру ляльок // Вечір. Київ. — 1999. — 20 січ.

«Ковалі щастя, або Новорічний детектив»

24. Волинський обласний академічний театр ляльок. Режисер-постановник Д. Поштарук. Художник-постановник Н. Наумович-Сезнюк. Композитор В. Єганов. Прем'єра — грудень 2009 р.

«Лисичка-сестричка і вовк-панібрат»

25. Донецький академічний обласний театр ляльок. Режисер-постановник А. Поляк. 2005 р.

26. Київський муніципальний академічний театр ляльок. Режисер-постановник С. Єфремов. Композитор В. Полянський. Художник М. Данько. 2000 р.

27. Кіровоградський академічний обласний театр ляльок. Режисер-постановник А. Поляк. Художник-постановник В. Остапенко. Композитор В. Якубович. Прем'єра — 29 січня 2005 р.

«Пан Коцький» : [музична казка]

28. Сумський обласний театр для дітей та юнацтва. Художній керівник А. Мартюшов. Композитор В. Прихожай. Балетмейстер Ж. Коротенко. Прем'єра — січень 2008 р.

«Півень Жар»

29. Київський державний академічний театр ляльок. Художник-постановник та співавтор тексту Ю. Сікало. 2003 р.

«Пригоди Світлофора Світлофоровича, або Бровко Барбосович розкриває злочин»

30. Київський державний академічний театр ляльок. Режисер Ю.І. Сікало. 2001 р.

«Секрет Васи Кицина»

31. Волинський академічний обласний театр ляльок. Режисер-постановник В. Богданець. Художник-постановник Т. Малиш. Композитор В. Заворовський. 2001 р.

«Солом'яний бичок і рок-група «Ко-за-чок»

32. Донецький академічний обласний театр ляльок. Режисер А. Поляк. Художник А. Павлик. Композитор В. Якубович. 2003 р.

Відгук : Герланец В. Визитная карточка нового режисера / В. Герланец // Вечер. Донецьк. — 2003. — 22 июля.

Відгук : Міняйло З. Сміливий експеримент режисера / З. Міняйло // Світлиця. — 2003. — 25 лип.

Відгук : «Солом'яний бичок і рок-група «Козачок» // Донбасс. — 2003. — 3 июля.

33. Запорізький обласний театр ляльок. 2005 р.

Відгук : Соловйова Г. Хто співає і танцює, той не ворогує / Г. Соловйова // Запоріж. правда. — 2005. — 7 трав. — С. 8.

34. Кіровоградський академічний обласний театр ляльок. Режисер А. Поляк. 2005 р.

35. Полтавський обласний театр ляльок. Режисер А. Поляк. 2000 р.

«Таємниця Країни Сонячних Зайчиків»

36. Дніпропетровський академічний український музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка. Режисер-постановник А. Канцадайло. Сценографія О. Гавриша. Музичне оформлення Ю. Кутєпова. Хореографія В. Івлюшкіна. 2008 р.

«Таємниця рудого Жевжика»

37. Донецький академічний обласний театр ляльок. Режисер-постановник А.П. Поляк. 2005 р.

38. Київський муніципальний академічний театр ляльок. Режисер-постановник С. Єфремов. Художник-постановник А. Курій. Композитор М. Чембержі. 2004 р.

39. Кіровоградський обласний академічний театр ляльок. Сценограф А. Павлик. Композитор Г. Юрченко. 2007 р.

Народні театри

«Кіностріха діда Гаврила»

40. Народний театр Будинку культури Київського обласного управління профтехосвіти. Режисер-постановник Г. Руднєв. Художники Б. Дудка, А. Нечипорук. Танці А. Вітенкова. Прем'єра — січень 1970 р.

41. Хустський самодіяльний народний театр. Режисер В. Майданний. Музичне оформлення В. Чаусова. 1968 р.

«Вітька Магеллан»

42. Львівський Будинок культури будівельників. Самодіяльний драматичний колектив «Молода гвардія». Режисер-постановник Р. Махензон. 1980 р.

Радіо'єси

43. Капітан : радіо'єса для дітей українською, англійською та французькою мовами. Режисер-постановник Л. Уласовська. Виконує М. Шутько. 2002 р. Презентація на конкурсі радіо'єс для дітей «PRIXEX AEOVOY» у Братиславі.

44. Пригоди Яви і Павлуші : (Тутанхамон і поросята). Музична комедія на дві дії: Режисер-постановник М. Рудін. Композитор В. Шаповаленко. Запис 4 грудня 1984 р.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Аврамов І.Ю. 131 (упоряд.), 524 (інтерв'ю)
Алексеев С. 613
Алексин А. 575
Андрухов Д. 121 (пер.)
Артемчук І. 138 (упоряд.), 145 (упоряд.), 149 (упоряд.)
Бабанський П. 473 (про нього)
Базилевич А. 512 (про нього)
Балогова М. 121 (упоряд.)
Баран Є. 29 (рец.)
Баранова М. 11 (рец.)
Бардакова Ю.Є. 676, 677
Баруздин С. 3 (рец.), 577
Башманівська Л.А. 668
Беркалець Л. 551 (інтерв'ю)
Бертенев С. 465 (викон.)
Бичко В. 2 (рец.), 585
Білоусова Л. 535 (інтерв'ю)
Більчук М. 647
Блажко Л. 1 (рец.)
Близнаць В. 494 (про нього), 505 (про нього)
Богданець М. 121
Бойцун І.Є. 678
Божко С. 550 (інтерв'ю)
Бойко Г.П. 579
Бойко І. 124 (упоряд.)
Бойко Б. 154 (упоряд.)
Бойко Л. 6 (рец.)
Бондар Н. 538 (інтерв'ю)
Бондаренко С. 638
Борзунова Е. 466 (викон.)
Бугаєнко Н. 6 (рец.)
Будна Н.О. 170 (уклад.)
Буженко Т. 9 (рец.), 570, 580
Бузинська В. 192 (уклад.)
Бурятова Т.І. 669
Васюченко И. 615
Вахніна Л. 520 (інтерв'ю)
Вашків Л.П. 201 (упоряд.)
Вовк П.В. 157 (упоряд.)
Возняк І. 673
Вороніна Л. 519 (інтерв'ю)
Воскресенська К.О. 195 (упоряд.)
Воскресенська Н.О. 195 (упоряд.)
Гакова О. 617
Гаєвська Г. 545
Гарачковська О. 674
Глазовий П. 580 (про нього)
Головань Т. 675
Головецька Н.В. 679, 680
Головко З.Л. 170 (уклад.)
Гордієнко Н.І. 139 (упоряд.)
Гриненко В. 7, 569
Губарев О. 545
Губарець В. 16 (рец.), 17 (рец.)

Гуйванюк Н. 192
Денисенко В. 633
Джеджула Ю. 37 (рец.)
Донченко О. 647 (про нього)
Дончик В. 20 (передм.), 586
Дончин В. 13 (рец.)
Дудіна Т.К. 181 (уклад.)
Дяченко О. 110 (упоряд.), 113 (уклад.)
Свтушенко М. 114 (упоряд.)
Ефимов А. 18 (рец.)
Єфімов О. 106 (упорядкув.), 108 (упорядкув.), 111 (упорядкув.), 130 (упоряд.), 133 (упорядкув. та передм.), 590
Жадан С. 45 (рец.)
Жаленко К.М. 158 (упоряд.)
Жовнір Д. 171 (уклад.)
Жога О. 529 (інтерв'ю)
Заброцька С.Г. 672
Забіла Н. 489 (про неї)
Зайцева Е. 466 (викон.)
Зайцева Л. 600
Збанацький Ю. 468 (про нього)
Зелікін С. 465 (реж.)
Зінченко Н. 25 (рец.)
Золотарьов В. 639
Золотарев И. 25 (рец.)
Льїна Е.М. 675
Исламова М. 525
Іваненко О. 503 (про неї)
Івасько Н.С. 171 (уклад.)
Ілленко М. 493 (рец.)
Кава В. 121 (упоряд.), 588
Каганов Е. 20 (рец.)
Камінчук О.А. 163 (упоряд.), 164 (упоряд.), 168 (упоряд.), 175 (упоряд.), 185 (упоряд.)
Каракоз С. 549 (інтерв'ю)
Караменова Т. 666
Карачевцева Г.Є. 139 (упоряд.)
Качалова А. 127 (упоряд.), 132 (ред.-упоряд.), 138 (упоряд.), 140 (упоряд.), 141 (упоряд.), 143 (упоряд.), 145–147 (упоряд.), 149–151 (упоряд.), 169 (упоряд.), 187 (упоряд.)
Качалова Т. 541 (інтерв'ю)
Качан А.Л. 117 (упоряд.)
Кацун Ю. 544 (інтерв'ю)
Кирпа Г. 155 (упоряд.)
Кир'ян Н. 169 (упоряд.), 187 (упоряд.)
Кіліченко Л.М. 125 (упоряд.), 136 (упоряд.), 582, 606
Кисловская Е. 634, 657
Клименко В. (інтерв'ю), 565, 635
Клоков В. 121 (передм.)
Ковалів Ю. 20 (рец.)
Кодлюк Я. 629, 631
Козак М. 558
Козак О. 562 (інт.), 685
Кокотюха А. 465 (відгук), 546 (інтерв'ю)
Комар Б. 118 (упоряд.), 134 (упоряд.)
Коновалов Д. 18 (рец.), 21 (рец.)
Кононенко І. 557 (інтерв'ю)
Корнієнко В. 11 (рец.)
Короленко М. 694

Корольчук А.М. 181
Косинська Ю. 539 (інтерв'ю), 540 (інтерв'ю)
Костецький А.Г. 19 (рец.), 42 (передм.), 49 (передм.), 62 (передм.), 120 (упоряд.), 140 (передм.), 143 (передм.), 146 (передм.), 151 (передм.), 501 (про нього), 510 (про нього), 518 (інтерв'ю), 583 (про нього), 622, 644
Костіна А. 646
Коструба С.С. 171 (уклад.)
Костюченко В. 640, 653
Кравченко Б. 123 (упоряд.)
Кропот О. 466 (викон.)
Кручик І. 648, 649, 693
Кулаченко О.В. 670
Лаврентьев С. 515 а
Левін В.О. 139 (упоряд.)
Левчик Н.В. 163 (упоряд.), 164 (упоряд.), 168 (упоряд.), 175 (упоряд.), 185 (упоряд.)
Ленік О. 121 (пер.)
Ленін В.І. 126, 134
Лепілкина О.Г. 661
Лещенко П.Я. 582
Лимонов І. 98 (упоряд.)
Луканов Ю. 521 (інтерв'ю)
Луценко І.А. 161 (упоряд.)
Лобода Б. 461 (викон.)
Лубенченко И. 658
Ляхович Т. 659
Мазур І.Є. 198 (упоряд.)
Макарова Ю.Л. 679
Малаков Д. 545
Малець В. 3 (рец.), 13 (рец.), 19 (рец.)
Маляренко Л. 603
Маляренко Л.Л. 128 (упоряд.)
Маляренко Л.М. 592
Мандзій Л. 671
Маслий М. 564 (інтерв'ю), 695 (інтерв'ю)
Медуниця М. 21 (рец.)
Мінін С. 465 (викон.)
Міскун М. 462 (викон.)
Мовчан Р. 179 (упоряд. та передм.), 186 (упоряд. та передм.), 188 (упоряд.), 194 (упоряд.), 197 (упоряд.)
Мовчун А.І. 199 (упоряд.), 650
Моріц Р. 121 (передм.)
Москалюк Г.А. 667
Мошковська М. 623, 624
Музичук А.С. 112 (упоряд.)
Нагаев И. 625
Надина Л. 2 (рец.)
Неділько В. 573, 593, 597
Несенюк І. 566 (інтерв'ю), 692
Нестеровський П. 499 (про нього)
Нестерчук М.В. 191 (упоряд.)
Нечитайло В. 636
Ніколашина Т. 681, 682
Оверчук В. 13 (рец.)
Онишків О.П. 201 (упоряд.)
Осіпянц В. 465 (реж.)
Острик М. 1 (рец.)
Парфан Н. 652
Пархоменко О. 516

Пасічник Є. 174 (уклад.), 626
Петкова Т. 531 (інтерв'ю), 532 (інтерв'ю)
Письменна Л. 500 (про неї)
Поздняков Б. 135 (упоряд.)
Подолінний А.М. 161 (упоряд.)
Полковенко В. 137 (упоряд. та вступ. ст.)
Праченко А. 466 (реж.)
Проценко І.М. 582
Прудник М. 543 (інтерв'ю)
Разумневич В. 20 (рец.), 610
Ребро П. 477 (про нього)
Ритхеу Ю. 472 (про нього), 474 (про нього)
Рогінська Г.Ю. 142 (уклад.), 144 (уклад.), 148 (уклад.), 177 (уклад.), 189 (уклад.)
Ромоданова І. 536 (інтерв'ю)
Росоховатський І. 475 (про нього)
Руденко М. 471 (про нього)
Рябініна В. 572
Рязанцева Т. 655
Савенко В.С. 157 (упоряд.)
Савченко О.Я. 158 (упоряд.), 160 (упоряд.), 162 (упоряд.), 172 (упоряд.), 182 (упоряд.), 183 (упоряд.), 191 (упоряд.)
Савруцька Т. 533 (інтерв'ю)
Савчук Н. 559 (інтерв'ю)
Свідрик Л. 553 (інтерв'ю), 642
Семенченко Ю.М. 557 (інтерв'ю)
Семенюк Г. 598, 602
Сиваченко Г. 121 (пер.)
Сиротенко В.П. 662
Сказко Л. 660
Скорський М. 6 (рец.)
Скрипченко Н.Ф. 158 (упоряд.), 160 (упоряд.), 162 (уклад.), 172 (упоряд.)
Славинський М. 18 (рец.)
Слоньовська О. 174 (уклад.)
Смирнова В. 581
Соболь І.П. 96 (упоряд.), 103 (упоряд.), 567 (упоряд.), 571 (упоряд.)
Солодкий Д. 16 (рец.)
Солодько П. 554 (інтерв'ю)
Сом М. 614
Сорокопуд В. 556 (інтерв'ю)
Стах В. 547 (інтерв'ю)
Стельмах М. 486 (про нього)
Стельмах Я. 583 (про нього)
Степаненко Т. 180 (уклад.)
Стецій Г.В. 664
Стешенкова Т. 595
Струмський Г. 120 (упоряд.)
Сулименко С. 528 (інтерв'ю)
Тесля О. 22 (рец.)
Тимошенко О. 554 (інтерв'ю)
Ткаченко В. 10 (рец.)
Ткачук Г. 683, 684
Тодорюк С. 192
Труханов В. 476 (про нього)
Уласовська Л. 461 (викон.)
Ушаков К. 465 (викон.)
Фарин О. 555 (інтерв'ю)

Харламова Л. 3 (рец.)
Харсіка Л.І. 199 (упоряд.), 650 (упоряд.)
Харченко Т.О. 107 (упоряд.)
Холодная Н. 560 (інтерв'ю)
Чайковський Б. 30 (передм.), 39 (передм.), 41 (передм.), 43 (передм.), 96 (упоряд.), 104 (упоряд.), 135 (упоряд.), 138 (передм.), 149 (передм.), 150 (передм.), 161 (упоряд.), 446 (рец.), 504 (про нього), 511 (про нього), 567 (упоряд.), 571 (упоряд.), 611, 612, 627, 628, 632
Чалий Б. 577 (про нього)
Черненко С. 527
Чикирисов Ю. 542 (інтерв'ю)
Чорновус С. 526 (інтерв'ю)
Шевелева И. 22 (рец.)
Шевченко В. 665
Шевченко М. 1 (рец.)
Шевченко О. 140 (передм.), 143 (упоряд.), 146 (упоряд.), 147 (упоряд.), 150 (упоряд.), 151 (упоряд.), 169 (упоряд.), 187 (упоряд.)
Шевченко Т. 548 (інтерв'ю), 552 (інтерв'ю)
Шелепало О. 24 (рец.)
Чеповецький Ю. 479 (про нього), 482 (про нього), 484 (про нього)
Шептій К. 6 (рец.)
Шкаровська І. 101 (упоряд.), 480 (про неї), 481 (про неї)
Шпак В. 27 (рец.)
Щорс Ю. 563 (інтерв'ю)
Ющенко О. 2 (рец.)
Яворивский В. 599
Ямпольская М. 28 (рец.)
Яценко П. 561 (інтерв'ю)
Ярмиш Ю. (Ярмыш Ю.) 13 (рец.), 568, 576, 578
Ячейкін Ю.Д. 574

* * *

Алексеев С. 415 (пер.), 416 (пер.), 418–420 (пер.), 422 (пер.). 434 (передм.)
Алексін А. 382
Аматуни П. 427
Баранова М. 425 (рец.)
Волгин Т. 421 (пер.)
Жалолов Х. 453 (пер.), 455 (пер.)
Иванов З. 376 (пер.)
Ковтун В. (Коўтун В.) 374 (пер.), 375 (пер.)
Кънев П. 377 (пер.)
Костенко Н. 395 (пер.)
Краўчанкаў І. 372 (пер.)
Лобода Н. 433 (пер.)
Млинченко К. 414 (пер.)
Разумневич В. 428
Рунц П. 373 (пер.)
Симаков Н. 423–425 (пер.)
Туйлиев О. 450 (пер.)
Якубенко А. 427
Andrick I. 448 (пер.)
Butkiewicz Z. 456 (пер.)
Bibenko A. (Belenko) 364 (пер.). 367 (пер.)
Glagoleva F. 365 (пер.)
Hessen E. 410 (пер.)
Janiche U. 408 (пер.)

Kolinko I. 406 (пер.)
Mötsküla P. 384 (пер.)
Pavulakova N. 449 (пер.)
Petrováčz I. 452 (пер.)
Peter A. 398 (пер.), 401 (пер.)
Račkaitis V. 392 (пер.)
Rebusarcã I. 444 (пер.), 445 (пер.)
Riordan Y. 366 (пер.)
Robine Z. 403, 404 (пер.)
Rudzroga A. 389 (пер.), 390 (пер.)
Chaikovsky B. 605
Soiko I. 402 (пер.)
Sulymenko S. 368 (інтерв'ю)
Vento I. 386 (пер.)
Warkentin I. (пер.) 405
Weiß E. 398, 401 (пер.)

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ХУДОЖНИКІВ-ІЛЮСТРАТОРІВ

Авраменко В. 99
Алимова Н. 154
Анікіна Н. 319
Артюшенко С. 11
Ахмарова В. 341
Базилевич А. 42, 49, 62, 68, 87
Баляс В. 212
Баріба В.І. 137, 310, 314
Басс О. 277–279
Белякова Л.В. 52, 57
Буйновський В. 119
Варкач О. 291
Василенко А.П. 8, 9, 17–19, 24, 26, 27, 31, 42, 45, 47–49, 51, 56, 62, 65–68, 80, 87, 90–93, 124, 228, 248, 250, 428, 434
Василенко В. 210
Воронкова О. 82, 83
Вересюк М. 308
Гармиза Л. 239
Герасимчук С. 8, 9
Гливенко В. 207, 214
Глуздов В. 231
Глущенко М. 205
Горобієвська Г. 223
Горошко Л. 289
Григор'єв В. 15, 241
Григор'єва Л. 12, 98
Губов О. 106
Діти 53, 75, 76, 85, 86
Джолос Л. 206
Дунаєва В. 287, 288
Ель Маулюд Н.О. 54, 79
Євдокименко В. 1, 2, 4, 5, 217
Жилко Л. 466
Житник Є. 50, 64
Жуковський А. 233, 234, 240
Зануда І. 245
Заруба Д. 259

Захаров О.Г. 32
Захарчук Г. 98
Золотов Ю. 135
Зубківська І. 331
Іванова Л. 263
Ігнатов В.М. 16, 25, 28, 35
Кім С. 120
Кожекова Т. 232
Компанець М. 226, 229
Коркіщенко О. 184
Кособукін Ю.А. 33
Костецька Т. 338
Костюченко П. 220
Котел Н. 242
Котляр Є. 253
Кохаль Н. 334, 336, 337
Левич Я.Д. 22, 265, 269, 293
Майстренко Г. 138
Макарова А. 288
Малаков Г. 6, 10, 225, 227, 545
Мамаєва О. 313
Мильковицький О. (Мільковицький О.) 236, 243, 244
Мікора О.І. 115
Міхнушов О. 252, 286, 300, 306, 312
Московітіна Г. 275
Нечипоренко Г. 221, 222
Нечипоренко М. 12, 98
Никифоров О. 136
Орро Е. 264
Павленко Д. 342
Петренко О. 270–273
Підпригорин С. 90–93
Полякова К. 241
Прокопенко М. 208
Прохорова Г. 295, 304, 305
Пшінка М. 124
Радіч-Демидьонюк Ю. 63, 73, 74, 77, 81, 84, 88, 89, 94
Радько К. 325, 327, 332, 333
Резниченко А. 102, 105, 109, 118
Решетов В. 224
Руденко В. 127
Самойлов К.В. 54, 79, 155
Сахалтуєв Р. 266
Сафонов О. 340
Северин М. 249
Северин Ю. 235, 464
Семенов Є.В. 20, 23, 30, 39, 41, 43, 44, 351
Серцова В. 267, 268, 299
Соловійов В. 211
Солонько Л.Т. 3
Тафійчук Л.І. 40
Тихий І. 204, 209
Томберг С.О. 38
Тульчевська Г. 215, 260
Ульянова В. 119
Філатов Г. 219

Філонов І. 213
Фрідман Р. 97
Харченко В. 58–61, 70–72
Черткова Л.В. 78
Чернуха В. 3, 7, 11, 14
Шалварова К. 285
Шахгельдян А. 427
Ширяєв В. 21, 29, 320
Ширяєва Н.В. 34
Юрченко Т. 37, 46, 276, 282, 302, 321, 352, 437

* * *

Алимов Г. 423
Астроў С. 373
Бедарев Г. 431
Грегориєв Л. 377
Добрев Д. 376
Долгов В. 372
Нечипоренко М. 377
Хайкин Д. 415
Хайлов Л. 415
Ксянзоў А. 375
Коновалов В. 425
Левицкий С. 411
Павлинов П. 430
Сандгазін Ю. 372
Сахалтуєв Р. 439
Смеляков А. 414
Смехов Л. 413
Černuchos V. 392
Devick T. 390
Galejs J. (Галей Е.) 388, 416, 418
Hansotte H. (Hansotte H.) 398, 400
Handschik H. 406
Hansov A. 448
Ignatov V. 384
Mazurin G. (Мазурин Г.) (Mazurinas G) 389, 393, 420, 422, 463
Ondrejčha P. 446
Pushkareva O. 367, 435
Ronaiova V. 447
Semenovas E. 394
Shulzenko V. 366
Surikov V. (Суриков В.В.) 365, 370, 371, 385

ПОКАЖЧИК МІСЦЬ ВИДАНЬ ТВОРІВ ПИСЬМЕННИКА

Дніпропетровськ 40
Київ 1–37, 39, 41–43, 45, 47–49, 51, 53, 56, 62, 63, 65–68, 73–77, 80–138, 140, 141, 143, 145–147, 149–153, 157–169, 171–175, 179, 181–188, 190, 191, 193, 194, 196, 197, 199, 202, 378, 402, 404, 437, 441, 460–462, 464, 466.
Львів 192, 198
Полтава 515 а
Сімферополь 414
Тернопіль 41–43, 48, 49, 62, 67, 170, 176, 200, 201
Ужгород 451, 452
Харків 44, 46, 50, 52, 54, 55, 57–61, 64, 70–72, 78, 79, 139, 142, 144, 148, 154–156, 177, 178, 180, 189, 195, 203, 442, 443, 465
Чернівці 87

Ашгабат 450
Єреван 379
Кишинэу 395, 396
Мінськ 135, 373–375
Москва 365–367, 370, 371, 385, 415, 416, 418–420, 422–430, 434, 435, 438, 463
Софія 120, 376–378
Ташкент 453–455
Тбілісі 380–382
Berlin 403, 404, 406
Bratislava 121, 446, 447, 449, 452
București 444, 445
Budapest 451, 452
Košice 448
Ravenslurg 408
Riga 387–390
Tallinn 384, 583
Vilnius 392–394
Wien 407
Weimar 397–401

ПОКАЖЧИК ВИДАВНИЦТВ

А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА 45, 47, 51, 53, 56, 65, 66, 75, 76, 80, 85, 86, 90–93
Белкар-книга 52, 54, 55, 57, 59, 78, 79
БРИК 40
Букрек 87
Веселка 7–22, 24–32, 35, 39, 41–43, 48, 49, 62, 67, 68
Дитвидав УРСР 2–6
Довіра 34
Карпати 451, 452
Країна Мрій 63, 73, 74, 77, 81–84, 88, 89, 94
Крымизат 414
Молодь 1, 33
Навчальна книга-Богдан 41–43, 48, 49, 62, 67
Ранок 46, 442
Радянська школа 23
Трембіта 38
Український письменник 36
Чорлі 37, 437
Школа 44, 50, 58, 60, 61, 64, 70–72, 443

Айастан 379
ВААП 426
Детгиз 416
Детская литература 418, 420, 422, 423, 425, 428, 434
Дзяржаўная выдавецтва БССР 373
Ёш гвардия 453–455
Накадулі 380–382
Народна младеж 376
Новости 435
Отечество 377
Радуга 365, 367, 370, 371, 385
Школа советикэ 395
Юнацтва 375

Editura tineretului 444, 445
Eesti Raamat 384
Gebr. Knabe Verlag 397–401
Der Kinderbuchverlag 406
Latvijas valsts izdevniecība 388
Ziesma 389, 390
Madách 452
Mladè letá 446, 447
Móra Könyvkiadó 451, 452
Vaga 392, 393, 394
Východoslovenské vydavateľstvo 448

Диафильм 463
Кіностудія ім. О. Довженка 466
Наш формат 461, 462
Негоціант 460
Укркінохроніка 464
Харківська телестудія 465

ЗМІСТ

Від укладача

Марченко Н. Сонячний зайчик людської самотності

Автобіографія

Основні дати життя та творчості

Видання творів

Публікації у збірниках

Публікації у читанках, хрестоматіях, навчальних посібниках

Публікації у періодичній пресі

Драматичні твори

Іншомовні видання

Аудіовізуальні матеріали

Письменник про літературу та мистецтво для дітей

Бесіди, інтерв'ю з письменником

Література про письменника

Викладання творів В.З. Нестайка, сценарії за творчістю письменника, методичні та бібліографічні матеріали

Web-бібліографія

Список театральних вистав за творами В.З. Нестайка

Іменний покажчик

Покажчик художників-ілюстраторів

Покажчик місць видань творів письменника

Покажчик видавництв